

**ANİMASYON FİLMERİN
SOSYAL BİLGİLER DERSİ
ÖĞRETİM PROGRAMI
BAĞLAMINDA İNCELENMESİ**

Ayşe ÖZAYDIN
Yüksek Lisans Tezi
Danışman: Doç. Dr. Nuray KURTDEDE FİDAN
Temmuz, 2020
Afyonkarahisar

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ANİMASYON FİLMLERİN SOSYAL BİLGİLER DERSİ
ÖĞRETİM PROGRAMI BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

Hazırlayan
Ayşe ÖZAYDIN

Danışman
Doç. Dr. Nuray KURTDEDE FİDAN

AFYONKARAHİSAR 2020

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “**Animasyon Filmlerin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Bağlamında İncelenmesi**” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

10/07/2020

Ayşe ÖZAYDIN

TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI

ÖZET

ANİMASYON FİMLERİN SOSYAL BİLGİLER DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

Ayşe ÖZAYDIN

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI

Temmuz, 2020

Danışman: Doç. Dr. Nuray KURTDEDE FİDAN

Bu araştırmanın amacı, Küçük Prens, Ters Yüz, Yukarı Bak, Oyuncak Hikayesi 3 ve Wall-E adlı 5 animasyon filminin 4. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan öğrenme alanları, kazanımlar, beceriler ve değerler açısından incelenmesidir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma verileri içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda seçilen animasyon filmlerin Sosyal Bilgiler dersi öğretimine yardımcı olacak eğitsel bir araç olarak kullanılabilmesi sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada Yukarı Bak filmi yedi öğrenme alanı içerisinde beş tanesinde en fazla ilişkilendirme yapılan film olmuştur. Araştırmanın bulgularından elde edilen sonuca göre tüm filmler bazında, kazanımlar açısından en fazla ilişkilendirmeye sahip olan öğrenme alanı İnsanlar Yerler ve Çevreler olmuştur. Tüm filmler incelendiğinde kazanımlar açısından en fazla ilişkilendirme “SB. 4.4.5 Teknolojik ürünleri kendisine, başkalarına ve doğaya zarar vermeden kullanır.” kazanımıyla yapılmıştır. İncelenen tüm filmlerde SB.4.2.1, SB.4.3.6, SB.4.4.1, SB.4.4.3 ve SB.4.6.3 kazanımları en az ilişkilendirilebilen kazanımlar olmuştur. Animasyon filmler beceriler açısından incelendiğinde en fazla ilişkilendirilebilen beceri işbirliği becerisi olurken, en az ilişkilendirilen hukuk okuryazarlığı ve tablo, grafik ve diyagram okuma ve yorumlama becerileri olmuştur. Animasyon filmler değerler açısından incelendiğinde en fazla ilişkilendirilebilen değer yardımseverlik, en az ilişkilendirilebilen barış, eşitlik ve vatanseverlik değerleri olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Animasyon filmler, sosyal bilgiler dersi öğretim programı, kazanım, beceri, değer.

ABSTRACT

ANALYSIS OF ANIMATION FILMS ACCORDING TO SOCIAL STUDIES TEACHING PROGRAM

Ayşe ÖZAYDIN

AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF BASIC EDUCATION

July, 2020

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Nuray KURTDEDE FİDAN

The aim of this study is to investigate the five distinct animation movies ‘The Little Prince, Inside Out, Up, Toy Story 3 and Wall-E’ in terms of the learning fields, acquisition, skills and values within the Social Studies Teaching Program at the fourth grade. In this research document analysis, one of the qualitative research methods, was used. Data was analysed by means of content analysis. As a result of the study, it was discovered that the selected animation movies could be utilised as an educational tool to support Social Studies course teaching. The movie ‘Up’ was specified as the movie which could provide the highest level of association with five learning fields over seven as a consequence of the study. According to the findings from the data obtained, the learning field which demonstrated the highest level of association considering the ‘acquisition’ concern was found as ‘People, Places and Environments’. When all movies were examined, the highest level of association in terms of acquisition was generated through Social Studies 4.4.5 “He/she utilizes technological equipment without harming other people or nature” type of acquisition. Among all movies, the lowest level of association corresponding to acquisition was within SS.4.2.1, SS.4.3.6, SS.4.4.1, SS.4.4.3 and SS.4.6.3. When animation movies were investigated with regard to skills, the most associated skill was cooperation, and the least one was discovered as law literacy, reading tables, graphs and diagrams and their interpretation. When animation movies were investigated with regard to values, the most associated value was helpfulness and the least were peace, equality and patriotism.

Keywords: Animation movies, social studies teaching program, acquisition, skills, values.

ÖN SÖZ

Çağımızın getirdiği teknoloji kaynaklı hızlı değişim eğitim alanında da kendini göstermiştir. Teknolojiden, teknolojik araçlardan uzak bir eğitim neredeyse düşünülemez hale gelmiştir. Eğitimciler her geçen gün daha çeşitli ve daha nitelikli eğitim materyalleri kullanarak öğretilenleri etkili ve kalıcı kılma çabası içerisinde. Öğretimde kullanılan materyallerin aynı anda birden fazla duyuya hitap edebilecek ve etkili öğrenmeler sunabilecek nitelikte olması önemlidir. Bu bakımdan eğitim ve öğretimde kullanılacak farklı materyaller ve eğitsel araçlara ihtiyaç vardır. Bu araştırmada animasyon filmler 2018 yılı 4. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının öğeleri olan öğrenme alanları, kazanımlar, beceriler ve değerler açısından incelenmiştir. Bulgulardan hareketle animasyon filmlerin Sosyal Bilgiler dersi öğretimine yardımcı bir araç olarak kullanılabilmesi sonucuna ulaşılmıştır.

Bu araştırmanın planlanmasından sonuçlanmasına kadar her aşamasında değerli zamanını paylaşan, tecrübelerini, görüş ve önerilerini esirgemeyen, anlayışlı yapısı ve yapıcı eleştirileriyle bizlere her zaman örnek olan kıymetli tez danışmanım Doç. Dr. Nuray KURTDEDE FİDAN' a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca tez jürimde yer alarak değerli önerileriyle çalışmaya katkı sunan kıymetli hocalarım Dr. Öğr. Üyesi Sibel YAZICI ve Dr. Öğr. Üyesi Aslı YÜKSEL'e de çok teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimim boyunca üzerimde emeği olan, değerli bilgilerini bizlerle paylaşan, Fen Bilimlerini sevdiiren insan, değerli Prof. Dr. Nil DUBAN hocama, destek ve teşvikleriyle henüz yüksek lisans öğrencisiyken uluslararası bir kongrede bildiri sunmama fırsat tanıyarak akademik anlamda kendimi geliştirmeme katkı sağlayan değerli Prof. Dr. İjlal OCAK hocama, resmi olarak danışmanım olmamasına rağmen ne zaman kapısını çalsam geri çevirmeyen, kıymetli bilgilerini ve önerilerini esirgemeyen, kendi ifadesiyle fahri danışmanım, değerli Doç. Dr. Tuğba SELANİK AY hocama gönülden teşekkür ederim.

Araştırmamda yardımlarına başvurduğum, arkadaşlarım Öğr. Gör. Sezen BALABAN, Bilim Uzmanı M. Nafiz HÜDAVENDİGAR ve Bilim Uzmanı Yaprak ÖZCAN' a değerli katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Bu güne kadar gerek maddi gerek manevi desteklerini her an hissettiğim, en şanslı yanımın evlatları olmak olduğunu düşündüğüm, sadece yüksek lisans sürecinde değil yaşamım boyunca aldığım her kararda beni destekleyen, yüreklendiren, motive eden ve bana yol açan, rol model olan, güvenen belki de bana benden çok inanan biricik anneme ve babama ve tabi ki itici gücüm olan, zor anımda yardımına koşan, benimle beraber okuyan, benimle beraber öğrenen kardeşime en derin teşekkürlerimi sunarım.

Ayşe ÖZAYDIN
2020, Afyonkarahisar

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
YEMİN METNİ	ii
TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖN SÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
ŞİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	xii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

1. DEĞER KAVRAMI.....	8
1.1. DEĞER EĞİTİMİ.....	9
2. BECERİ KAVRAMI	12
2.1. BECERİ EĞİTİMİ	13
3. PROGRAM KAVRAMI VE PROGRAM TÜRLERİ	16
4. TÜRKİYE'DE SOSYAL BİLGİLER DERSİ VE ÖĞRETİM PROGRAMLARININ GELİŞİMİ.....	18
4.1. 2005'TEN 2018'E KADAR SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMLARI	19
4.1.1. 2005 Yılı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı	19
4.1.2. 2012 Yılında Yenilenen Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı	21
4.1.3. 2015 Yılında Yenilenen Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı	22
4.1.4. 2017 Yılında Yenilenen Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı	22
4.1.5. 2018 Yılında Yenilenen Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı	24
5. SOSYAL BİLGİLER DERSİNİN İLKOKULDAKİ ROLÜ.....	28
6. SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE KULLANILAN ARAÇ, GEREÇ VE KAYNAKLAR.....	29
7. ANİMASYON.....	31
8. SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE ANİMASYON KULLANMANIN ÖNEMİ VE GEREĞİ.....	34
9. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	36
9.1. YURT İÇİNDE YAPILAN ARAŞTIRMALAR.....	37
9.1.1. Öğrenme Alanlarına Yönelik Yapılan Çalışmalar	37
9.1.2. Kazanımlara Yönelik Yapılan Çalışmalar	39
9.1.3. Becerilere Yönelik Yapılan Çalışmalar	41
9.1.4. Değerlere Yönelik Yapılan Çalışmalar	43
9.1.5. Animasyon Filmlere Yönelik Yapılan Çalışmalar	45
9.2. YURT DIŞINDA YAPILAN ARAŞTIRMALAR.....	48
9.2.1. Becerilere Yönelik Yapılan Çalışmalar	48
9.2.2. Değerlere Yönelik Yapılan Çalışmalar	49
9.2.3. Animasyon Filmlere Yönelik Yapılan Çalışmalar	51

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	55
2. ARAŞTIRMANIN ÇALIŞMA GRUBU.....	56
3. VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ.....	59

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

1. ANİMASYON FİMLERİN ÖĞRENME ALANLARI AÇISINDAN ANALİZİ.....	62
2. ANİMASYON FİMLERİN KAZANIMLAR AÇISINDAN ANALİZİ	67
3. ANİMASYON FİMLERİN BECERİLER AÇISINDAN ANALİZİ.....	89
4. ANİMASYON FİMLERİN DEĞERLER AÇISINDAN ANALİZİ.....	120
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	148
KAYNAKÇA	161
EKLER.....	175
ÖZGEÇMİŞ.....	177

TABLULAR LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 1. Yıllara Göre Sosyal Bilgiler Programında Değerler	11
Tablo 2. Yıllara Göre Sosyal Bilgiler Programında Beceriler.....	15
Tablo 3. Programda Yer Alan Öğrenme Alanları ve Kazanımlar	25
Tablo 4. Programda Yer Alan Beceri ve Değerler	26
Tablo 5. Sosyal Bilgiler Dersinin Amaçlarıyla Animasyon Filmlerin Kazandırdıklarının Karşılaştırılması	35
Tablo 6. Filmler ve Film Sitelerinden Almış Oldukları Puanlar	57
Tablo 7. Öğrenme Alanlarının Filmlerdeki Dağılımı	63
Tablo 8. Kazanımların Filmlerdeki Dağılımı	67
Tablo 9. Becerilerin Filmlerdeki Dağılımı	89
Tablo 10. Değerlerin Filmlerdeki Dağılımı	121
Tablo 11. Filmlerde Yer Alan Kazanım, Beceri ve Değerlerin Frekansları	146

ŞEKİLLER LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 1. Verilerin Toplanması ve Analiz Süreci.....	60
Şekil 2. Kazanımların Dağılımı	69
Şekil 3. Oyuncak Hikayesi 3 4.4.5 Kazanımına İlişkin Örnek	70
Şekil 4. Küçük Prens 4.3.3 Kazanımına İlişkin Örnek	71
Şekil 5. Wall-E 4.3.3 Kazanımına İlişkin Örnek	72
Şekil 6. Küçük Prens 4.3.1. kazanımına İlişkin Örnek	73
Şekil 7. Ters Yüz 4.1.2. Kazanımına İlişkin Örnek	74
Şekil 8. Oyuncak Hikayesi 3 4.2.2. Kazanımına İlişkin Örnek	75
Şekil 9. Wall-E 4.2.2. Kazanımına İlişkin Örnek	76
Şekil 10. Küçük Prens 4.3.2. Kazanımına İlişkin Örnek	76
Şekil 11. Küçük Prens 4.3.2. Kazanımına İlişkin Örnek	77
Şekil 12. Yukarı Bak 4.3.2. Kazanımına İlişkin Örnek	77
Şekil 13. Oyuncak Hikayesi 3 4.3.2. Kazanımına İlişkin Örnek	77
Şekil 14. Küçük Prens 4.3.5. Kazanımına İlişkin Örnek	78
Şekil 15. Küçük Prens 4.3.5. Kazanımına İlişkin Örnek	78
Şekil 16. Yukarı Bak 4.3.5. Kazanımına İlişkin Örnek	78
Şekil 17. Küçük Prens 4.3.4. Kazanımına İlişkin Örnek	79
Şekil 18. Küçük Prens 4.5.3. Kazanımına İlişkin Örnek	80
Şekil 19. Oyuncak Hikayesi 3 4.5.3. Kazanımına İlişkin Örnek	80
Şekil 20. Wall-E 4.7.3. Kazanımına İlişkin Örnek	81
Şekil 21. Wall-E 4.1.4. Kazanımına İlişkin Örnek	84
Şekil 22. Yukarı Bak 4.4.2. Kazanımına İlişkin Örnek	84
Şekil 23. Wall-E 4.4.2. Kazanımına İlişkin Örnek	85
Şekil 24. Yukarı Bak 4.4.4. Kazanımına İlişkin Örnek	85
Şekil 25. Becerilerin Dağılımı	91
Şekil 26. Ters Yüz İletişim Becerisine Örnek	95
Şekil 27. Ters Yüz İletişim Becerisine Örnek	96
Şekil 28. Yukarı Bak Problem Çözme Becerisine Örnek	98
Şekil 29. Ters Yüz Zaman ve Kronolojiyi Algılama Becerisine Örnek	105
Şekil 30. Yukarı Bak Zaman ve Kronolojiyi Algılama Becerisine Örnek.....	105
Şekil 31. Küçük Prens Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisine Örnek	107
Şekil 32. Küçük Prens Harita Okuryazarlığı Becerisine Örnek	108
Şekil 33. Küçük Prens Harita Okuryazarlığı Becerisine Örnek	109
Şekil 34. Yukarı Bak Harita Okuryazarlığı Becerisine Örnek	109
Şekil 35. Oyuncak Hikayesi 3 Harita Okuryazarlığı Becerisine Örnek	110
Şekil 36. Küçük Prens Konum Analizi Becerisine Örnek	110
Şekil 37. Yukarı Bak Konum Analizi Becerisine Örnek	111
Şekil 38. Yukarı Bak Araştırma Becerisine Örnek	112
Şekil 39. Wall-E Araştırma Becerisine Örnek	112
Şekil 40. Küçük Prens Finansal Okuryazarlık Becerisine Örnek	114
Şekil 41. Oyuncak Hikayesi 3 Finansal Okuryazarlık Becerisine Örnek	114
Şekil 42. Küçük Prens Gözlem Becerisine Örnek	115
Şekil 43. Yukarı Bak Gözlem Becerisine Örnek	115
Şekil 44. Yukarı Bak Gözlem Becerisine Örnek	116
Şekil 45. Oyuncak Hikayesi 3 Kanıt Kullanma Becerisine Örnek	116
Şekil 46. Wall- E Dijital Okuryazarlık Becerisine Örnek	117
Şekil 47. Küçük Prens Hukuk Okuryazarlığı Becerisine Örnek	119
Şekil 48. Küçük Prens Tablo, Grafik ve Diyagram Çizme ve Yorumlama Becerisine Örnek..	120
Şekil 49. Değerlerin Dağılımı	122
Şekil 50. Wall-E Yardımseverlik Değerine Örnek	125
Şekil 51. Wall-E Yardımseverlik Değerine Örnek	125
Şekil 52. Wall-E Yardımseverlik Değerine Örnek	125
Şekil 53. Wall-E Sevgi Değerine Örnek	127

Şekil 54. Küçük Prens Saygı Değerine Örnek	128
Şekil 55. Küçük Prens Dayanışma Değerine Örnek	130
Şekil 56. Yukarı Bak Dayanışma Değerine Örnek	131
Şekil 57. Oyuncak Hikayesi 3 Dayanışma Değerine Örnek	131
Şekil 58. Wall-E Dayanışma Değerine Örnek	132
Şekil 59. Wall-E Duyarlılık Değerine Örnek	133
Şekil 60. Ters Yüz Dürüstlük Değerine Örnek	134
Şekil 61. Yukarı Bak Bilimsellik Değerine Örnek	138
Şekil 62. Wall-E Bilimsellik Değerine Örnek	138
Şekil 63. Wall-E Bilimsellik Değerine Örnek	138
Şekil 64. Oyuncak Hikayesi 3 Tasarruf Değerine Örnek	140
Şekil 65. Yukarı Bak Adalet Değerine Örnek	141
Şekil 66. Oyuncak Hikayesi 3 Bağımsızlık Değerine Örnek	142
Şekil 67. Wall- E Bağımsızlık Değerine Örnek	143
Şekil 68. Küçük Prens Estetik Değerine Örnek	144
Şekil 69. Yukarı Bak Estetik Değerine Örnek	144
Şekil 70. Oyuncak Hikayesi 3 Estetik Değerine Örnek	144
Şekil 71. Wall-E Estetik Değerine Örnek	145

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Akt.	: Aktaran
BEBKA	: Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı
BT	: Birey ve Toplum
BTT	: Bilim, Teknoloji ve Toplum
DSH	: Dokuz Sekiz Haber
Ed.	: Editör
EV	: Etkin Vatandaşlık
<i>f</i>	: Frekans
İYÇ	: İnsanlar, Yerler ve Çevreler
KB	: Küresel Bağlantılar
KM	: Kültür ve Miras
KTB	: Kültür ve Turizm Bakanlığı
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
METK	: Milli Eğitim Temel Kanunu
NCSS	: National Council For The Social Studies
TDK	: Türk Dil Kurumu
TTKB	: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı
ÜDT	: Üretim, Dağıtım ve Tüketim

GİRİŞ

İnsan var olduğu günden beri öğrenmeye, bilgi edinmeye devam etmektedir. İnsanın doğasında olan merak duygusu onu yeni şeyler öğrenmeye teşvik eder. Bu sebeple öğrenme yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Öğrenme kendi başına gerçekleşebileceği gibi başkaları tarafından desteklenerek de gerçekleşebilmektedir. Eğitim ve eğitilme de bu sürecin bir boyutudur. Bu noktada eğitimden de bahsetmek gerekir. Eğitimin özü uyumu yakalamak, uygun olanı kazandırmak, kabul görülen standartlara getirmektir. Eğitim bireyleri bilgili, becerili, toplum tarafından kabul gören, kurallara uygun davranan fertler olarak yetiştirmeyi hedefler (Keske, 2007; Fidan, 2012; Gündüz, 2015).

Eğitim programları da benzer şekilde bireylerin yalnızca akademik açıdan başarılı olmasını değil aynı zamanda toplumsal değerleri, bir takım temel becerileri, yeterlilikleri, tutum ve davranışları da benimsemiş olmasını amaçlar. Eğitim programlarının hedeflerine başarılı bir şekilde ulaşabilmesi için öğretim programları geliştirilmiştir. Öğretim programları tüm eğitim kademelerinde, her ders için bütünsel ve sarmal bir şekilde, bireysel farklılıkları da dikkate alarak, temel değer ve becerilerin kazandırılmasını ayrıca her sınıf düzeyine ait akademik bilgilerin öğretilmesini amaçlayan programlardır. Öğretim programlarından biri olan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ise milli bilince sahip, milli, manevi ve evrensel değerleri benimseyen, hem bireysel hem de toplumsal konularda farkındalığı yüksek, duyarlı, hak ve sorumluluklarını bilen, kültürel mirası koruyup geliştirebilen, ahlaklı ve bilinçli bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), 2018).

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının amaçlarına ulaşabilmesi için Sosyal Bilgiler Dersleri ders içi ve ders dışı etkinlikler, öğretime yardımcı olacak materyaller ve kaynaklarla desteklenerek işlenmelidir. Bunların başlıcaları okul dışı öğrenme ortamları, edebi ürünler, tarihi ve teknolojik kaynaklardır. Sosyal Bilgiler Dersleri ayrıca müzik, tiyatro, sinema gibi modern ve geleneksel sanat ürünleri ile de desteklenebilir (MEB, 2018). Bu ürünlerden sinema filmleri ve özellikle animasyon filmlerin çocuklar üzerindeki etkisi çok fazladır. Çünkü çocuklar gelişim özellikleri bakımından yetişkinlere göre görsel öğelere ve görsel sunuma daha fazla önem verirler. Bu nedenle çocuklar çizgi filmler, çizgi diziler ve animasyon filmler gibi medya ürünleriyle vakit geçirmek isterler. Bu medya ürünlerinde olaylar görselliğin yanında eğlenceli olarak da sunulmaktadır. Kahramanlar çocuğun düş dünyasına hitap edecek

şekilde oluşturulmaktadır. Olayların sürekliliği ve olağanüstülüğü sayesinde çocuğun merak duygusu canlı tutulur. Bu sebeplerle çizgi filmler çocukların ilgisini çekmektedir. Çizgi filmler tıpkı masallar gibi çocuğun hayal gücünü zenginleştirmeye yardımcı olur. Çocuklar için iyilerin kazandığı kötülerin kaybettiği bir dünya kurar ve olumlu duyguları geliştirir. Hatta çizgi filmler aracılığıyla çocuklara toplum normları ve kültürel özellikler aktararak ahlaki öğretiler sunmak da mümkündür (Türkmen, 2012). Hareketli ve görselliği yüksek nesnelere öğrenmeyi daha kolay ve eğlenceli kılar. Çizgi filmler sayesinde çocuklar sayılar, renkler gibi temel şeyleri erken yaşlarda kolayca öğrenirler. Görsel ve işitsel uyarıcıların aynı anda kullanılmasıyla çocukların dikkatleri üst seviyelerde tutulur, bu da dikkat sürelerinin geliştirilmesine yardımcı olabilir. Çizgi filmler çocukların hayal gücünü geliştirerek yeni fikirler üretmelerine yardımcı olur. Çizgi filmler sayesinde çocuklar farklı yerler, farklı diller, farklı kültürel öğelerle karşılaşır ve yeni şeyler öğrenebilir. Ayrıca çizgi filmler çocukları sık sık güldürür bu da vücutta endorfin salgılanmasına sebep olur dolayısıyla kaygı ve stresi azaltır güven ve olumlu duyguları destekler (Nair, 2018).

Animasyon filmlerin görüldüğü gibi gizil bir öğretim gücü olduğu aşikârdır. Bu yönüyle animasyon filmlerin çocuklara eğlenceli olay örgüsü içinde gizil bir şekilde değer ve beceri kazandırabileceği söylenebilir. Bu noktadan hareketle bu araştırmada, animasyon filmlerin 2018 yılı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda tezin ilk bölümünde yerli ve yabancı alanyazından yararlanılarak araştırmanın kuramsal çerçevesi ortaya konulmuştur. İkinci bölümde araştırmanın modeli, araştırmanın çalışma grubu ve kullanılan analiz yönteminden bahsedilmiştir. Üçüncü bölümde ise animasyon filmlerin Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı bağlamında incelenmesinden elde edilen bulgulara yer verilerek araştırma sonuçları tartışılmış ve sonuçlar doğrultusunda araştırmacılara ve uygulamaya yönelik bazı öneriler sunulmuştur.

a. Problem Durumu

Eğitim bireylerin önceden belirlenmiş amaçlar doğrultusunda, onlara kazandırılacak yaşantılar aracılığıyla, bir süreç içerisinde davranışlarını farklılaştırma işidir. Bu farklılaştırma eğitim süreci içerisinde kazandırılan bilgi, beceri, değer ve tutumlar sayesinde olur. Bu açıdan bakıldığında eğitim kısaca toplumun bireyleri kültürlenme sürecinin önemli bir parçasıdır (Fidan, 2012). İlkokul düzeyinde kültür aktarımına en uygun derslerden biri Sosyal Bilgiler Dersidir. Sosyal Bilgiler Dersinin

amaçları milli kültürüne, değerlerine, tarihine sahip çıkan yani milli benliğini fark edip koruyan, yaşadığı çevreye ve insanlığa saygıyı esas alarak duyarlı ve erdemli bireyler yetiştirmektir (Tuncil Can, 2017).

Eğitimi tanımlarken bahsedildiği gibi eğitim, sonucunda davranış değişikliği ve yeni davranışlar kazandırılması gereken bir süreçtir. Davranış değiştirme süreci öğrenme ve öğretim ile doğrudan ilişkilidir (Fidan, 2012). Öğrenme olayı bireyden bireye farklılık göstermektedir. Jonassen (1986)'nın da belirttiği gibi her öğrencinin ortamı ve durumu algılama, anlama ve kavrama şekli farklıdır. Bazı öğrenciler daha kısa sürede bazıları daha uzun sürede kavrarlar, her öğrencinin öğrenme ve çalışma şekli de farklıdır. Bu yüzden bilişsel öğrenme ilkeleri her bireyin bilgiyi zihninde farklı şekillerde oluşturduğuna işaret eder.

Öğrenme sadece kitaplardan ya da bir kişiden doğrudan doğruya alınan bilgiyle gerçekleşmez. Öğrenme aynı zamanda internet kaynakları gibi soyut ortamlarda yer alan kaynaklar aracılığıyla da gerçekleşebilir. Günümüzde internet kullanımı giderek artmakta ve yaygın olarak kullanılan öğrenme aracı haline gelmektedir (Güler vd., 2017; Kesayak, 2017; Dokuz Sekiz Haber (DSH), 2019). İnternet kaynaklarının yoğun olarak tercih edilme sebepleri birden çok bilgiye kısa zamanda ulaşabilme, bilgilerin somutlaştırılarak görsel ya da işitsel yollarla sunulması olabilir. Öğrenilenler görsel ve işitsel yollarla desteklendiğinde öğrenmenin kalıcılığının arttığı bilinen bir gerçektir. Öğretim sırasında öğrenciler ne kadar çok duyu organıyla derse katılırsa öğrenilenler de o kadar kalıcı olur (Torun, 2011). Öğrenme araçlarının çeşidi ve hitap ettiği duyu sayısı arttıkça da öğrenmenin daha etkili ve kalıcı olacağı söylenebilir. Bu sebeple öğretimde olabildiğince çeşitli ortam ve araçlar sunmak gerekir. Sosyal Bilgiler dersi de bu tip araç ve kaynakları kullanmaya uygun bir derstir. Uygun görülen konu ve kazanımların öğretiminde hikaye, roman, gezi yazısı gibi edebi ürünlerden; müzik, tiyatro ve sinema gibi sanat ürünlerinden yararlanılabileceği Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında belirtilmiştir (MEB, 2018).

İlkokul çağındaki çocuklar küçük yaşlarda oldukları için okuduğunu anlamakta zorlanabilirler bu durumda görsel olarak sunulan bilgiler çocukların anlamasını daha çok kolaylaştıracaktır. Animasyonlar çocukların daha kolay anlayabileceği, göze çarpan içerikler sunar ayrıca animasyon filmler aracılığıyla çocuklara sosyal içerikli mesajlar aktarılabilir. Bu açıdan animasyonlar aslında çocuğun gelişim sürecini, dünya algısını, değer oluşturma sürecini etkiler (Derzyan, 2019).

Animasyon filmlerde çocuklar hem görsel ifadelere hem de seslere dikkat ederler. Dolayısıyla derste medya araçlarını kullanmak öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirebilir ve onlara fayda sağlayabilir. Animasyonlar sadece göze hitap etmez aynı zamanda duygulara da hitap ettiği için öğrencilerin dikkatlerini de canlı tutar. Öğrenciler animasyon filmler aracılığıyla kültürü rahat bir şekilde anlayabilir ve öğrenebilirler. Bu gibi sebeplerle animasyon filmlerini derslerde etkili bir öğretim aracı olarak kullanmak yararlı olabilir (Chin Su & Liang, 2015).

Bu noktadan hareketle bu araştırmada, animasyon filmlerin 4. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan öğrenme alanı, kazanım, beceri ve değerler ile ilişkili olduğu noktaları ve Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan bu unsurları kazandırmayı ne derecede desteklediğini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır.

b. Araştırmanın Amacı

Küçük yaşta alınan eğitimin önemli olduğu, küçüklükte kazanılan değer ve becerilerin yaşam boyu unutulmadığı düşünüldüğünde ilkokul çağında bu değer ve becerilerin kazandırılmasına en uygun derslerden biri olan Sosyal Bilgiler Dersi ön plana çıkmaktadır. Sosyal Bilgiler Dersi ile öğrencilere sadece alan ile ilgili bilgiler değil aynı zamanda milli ve manevi değerler, yaşam için gerekli beceriler de öğrenme alanları ve kazanımlar aracılığı ile aktarılmaktadır.

Animasyon filmler de eğitsel amaçla hazırlanmamış olmasına rağmen çocuklara bazı eğitsel içerikleri aktarabilmektedir. Animasyon filmlerin bu öğretici etkisinden yararlanılarak değer ve beceriler eğlenceli şekilde çocuklara kazandırılabilir. Bu araştırmanın amacı, Wall-E, Yukarı Bak (Up), Oyuncak Hikayesi 3 (Toy Story 3), Ters Yüz (Inside Out) ve Küçük Prens (The Little Prince) adlı 5 animasyon filminin 4. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan öğrenme alanları, kazanımlar, beceriler ve değerler açısından incelenmesidir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Animasyon filmler 4. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan öğrenme alanları, kazanımlar, beceriler ve değerleri hangi oranda kapsamaktadır?
2. Öğrenme alanları, kazanımlar, beceriler ve değerlerin incelenen animasyon filmlere göre dağılımı nasıldır?

c. Araştırmanın Önemi

İlkokul çağında olan çocuklar buldukları gelişim dönemine bağlı olarak Piaget' in ifade ettiği gibi soyut olay ve durumları anlamakta güçlük çekerler. Bu sebeple ilkokul dönemi çocuklarına kazandırılacak beceri, değer gibi soyut olguların olabildiğince somut ve ilgi çekici hale getirilmesi gerekmektedir. Beceri ve değer gibi soyut olguları öğrencilere kazandırabilmek için hikayeler, drama etkinlikleri kullanılmaktadır (Aykaç ve Adıgüzel, 2011; Kasapoğlu, 2013). Bunlardan farklı olarak animasyon filmlerin olayları çocukların gelişim dönemlerine uygun ve onların dünyasına hitap edecek şekilde somutlaştırması çocukların soyut olayları daha iyi algılamalarına yardımcı olabilir. Sosyal Bilgiler dersi de belgesel, sinema filmi, çizgi film gibi sanat ürünlerinden yararlanmaya uygun derslerden biridir. Animasyon filmlerin her ne kadar eğitsel bir misyonu olmasa da olayları somut ve ilgi çekici şekilde sunmasından yararlanılarak beceri ve değer gibi soyut olguların Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilere kazandırılmasında katkısı olabilir.

Alanyazında yer alan araştırmaların çoğu bilgisayar ve teknoloji aracılığıyla geliştirilen üç boyutlu animasyonların (canlandırma, simülasyon vb.) başarıya ve öğrenmeye etkisine yöneliktir. Bunların başında da Fen Bilimleri ve Matematik gibi sayısal dersler gelmektedir. Animasyonların öğretimde kullanılması ile ilgili çok sayıda araştırma mevcuttur (Uzun, 2015; Akaydın, 2016; Kayabaşı, 2016; Dağdalan, 2019; Yavuz, 2019). Bunun yanında çizgi filmlerin çocukların sosyal, duyuşsal ya da bilişsel gelişimini veya algılarını nasıl etkilediği üzerine yapılmış çalışmalar da mevcuttur. (Obel vd., 2004; Ferguson, 2007; Mistry vd., 2007; Punyanunt & Carter, 2009).

Ancak o araştırmalar bu araştırmada olduğu gibi animasyon filmlere Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının öğeleri açısından bakmamakta, filmleri bu araştırmada olduğu gibi birden çok boyutta incelemeyip bir tek boyuttan incelemekte, bilgisayar ve teknolojik araçlar sayesinde oluşturulan animasyonların öğretime etkisini incelemekte ya da animasyon destekli öğretime yönelik tutum ve algıyı ele almaktadır. Dolayısıyla alanyazında eğitim amacı gütmeyen ticari amaçla hazırlanmış animasyon filmlerini Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının öğeleri bağlamında inceleyen ve bu anlamda filmlerin Sosyal Bilgiler dersi öğretimine katkısını konu alan araştırmaların eksik olduğu görülmektedir. 18. Milli Eğitim Şurası kararlarında da değer ve beceri eğitimlerine daha fazla önem vermenin gerekliliği, medya ve değerler eğitimi ile ilişkili araştırma ve çalışmalara önem verilmesi ve desteklenmesi gerektiği ifade edilmektedir

(Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı (TTKB), 2020). Buradan hareketle animasyon filmlerini öğrenme alanı, kazanım, beceri ve değer gibi Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının öğeleri açısından inceleyen kapsamlı bir çalışma yapılmadığı tespit edilmiştir.

Alanyazındaki bu eksiklik dikkate alınarak animasyon filmler ile 4. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan öğrenme alanı, kazanım, beceri ve değerlerin ilişkili olduğu durumları tespit edip elde edilen veriler doğrultusunda Sosyal Bilgiler dersi öğretiminde bu animasyon filmlerden yararlanılabileceği düşünülerek böyle bir araştırmaya ihtiyaç duyulmuştur. Seçilen filmler çocukların soyut kavramları öğrenmelerini sağlayacak, kendi duygularını kontrol ederek özdenetim becerisini ve karşısındakilerin duygularını anlayarak empati becerisini geliştirmelerine yardımcı olabilecek, geçmiş ve gelecek arasında bağlantılar kurmalarını sağlayacak, sevgi, yardımseverlik, sorumluluk ve dayanışma gibi değerleri içeren filmler olarak eleştirmen ve yorumcular tarafından belirtilmiş, çocuklara ve ailelere izlemeleri tavsiye edilmiştir. Ayrıca bu filmler hem yerli hem de yabancı film sitelerinde, Google play ve iTunes gibi film satın alınabilen uygulamalarda izleyiciler ve film eleştirmenleri tarafından yüksek puanlar almış filmlerdir (Göral, 2015; Özdemir, 2015; Şahingöz, 2017; Rotten tomatoes, 2019; Imdb, 2019; Mrqe, 2019).

Yapılan araştırma sonucunda alanyazında böyle bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu yönüyle çalışma özgün bir nitelik taşımaktadır. Bu çalışmanın hem ilgili alanyazına hem de Sosyal Bilgiler dersi öğretimine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

ç. Araştırmanın Sınırlılıkları

Seçilen filmlerden Wall-E, Yukarı Bak (Up), Oyuncak Hikayesi 3 (Toy Story 3) ve Ters Yüz (Inside Out) Disney Pixar stüdyolarının, Küçük Pren (The Little Prince) ise Orange Stüdyolarının filmleridir. Bu araştırma seçilen filmlerle sınırlıdır. Tüm filmler araştırma kapsamında izlenmiş ve analiz edilmiştir. Filmler yalnızca 4. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programına bağlı kalınarak incelenmiştir. Filmlerin öğretim programında yer alan öğrenme alanı, kazanım, beceri ve değerler ile ilgili içeriğe sahip olma durumuna bakılmıştır.

d. Tanımlar

Öğrenme Alanı: Birbiri ile ilişkili bilgi, beceri ve değerlerin bir bütün olarak görülebildiği, öğrenmeyi organize eden disiplinler arası bir yapıdır. Sosyal Bilgiler

Dersi Öğretim Programı 7 öğrenme alanı (Birey ve Toplum, Kültür ve Miras, İnsanlar, Yerler ve Çevreler, Üretim, Dağıtım ve Tüketim, Bilim, Teknoloji ve Toplum, Etkin Vatandaşlık, Küresel Bağlantılar) çerçevesinde yapılandırılmıştır (MEB, 2018).

Kazanım: Öğretim programına ilk kez 2005 yılında giren öğrenciyi merkeze alan bir anlayışla öğrencilere kazandırılması planlanan hedef davranışlardır (Tuncil Can, 2017).

Beceri: Öğrencilere öğretim süreci içerisinde kazandırılmaya çalışılan bir işi yapabilme ve kendini geliştirebilme yatkınlığıdır (Karabağ ve İnal, 2016).

Değer: Önemi toplumdaki topluma değişen ve toplumun çoğunluğu tarafından kabul görmüş ilkeler, bireylerin yaşamlarında yol gösterici olan temel motivasyon kaynaklarıdır (Schwartz, 1992' den akt. Sagiv & Schwartz, 2000).

Animasyon: Cansız nesnelere, resimlere hareket katarak onları canlandırma işlemidir. Hareketsiz cisimlerin ekranda canlıymış yanılsaması oluşturulmasıyla animasyon elde edilen sinema türüdür (Barak vd., 2010).

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

1. DEĞER KAVRAMI

Değer kavramı eski Türkçeden günümüze kadar varlığını sürdürmüştür. Divan-ı Lügat-it Türk'te paha ve kıymet anlamında “tegar” kelimesinin kullanıldığı bilinmektedir (Kantar, 2019). Değer birçok farklı alanda kullanılan, çok sayıda tanımı bulunan bir kavramdır. Bu nedenle ortak kabul görmüş bir tanım yapılamamaktadır. Değer kavramıyla ilgilenen her alan kendine has değer tanımı ortaya koymuştur. Ahlaki açıdan değer bireyin iyi, doğru ve güzel olana yönelmesini sağlayan ve onun davranışlarını yönlendiren içsel örgütleyicidir (Özlem, 2015). Ekonomik açıdan değer bir ürünün üretimi için harcanan emek, o ürünün kıymeti, ederi ya da üretim maliyetleri düşüldükten sonra o ürünün satışının sağladığı fayda olarak tanımlanabilmektedir (Ertuğrul, 2008).

Matematik açısından değer “Bir değişkenin veya bilinmeyen sayı ile anlatımı” iken, toplumsal açıdan “Bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü” dür (Türk Dil Kurumu (TDK), 2020). Değer kişinin hayatında önemli bir yer tutar, yaşamı üzerinde güçlü etkisi vardır ve davranışlarına yön verir (Kirschenbaum, 2013). İnsanın aklıyla erdemli ve tutarlı olanı seçmesi daha sonra vicdanıyla onları onaylamasıyla bireysel boyutta benimsenen değerler zamanla toplumun da beklentilerini karşılayarak topluma ait hale gelir, tüm toplumun tutum ve davranışlarını etkiler (Yeşil ve Aydın, 2007; Kantar, 2019). Ayrıca toplumun çoğu tarafından benimsenmiş olan duygular da değerlere dönüşüp toplumu bütünsel olarak etkiler. Kültürü toplumun ortak kabulü olan değer sistemi oluşturur. Bireylerin toplum içerisinde nasıl davranacağını da yazılı olmayan kurallar yani değerler sistemi belirler (Tarhan, 2019). Bu bakımdan değerler, “Toplumu oluşturan bireylere, nelerin önemli olduğunu, nelerin tercih edilmesi gerektiğini ve kısaca nasıl yaşanılması gerektiğini belirtir” (Akbaş, 2008: 10).

Değerler insan davranışlarını açıklayabilir, kişileri birleştirip ortak hareket ettirebilir ve toplumun ortak anlayışını oluşturarak kültürü etkileyebilir. Bu sebeplerle sosyal bilimler alanında değer konusu çok sık ele alınmıştır (Kantar, 2019). Öte yandan eğitim açısından bireylerin içinde yetiştiği toplumun değerleriyle donanmış olması da oldukça önemlidir. Eğitim bireylerin bilgi donanımının yüksek olması kadar erdemli, farkındalığı yüksek ve iyi yetiştirilmiş olmalarını da önemser (Ulusoy ve Dilmaç, 2018).

Toplumunu oluşturan bireylerin ortak değerleri kazanmış olması o toplumda huzurun ve barışın devamlılığını sağlamasında çok önemlidir. Ortak değerlerin kazandırılması ise ulusun tamamına hitap edebilecek öğretim programları ile hazırlanmış dersler aracılığıyla mümkün olmaktadır. Değerler toplumun devamlılığını sağlamasına katkı sunar. Bu durum eğitimde değerlerin önemini gözler önüne koymaktadır (Ersoy ve Şahin, 2012). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında değerlerin geçmişten günümüze kadar kültürümüzce benimsenen temel insani özelliklerimizi oluşturduğuna değinilmektedir. Değerlerin öğretim programlarının temel bakış açısını oluşturduğundan bahsedilmektedir. Ayrıca günlük hayatta karşılaşılabileceğimiz sorunları çözmede ve buna dayanarak hareket etmede güç kaynağı olabileceği ifade edilmektedir. Buradan hareketle eğitim sistemimizin temel amacının değerleri içselleştirmiş, davranışlarını ve alışkanlıklarını buna göre düzenleyen nesiller yetiştirmek olduğu belirtilmektedir. (MEB, 2018). Görüldüğü gibi değerlerin kazanılmasında eğitimin önemi büyüktür. Bu açıdan değerler eğitiminden, değer eğitiminin önem ve gereğinden de bahsetmek gerekmektedir.

1.1 DEĞER EĞİTİMİ

Değerler doğuştan bireylerle gelmeyip yaşam içinde öğrenildiği için değer edinme süreci başlı başına bir eğitim sürecidir. Kişinin bakış açısını oluşturacak, davranışlarına yön verecek olan değerlerin önce kişi tarafından fark edilmesi, benimsenmesi ve karakter haline getirilmesi eğitim aracılığıyla gerçekleşir. Bu sürece kısaca değer eğitimi denilmektedir (Yeşil ve Aydın, 2007).

Yaşamda değer açısından zengin pek çok alan vardır. Kişiler bu alanlarda birçok değerle karşı karşıya kalırlar. Arkadaşlar arası ilişkiler, iş hayatı, dini törenler, aile ve okul bunlardan bazılarıdır (Kirschenbaum, 2013). Bütün bu ortamların ortak özelliği bireylerin mutluluğunu ve esenliğini hedefleyen değerler üzerine kurulmuş olmasıdır (Yeşil ve Aydın, 2007). Çeşitli ortamlardan anlaşılabilen gibi değer eğitimi mekan ve zamana bağımlı değildir. Ailede, yaşanan sosyal çevrede, iş hayatında ve okullarda kısacası hayatın içinde ve her yerde değer eğitimi verilebilir. Fakat bu eğitimin bireyler üzerinde etkili olduğu dönemler vardır (Şentürk ve Keskin, 2019). Okul öncesi ve ilkökul dönemi bu açıdan önemlidir. Çocuk dünyaya geldikten sonra yaklaşık altı yıl içerisinde kişilik ve ahlak gelişiminin büyük çoğunluğu tamamlanır (Özer, 2015). Bu sebeple bu yaş aralığında değer eğitiminin de önemi büyüktür. Çocuğun en yakınında olan ailesi, okul arkadaşları ve öğretmeni onu en çok etkileyenlerdir.

Ailelerin, çocuklar ve gençlerin değer gelişimlerine olumlu bir etkisi olduğu birçok araştırmacı ve filozof tarafından yıllardır dile getirilmektedir. Elbette aile çocukların değer gelişimini tek etkileyen değildir. Ancak çocukların değer kazanma sürecinde onları ilk etkileyendir (Halstead, 1999). Okullarda verilecek değer eğitiminin başarıya ulaşması çocukların erken çocukluk döneminde aile içinde kazandığı olumlu değerlerin okullarda pekiştirilmesiyle mümkün olmaktadır (Yiğittir, 2010). Aile ortamında çocuklar yaşamın küçük bir provasını yaparlar. Çatışma, barış, duyarlılık, dürüstlük, özel mülkiyet, ortak paylaşım, işbirliği, eşitlik, karar verme gibi kavramlarla çocuklar aile içinde sık sık karşılaşmaktadır. Bu karşılaşma açık, bilinçli ve kasıtlı olabileceği gibi; örtük, bilinçsiz ve plansızca da gerçekleşebilir. Çocuklar büyüklerinin davranışlarını gözlemleyip model alarak birçok şey öğrenirler. Aile içinde ve toplumda da değer eğitimi model alma yoluyla kazanılabilir. Aileler erdemli davranışlarda bulunur ve değerleri aile içinde yaşatırlarsa çocukların ahlaki davranışları, değerleri öğrenmeleri ve alışkanlık haline getirmeleri için bilinçli bir çaba göstermeseler dahi çocuklar değerleri kazanabilirler (Halstead, 1999). Aileler çocuklarına değer kazandırırken okullarda kazandırılacak değerlere temel oluşturur. Ailede temeli atılan değerler öğretim programları aracılığıyla desteklendiğinde etkili olmaktadır. Karakter özellikleri şekillenmekte olan çocuklar aileleri ve öğretmenleri arasında tutarlı davranışlar gördüklerinde olumlu etkilenir ve değerleri içselleştirirler. Bu sebeple ailelerin değer eğitimi yöntemleriyle okullarda uygulanan yöntem tutarlı olmalıdır (Yiğittir, 2010).

Değer eğitiminin bireyler üzerinde etkili olduğu dönemlerden biri de okul çağıdır. Günümüzde hızla gelişen teknoloji ve bilimsel gelişmelerin yanı sıra toplumsal ve ahlaki alanda meydana gelen bozulmalar da doğrudan değer ve eğitim ile ilgilidir. Bu nedenle değerler eğitimi konusunda aileden sonra eğitim kurumlarına önemli görev düşmektedir (Ulusoy ve Arslan, 2019). Karaca (2019)'da değerlerin eğitim ile kazandırılabilirliğini belirtmektedir. Eğitim, öğretimin aksine sadece bilgi kazandırmayı değil, aynı zamanda duyguları, farkındalığı, yaşam hedeflerini, uygun olan ve olmayan davranış biçimlerini, ahlak, erdem ve değerleri de kazandırmayı amaçlamaktadır (Oleś, 2020). Sadece ülkemizde değil Amerika ve Belçika gibi dünyanın birçok ülkesinde de toplumların kabul ettiği evrensel değerler öğretim programları ve dersler aracılığıyla çocuklara aktarılmaktadır (Özer, 2015; Karaca, 2019). Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de değerler eğitiminin öğretim programlarına dahil edilmesiyle çocuklara

yaşamları boyunca karar verirken doğru tercihte bulunmaları ve bunu yaparken temel insani değerlere odaklanmaları gerektiği bilinci kazandırılmak istenmektedir (Özer, 2015). Bu amaçla 18. Millî Eğitim Şurasında öğretim programlarında ulusal ve evrensel değerlere birlikte yer verilmesi kararlaştırılmıştır (TTKB, 2020). Bu karardan sonra değerler eğitiminin önemi biraz daha artmıştır. İlk kez 2005 yılında gündeme gelen değerler her dersin öğretim programında açıkça yerini almıştır. 2017 yılına kadar programda açıkça her değerın nasıl verileceği, hangi öğrenme alanı ve ünite ile hangi değerin ilişkilendirileceği “doğrudan verilecek değerler” başlığı altında detaylıca verilmiştir. 2017 yılında yenilenen öğretim programından sonra değerler ile ilgili ilişkilendirmeler kaldırılmış, belirtilen değerlerin öğrencilere kazandırılması sağlanır ifadesine yer verilmiştir (Tonga, 2019). 2005 yılından halen kullanmakta olduğumuz 2018 yılı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programına kadar öğretim programlarında yer alan değerler Tablo 1’ de verilmiştir.

Tablo 1. Yıllara Göre Sosyal Bilgiler Programında Değerler

2005 Programı	2015 Programı	2017 Programı	2018 Programı
<ul style="list-style-type: none"> • Adil olma • Aile birliğine önem verme • Bağımsızlık • Barış • Bilimsellik • Çalışkanlık • Dayanışma • Duyarlılık • Dürüstlük • Estetik • Hoşgörü • Misafirperverlik • Özgürlük • Sağlıklı olmaya önem verme • Saygı • Sevgi • Sorumluluk • Temizlik • Vatansızlık • Yardımlaşma • Yardımseverlik 	<ul style="list-style-type: none"> • Adil olma • Aile birliğine önem verme • Bağımsızlık • Barış • Bilimsellik • Çalışkanlık • Dayanışma • Duyarlılık • Dürüstlük • Estetik • Hoşgörü • Misafirperverlik • Özgürlük • Sağlıklı olmaya önem verme • Saygı • Sevgi • Sorumluluk • Temizlik • Vatansızlık • Yardımlaşma • Bilinçli tüketim • Çevre duyarlılığı • Demokratik tutumu benimseme • Farklılıklara saygı • Kültürel mirasa saygı • Paylaşma • Tasarruf 	<ul style="list-style-type: none"> • Adil olma • Aile birliğine önem verme • Bağımsızlık • Barış • Bilimsellik • Çalışkanlık • Dayanışma • Duyarlılık • Dürüstlük • Estetik • Eşitlik • Özgürlük • Saygı • Sevgi • Sorumluluk • Tasarruf • Vatansızlık • Yardımseverlik 	<ul style="list-style-type: none"> • Adalet • Aile birliğine önem verme • Bağımsızlık • Barış • Bilimsellik • Çalışkanlık • Dayanışma • Duyarlılık • Dürüstlük • Estetik • Eşitlik • Özgürlük • Saygı • Sevgi • Sorumluluk • Tasarruf • Vatansızlık • Yardımseverlik
20	27	18	18

Kaynak: MEB, 2015; Gürel, 2017; Tay, 2017; MEB, 2018; Turan, 2018.

Tablo 1’ de görüldüğü gibi Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında 2005 yılında 20, 2015 yılında 27, 2017 ve 2018 yıllarında da 18 değere yer verilmiştir. 2005 yılı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan 20 değer 2015 yılında da

korunmuştur. Bu değerlere ek olarak 2015 programında “Bilinçli tüketim, çevre duyarlılığı, demokratik tutumu benimseme, farklılıklara saygı, kültürel mirasa saygı, paylaşma ve tasarruf” değerleri programda ayrıca belirtilmiştir. 2017 programına bakıldığında önceki programlardan farklı olarak “eşitlik” değerinin programa eklendiği görülmektedir. “Hoşgörü, misafirperverlik, sağlıklı olmaya önem verme ve temizlik” değerleri de yeni programa eklenmemiştir. 2018 programında ise bir önceki programa göre tek farklılık “adil olma” değerinin “adalet” olarak değiştirilmesi olmuştur.

“Değerlerimiz toplumumuzun millî ve manevi kaynaklarından damıtılarak dünden bugüne ulaşmış ve yarınlarmıza aktaracağımız öz mirasımızdır” (MEB, 2018: 4). Bu nedenle okullar da öğretim programında belirtilen bu değerleri öğretmek, belirli yöntemler aracılığıyla öğrencileri yetiştirmek, onların ahlaki ve kişilik gelişimlerine katkıda bulunmakla görevlidir (Akbaş, 2008). Ayrıca çocuklar için eğitim süresince öğretmenleri gibi model alacağı insanlar ve arkadaş gruplarının iyi örnekler oluşturması, değer eğitiminde öğrenmenin somut ve kalıcı olmasını sağlamaktadır (Yeşil ve Aydın, 2007).

2. BECERİ KAVRAMI

Beceri Türk Dil Kurumu güncel sözlüğünde (TDK, 2019a) “Kişinin yatkınlık ve öğrenime bağlı olarak bir işi başarma ve bir işlemi amaca uygun olarak sonuçlandırma yeteneği, maharet” olarak tanımlanmaktadır. Beceriler teori ve uygulamayı birleştiren, bilgiyi davranışa dönüştürmeyi sağlayan ve bireyin toplumsallaşma sürecini olumlu yönde etkileyen örgütleyicilerdir (Çelik ve Kamış, 2019).

Beceriler, bireylerin günlük yaşamda karşılarına çıkacak sorunlarla mücadele etmelerini sağlayan, kişisel, duygusal, sosyal gelişimlerine yardımcı olan ve davranışlarını etkileyen yetenekleridir (Parvathy & Pillai, 2015). Çocuğun içerisinde yetiştiği ortam ve iletişim kurduğu bireyler becerilerinin gelişiminde başrolü oynamaktadır. Beceriler en temelde aile içinde kazanılmaya başlayan, yaşamın her anında gerekli olan yeterliliklerdir. Karar verme, problem çözme, sorumluluk ve öz denetim gibi temel yaşam becerileri ilk olarak ailede kazanılmaktadır (Topçu Bilir, 2019). Bu beceriler hem çocukların günlük karşılaştıkları sorunların üstesinden gelme, gelecekte topluma yararlı bir vatandaş olma gibi hem de bilişsel, duyuşsal ve davranışsal becerilerinin gelişebilmesi için bir temel kaynak oluşturmaktadır (Nasheeda vd., 2019). Ailede temeli atılan beceriler çocuklar okul çağına geldiğinde okullarda

pekiştirilmektedir. Örneğin aile içerisinde sorumluluklarını bilen çocuklar okulda da söz ve eylemlerinin sorumluluklarını alarak yapacağı seçimlerin sonuçlarını tahmin edip kabul edebilmektedir (Topçu Bilir, 2019).

Aynı zamanda beceri öğretim süreci içerisinde kazandırılması, geliştirilmesi ve yaşantısal hale getirilmesi arzulanan hedeflerdir (Aksoy vd., 2019). Sosyal Bilgiler de hayatla iç içe bir derstir. Sosyal Bilgiler Dersinde toplumsal hayat ile ilgili birçok problem durumu vardır. Dersin bu içeriği öğrenciyi soru sormaya, problem çözmeye, karar vermeye yönlendirmektedir. Öğrenciler derste olabildiğince gerçek hayat sorunlarıyla karşı karşıya getirildiğinde karşılaşılan sorunu anlayıp çözüme yönelik tahminlerde bulunacak, farklı çözümler üretebilecek ve bu çözümler içerisinde en iyi çözümü tercih edebileceklerdir. Yani derste öğrenilen bilgiler öğrencilerin günlük yaşamında bilgilerini beceriye dönüştürebilmelerini sağlayan bir araç olacaktır (Gelen, 2002). Bireylerin bilgiyi elde ettikten sonra hayata geçirebilmesi, tutum ve davranışlarını ona göre şekillendirebilmesi ve etkin vatandaş özelliği göstererek toplumsal sorunların çözümünde yer alabilmesi açısından Sosyal Bilgiler dersinde beceri eğitimi büyük bir öneme sahiptir (Aksoy vd., 2019).

2.1 BECERİ EĞİTİMİ

Eğitimin amacının geleceğin sorumlu vatandaşlarını yetiştirebilmek için gerekli bilgi, beceri, anlayış ve tutumları kazandırmak olduğu konusunda eğitimcilerin çoğu hemfikirdir (National Council For The Social Studies (NCSS), 2013' ten akt. White, 2016). Ülkemizde de ilkokulların amacı “Her Türk çocuğuna iyi bir vatandaş olmak için gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazandırmak; onu milli ahlak anlayışına uygun olarak yetiştirmek” tir (Milli Eğitim Temel Kanunu (METK), 1973: 5105). Benzer şekilde Sosyal Bilgiler dersinin amacı da öğrencilerin toplumsal normlara uygun bireyler olarak yetişebilmeleri için gerekli olan bilgi, beceri ve demokratik tutumu benimsemelerini sağlayarak aktif vatandaşlar yetiştirmektir. Daha geniş perspektifte Sosyal Bilgiler dersinin amacı küresel bir topluluğun üyesi olabilmek için demokratik değerlere bağlı, toplumsal ve ulusal konular hakkında bilgi sahibi olan ve sorgulama, veri toplama ve analiz etme, işbirliği, karar verme ve problem çözme becerilerini kullanabilen gençler yetiştirmektir (NCSS, 2010). Görüldüğü gibi eğitimin, ilkokulların ve Sosyal Bilgiler Dersinin ortak amacı bilginin yanı sıra beceri sahibi olan bireyler yetiştirmektir. Çünkü beceriler hem bilgi birikimine sahip olmayı hem de bu bilgiyi davranışa dönüştürmeyi gerektirir. Bu anlamda beceriler bilginin üstünde

kapsamlı bir yapıdır (Aksoy vd., 2019). Eğitimli insan sayısının artmasıyla toplumda beceriye sahip bireylere olan ihtiyaç artmıştır. Gelişen iletişim olanaklarıyla beraber bilgi kaynaklarının çeşitlenmesi de eğitimde becerinin önem kazanmasını sağlamıştır (Çelikkaya ve Yıldırım, 2019).

Öğrencilerin anlamlı öğrenmeler oluşturabilmeleri, toplumda etkin bir şekilde rol alabilmeleri ve sağlıklı bir toplum ortaya çıkarabilmeleri için birçok beceriyle donanmış olmaları gerekir. İlkokul dönemi, öğrencilerin sayısız beceri ve davranışı kazanmaya açık oldukları bir dönemdir (Karabağ ve İnal, 2016). Hem bu durum hem de gelişen ve değişen toplumun ihtiyaçları göz önüne alınarak eğitim ve öğretim programları da beceri kazandırma odaklı hazırlanmaktadır (Çelik ve Kamış, 2019). Öğrencilerin günümüz dünyasında faaliyet gösterebilmek ve karşılaştıkları problemleri çözebilmek için becerilerle bütünleşmiş Sosyal Bilgiler Dersine ihtiyaç vardır.

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında bilim ve teknolojiye yaşanan gelişmelerin bireyi ve toplumun beklentilerini doğrudan etkilediğinden bahsedilmektedir. Bu gelişmeler bireyin eleştirel düşünen, sorgulayan, problem çözen, iletişim ve empati becerileri yüksek, bilgiyi işlevsel olarak kullanabilen, topluma ve kültüre katkı sağlayabilecek nitelikli vatandaşlar olarak yetişmesini gerektirmektedir (MEB, 2018). Buradan da anlaşılacağı gibi yaşadığımız çağda insanların birçok beceriye sahip olması beklenmektedir. Özellikle beceri gibi soyut kavramların öğrenilmesi sosyal öğrenme yoluyla gerçekleşmektedir. Bu noktada eğitim kurumlarının önemi büyüktür.

Çalık (2003)' ün de bahsettiği gibi bireylerin yaşamlarında önemli izler bırakan dönemleri okullarda geçmektedir. Okullarda bireylerin düşünceleri, davranışları ve yaşam felsefeleri şekillenmektedir. Çocuklar okul ortamında birbirleriyle oynarken ve ders sırasında birçok şey öğrenirler. İşbirliği, paylaşma, yardımlaşma, grupta birlikte hareket etme ve kurallara uyma gibi sosyal becerileri pekiştirirler. Birbirleriyle konuşurken ve dinlerken de dil becerilerini geliştirirler. Bir yandan da okullarda kazandırılmak istenilenler planlı ve kasıtlı bir şekilde verilmektedir, bu da öğretim programlarıyla mümkün olmaktadır. Öğretim programları çocukların bu gibi sosyal becerilerinin şekillenmesine ve gelişmesine önemli fırsat ve katkı sunar (Barbakoff & Yo, 2002).

Ülkemizde yapılandırmacı eğitim anlayışının hayata geçirilmesiyle birlikte bilgiyi doğrudan alan değil bilgiye ulaşan, bilgiyi ezberleyen değil öğrendiklerini beceri haline dönüştürerek yaşamında kullanan bireyler yetiştirilmeye başlamıştır. Dolayısıyla beceri eğitiminin önemi artmıştır. Yaşamla ve toplumla ilişkili derslerden biri olan Sosyal Bilgiler dersi de bu amaçla beceri öğretimini önemsemektedir. 2005 yılından itibaren Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı öğrenmeyi, bir konuyla ilgili kritik düşünme ve problem çözme üzerine temellendirmiştir (Memişoğlu, 2012).

Yapılandırmacı yaklaşımın benimsenmesiyle birlikte 4. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarında yer alan beceriler Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Yıllara Göre Sosyal Bilgiler Programında Beceriler

2005 Programı	2015 Programı	2017 Programı	2018 Programı
<ul style="list-style-type: none"> • Araştırma • Bilgi teknolojilerini kullanma • Değişim ve sürekliliği algılama • Eleştirel düşünme • Empati • Girişimcilik • Gözlem • İletişim • Karar verme • Mekânı algılama • Problem çözme • Sosyal katılım • Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma • Yaratıcı düşünme • Zaman ve kronolojiyi algılama 	<ul style="list-style-type: none"> • Aktif dinleme ve tartışma • Araştırma • Coğrafi sorgulama ve konum analizi • Değişim ve sürekliliği algılama • Ekonomi okuryazarlığı • Gözlem • İletişim • Kanıt kullanma • Karar verme • Mekânı algılama • Problem çözme • Sosyal katılım • Tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama 	<ul style="list-style-type: none"> • Araştırma • Çevre okuryazarlığı • Değişim ve sürekliliği algılama • Dijital okuryazarlık • Eleştirel düşünme • Empati • Finansal okuryazarlık • Girişimcilik • Gözlem • Harita okuryazarlığı • İletişim • İşbirliği • Kalıp yargı ve önyargıyı fark etme • Kanıt kullanma • Karar verme • Konum analizi • Medya okuryazarlığı • Mekânı algılama • Öz denetim • Politik okuryazarlık • Problem çözme • Sosyal katılım • Tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama • Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma • Yenilikçi düşünme • Zaman ve kronolojiyi algılama 	<ul style="list-style-type: none"> • Araştırma • Çevre okuryazarlığı • Değişim ve sürekliliği algılama • Dijital okuryazarlık • Eleştirel düşünme • Empati • Finansal okuryazarlık • Girişimcilik • Gözlem • Harita okuryazarlığı • Hukuk okuryazarlığı • İletişim • İşbirliği • Kalıp yargı ve önyargıyı fark etme • Kanıt kullanma • Karar verme • Konum analizi • Medya okuryazarlığı • Mekânı algılama • Öz denetim • Politik okuryazarlık • Problem çözme • Sosyal katılım • Tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama • Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma • Yenilikçi düşünme • Zaman ve kronolojiyi algılama
15	13	26	27

Kaynak: MEB, 2015; Gürel, 2017; Tay, 2017; MEB, 2018; Turan, 2018.

Tablo 2 incelendiğinde yıllara göre programlarda artan beceri sayıları dikkat çekmektedir. Buradan Sosyal Bilgiler dersinde beceri eğitimine verilen önemin giderek arttığı anlaşılmaktadır. Tablo 2’de yer alan programların tümünde ortak olan sekiz beceri olduğu görülmektedir. Bu beceriler araştırma, değişim ve sürekliliği algılama, gözlem, iletişim, karar verme, mekânı algılama, problem çözme ve sosyal katılım

becerileridir. Yıllar içerisinde programlar değişse de bu sekiz becerinin programlarda korunmuş olması dikkat çekicidir. 2005 programından 2017 programına kadar birçok beceri eklenmiş ya da becerinin ismi değişmiştir. Yer verilen beceriler bağlamında 2018 programının 2017 programından tek farkı hukuk okuryazarlığı becerisinin eklenmiş olmasıdır. Bilgi teknolojilerini kullanma becerisi dijital okuryazarlık becerisi olarak, yaratıcı düşünme becerisi yenilikçi düşünme becerisi olarak değiştirilmiş, ekonomi okuryazarlığı becerisi de finansal okuryazarlık becerisi olarak değiştirilmiştir. Çevre okuryazarlığı, harita okuryazarlığı, hukuk okuryazarlığı, işbirliği, kalıp yargı ve önyargıyı fark etme, medya okuryazarlığı, öz denetim, politik okuryazarlık becerileri ise öğretim programına 2017 yılından sonra eklenen becerilerdir.

3. PROGRAM KAVRAMI VE PROGRAM TÜRLERİ

Program kelimesi Türk Dil Kurumu güncel sözlüğünde “Okullarda, haftanın belli günlerinde, belli saatlerde verilecek dersleri gösteren çizelge.” ve “Yapılacak bir işin bölümlerini, bölümlerin sırasını ve zamanını gösteren tasarı, yetişek.” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2019b). Eğitimde program; eğitim programı, ilkokul programı ve öğretim programı gibi kavramları içermektedir.

Eğitim programı ulusal eğitimin ve kurumların amaçlarını gerçekleştirmeye yönelik kurum içi ve kurum dışı etkinliklerin tümünü kapsayan, öğrencilerin birçok yönden gelişmelerini amaçlayan, bir programın olmazsa olmazları olan amaç, içerik, öğrenme ve değerlendirme durumlarını uygulayıcılar için detaylandıran çok boyutlu bir kılavuz niteliğindedir (Nas, 2000; Tay ve Öcal, 2008). Eğitim programı izlenecek yolu anlatan, derslerin, konuların, ders içeriklerinin sıralandığı, yapılacak uygulamaların programlandığı, okul içinde ve dışında öğretilen her şeydir. Kısacası en genel programdır (Demirel, 2007).

İlkokul programı eğitim programının amaçları dikkate alınarak ilkokullarda okutulacak tüm derslere ve tüm sınıf düzeylerine ait içeriğin yer aldığı programdır. Eğitim niteliğinin artması ve hedeflenen sonuçlara ulaşılması zamanın gerektirdiği değişim ve gelişmelere ayak uydurarak eğitim programlarının da sürekli olarak geliştirilmesiyle mümkündür (Salı ve Arslan, 2000). Bu sebeple Cumhuriyetin ilanıyla büyük bir değişim yaşayan ülkemizde Tevhid-i Tedrisat ile 1924’ te tüm öğretim kurumları Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde toplanmış ve okul programları üzerinde geniş çaplı değişiklikler yapılmıştır (Arslan, 2000). İlkokul programı kavramı 1924

yılında Amerikalı eğitimci John Dewey' in Türkiye için hazırladığı rapor ile daha fazla önem kazanmıştır. İlkokul programlarının değiştirilmesi ve değişen rejime göre yenilenmesi gündeme gelmiştir. Bu doğrultuda ilkokul programları Cumhuriyet rejimi doğrultusunda milli bir nitelik taşıyacak şekilde düzenlenmiştir. Sonraki yıllarda da ilkokul programları üzerine değişiklikler yapılmaya devam edilmiştir. 90' lı yıllarda da 8 yıllık zorunlu eğitime geçilmesiyle birlikte ilkokul programlarında değişimler yaşanmıştır (Gökmenoğlu ve Eret, 2011).

Öğretim programları sayesinde ilkokul ve ortaokullardaki eğitim uygulamaları daha detaylı olarak düzenlenebilmektedir. Öğretim programı eğitim programının içinde yer alan öğrencilere kazandırılacak bilgilerin bir sistem içerisinde belirli derslere ilişkin konuları, değer ve becerileri öğrenme öğretme süreçlerini dikkate alarak planlanan, okul türü ve eğitim kademesine göre düzenlenen programdır (Nas, 2000; Akar, 2001). Öğretim programları sadece bilgi aktaran değil sınıflar ve eğitim kademeleri düzeyinde değerler, beceriler ve yeterlilikler dikkate alınarak öğrencileri üst bilişsel becerileri kullanmaya iten, öğrenilecekleri geçmiş öğrenmeler ve hayatla ilişkilendiren, konuları diğer derslerle ilişkilendiren, sarmal, bütüncül, yalın ve bireysel farklılıkları dikkate alan programlardır. Öğretim programları ilkokul düzeyinde öz farkındalık, öz güven ve öz disipline sahip gündelik hayatta ihtiyaç duyacağı temel bilgi becerileri kazanmış ve bunları etkin bir şekilde kullanabilen bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır (MEB, 2018).

Öğretim programları her ders için ayrı ayrı hazırlanmaktadır. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı da bunlardan biridir. Kültür, insan yaşamı ve çevresi, vatandaşlık, bilim ve teknoloji ve küresel konular gibi bireyi yakından ilgilendiren ve yaşamda gerekli olan temel bilgileri, beceri ve değerleri içeren disiplinler arası bir yaklaşımla oluşturulmuş, sarmal ve esnek bir programdır (Daşcan, 2014).

2018 yılı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında;

- Millî bilince sahip,
- Demokratik, laik, millî ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli,
- Hukuk' un üstünlüğünü benimseyen,
- Kültürel mirasa karşı duyarlı,
- İnsan ve çevre arasındaki ilişkiyi anlayarak mekanı algılama becerisi gelişmiş,
- Çevreye duyarlı,

- Eleştirel düşünme becerisine sahip,
- Çalışmanın önemini farkında olan,
- Değişim ve sürekliliği algılama becerisine sahip,
- Bilgi ve iletişim teknolojilerini bilinçli kullanan,
- Bilimsel ahlakı gözetken,
- Temel iletişim becerileri ve sosyal bilimlerin temel kavram ve yöntemlerini kullanabilen,
- Millî, manevi ve evrensel değerleri benimseyerek erdemli insan olmanın önemini bilen,
- Duyarlı,
- İlgi, istek, yetenek ve özelliklerini fark eden bireyler yetiştirilmesini amaçlamaktadır (MEB, 2018).

Öğretim programları ülkenin durumu, değişen zamanın şartları ve ihtiyaçlara göre belli dönemlerde yenilenmiş ve değiştirilmiştir. Özellikle Cumhuriyet'in ilanından günümüze kadar geçen zamanda eğitim ve öğretim programları birçok değişikliğe uğramıştır. Bu açıdan Türkiye'de Sosyal Bilgiler Dersinin ve Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının tarihsel gelişimini incelemek anlamlı olacaktır.

4. TÜRKİYE'DE SOSYAL BİLGİLER DERSİ VE ÖĞRETİM PROGRAMININ GELİŞİMİ

Sosyal Bilgiler dersi Cumhuriyet öncesi dönemde Sıbyan Mektepleri ve Medreselerde Tarih ve Coğrafya dersleri altında “Muhtasar Tarih-i Osmani” “Muhtasar Coğrafya” adıyla okutulmaktaydı. Cumhuriyet'in ilanı ile eğitime verilen önem artmış ve 1924'te yeni Türk devletinin ideolojisini nesillere benimsetmek, gençleri millî, manevi ve ahlaki değerlerle donatmak, Türk Cumhuriyeti'ne uyum sağlayan faydalı ve iyi vatandaşlar yetiştirmek amaçlarıyla ilköğretim programı hazırlanmıştır. İlk kez bu programda ilköğretimin ve okutulacak derslerin amaçları belirtilmiştir. Programda ayrıca derslere ait konular ve hangi öğretim yöntemlerinin kullanılabileceğine dair bilgilere de yer verilmiştir. Programda Sosyal Bilgiler yerine okutulan Tarih ve Coğrafya derslerinde yerel konular, nüfus, Türkiye'nin komşuları ve ilişki içinde olduğu ülkeler, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin kuruluşu, Kurtuluş Savaşı... gibi konulara yer verilmiştir (Aslan, 2011). 1926 yılında uygulamaya konulan programda Sosyal Bilgiler dersine ait konular Tarih, Coğrafya ve Yurt Bilgisi dersleri adı altında verilmiştir.

1926'da ilk kez toplu öğretim anlayışı programa girmiştir. 1948'de yenilenen program 20 yıl uygulamada kalmıştır. Sosyal Bilgiler Dersine ait konular Yurttaşlık Bilgisi adı altında verilmiştir. 1962 yılında ayrı ayrı okutulan Tarih, Coğrafya ve Yurt Bilgisi dersleri ilk defa Toplum ve Ülke İncelemeleri dersi altında birleştirilerek okutulmuştur. Bu ders mihver ders olarak kabul edilmiş ve üniteler biçiminde düzenlenmiştir. 1968 yılına gelindiğinde Toplum ve Ülke İncelemeleri dersi de isim değiştirerek ilk defa Sosyal Bilgiler dersi adını almıştır. O yıl ilk defa Sosyal Bilgiler Öğretim Programı adıyla bir program hazırlanmıştır. Bu programdan önce ilkokulun ilk üç yılı için geçerli olan toplu öğretim anlayışı genişletilmiş ve dördüncü ve beşinci sınıflarda da uygulanmıştır. 1968 programı bireylerin temel bilgi ve becerileri öğrenerek günlük yaşamda karşılaşılabileceği sorunları çözebilecek, kendine, ailesine ve vatanına yararlı olacak, öğrendiği bilgileri yaşama tatbik edebilecek bireyler yetiştirmeyi amaçlamıştır. Bazı değişiklikler hariç 1968 programı otuz yıl kadar uygulamada kalmıştır. 1998 yılında sekiz yıllık zorunlu eğitime geçilmiş ve 1985 yılında Sosyal Bilgiler dersi yerine getirilen Milli Tarih ve Milli Coğrafya dersleri kaldırılarak bu derslerin yerine 4 ile 7. sınıflar arasında okutulacak Sosyal Bilgiler Dersi yeniden müfredata alınmıştır (Akar, 2001; Akınoğlu, 2005; Bilgili, 2010; Hayırsever, 2010; Özer, 2012). 2000'li yıllara gelindiğinde eğitim anlayışında önemli değişimler yaşanmış ve programlar yeniden tasarlanmıştır. Avrupa Birliğine uyum süreci, eğitim ve teknoloji alanındaki gelişmeler ve yeni bir eğitim algısı oluşturma gibi sebeplerle programlar Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yenilenmiştir (Kaymakçı, 2015).

4.1. 2005'TEN 2018'E KADAR SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMLARI

4.1.1. 2005 Yılı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı

2005 yılında Türk eğitim sisteminde ciddi değişimler yaşanmıştır. Eski programın ezberciliğe yol açtığı, eğitimi ikinci plana ittiği, öğretmen ve konuyu merkeze aldığı gibi gerekçelerle değiştirilmesi gerektiği düşünülmüş ve davranışçı eğitim yaklaşımı yerini yapılandırmacı eğitim yaklaşımına bırakmıştır. Dünyada yaşanan öğrenme öğretme anlayışındaki gelişmeler, programların eksikleri, ihtiyaçlara yeterince cevap vermemesi, problemleri çözümede yetersiz kalması, derslerin kendi içindeki kavramsal bütünlüğü sağlayamaması sebebiyle uzman, akademisyen ve öğretmenlerin görüşleri de dikkate alınarak programlar yenilenmiştir (Semenderoğlu ve Gülersoy, 2005; Gelen ve Beyazıt, 2007; Ambarlı, 2010; Çatak, 2015).

Bilginin hızla yenilendiği bir zamanda, çağın gerektirdiği koşullara uyum sağlayabilen bireylerin yetiştirilmesinde öğretim programlarının yenilenmesi önemli bir adımdır (İlhan Beyaztaş vd., 2013). Değişen programla öğrenciler bilgiyi pasif bir şekilde doğrudan alan bir konumdan bilgiyi yapılandıran, yorumlayan ve bilgiye ulaşma yollarını kullanan konuma getirilmiştir. Yenilenen programda önceki programlardan farklı olarak kavram, beceri ve değerler açıkça ifade edilmiş ve ilişkilendirmeler yapılmıştır. 2005 programıyla bilgi aktarımının yanı sıra değer ve beceri kazandırma anlayışı önem kazanmıştır.

2005 programıyla öğrenme alanı, kazanım, ara disiplin gibi bazı kavramlar gündeme gelmiştir. Öğrenme alanı ifadesi 2005 yılı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında “Birbiriyle ilişkili beceri, tema, kavram ve değerlerin bir bütün olarak görülebildiği, öğrenmeyi organize eden yapı olarak tanımlanmıştır (Çoban ve Akşit, 2018). Bu programda Birey ve Toplum, Kültür ve Miras, İnsanlar Yerler ve Çevreler, Üretim Dağıtım ve Tüketim, Bilim Teknoloji ve Toplum, Gruplar Kurumlar ve Sosyal Örgütler, Güç Yönetim ve Toplum, Küresel Bağlantılar olmak üzere sekiz ve bu öğrenme alanlarının tümünü kapsayan Zaman Süreklilik ve Değişim olmak üzere dokuz öğrenme alanı oluşturulmuştur. Öğrenme alanları 4. ve 5. sınıf düzeyinde aynı isimle yer alırken öğrenme alanları içerisinde yer alan ünitelerin isimleri sınıf düzeyine göre farklılaşmaktadır.

2005 öncesinde kullanılan programda 4. ve 5. sınıf düzeyinde dörder üniteye yer verilmişken 2005 programında iki sınıf düzeyinde de sekiz üniteye yer verilmiştir. 1998 programında öğrencilere kazandırılması hedeflenen davranış ifadeleri amaç ya da hedef davranış olarak adlandırılırken 2005 programında kazanım olarak ifade edilmiştir. 1998 programında 4. ve 5. sınıf düzeyinde toplam 158 adet davranışı destekleyen, bilgi boyutu ağır basan davranış ifadeleri yer alırken 2005 programında 93 adet beceriyi destekleyen ve daha oluşturmaya yönelik ifadeler içeren kazanımlar yer almıştır (Okta, 2008).

Öğrencilerin okulda öğrendiklerini günlük yaşamlarında uygulayabilmelerini amaçlayan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı beceri öğretimine önem vermiştir. Bu programda ünitelerle ilişkili olarak “Doğrudan Verilecek Beceri” başlığı altında araştırma, iletişim, yaratıcı düşünme, mekân algılama, bilgi teknolojilerini kullanma, karar verme, değişim ve sürekliliği algılama, sosyal katılım, eleştirel düşünme, problem çözme, empati, zaman ve kronolojiyi algılama, girişimcilik, Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma ve gözlem olmak üzere on beş beceriye yer verilmiştir.

Ayrıca öğretim programında ilk kez “Doğrudan Verilecek Değer” başlığı altında da adil olma, bilimsellik, dürüstlük, özgürlük, sorumluluk, aile birliğine önem verme, çalışkanlık, estetik, sağlıklı olmaya önem verme, temizlik, bağımsızlık, dayanışma, hoşgörü, saygı, vatanseverlik, barış, duyarlılık, misafirperverlik, sevgi ve yardımseverlik olmak üzere yirmi değere yer verilmiştir. 2005 programında göze çarpan başka bir yenilik de ilişkilendirmeler ve Atatürkçülük konularıdır. Ders içi, dersler arası ve ara disiplinlerle ilişkilendirmeler yapılmıştır. Ara disiplin diğer programlarda olmayan ilk kez 2005 programında kullanılan bir kavramdır. Ara disiplinler günlük hayat ile derslerin arasındaki ilişkiyi ortaya çıkaran alanlar olarak tanımlanmaktadır. Afetten Korunma ve Güvenli Yaşam, Kariyer Bilinci Geliştirme, Girişimcilik, Spor Kültürü ve Olimpik Eğitim, İnsan Hakları ve Vatandaşlık, Özel Eğitim, Rehberlik ve Psikolojik Danışma ve Sağlık Kültürü ara disiplinleri ilk kez 2005 programında yer almıştır. Programda hangi ünitenin/konunun hangi ünite, ara disiplin, değer, beceri ya da derslerle ilişkilendirilebileceği açıkça belirtilmiştir. Ayrıca Atatürkçülük konuları da ünitelerin içeriğine göre dağıtılmıştır (Semenderoğlu ve Gülersoy, 2005; Kaymakçı, 2009; Gürdoğan Bayır vd., 2016; Çoban ve Akşit, 2018).

Kısacası 2005 yılı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı öğrenciyi merkeze alan, derslerde öğrenilenlerle günlük yaşam arasında bağlantılar kurmaya çalışan, öğretmeni bilgiyi aktaran konumundan bilgiyi elde etmede rehber konumuna getiren, Sosyal Bilgiler Dersini geçmiş, diğer dersler ve konularla ilişkilendirerek daha etkili ve kalıcı olarak öğretmeyi amaçlayan, öğrencilerde değer ve beceri geliştirmeyi amaçlayan daha anlaşılır, sarmal, esnek bir programdır. Türk eğitim sisteminde yaşanan değişimler ve ihtiyaçlar doğrultusunda bu program yıllar içinde ufak tefek değişikliklerle revize edilmiş ve günümüze kadar geçerliliğini korumuştur.

4.1.2. 2012 Yılında Yenilenen Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı

2012 yılında 12 yıllık zorunlu eğitime geçilmesiyle beraber ilkokullar, ortaokullar ve liselerin eğitim süreleri dörder yıl olacak şekilde düzenlenmiştir. Bu değişikliklerle 5. sınıf ilkokullardan alınıp ortaokul seviyesine kaydırılmış, bu sebeple ilkokullarda okutulan Sosyal Bilgiler dersleri sadece 4. sınıf düzeyinde kalmıştır. Ders saati sayıları haricinde programda önemli bir değişiklik yapılmamıştır. 2012 öncesinde 4. sınıf düzeyinde haftada 3 saat Sosyal Bilgiler dersi görülmekteyken 2012 yılında yapılan değişikliklerle haftada 3 saat Sosyal Bilgiler dersinin yanı sıra 2 saat İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi dersi eklenmiştir (Çatak, 2015).

4.1.3. 2015 Yılında Yenilenen Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı

2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı on yıl uygulamada kaldıktan sonra 2015 yılında yenilenmiştir. Bu program uzun soluklu olmamış 2017 yılında tekrar yenilenmiştir. 2015 programının öğrencilerin öğrendiklerini günlük yaşantılarına uygulayabilmelerini sağlayan, geçmiş ve şimdi arasında bağlantı kurmalarını sağlayarak kendileri için iyi bir gelecek tasarlayabilecekleri bir program olduğu ayrıca yerelden küresele doğru genişleyen bir içeriğe ve sarmal bir yapıya sahip olduğu ifade edilmiştir (MEB, 2015). 2015 programında öğrenme alanları, kazanım, değer ve beceri sayılarında önceki programa göre farklılıklar vardır. Eski programda yer alan Üretim, Dağıtım ve Tüketim, Güç, Yönetim ve Toplum ile Guruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler öğrenme alanları kaldırılmış, onların yerine Etkin Vatandaşlık ve Ekonomi ve Sürdürülebilirlik öğrenme alanları eklenmiştir.

Ayrıca 5. sınıfların ortaöğretim düzeyine dahil edilmesiyle 2015 programında kazanım sayısı önceki programa göre azalmış ve 29'a düşmüştür. 2015 programında 15'i (sorumluluk, demokratik tutumu benimseme, saygı, adil olma, temizlik, çevre duyarlılığı, tasarruf, bilinçli tüketim, paylaşma, dayanışma, yardımlaşma, kültürel mirasa saygı, farklılıklara saygı, hoşgörü, duyarlılık) 4. sınıf düzeyinde olmak üzere 21 değere yer verilmiştir. Benzer şekilde 13'ü (aktif dinleme ve tartışma, sosyal katılım, iletişim, problem çözme, karar verme, gözlem, mekânı algılama, coğrafi sorgulama ve konum analizi, tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama, ekonomi okuryazarlığı, araştırma, kanıt kullanma, değişim ve sürekliliği algılama) 4. sınıf düzeyinde olmak üzere 30 beceriye yer verilmiştir. 2015 programında ara disiplinler ve Atatürkçülük konularıyla ilişkilendirmelere yer verilmemiş, yalnızca doğal afet, hak, kural gibi kavramlarla ilişkilendirmeler yapılmıştır (MEB, 2015; Gürel, 2017).

4.1.4. 2017 Yılında Yenilenen Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı

2015 yılında yapılan düzenlemeden sonra program 2017 yılında yeniden düzenlenmiş ve bir taslak oluşturulmuştur. Taslak program önceki programa içeriğin sunuş şekli olarak pek benzemese de programın temel yaklaşımı, amaçları, öğrenme alanlarının yoğunlaştığı konular, değer ve beceri öğretimine verilen önem açısından benzerlik göstermektedir. Taslak programda bir önceki programda Ekonomi ve Sürdürülebilirlik ile İnsan ve Mekan olan iki öğrenme alanının adı İnsanlar, Yerler ve Çevre ile Üretim, Dağıtım ve Tüketim olarak değiştirilmiş ve 7 öğrenme alanına yer

verilmiştir. Önceki programda 4. sınıf düzeyinde 29 olan kazanım sayısı taslak programda 34'e yükselmiştir. 2015 yılında hazırlanan programda toplamda 30 temel beceriye yer verilmişken 2017 yılı taslak programında 22 temel beceriye yer verilmiştir. Önceki programda 21 olan değer sayısı taslak programda 27'ye yükseltilmiştir. 2017 yılı taslak Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının 2015 yılı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programından birkaç farkı bulunmaktadır, bunlardan biri değer, beceri ve kavramların açıkça bir ilişkilendirmede bulunmadan program içerisinde liste halinde verilmesidir. 2015 programında olduğu gibi doğrudan kazanımla değer, beceri ve kavramlar ilişkilendirilmemiştir. Benzer şekilde 2015 programında da olduğu gibi taslak programda da ara disiplinler ve Atatürkçülük konularıyla doğrudan ilişkilendirilmeler verilmemiştir. Programın önemli farklılıklarından bir diğeri de dijital okuryazarlık, dijital vatandaşlık gibi bilgi çağının terimlerinin programa dahil edilmesidir. Taslak programın en önemli farkı gelişen dünyanın ve günümüzün ihtiyaçları göz önüne alınarak hazırlanmış olmasıdır. (Gürel, 2017; MEB, 2017a; Tay, 2017). Bu sebeple uluslararası standartlara uygun eğitim uygulanabilmesi için Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi başlığı altında öğrencilerin sahip olması istenen yeterlilikler belirtilmiştir. Öğrencilere kazandırılmak istenen bu yeterliliklerin hangi becerilerle ilişkili olduğu da programda açıkça ifade edilmiştir (MEB, 2017a).

Taslak program kamuoyuna sunulup programla ilgili eleştiri ve öneri gibi dönütler alındıktan sonra yeniden düzenlenmiş ve 2017-2018 eğitim öğretim yılında kademeli okutulmak üzere program hazırlanmıştır (MEB, 2017c). 2005 yılı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programıyla gelen öğrenci merkezli, değer ve beceri öğretimine önem veren anlayışın 2017 programında da devam ettiği söylenebilir (Kaymakçı, 2015). Hatta değer ve beceri öğretimine verilen önemin arttığını da söylemek mümkündür. Kazanımlar içerisinde örtük biçimde verilmiş değerlerin hissettirilip yaşantısal hale getirilerek kazandırılabilceği ve 21. yy becerilerinin kazanımlar ve açıklamalarıyla ilişkilendirilerek kazanım beceri ilişkisinin arttırıldığı programda ifade edilmiştir (MEB, 2017b). Özellikle beceri öğretimine verilen önemin arttığını taslak programda 22 olan beceri sayısının 26 olmasından, çağın gerektirdiği becerileri kazandırabilmek için finansal okuryazarlık, politik okuryazarlık ve dijital okuryazarlık gibi becerilerin programa eklenmesinden, Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi başlığı altında özellikle hangi becerilerin kazandırılmak istendiği açıklanarak beceri öğretiminin ön plana çıkarılmasından anlaşılabilir.

Yapı bakımından da 2017 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının 2005'ten beri gelen öğretim programlarının üzerine inşa edildiği söylenebilir (Çoban ve Akşit, 2018). 2005 yılından beri programın temel felsefesi ve genel amaçlarında büyük değişiklikler olmamıştır. Kazanım sayılarında azalma olsa da içerik olarak benzer özellik göstermektedir.

Ayrıca tematik program anlayışı da devam ettirilmiş, ilişkilendirmeler doğrudan yapılmamış kazanımlar ve kazanım açıklamaları içerisinde örtük bir biçimde verilmeye çalışılmıştır. Taslak programda bulunmayan çevre okuryazarlığı ve politik okuryazarlık becerisi yeni eklenmiş, taslak programda değerler arasında yer alan işbirliği ve öz denetim (öz kontrol) 2017 programında beceriler başlığı altında verilmiştir. Taslak programda yer almayan adalet değeri bu programa eklenmiş, saygı, sevgi ve duyarlılık gibi birçok alt boyutu olan değerler ana başlık halinde verilmiş ve alt boyutlarıyla (farklılıklara saygı, doğa sevgisi, kültürel mirasa duyarlılık vb.) değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır (MEB, 2017b; Çoban ve Akşit, 2018; Sözen ve Ada, 2018; Turan, 2018).

2017-2018 eğitim öğretim yılından itibaren kademeli bir şekilde uygulamaya konulan ve pilot uygulaması yapılan öğretim programlarına yönelik olarak programı uygulayan paydaşlardan alınan dönütlerle değerlendirme çalışmaları yapılmış ve sonunda 2018 yılı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı oluşturulmuştur (TTKB, 2018).

4.1.5. 2018 Yılında Yenilenen Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı

2018 programının vizyon ve temel yaklaşımında önemli bir farklılık olmamıştır. Yenilenen programda da değer, beceri öğretiminin önemine vurgu yapılmış, Sosyal Bilgiler dersinin disiplinler arası bir yaklaşımla işlenmesi gerektiğine, günlük hayatla ve bazı yeterliliklerle ilişkilendirilmesi gerektiğine değinilmiştir. Her öğrencinin öğrenme hızı ve gelişimi farklı olması sebebiyle öğretimin bireysel gelişime göre düzenlenmesi gerektiği ifade edilmiş ve programın da bireysel öğrenmeyi dikkate alarak hazırlandığı belirtilmiştir. Programda yer alan öğrenme alanları, kazanımlar, beceri ve değerler Tablo 3'te ve Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 3. Programda Yer Alan Öğrenme Alanları ve Kazanımlar

Öğrenme Alanları	f	Kazanımlar
BİREY VE TOPLUM	5	SB.4.1.1. Resmî kimlik belgesini inceleyerek kişisel kimliğine ilişkin çıkarımlarda bulunur. SB.4.1.2. Yaşamına ilişkin belli başlı olayları kronolojik sıraya koyar. SB.4.1.3. Bireysel ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerini tanıır. SB.4.1.4. Kendisini farklı özelliklere sahip diğer bireylerin yerine koyar. SB.4.1.5. Diğer bireylerin farklı özelliklerini saygı ile karşılar.
KÜLTÜR VE MİRAS	4	SB.4.2.1. Sözlü, yazılı, görsel kaynaklar ve nesnelere yararlanarak aile tarihi çalışması yapar. SB.4.2.2. Ailesi ve çevresindeki millî kültürü yansıtan öğeleri araştırarak örnekler verir. SB.4.2.3. Geleneksel çocuk oyunlarını değişim ve süreklilik açısından günümüzdeki oyunlarla karşılaştırır. SB.4.2.4. Millî Mücadele kahramanlarının hayatlarından hareketle Millî Mücadele'nin önemini kavrar.
İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER	6	SB.4.3.1. Çevresindeki herhangi bir yerin konumu ile ilgili çıkarımlarda bulunur. SB.4.3.2. Günlük yaşamında kullandığı mekânların krokisini çizer. SB.4.3.3. Yaşadığı çevredeki doğal ve beşerî unsurları ayırt eder. SB.4.3.4. Çevresinde meydana gelen hava olaylarını gözlemleyerek bulgularını resimli grafiklere aktarır. SB.4.3.5. Yaşadığı yer ve çevresindeki yer şekilleri ve nüfus özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur. SB.4.3.6. Doğal afetlere yönelik gerekli hazırlıkları yapar.
BİLİM, TEKNOLOJİ VE TOPLUM	5	SB.4.4.1. Çevresindeki teknolojik ürünleri, kullanım alanlarına göre sınıflandırır. SB.4.4.2. Teknolojik ürünlerin geçmişteki ve bugünkü kullanımını karşılaştırır. SB.4.4.3. Kullandığı teknolojik ürünlerin mucitlerini ve bu ürünlerin zaman içerisindeki gelişimini araştırır. SB.4.4.4. Çevresindeki ihtiyaçlardan yola çıkarak kendine özgü ürünler tasarlamaya yönelik fikirler geliştirir. SB.4.4.5. Teknolojik ürünleri kendisine, başkalarına ve doğaya zarar vermeden kullanır.
ÜRETİM, DAĞITIM VE TÜKETİM	5	SB.4.5.1. İstek ve ihtiyaçlarını ayırt ederek ikisi arasında bilinçli seçimler yapar. SB.4.5.2. Ailesi ve yakın çevresindeki başlıca ekonomik faaliyetleri tanıır. SB.4.5.3. Sorumluluk sahibi bir birey olarak bilinçli tüketici davranışları sergiler. SB.4.5.4. Kendine ait örnek bir bütçe oluşturur. SB.4.5.5. Çevresindeki kaynakları israf etmeden kullanır.
ETKİN VATANDAŞLIK	4	SB.4.6.1. Çocuk olarak sahip olduğu haklara örnekler verir. SB.4.6.2. Aile ve okul yaşamındaki söz ve eylemlerinin sorumluluğunu alır. SB.4.6.3. Okul yaşamında gerekli gördüğü eğitsel sosyal etkinlikleri önerir. SB.4.6.4. Ülkesinin bağımsızlığı ile bireysel özgürlüğü arasındaki ilişkiyi açıklar.
KÜRESEL BAĞLANTILAR	4	SB.4.7.1. Dünya üzerindeki çeşitli ülkeleri tanıtır. SB.4.7.2. Türkiye'nin komşuları ve diğer Türk Cumhuriyetleri ile olan ilişkilerini kavrar. SB.4.7.3. Farklı ülkelere ait kültürel unsurlarla ülkemizin sahip olduğu kültürel unsurları karşılaştırır. SB.4.7.4. Farklı kültürlerle saygı gösterir.
Toplam	33	

Kaynak: MEB, 2018.

Tablo 4. Programda Yer Alan Beceri ve Değerler

Beceriler		Değerler
Araştırma	Kalıp yargı ve önyargıyı fark etme	Adalet
Çevre	Kanıt kullanma	Aile birliğine önem verme
okuryazarlığı	Karar verme	Bağımsızlık
Değişim ve	Konum analizi	Barış
sürekliliği	Medya okuryazarlığı	Bilimsellik
algılama	Mekân algılama	Çalışkanlık
Dijital	Öz denetim	Dayanışma
okuryazarlık	Politik okuryazarlık	Duyarlılık
Eleştirel	Problem çözme	Dürüstlük
düşünme	Sosyal katılım	Estetik
Empati	Tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama	Eşitlik
Finansal	Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma	Özgürlük
okuryazarlık	Yenilikçi düşünme	Saygı
Girişimcilik	Zaman ve kronolojiyi algılama	Sevgi
Gözlem		Sorumluluk
Harita		Tasarruf
okuryazarlığı		Vatanseverlik
Hukuk		Yardımseverlik
okuryazarlığı		
İletişim		
İşbirliği		
Toplam	27	18

Kaynak: MEB, 2018.

Tablo 3 ve Tablo 4'te görüldüğü gibi programda yer alan öğrenme alanları ve kazanım sayılarında önemli bir değişiklik olmamıştır. 2017 taslak programında 34 olan kazanım sayısı 2018 programında 33 olmuştur. Taslak programda 22 olan beceri sayısı yenilenen programda 25'e çıkarılmıştır. Hukuk okuryazarlığı becerisi ilk kez Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer almıştır. Sönmez vd. (2019) yaptıkları araştırmada hukuk okuryazarlığı becerisinin 2'si Etkin Vatandaşlık, 1'i Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanında yer alan 3 kazanıma da etkisi olduğunu belirtmektedirler. Bu beceri ve kazanımların etkin vatandaşlık davranışının gelişmesine, hukuk ve politik okuryazarlık seviyesinin yükselmesine katkı sağlayacağını da ifade etmişlerdir.

Önceki programda değerler başlığı altında yer alan işbirliği 2018 programında beceriler başlığı altında yer almıştır. Benzer şekilde önceki programda yer alan öz kontrol değerine bu programda öz denetim adıyla beceriler başlığı altında yer verilmiştir. Doğal çevreye duyarlılık değeri bu programda çevre okuryazarlığı becerisi olarak verilmiş, harita kullanma becerisinin adı da harita okuryazarlığı olarak değiştirilmiştir. Yenilenen programda okuryazarlık kavramıyla sıkça karşılaşılmaktadır. Okuryazarlık sadece okuma ve yazma becerileri olarak düşünülmemelidir. Okuryazarlık aynı zamanda ilgili beceriye ait kavramları bilme, benimseme ve günlük hayatta kullanma gibi yeterlilikleri de içermektedir. Yenilenen programda Sosyal Bilgiler Dersinin etkisini artırabilmek adına okuryazarlık kavramının önemle vurgulandığı söylenebilir (Duman ve Tural, 2019). Taslak programda 27 olan değer sayısı yenilenen

programda 18'e düşürülmüştür. Demokratik tutumu benimseme, hoşgörü, öz güven, tarih bilinci ve etik değerleri çıkarılmış, doğal çevreye duyarlılık ve kültürel mirasa duyarlılık değerleri duyarlılık başlığı altında birleştirilmiştir. Benzer şekilde farklılıklara saygı ve öz saygı değerleri de saygı değeri olarak tek başlıkta birleştirilmiştir. Doğa sevgisi yerine sevgi değeri konulmuş ve adalet değeri eklenmiştir.

Taslak programdan farklı olarak 2018 programına kök değerlerle ilgili bir açıklama eklenmiştir. Öğretim programlarında yer alan kök değerler adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik olarak belirtilmiştir. Bu değerlerin öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına, hem ilişkili olduğu alt değerlerle hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak verilmesi tavsiye edilmiştir (MEB, 2018). 18 Temmuz 2017 tarihinde yapılan basın açıklamasında yenilenen programın değer temelli bir program olduğu ifade edilmiştir. Değerlerin doğrudan ya da örtük biçimde etkinliklerle birleştirilerek öğrencilerin içselleştirmelerini sağlamanın önemi vurgulanmıştır (MEB, 2017c). Çoban ve Akşit (2018)' in de belirttiği gibi kök değerlerden adalet, dürüstlük, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik programda açıkça ifade edilirken öz denetim, sabır ve dostluk değerleri programda açıkça belirtilmemiştir. Fakat sabır değeri "SB.4.3.4. Çevresinde meydana gelen hava olaylarını gözlemleyerek bulgularını resimli grafiklere aktarır." kazanım cümlesinden farklı hava olaylarını gözlemleyebilmek için belli bir süre ve sabır gerektiği hissedilmektedir dolayısıyla bu kazanım cümlesinin sabır değeriyle örtük olarak ilişkili olduğu söylenebilir. Benzer şekilde "SB.4.5.1. İstek ve ihtiyaçlarını ayırt ederek ikisi arasında bilinçli seçimler yapar." kazanımında ihtiyaçların isteklerden daha öncelikli olduğuna sabır ve öz denetime örtük olarak vurgu yapılmaktadır.

"SB.4.4.5. Teknolojik ürünleri kendisine, başkalarına ve doğaya zarar vermeden kullanır." kazanımında yine örtük olarak doğa dostu olan teknolojik ürünlerin kullanımı pekiştirilmiştir. Bireyin kendini ve başkasını olumsuz yönde etkileyecek düşmanlık ve kötü amaçlı teknolojik ürün kullanımı engellenmeye çalışılmıştır. Bir başka kazanımda da "SB.4.7.2. Türkiye'nin komşuları ve diğer Türk Cumhuriyetleri ile olan ilişkilerini kavrar." ülkemizin diğer Türk Cumhuriyetlerle olan dostluğuna vurgu yapılarak dostluk değeri örtük olarak vurgulanmıştır.

Bunun dışında önceki programlarda olduğu gibi bu programda da ilişkilendirmelere yer verilmediği, kavram öğretimi ile ilgili açıklama ve kavram listelerine yer verilmediği görülmektedir.

5. SOSYAL BİLGİLER DERSİNİN İLKOKULDAKİ ROLÜ

Bireylerin eğitim-öğretim hayatları süresince ilkokul dönemi önemli bir yer oluşturmaktadır. Gelişim dönemleri açısından oldukça önemli olan bu dönemde bireyler yaşamlarının sonraki süreçlerini de etkileyecek bilgi, beceri, tutum ve değerler ile donatılırlar. İlkokul döneminde bireylerin hayata hazırlanmasını sağlayan derslerden biri de Sosyal Bilgiler dersidir (Coşkun ve Samancı, 2012). “Sosyal Bilgiler; kavrayış düzeyleri gözetilerek sosyal (beşerî) bilimlerin gerçek hayat ve yaşanılan toplumla ilgili seçilmiş konularına yer veren bir derstir” (İnan, 2019: 2). Sosyal Bilgiler temelini sosyal bilimler ve insan ile ilgili tüm bilgilerin oluşturduğu, vatandaşlık eğitimini odak alan, bu amaçla bireylere bilgi, beceri, değer ve tutum kazandıran, bireylerin çevresi ve toplum ile etkileşimini zaman boyutunu da katarak ele alan bir derstir (Doğanay, 2008).

Sosyal Bilgiler ilkokul düzeyindeki öğrencilerin anlayışlarına uygun olan bir derstir. Sosyal Bilgiler dersi, öğrenciye önce kendinden ve yakın çevresinden başlayarak yakından uzağa ilkesiyle, ilkokul düzeyine uygun olarak konuların temel bilgilerinden başlayarak basitten karmaşığa ilkesiyle öğrenme imkânı veren, ele aldığı konular bakımından öğrencilerin geçmiş ve günümüz ile bağlantılar kurmasını sağlayan, yaşamla iç içe olan bir derstir. Bu bakımdan ilkokul düzeyinde Sosyal Bilgiler Dersi öğrencinin kendini tanımasında ve çevresiyle olan ilişkilerini anlamlandırmasında önemli bir araçtır.

İnsan yalnız başına yaşamak için yaratılmış bir varlık değildir. İnsan bir topluluğa girme, bir grubun üyesi olma ve aidiyet duyguları ile programlanmıştır. İnsan sosyal bir varlık olduğu için dahil olduğu toplumun kurallarını benimseyerek toplum normlarına uygun biçimde yaşar. Bu durumu çocukların düzeyine uygun, sade ve anlaşılır bir biçimde anlatabilmek için Sosyal Bilgiler Dersine ihtiyaç vardır. Sosyal Bilgiler Dersi çocuklara içinde yetişeceği toplumu tanıtarak onları toplumsal hayata hazırlar. Onların topluma uygun bireyler olarak yetişmesine yardımcı olur bu sebeple ilkokul döneminde Sosyal Bilgiler dersinin önemi büyüktür (İnan, 2019).

Özer (2012)'nin de belirttiği gibi bu dersin çocuğun toplumsal kişiliğinin oluşturulmasında ve geliştirilmesinde, sosyal ve çevresel sorunları fark ederek bu

sorunlara yönelik çözüm önerileri geliştirebilmesinde, vatan sevgisini kazanmasında, araştırma ve sorgulama yeteneğinin gelişmesinde önemli bir işlevi vardır.

Sosyal Bilgiler dersi sadece akademik bilgi vermeyi amaçlamayan aynı zamanda bireylere hayatı boyunca yardımcı olacak değer, beceri, tutum ve davranışlar da kazandırmayı amaçlayan bir derstir. Değerler toplumun temel taşı görevinde olan kişisel, ahlaki ve toplumsal duygulardır (Kan, 2010). Sosyal Bilgiler Dersi de iyi ve ahlaklı vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlar. Bu açıdan vatandaşlık eğitiminin değerler eğitiminin altında yer alan bir çalışma alanı olduğunu söylemek mümkündür (Keskin, 2010).

Her geçen gün değişmekte olan dünya şartları bireyleri siyasal, sosyal, ekonomik, toplumsal ve bireysel açıdan değişmeye zorlamaktadır. Bazı yeterliliklere ve becerilere sahip bireye olan ihtiyaç da giderek artmaktadır. Dünya’da meydana gelen değişimler ülkelerin eğitim anlayışlarında da ister istemez değişime sebep olmaktadır (Çelikkaya vd., 2019). Bu nedenle eğitim sistemimiz bireyleri ulusal ve uluslararası boyutta yaşamlarının her alanında yardımcı olacak beceri ve yetkinliklerle yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Sosyal Bilgiler dersi de hem ana dilinde hem de yabancı dillerde iletişim kurabilen, bilim ve teknolojiye yönelik temel yeterliliklere sahip, dijital anlamda yetkinlik kazanmış, öğrenmeye istekli, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili konularda bilgi sahibi, girişimci ve kültürlü bireyler yetiştirmeyi hedeflemektedir (MEB, 2018). Bu açıdan ilkökul döneminde Sosyal Bilgiler dersinin önemi oldukça fazladır.

Çocuklukta kazanılan temel değer, beceri, tutum ve davranışların yaşam boyunca unutulmadığı düşünüldüğünde Sosyal Bilgiler dersinin öneminin bir kat daha arttığını söylemek mümkündür. Ayrıca kapsadığı birçok disiplin sayesinde müzeler, tarihi ve turistik yerler gibi farklı öğrenme ortamlarında öğrenmeye imkân sağlayan ve farklı öğretim yöntem, teknik ve araçlarının kullanımına imkân veren bir ders olması da Sosyal Bilgiler dersini ilkökul düzeyinde önemli yapan özelliklerdendir.

6. SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE KULLANILAN ARAÇ, GEREÇ VE KAYNAKLAR

Öğretmenler öğretimin niteliğini artırmak için birçok kaynak, araç, gereç ve materyalden yararlanırlar. Öğretilenlerin kalıcılığını artırmak, öğrenilenleri daha anlaşılır hale getirmek, öğretimi daha etkili ve dikkat çekici hale getirmek için dersler

tek düze bir anlatımla değil eğitim teknolojileri, araç, gereç ve materyalleriyle desteklenmelidir.

Eğitim öğretim sürecinde hedeflenen kazanımlara ulaşabilmek için eğitim araç gereçlerinden yararlanmak önemlidir. Eğitimde araç gereç kullanımı öğrenmeyi kolaylaştırır, öğrencinin derse aktif katılmasını sağlar, öğrenmeye karşı ilgi ve istek uyandırır, öğrenilecek konuyu somutlaştırır ve öğrenci başarısını artırır. Bu sebeplerle Sosyal Bilgiler dersinde de birçok kaynaktan yararlanılmaktadır (Şahin ve Taşyürek, 2016). Günlük hayatın içerisinde yer alan her türlü araç, gereç ve materyal Sosyal Bilgiler dersinin kaynaklarını oluşturabilir (Yanpar Şahin, 2003; Çengelci, 2013). Bu kaynakları Meydan ve Akdağ (2008) basılı eğitim araçları, iki boyutlu materyaller, üç boyutlu materyaller, elektronik materyaller ve bilgisayar destekli eğitim olmak üzere beş başlık altında toplarken; Yanpar Şahin (2003)'de yazılı, resimli, sözel, fiziksel, görsel-işitsel ve sınıf dışı materyaller olarak altı başlık altında toplamıştır. Genel olarak bu kaynaklar gerçek eşya, giysi ve kalıntılar, anıtlar, süs eşyaları, silahlar, paralar, yeryüzü şekilleri, üç boyutlu modeller, maketler, bilgisayar, televizyon, video, sinema, radyo, teyp, ses bantları, projektör, kum masası, elektrikli dilsiz haritalar, oyuncaklar, küre, pusula, termometre, barometre, saat, takvim, tarih şeritleri, haritalar, atlaslar, fotoğraflar, afişler, kitaplar, ansiklopediler, dergiler, gazete kupürleri, tablolar, grafikler ve tahta (karatahta, akıllı, manyetik, pazen tahta) çeşitlerinden oluşmaktadır (Sözer, 1998). Ayrıca Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında;

“Efsane, destan, masal, atasözü, halk hikâyesi, türkü ve şiir gibi türlerden yararlanılarak Sosyal Bilgiler dersi edebî ürünlerle desteklenmelidir. Öğrenciler; konuları sevdirecek roman, tarihî roman, hikâye, hatıra, gezi yazısı ve fıkra gibi edebî ürünler okumaya teşvik edilmelidir. Ayrıca uygun görülen kazanımlar resim, musiki, minyatür, gravür, hat, heykel, mimari, tiyatro, sinema gibi geleneksel veya modern sanat ürünleriyle desteklenmelidir.”

ifadeleri yer almaktadır (MEB, 2018: 10). Buradan da anlaşılacağı gibi Sosyal Bilgiler dersi görsel, işitsel, yazılı, edebi ve sanatsal birçok materyalden yararlanmaya uygun bir derstir. Sosyal Bilgiler Dersinde araç gereç kullanımının az olması öğretim ortamını yoksullaştırmakta, öğrencilerin derse yönelik isteklilik düzeylerini azaltmakta, dolayısıyla öğrenme ve hatırlama düzeylerini azaltmaktadır (Öztürk ve Otluoğlu, 2003). Öğrenme ortamlarında çeşitli kaynaklara yer verilmesi ise öğrencilerin bireysel ilgi ve yeteneklerini keşfetmesine, gerçek yaşamda karşılaşılabilecekleri problemleri çözebilmelerine, öğrendikleri bilgileri karşılaştırarak değerlendirebilmelerine olanak sağlar (Seefeldt, 1989'den akt. Çengelci, 2013). Öğretim ortamlarında çok sayıda

kaynağa yer vermek kadar kullanılan kaynakların birden fazla duyuya hitap etme durumu da önemlidir. Birden fazla duyu organına hitap eden öğretim materyali konunun daha iyi anlaşılmasına ve öğrenilenlerin daha kalıcı olmasına yardımcı olur (Yeşiltaş, 2010). Ayrıca öğrenilenlerin daha iyi hatırlanabilmesi için multi medya araçlarının kullanılması da önemlidir, çünkü bu araçlara yer verilerek işlenen derslerde öğrencilerin güdülenme düzeyleri artmaktadır. Bireylerin okuduklarının %10'unu, duyduklarının %20'sini, gördüklerinin %30'unu, hem görüp hem duyduklarının %50'sini hatırladıkları bilinmektedir. Dolayısıyla birden fazla duyuya hitap eden öğretim materyallerinin öğrenmede kalıcılığı artırdığı söylenebilir (Demirel, 2005). Hem görsel hem de işitsel duyulara hitap eden bir materyal olan filmler yaşantı, nesnelere ve modellerden sonra Sosyal Bilgiler Dersinde öğretilenlerin somutlaştırılmasında kullanılabilecek araçlardan biridir (Yeşiltaş, 2010).

7. ANİMASYON

Animasyon canlandırma, hareketsiz cisimlere hareket kazandırma yoluyla filme aktarma olarak tanımlanabilir (Alıcı, 2014). Animasyon, görsel ve işitsel yolla insanları eğitebilen, mesaj verebilen ve eğlendirebilen canlandırmalardır. Animasyon filmler eğlencenin bir türüdür. Teknoloji çağında toplumların eğlence anlayışları farklılaşmıştır, dolayısıyla eğlenme ihtiyaçlarına ayrılan para ve zaman da değişmiştir. (MEB, 2013). Ülkemizde 6-10 yaş grubunda yer alan çocukların televizyonda ağırlıklı olarak çizgi film izlediği ve çocukların büyük bir kısmının 0-4 saat aralığında çizgi film izlediği görülmüştür (Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı (BEBKA), 2018). Son beş yılda ülkemizde gösterime giren animasyon filmlerden en çok izlenen filmlerin yıllara göre sıralaması da şu şekildedir: 2014 yılında "Karlar Ülkesi" filmini 1.112.740 kişi, 2015 yılında "Minyonlar" filmini 964.454 kişi, 2016 yılında "Buz Devri 5: Büyük Çarpışma" filmini 1.304.999 kişi, 2017 yılında "Moana" filmini 1.337.112 kişi, 2018 yılında "Rafadan Tayfa Dehliz Macerası" filmini 1.583.932 kişi izlemiştir (Box Office, 2019). Görüldüğü gibi animasyon filmlerin ülkemizdeki izlenme sayıları her geçen yıl artmaktadır. Animasyon filmlerin tüm filmler içerisindeki izlenme oranı 2018'de %12,1 olmuştur. Ayrıca 2018'de Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından hayata geçirilen "Sinemaya Gitmeyen Çocuk Kalmasın" projesi kapsamında 81 ilde 895.808 öğrenci sinema ile buluşturulmuştur (Kültür ve Turizm Bakanlığı (KTB), 2019). Tüm bunlar animasyon filmlerin etkisinin ve öneminin giderek arttığını göstermektedir.

Çocukların gelişimini etkileyen ebeveynler, arkadaşlar ve kitaplar gibi etkenlerin yanı sıra filmler de çocuklardaki ahlaki ve yasal davranışların şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır (Nielsen vd., 2013). Çizgi film ve animasyonların çocuklar üzerinde hem olumlu hem de olumsuz etkileri vardır.

Çocuklar izledikleri çizgi filmlerdeki karakterlerden ve olaylardan çabucak etkilenirler. Çünkü çocuklar masallarda ya da filmlerde anlatılanların hayali olduğuna inanmak yerine onların gerçek olduğuna inanma eğilimindedirler. Medya, izleyicinin gerçeklik hakkındaki algıları üzerinde belirli ve ölçülebilir bir etkiye sahiptir. Bir kişinin televizyon karşısında geçirdiği zaman süresince fikirleri, bilgileri ve bilinci medya tarafından verilen algıyla kontrol altında tutulur. Bu açıdan medya ürünlerinin içeriğinin nasıl hazırlandığı önemli bir konudur. Çocuklara uygun nitelikte hazırlanmış çizgi filmler çocuğun sosyal hayatına, davranışlarına ve bilişsel gelişimine önemli katkılar sağlayarak çocukları olumlu yönde etkilerken; çocuklara uygun olup olmadığı düşünülmemiş ve sadece ticari kaygılarla hazırlanmış çizgi filmler de çocukları şiddete yönlendirme ve istenmeyen davranışları pekiştirme gibi olumsuz yönde etkilemektedir (Balraj & Gopal, 2013; Yağlı, 2013; Yaşar Ekici, 2015).

Çizgi filmler kontrolsüzce, süre kısıtlaması olmadan ve çok erken yaşlarda izlenmeye başladığında çocuklar üzerinde dil gelişiminden psikolojik gelişime hatta sağlık sorunlarına varan olumsuz etkilere sahiptir. Henüz ana dilini dahi tam olarak öğrenmemiş çocukların 3 yaşına kadar başka dillerde izledikleri filmler dil ve ifade becerileri üzerine olumsuz etkiler oluşturmaktadır. Bunun dışında çizgi filmlerde sıkça gösterilen şiddet (Tom ve Jerry, Road Runner gibi çizgi filmlerde birbirlerini alt etmek için sürekli savaşmalar, patlayıcı kullanma, dayak atma, yakalamak için tehlikeli planlar kurmak örneklerinde olduğu gibi) çocukların bilinçaltına yerleşerek onları gerçek hayatta yaşanan şiddete karşı duyarsız ve kendileri de şiddete eğilimli bireyler haline getirmektedir. Hatta çizgi filmler bazen sağlık sorunlarına da yol açabilmektedir. 1997 yılında Japonya'da 653 çocuk epileptik nöbet sebebiyle hastaneye kaldırılmıştır. Yapılan araştırmalar sonucunda bu duruma Pokemeon adlı çizgi filmin 38. bölümünde yayınlanan kırmızı ve mavi ışıkların sebep olduğu anlaşılmış ve bu bölümün yayınlanması ülkede yasaklanmıştır (Mandrapa, 2014). Bu açıdan animasyon ya da çizgi filmlerin içeriklerinin çocuk gelişimine uygun olup olmadığının denetlenmesi önemli bir husustur. Ebeveynler ya da öğretmenler çocukların izlemesi için onların

üzerinde olumsuz etki oluşturmayacağına karar verilen, titizlikle incelenmiş filmleri tercih etmelidirler.

Olumsuz etkilerinin yanı sıra animasyon ve çizgi filmlerin çocuklar üzerinde birçok olumlu etkisi de vardır. Çizgi filmler sayesinde çocukların şekilleri, renkleri ve sayıları erken yaşta öğrenmeleri sağlanabilir. Bu temel bilgilerin verildiği çizgi filmler çocukların bilişsel gelişimini olumlu yönde etkilemektedir. Temel düzeydeki bilgileri bol görsel ve müzik ile eğlenceli şekillerde sundukları için çocuklar çizgi film izlerken hem eğlenir hem de öğrenirler. Eğlenen çocuklarda endorfin hormonu salgılanır, stres seviyesi azalır, mutluluk seviyesi artar ve bağışıklık sistemleri güçlenebilir. Bu sayede öğrenme ilgi çekici hale gelir. Çizgi filmler içerisindeki zıtlık ve benzerlikler mantıksal düşünme ve muhakeme yeteneğini geliştirebilir. Çizgi filmlerin renkli dünyası çocukların seçici dikkatlerini sürekli canlı tutmaya ve geliştirmeye yardımcı olur. Çocukların yaşlarına uygun olarak izlediği çizgi filmler onların hayal gücü ve yaratıcılıklarının gelişmesine de katkıda bulunur. İzlediği filmin kahramanlarından etkilenerek yeni fikirler üretebilir, hikayeler ve resimler oluşturabilir. Ayrıca çocuklar çizgi filmler sayesinde hiç bilmediği kültürlerin özelliklerini öğrenebilirler. Örneğin, Ramayana ve Mahabarata' nın çizgi filmlerini izleyen çocuklar Hint mitolojisini öğrenebilir. Ezop masallarının anlatıldığı çizgi filmler de çocuklar da iyi ahlak, şefkat ve merhamet geliştirmeye yardımcı olabilir (Nair, 2018).

Araştırmacılar izleyicilerin film seyrederken içerikleri farkında olmadan aldıklarını ve benimsediklerini, hatta bu durumun izleyicinin dünyaya bakış açısını değiştirebildiğini ifade etmektedir (Nielsen vd., 2013; Yağlı, 2013). Sosyal öğrenme teorisini olan Bandura da çocukların genellikle başkalarının davranışlarını gözlemleyip taklit ederek öğrendiklerini dahası çocukların ekran karşısında pasif sanıldığı anlarda bile öğrenebileceklerini ileri sürer. Bir şeyi öğretmede dayatma olmaması öğrenme için gerekli her şeydir. Örneğin medya araçları sürekli ve aktif olarak ders alınabilecek araçlar olmasa da pasif olarak öğretim sağlayabilir. Filmlerin özü eğlencedir. Film izlerken insanlar aktif olarak bilgi aldıklarını düşünmezler. Bu sayede filmler doğrudan öğretmek yerine pasif olarak kavratırlar (Nielsen vd., 2013). Bu da çocukların eğlenerek öğrenmesini sağlar. King (2002)' de metin tabanlı geleneksel öğretimin aksine görselliğiyle ön plana çıkan, hareketli ve ilgi çekici olan çizgi filmleri izlemenin eğlenceli bir öğrenme ortamı yarattığını ifade etmektedir.

Çocukların eğitilmesinde, sosyalleşmesinde ve doğru davranışlar edinmesinde okullar tek toplumsallaşma aracı gibi görünse de okul, aile, akranları hatta kitle iletişim araçları çocukların toplumsallaşması için etkili birer araçtır. Hatta çocukları eğlendirmede en çok bilinen araç olan çizgi filmler bazen okullarda verilecek birçok bilgiyi kısa sürede kazandırabilecek bu anlamda okulun işlevini kısa sürede tek başına yerine getirebilecek konumdadır (Şahin, 2019a). Animasyon çok sayıda karakteri barındırabilme, birden çok mekanı filmde kolaylıkla kullanmaya imkan tanıyabilme, hayal edilebilecek her şeyi canlandırılabilme gibi özelliklere sahip olan, sınırsız görsellerle zenginleştirilmiş bir sinema türüdür (Tüzel, 2009). Filmler öğrencilere kendilerini rahat hissederek öğrenmelerini sağlayan gerçekçi öğrenme ortamları sunar. Sahip olduğu görsellik onu değerli bir öğretme aracı haline getirir. Filmler birçok farklı konu ve temaya odaklandığından öğretmenler filmleri bir konuya başlamak, bir konu hakkında tartışmak veya öğrencileri bir şeye teşvik etmek için kullanabilirler (Khan, 2015). Sosyal Bilgiler dersi hayatın içinden, görsel ve işitsel materyallerle desteklenebilen ve tartışılarak öğrenilebilecek bir ders olduğundan filmlerin kullanılacağı derslerden biri de Sosyal Bilgiler dersidir.

8. SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE ANİMASYON KULLANMANIN ÖNEMİ VE GEREĞİ

Öğrenme olayının gerçekleşebilmesi sınırları dört duvarla çevrili bir sınıf ortamına bağlı değildir. Benzer şekilde bilgiler formal olarak öğrenilebileceği gibi informal yolla da öğrenilebilir. Animasyon filmler de çocuklara zaman ve mekandan bağımsız ve resmi bir program gerektirmeksizin öğrenme imkanı sağlar.

Teknoloji geliştikçe medya sektörü de gelişmiştir. Öğrencilerin teknolojiye yönelik ilgisi de günden güne artmaktadır. “TV nesli” olarak adlandırılan günümüz nesli medya içeriklerinden çeşitli bilgi, tutum ve davranışlar kazanmaktadır. Hatta bazen medya aracılığıyla öğrenilenler okulda öğrenilenlerden daha baskın olabilmektedir. Bu ilginin giderek artışı Sosyal Bilgiler Derslerinde medya ürünü materyallerin kullanılmasının dersi daha ilgi çekici ve etkili hale getireceği gerçeğini ortaya çıkarmaktadır (Özdemir Özen, 2017).

Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilere insanlar, yerler ve kültürleri geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında tanıtmak için çeşitli öğrenme kaynakları kullanılmaktadır.

Filmler de Sosyal Bilgiler dersi için önemli kaynaklardan biridir (Kaya ve Çengelci, 2011). Animasyon filmlerin özelliklerini Tüzel (2009) şöyle sıralamıştır:

- Animasyon filmlerde zaman zaman abartı ve birbirine zıt durumlara yer verilir. Bu sayede gizem yaratıp izleyen çocuğun merak duygusu devamlı kılınarak sıkılması önlenir ve çocuğun güdülenmesi sağlanır.
- Animasyon filmlerde çoğunlukla iyilerin zafer kazanması, kötülerin ise hiçbir şey elde edememesi vurgulanarak erdemli davranışlar pekiştirilir.
- Çocukların dünyasında bir olayın gerçekleşebilmesi için her hangi bir nedene gerek yoktur. Benzer şekilde animasyonlarda durumlar kendiliğinden de ortaya çıkabilir. Animasyon filmler, bu özelliğiyle çocuğun hayal gücüyle kesişir. Çünkü çocuklar olayı ortaya çıkaran nedenleri değil olayın sonuçlarını önemserler.
- Animasyon filmlerin hayali ve gerçekçi olaylara birlikte yer verebilmesi çocuğun düş dünyasına hitap eder bu açıdan çocuklar filmdeki olaylar ve kahramanlarla özdeşim kurabilirler.

Görüldüğü gibi animasyon filmler çocuklara birçok beceri, tutum ve davranış kazandırmaya yardımcı olmaktadır. Bu açıdan Sosyal Bilgiler dersinin amaçlarıyla animasyon filmlerin çocuklara kazandırdıkları karşılaştırılacak olursa:

Tablo 5. Sosyal Bilgiler Dersinin Amaçlarıyla Animasyon Filmlerin Kazandırdıklarının Karşılaştırılması

Sosyal Bilgiler Dersinin Amaçları	Animasyon Filmlerin Kazandırdıkları
Sosyal Bilgiler Dersi Milli bilince sahip, kültürel mirası korumaya istekli bireyler yetiştirmeyi amaçlar.	Farklı ülke ve dönemlere ait filmler öğrencilerin vatandaşlık, küreselleşme gibi konuları keşfetmelerini sağlayabilir (Özdemir Özen, 2017). Zhuang (2007), kültürel konuların filmler aracılığıyla somutlaştırılarak etkili şekilde öğrencilere anlatılabileceğini öne sürmüştür.
Sosyal Bilgiler Dersi Hukuk, Adalet ve Eşitlik gibi kavramları kazandırmayı ve Hukuk'un üstünlüğünü öğretmeyi amaçlar.	Sosyal Bilgiler Dersinin demokrasi, insan hakları, adalet, barış vb. gibi içerdiği soyut kavramların öğretilmesi ve olumlu tutum geliştirilebilmesi için görsel ve işitsel materyalleri kullanmak neredeyse zorunludur. Bu bağlamda filmler önemli bir kaynak olarak kullanılabilir (Özdemir Özen, 2017).
Sosyal Bilgiler Dersi birey ile çevre arasındaki etkileşime dikkat çekerek mekan algılama becerilerini geliştirmeyi ve çevreye duyarlı bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır.	Coğrafya konularının öğretimi soyut olduğu için zor, geziler masraflı ve zaman alıcı, bazen de doğa olaylarının oluşumu, gök cisimlerinin hareketleri gibi konuların gösterimi imkansızdır. Filmler sayesinde gerçekçi temsiller öğrencilere sunularak masrafsız ve etkili bir öğretim sağlanabilir. Filmler yoluyla öğrencilerin kendi yaşadığı çevre dışındaki ortamları görmesi, tanıması sağlanabilir (Özdemir Özen, 2017). Filmler çevreye yönelik sorunları ve çözüm önerilerini dile getirmede ve insanları bilinçlendirmede etkili araçlardır (İğit, 2016).

Tablo 5. (Devam) Sosyal Bilgiler Dersinin Amaçlarıyla Animasyon Filmlerin Kazandırdıklarının Karşılaştırılması

Sosyal Bilgiler Dersi bireylere doğru bilgiyi elde etmenin yollarından olan eleştirel düşünme becerisi kazandırmayı amaçlar.	Daşdemir vd. (2012) yaptıkları araştırmada animasyonların öğrencilerin düşünme becerilerini artırdığı, sorumluluk alma duygusunu geliştirdiği için öğrenmelerini kolaylaştırdığı, mantıksal düşünmeyi geliştirdiği, günlük hayatta karşılaştıkları problemleri çözmelerinde etkili olduğu ve üst düzey zihinsel becerileri geliştirmesine yardımcı olduğu sonucuna ulaşmışlardır.
Sosyal Bilgiler Dersi finansal okuryazarlık becerisi kazandırmayı amaçlar.	Alıcı (2014) kitle iletişim araçları ve filmler aracılığıyla toplumların yönlendirildiğini ifade etmekte ve filmlerin bireylerin tüketim alışkanlıklarını, satın alma karar süreçlerini ve yaşam tarzlarının etkileyebildiğini vurgulamaktadır.
Sosyal Bilgiler Dersi milli, manevi ve evrensel değerleri benimseyerek, duyarlı, sorumluluk sahibi, kişiler ve olaylara karşı problem çözebilen ve iletişim becerileri gelişmiş bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır.	Animasyon filmler çocukların değer gelişimini, iletişim ve kendini ifade edebilme becerilerini, çok yönlü düşünme, etkin dinleme ve anlatma gibi dilsel becerilerini, problem çözebilme becerilerinin gelişimini destekler. Çocukların merak duygularını harekete geçirerek hayal güçlerinin gelişimine de yardımcı olur (MEB, 2013).
Sosyal Bilgiler Dersi bilimsellik ve bilimsel etiği kazandırmayı amaçlamaktadır.	Bayır ve Günşen (2017) Günlük hayat içerisinde sıklıkla karşılaşılan bilimsel ifade ve kavramlara çizgi filmlerde yer verilirse çocukların erken yaşta bilim ile tanışmasının sağlanabileceğini ve bilimin yaşamımızın her yerinde var olduğunu gösterilebileceğini belirtmiştir.

Sosyal Bilgiler öğretimi açısından filmlerin programın amaçlarına uyumlu bir şekilde görsel ve işitsel bir araç olarak öğretimi kolaylaştıracağı söylenebilir (Özdemir Özen, 2017). Kısacası resimler, sesler ve sözcükler başarılı bir şekilde birleştirildiği zaman sınıf içinde etkinliklere daha fazla katılımı sağlayabilir, heyecanı canlı tutarak ilgi çekebilir ve grup içi etkileşimi artırma gücü kazandırabilir (Oruç ve Teymuroğlu, 2016).

9. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Alanyazın incelendiğinde özellikle değerler eğitimi ve çizgi filmlerle ilgili pekçok araştırmanın var olduğu görülmüştür. Alanyazında Sosyal Bilgiler dersi öğrenme alanları ve kazanımlarına yönelik yapılmış az sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Bu araştırmada olduğu gibi animasyon filmleri Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan öğrenme alanları, kazanımlar, beceriler ve değerler açısından inceleyen başka bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu bölümde araştırmanın konusu ile ilintili olan öğrenme alanı, kazanım, beceri, değer ve animasyonlar ile ilgili yurt içi ve yurt dışında yapılmış çalışmalara yer verilmiştir.

9.1. YURT İÇİNDE YAPILAN ÇALIŞMALAR

9.1.1. Öğrenme Alanlarına Yönelik Yapılan Çalışmalar

Ada (2020), araştırmasında Sosyal Bilgiler Dersi Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanında kavram karikatürleri kullanımının ders başarısına etkisini incelemiştir. Ön test son test kontrol gruplu yarı deneysel desenin kullanıldığı araştırmada kavram karikatürleri etkinlikleri uygulandıktan sonra araştırmacı tarafından başarı testi uygulanmış ve araştırma sonucunda kavram karikatürlerine dayalı Sosyal Bilgiler Dersi Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanında ders başarısını artırdığı tespit edilmiştir.

Şener (2019), tarafından ortaokul öğrencilerinin Etkin Vatandaşlık öğrenme alanındaki kavramlara yönelik bilişsel yapılarının ve kavram algılarının belirlenmesi amacıyla bir araştırma yapılmıştır. Araştırmada belirlenen kavramların tespiti için araştırmacı tarafından geliştirilen kelime işlem testi 200 öğrenciye uygulanmıştır. Verilerin analizinde betimsel analiz kullanılmıştır. Araştırma sonucunda araştırılan kavramların öğrenciden öğrenciye farklı olduğu tespit edilmiştir.

Etkin Vatandaşlık öğrenme alanına ilişkin Sosyal Bilgiler öğretmen ve öğretmen adaylarının görüşlerini belirlemeye yönelik araştırmasında Arcanlı (2019), 20 Sosyal Bilgiler öğretmeni ve 96 Sosyal Bilgiler öğretmenliği öğretmen adayı ile görüşmeler yapmıştır. Veri toplama aracı olarak görüşme formu kullanılan araştırma içerik analiziyle analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda katılımcılar Etkin Vatandaşlık öğrenme alanına ait kazanımları hak ve sorumluluk kazandırmaya yönelik önemli olarak gördüklerini belirtmişler. Bu öğrenme alanının günlük problemlerin çözümü konusunda etkili olduğunu ifade etmişlerdir.

Gürsoylar (2019), ortaokul 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi Kültür ve Miras öğrenme alanının öğretiminde öğrencilerinde tarihsel empati aracılığıyla tarihsel düşünme becerilerini geliştirmeyi amaçladığı çalışmasında eylem araştırması desenini kullanmıştır. Tarihsel empatiyi geliştirecek şekilde tasarlanan dersler aracılığıyla araştırmanın verileri toplanmıştır. Araştırma sonucunda yapılan uygulamanın etkili olduğu, öğrencilerin tarih konularına yönelik ilgilerinin arttığı, tarihi daha kolay öğrendikleri belirtilmiştir. Öğrencilerin tarihsel düşünme becerilerinde istendik gelişmeler sağlandığı ifade edilmiştir.

Çakır (2019), 5. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Küresel Bağlantılar öğrenme alanını sunar, kitaplar, maketler gibi görsel materyaller aracılığıyla işleyerek bu materyallerin öğrencilerin başarısına etkisini tespit etmeye çalışmıştır. Araştırmada ön test son test kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Araştırma sonucunda Sosyal Bilgiler Dersi Küresel Bağlantılar öğrenme alanının görsel destekli işlendiği deney grubunun kontrol grubuna göre daha başarılı olduğu tespit edilmiştir.

Faiz ve Karasu Avcı (2018), 4 ve 5. sınıf ders kitaplarını Etkin Vatandaşlık öğrenme alanında yer alan beceriler ve değerler açısından incelemiştir. Araştırmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. 4. sınıf düzeyinde ders kitaplarında Etkin Vatandaşlık öğrenme alanı altında yer alan 13 beceri ve 16 değer tespit edilmiş, 5. sınıf düzeyinde 11 beceri ve 14 değer tespit edilmiştir. 4. sınıf düzeyinde en çok işbirliği, sosyal katılım, iletişim becerileri ve sorumluluk, bağımsızlık, özgürlük ve eşitlik değerlerinin vurgulandığı görülmüştür. 5. sınıf düzeyinde ise en çok siyaset okuryazarlığı, karar verme, sosyal katılım ve araştırma becerileriyle sorumluluk, yardımseverlik, temizlik ve vatanseverlik değerlerinin vurgulandığı görülmüştür.

Körükçü ve Şahingöz (2016), Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının Küresel Bağlantılar öğrenme alanına yönelik tutumunu belirlemeye çalıştıkları araştırmada tarama modelinde desenlenmiştir. Araştırmaya katılan 894 öğretmen adayının insan hakları, adalet, eşitlik kaynakların etkili kullanımı konularında olumlu tutuma sahip oldukları, kültürel farklılıklar ve yabancı dil eğitimi konusunda öğretim programında az yer almasına yönelik tutuma sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Ünal (2012)'nin 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı öğrenme alanlarıyla ilgili atasözleri ve deyimleri tespit etmeyi amaçladığı çalışma tarama modeli ile desenlenmiştir. Yapılan araştırma sonucunda 4-7. sınıflar arasında sekiz öğrenme alanının kapsamına uygun 137 atasözü ve 151 deyim tespit edilmiştir. Bu atasözü ve deyimlerin çoğunlukla üretim, yardımlaşma, hava olayları, iklim, çevre, kişilik özellikleri, kişiler arası ilişkiler, kültürel öğelerle ilgili olduğu tespit edilmiştir.

Kızılçaoğlu ve Taş (2007), yaptıkları araştırmada ilköğretim kademesinde Coğrafya dersi ile ilgili konulara hangi dersler ve hangi öğrenme alanlarında yer verildiğini tespit etmeye çalışmışlar. Araştırma sonucunda 4-8. sınıflar arasında Coğrafya konularına Hayat Bilgisi, Fen Bilimleri ve Sosyal Bilgiler Derslerinde, büyük

çoğunluğunun da Sosyal Bilgiler Dersi İnsanlar Yerler ve Çevreler, Üretim Dağıtım ve Tüketim ve Küresel Bağlantılar öğrenme alanlarında yer verildiğini tespit etmişlerdir.

9.1.2. Kazanımlara Yönelik Yapılan Çalışmalar

Büyükalan Filiz ve Baysal (2019)'un 2018 yılı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı kazanımlarını revize edilmiş Bloom taksonomisine göre inceledikleri araştırmada doküman incelemesi kullanılmıştır. 4. sınıf kazanımlarının çoğunlukla anlama basamağında, 5. sınıf kazanımlarının anlama basamağında, 6. sınıf kazanımlarının anlama ve analiz basamağında, 7. sınıf kazanımlarının da anlama ve analiz basamağında olduğu tespit edilmiştir. Genel olarak Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı kazanımlarının alt düzey basamaklarda kaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çalıklan (2019) Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin 5. sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı kazanımlarının gerçekleşme düzeyine yönelik görüşlerini belirlemeye çalışmıştır. Betimsel tarama yöntemi kullanılan araştırmaya 60 öğretmen katılmıştır. Öğretmenler kazanımların gerçekleşme düzeyini kazanımların öğrenci seviyesine uygun olması, ihtiyaçları karşılaması ve ezbere dayanmaması gibi gerekçelerle yüksek bulmuştur.

Oruç ve Ateş (2019)'un TRT Çocuk dergisini Sosyal Bilgiler Öğretim Programı açısından incelediği araştırmada doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında 2018 yılına ait 12 sayı incelenmiştir. İncelenen sayıların Sosyal Bilgiler Öğretim Programı kazanımlarını büyük ölçüde kapsadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Boyacı (2019), 4. sınıf Kültür ve Miras öğrenme alanının "Ailesi ve çevresindeki millî kültürü yansıtan öğeleri araştırarak örnekler verir" ve "Geleneksel çocuk oyunlarını değişim ve süreklilik açısından günümüzdeki oyunlarla karşılaştırır" kazanımlarına ulaşılmasını sağlamak için yaratıcı drama yöntemini kullanmıştır. Araştırma müze eğitimine katılan 21, 4. sınıf öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda öğrenciler eski meslekler, eskiden kullanılan eşyalar, oyuncaklar hakkında bilgi sahibi olmuş ve müzede aldıkları eğitimi faydalı bulmuştur.

Çiftçi ve Akça (2019), 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarını coğrafi beceri ve coğrafi kazanımlar açısından incelemiştir. Araştırmada doküman incelemesi yöntemi ve içerik analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda 2005 yılında 9 olan coğrafi beceri sayısının 2018 yılında 22'ye çıkarıldığı, 2018 programının hem

coğrafi kazanım sayıları açısından hem de içerik açısından zenginleştiği tespit edilmiştir.

Demir ve Oğuz Haçat (2018), 2005 ve 2018 yılı 4, 5, 6 ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki kazanımları Sosyal Bilimler disiplinlerine göre değerlendirmiştir. Araştırmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda hem tek disiplinli hem de disiplinler arası yaklaşımla kazanımların hazırlandığı tespit edilmiştir. En fazla Tarih ve Coğrafya disiplinlerinin ağırlıklı olduğu, Antropoloji, Arkeoloji ve Din Bilimi disiplinlerine ilişkin kazanımlara yeterince yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Ürey vd. (2015), Serbest Etkinlikler dersi kapsamında geliştirilen fen temelli ve disiplinler arası okul bahçesi programını Sosyal Bilgiler dersine ait kazanımlar üzerindeki etkisini farklı değişkenler açısından değerlendirmiştir. Araştırma ön test son test kontrol gruplu yarı deneysel desene göre tasarlanmıştır. 187, 5. sınıf öğrencisinin katıldığı araştırmada okul bahçesi programının Sosyal Bilgiler dersi kazanımları açısından öğrencilerin akademik başarılarının artışına katkı sağladığı anlaşılmıştır.

Tetik ve Arslan (2013), 5. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersi kazanımlarının ulaşılma düzeyini tespit etmek için bir araştırma yapmıştır. Tek grup ön test son test deneysel modelde tasarlanan araştırmaya 389 öğrenci katılmıştır. Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından geliştirilen başarı testleri aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda uygulanan program öğrencilerin bazı kazanımlara ulaşabilmesini sağlarken bazı kazanımlara ulaşabilmesini sağlayamamıştır. Öğrencilere uygulanan program orta etkili olmuştur.

Gazel ve Erol (2012), 7. sınıf Sosyal Bilgiler kazanımlarını taksonomik açıdan değerlendirmiştir. Araştırmada doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Hem Sosyal Bilgiler Öğretim Programı hem de öğrenci ders ve çalışma kitapları araştırma amacı doğrultusunda incelenmiştir. Araştırma sonucunda Sosyal Bilgiler Öğretim Programının çoğunlukla bilişsel alanda kazanımların yer aldığı diğer alanlarla ilgili kazanımların az olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı kazanımlarının içerik ve etkinliklerle uyumlu olduğu görülmüştür.

Akengin vd. (2011), 6. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersi kazanımlarını hangi düzeyde kazandıklarını tespit etmek amacıyla tasarladığı araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. 278 öğrencinin katıldığı araştırmanın sonucunda öğrencilerin

genellikle olumlu tutuma sahip oldukları anlaşılmıştır. Fakat incelenen veriler sonucunda öğrencilerin Türkiye'nin konumu ve coğrafi özellikleri, iklim, diğer ülkelerle ilişkiler, demokrasi gibi kazanımları kavramakta zorlandıkları fark edilmiştir.

9.1.3. Becerilere Yönelik Yapılan Çalışmalar

Arı (2020), beceri temelli eleştirel düşünme öğretiminin 4. sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme becerisine etkisini belirlemek amacıyla tasarladığı araştırmada karma yöntem kullanılmıştır. Deney grubu öğrencilerine Edward De BONO'nun Cort 1 düşünme programı uygulanmıştır. Araştırma sonucunda deney grubu öğrencileri lehine anlamlı farklar bulunmuştur. Ayrıca yapılan görüşmelerde öğrencilerin eleştirel düşünmeyle ilgili terimleri kullandıkları, uygulanan programdan memnun oldukları ve programın devam etmesini istedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Ünlü ve Yangın (2020), araştırmalarında dijital öykülerle desteklenmiş Sosyal Bilgiler dersinin eleştirel düşünme becerisi üzerindeki etkilerini belirlemeye çalışmıştır. Araştırma deneysel desenle tasarlanmıştır. Araştırmanın katılımcıları 42, 4. sınıf öğrencisidir. Araştırma sonucunda dijital öykülerle desteklenmiş Sosyal Bilgiler dersi alan öğrencilerin eleştirel düşünme puanları diğer öğrencilere göre daha yüksek ve anlamlı bulunmuştur.

Çelikkaya vd. (2019), öğretmen ve öğrencilerin beceri hiyerarşilerini tespit etmeye çalıştığı araştırmasında durum çalışması desenini kullanmıştır. Araştırmanın katılımcılarını 39 Sosyal Bilgiler öğretmeni, 131, 8. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki 27 beceriden ilk beş sıraya öğretmenler sırasıyla araştırma, iletişim, eleştirel düşünme, problem çözme ve empati becerilerini yerleştirirken; öğrenciler sırasıyla iletişim, karar verme, empati, problem çözme ve yenilikçi düşünme becerilerini yerleştirmiştir.

Çelik ve Kamış (2019), 4-7. sınıflar Sosyal Bilgiler Öğretim Programını beceriler açısından incelemiştir. Araştırmada doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda araştırma becerisini öğretim programındaki öğrenme alanları içerisinde en fazla yer alan ve dört sınıfta da ortak olan beceri olduğunu tespit etmiştir. Öğretim programında yer almamasına rağmen öğrenme alanları altında yaratıcılık becerisine de rastlanmıştır. Öğretim programı içinde yer almasına rağmen hukuk okuryazarlığı becerisi de öğrenme alanları altında yer almamıştır. Genel olarak becerilerin sınıf düzeylerine göre eşit dağılmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Pala ve Başbüyük (2019), tarafından 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin matematik becerileri ile Sosyal Bilgiler dersi harita, grafik ve tablo okuma becerileri arasındaki ilişki araştırılmıştır. Araştırmada karma metot kullanılmıştır. Araştırmaya 340 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonucunda matematik becerilerinin harita ve tablo okuma becerileri üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu ve grafik okuma becerisi üzerinde de etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Konuk ve Yıldırım (2018), empati becerisine dayalı etkinliklerin çevre bilinci ve akademik başarıya etkisini incelemiştir. Deneysel desen kullanılan araştırmaya 51, 6. sınıf öğrencisi katılmıştır. Araştırma sonucunda deney grubu öğrencilerin akademik başarı puanlarında artış gözlenmiştir. Çevre bilincinde de deney grubu öğrencilerinin lehine anlamlı farklılık olmuştur. Empati becerisine dayalı etkinliklerle desteklenen Sosyal Bilgiler derslerinin deney grubu öğrencilerinin çevre bilinçlerini önemli ölçüde artırdığı fark edilmiştir.

Çelikkaya ve Kürümlüoğlu (2017), araştırmalarında 2005 yılı Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer verilen alan becerilerine öğretmen kılavuz kitaplarında yer verme durumlarını tespit etmeye çalışmıştır. Araştırmada doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırmanın dokümanları 4-7. sınıflar öğretmen kılavuz kitaplarıdır. Araştırma sonucunda kitaplarda en fazla yer alan becerilerin sınıf bazında sıralaması şu şekildedir: 4. sınıfta mekan algılama ve tablo, grafik ve diyagram okuma becerisi, 6. sınıfta harita ve atlas kullanımı, 7. sınıfta grafik hazırlama becerisidir. Öğretmen kitaplarında mekân algılama, gözlem, tarihsel olguları ve yorumları ayırt etme becerileri iyi aktarılmışken tablo, diyagram ve grafik okuma, sosyal katılım ve grafik hazırlama becerileri yeteri kadar aktarılamamıştır.

Akgün ve Özkar (2017), tablo, grafik ve diyagram okuma becerilerinin 4. sınıf öğrencilerinde ne düzeyde gerçekleştiğini araştırmıştır. Tarama modelinde desenlenen araştırmaya 292 öğrenci katılmıştır. Araştırmacılar tarafından geliştirilen başarı testinin sonucunda öğrencilerin tablo, grafik ve diyagram okuma becerilerinin gerçekleşme düzeyi ortalamanın biraz altında çıkmıştır. Kız öğrenciler, anne babası üniversite ve üstü mezunu öğrenciler, şehirde yaşayan öğrenciler ve gelir durumu yüksek olan öğrencilerin diğerlerine göre daha başarılı olduğu tespit edilmiştir.

Baloğlu Uğurlu ve Aladağ (2015), mekânsal düşünme becerisi hakkında öğretmenlerin görüşünü almayı hedeflediği araştırmada durum çalışması deseni

kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcılarını 12 Sosyal Bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucunda öğretmenler mekânsal düşünme becerisinin öğretiminde resimler, haritalar, küreler gibi teknolojik araçlar kullandıklarını belirtmiştir. Öğretmenler anlatım, soru-cevap ve örnek verme yöntemlerini beceri geliştirmede kullandıklarını ifade etmiştir. Ayrıca öğretmenler bu beceriyi önemli ve gerekli gördüklerini de belirtmiştir.

Mutluer (2013), araştırmasında Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan becerilere ilişkin öğretmenlerin görüşlerini almıştır. Araştırmada nitel araştırma modeli kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcılarını 10 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin beceri boyutunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları, Sosyal Bilgiler dersinde kazandırılacak beceriler hakkında kısmi yeterliliğe sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin cümlelerinde Türkçeyi doğru kullanma, problem çözme, gözlem ve eleştirel düşünme becerisine hiç rastlanmamıştır.

9.1.4. Değerlere Yönelik Yapılan Çalışmalar

Köç vd. (2020), Sosyal Bilgiler dersinde değer eğitimi açısından Mehmet Akif Ersoy' u ve eseri Safahat' ı incelemiştir. Doküman incelemesi kullanılan araştırmada Safahat kitabında adalet, sorumluluk, bilimsellik, estetik, vatanseverlik, çalışkanlık, yardımlaşma, aile birliği, duyarlılık değerlerine rastlanmıştır. Araştırma sonucunda Safahat adlı eserin Sosyal Bilgiler dersinde kullanılacak zengin bir kaynak olduğu anlaşılmıştır.

Kırıkçı vd. (2020), 1968, 1998, 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarındaki estetik ve sanat değerlerini karşılaştırmıştır. Araştırmada doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda sanat ve estetik değerine en fazla vurgu yapılan programın içeriğindeki her noktayı detaylı bir şekilde açıklayan, güçlü ilişkilendirmelere sahip olan 2005 yılı Sosyal Bilgiler Öğretim Programı olduğu tespit edilmiştir. 1968 ve 1998 programlarında sanat ve estetiğin bir yurttaşlık görevi olarak algılandığı ifade edilmiştir.

Yeter (2019), araştırmasında Türkiye' de yayımlanan çocuk dergilerini Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan değerler açısından incelemiştir. Çalışma grubunu TRT Çocuk, Bilim Çocuk, Araştırmacı Çocuk ve National Geographic Kids' in oluşturduğu araştırmada doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda çocuk dergilerinin değer eğitiminde bir araç olarak kullanılacağı tespit edilmiştir.

Dergilerde en fazla vurgulanan değerlerin bilimsellik, estetik, duyarlılık, alışkanlık ve sevgi değerleri olduğu ifade edilmiştir.

Bölük (2018), Hayat Bilgisi öğretim programında yer alan değerlerin çizgi filmlerde yer alma düzeyini belirlemeye çalışmıştır. Tarama modelinin kullanıldığı araştırmada Pepe ve Canım Kardeşim izgi filmlerinin 5'er bölümleri incelenmiştir. Araştırma sonucunda seçilen çizgi filmlerde öz saygı, öz güven, toplumsallık, sabır, hoşgörü, sevgi, saygı, barış, yardımseverlik, doğruluk, dürüstlük, adalet, vatanseverlik ve yeniliğe açıklık değerlerine rastlandığı ifade edilmiştir.

Eryılmaz ve engelci Köse (2018), Küçük Prens hikaye kitabını değerler açısından incelemiştir. Araştırmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda Küçük Prens hikaye kitabında bilimsellik, estetik, alışkanlık, yardımseverlik, saygı, duyarlılık, cesaret, vatanseverlik, arkadaşlık, adil olma, düzenli/temiz olma, sorumluluk, dürüstlük, sevgi, güç ve hazcılık değerlerine ulaşılmıştır. Sonuç olarak Küçük Prens kitabının Sosyal Bilgiler dersinde yararlanılabilecek bir araç olduğu sonucuna varılmıştır.

Selanik Ay ve Korkmaz (2017), TRT ocuk kanalında yayınlanan Küçük Hezarfen izgi filmini Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan değerlere ve kültürel ögelere göre incelemiştir. Doküman incelemesi kullanılan araştırmada seçilen çizgi filmin 26 bölümü analiz edilmiştir. izgi filmde en çok yer verilen değerin bilimsellik, en az yer verilen değerin ise bağımsızlık olduğu ifade edilmiştir. Kültürel ögeler açısından incelendiğinde çizgi filmlerde en çok yer verilen kültürel ögelerin deyimler, efsaneler, bilmece, tekerlemeler atasözleri ve maniler olduğu, en az yer verilen kültürel ögenin ise oyunlar olduğu belirtilmiştir.

Aktan ve Kılıç (2015), Milli Eğitim Bakanlığının önerdiği 100 temel eserde Sosyal Bilgiler Programında yer alan değerlerin olma durumunu incelemiştir. Nitel metoda göre oluşturulan araştırmada 100 temel eser içinden seçilen 12'si yerli 9'u yabancı 21 kitap incelenmiştir. Araştırma sonucunda kitaplarda en fazla yer verilen değerlerin sırasıyla sevgi, yardımseverlik, saygı, estetik ve özgürlük olduğu, en az yer verilen değerlerin ise bilimsellik, sağlıklı olmaya önem verme, hoşgörü, barış olduğu görülmüştür. Bağımsızlık, estetik, misafirperverlik, sağlıklı olmaya önem verme ve temizlik değerlerine ait vurgulara ne yerli ne de yabancı kitaplarda rastlanamamıştır.

Yaman vd. (2015), Dede Korkut Hikayeleri çizgi filmini değerler açısından incelemiştir. Araştırmada karma yöntem kullanılmıştır. Çizgi filmin dokuz bölümü araştırmanın amacı doğrultusunda incelenmiştir. Araştırma sonucunda izlenen çizgi filmde dostluk, doğruluk, saygı, yardımseverlik, özgüven, sabır, empati, liderlik ve sorumluluk değerlerinin en fazla vurgulandığı ifade edilmiştir. Ayrıca çizgi filmlerin toplumsal kurallar, ahlak kuralları ve dinî değerleri geliştirici iletiler sunduğu da belirtilmiştir. Kahramanların genellikle olumlu davranışlar gösterdiği, filmin kültürel öğelere de sık sık vurgu yaptığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu çizgi filmin değer aktarımına uygun olduğu araştırmacılar tarafından ifade edilmiştir.

Akıncı ve Güven (2014), Pepe, Jibber Jabber, Laura'nın Yıldızı ve Canım Kardeşim çizgi filmlerini değerler açısından incelemiştir. Araştırmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Her çizgi filmin 2' şer bölümü araştırma kapsamında incelenmiştir. Nezaket, mutluluk, sorumluluk, işbirliği, yardımlaşma, empati, sevgi, arkadaşlık, paylaşma, temizlik, sabır, özgüven, cesaret ve doğruluk, dürüstlük değerlerinin çizgi filmlerde en fazla ilişkilendirilen değerler olduğu ifade edilmiştir.

Aktan ve Padem (2013), 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarının okuma metinlerinde yer alan değerleri tespit etmiştir. Tarama modelinin kullanıldığı araştırmada ders kitabı içerisinden seçilen 24 okuma metni incelenmiştir. Araştırma sonucunda incelenen metinlerde en fazla sorumluluk, yardımseverlik, dayanışma ve barış değerlerine yer verilirken en az aile birliğine önem verme, adil olma, özgürlük, temizlik ve vatanseverlik değerlerine yer verilmiştir. Bağımsızlık, duyarlılık, dürüstlük, hoşgörü, misafirperverlik ve sağlıklı olmaya önem verme değerlerine ise incelenen okuma metinlerinde hiç yer verilmediği tespit edilmiştir.

9.1.5. Animasyon Filmlere Yönelik Yapılan Çalışmalar

Aslan (2020), sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde animasyon filmlerden yararlanmasına ilişkin görüşlerini almıştır. 29 sınıf öğretmenin katıldığı araştırmada durum çalışması deseni kullanılmıştır. Araştırma sonucunda 29 öğretmenin 24'ü derslerinde animasyonları ve çizgi filmleri kullandıklarını belirtmiştir. 24 öğretmen animasyonlardan konuyu görselleştirmek, kalıcılığı sağlamak, konuyu somutlaştırmak, dikkat çekmek, dikkat sürelerini artırmak, bilginin transferini sağlamak, anlatımı güncel kılmak, anlatımı desteklemek, yöntem ve teknik olarak kullanmak, model oluşturmak gibi amaçlarla daha çok dersin giriş ve geliştirme aşamasında yararlandıklarını

belirtmiştir. Öğretmenler ayrıca Hayat Bilgisi dersinin dışında animasyon filmlerden Sosyal Bilgiler ve Fen Bilimleri derslerinde de yararlanılabileceğini ifade etmiştir.

Oktay (2019)'un Yukarı Bak filmi değer eğitimi açısından incelediği araştırması kuram oluşturma deseniyle tasarlanmıştır. Araştırma sonucunda empati, karar verme, doğal çevreye duyarlılık, ekip çalışması, aile birliği, sorumluluk, saygı gibi birçok değer ve beceri ile filmin ilişkili olduğunu tespit etmiştir. Bu filmin çocuklara önemli katkılar sağlayacağını, değer eğitimi açısından kaynak olabileceğini ve bu gibi yapımların Milli Eğitim sistemimizde kullanılması gerektiğini ifade etmiştir.

Berber vd. (2019), Fen Bilgisi öğretmen adaylarının eğitimde çizgi film kullanılmasına yönelik görüşlerini tespit etmek amacıyla tasarladığı araştırmada durum olgubilim deseni kullanılmıştır. Araştırmaya 16 kadın Fen Bilimleri öğretmen adayı katılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmen adayları çizgi filmlerin merak uyandırıcı ve görsel olması öğrencilerin dikkatlerini çekeceği için çizgi filmlerin eğitimde kullanılabileceğini ifade etmiştir. Öğretmen adayları eğlenceli öğrenme ortamı oluşturacağı ve öğrencilerin kişisel gelişimlerine katkı sağlayacağı için derslerde öğrencinin gelişim özelliklerine ve konunun içeriğine uygun olması şartıyla çizgi filmlerin kullanılabileceğini belirtmiştir.

Şahin (2019b), TRT çocuk kanalında yayınlanan Rafadan Tayfa ve Arı Maya çizgi filmlerini Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan değerlere göre incelemiştir. Araştırmada doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından filmlerin 2015 Eylül ve 2016 Haziran arasında en çok reyting alan bölümleri izlenmiştir. Araştırma sonucunda Rafadan Tayfa çizgi filminde programdaki değerlere büyük ölçüde yer verildiği tespit edilmiştir. En çok yer verilen değerler sevgi, dostluk, çalışkanlık, yardımlaşma ve saygı olmuştur. Benzer şekilde Arı Maya filminde de Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan değerlere önemli ölçüde yer verildiği tespit edilmiştir. Sevgi, yardımlaşma, saygı, arkadaşlık, merhamet ve çalışkanlık değerleri de bu çizgi filmde en sık vurgulanan değerler olmuştur.

Beldağ ve Yarar Kaptan (2017), Arabalar adlı animasyon filmi UNESCO ve Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan değerler açısından incelemiştir. Araştırmada doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda filmde UNESCO listesinde yer alan değerlerin tamamına ilişkin vurgulara rastlanmış, Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan değerlerin de büyük çoğunluğuna rastlanmıştır.

Filmde en fazla saygı, alçakgönüllülük, duyarlılık, işbirliği, dürüstlük, sevgi ve yardımseverlik değerlerine ilişkin bulgulara rastlanmıştır.

Demiral vd. (2016), TRT çocuk kanalında yayınlanan çizgi filmlerden 21 tanesini çocukların eğitimi konusunda vermek istediği mesajlar bağlamında incelemiştir. Araştırma sonucunda Pepe ve Elifin Düşleri çizgi filmlerinde temel bilgilerin, Doru'da doğa sevgisi, yardımlaşma, dayanışma değerlerinin, Rafadan Tayfa'da mahalle kültürü ve arkadaşlığın öneminin, Keloğlan'da kaba kuvvet yerine zekanın öneminin aktarılmaya çalışıldığı tespit edilmiştir. Sonuç olarak incelenen çizgi filmlerin doğru davranış kazandırıcı, öğretici, düşündürücü ve çocukların gelişimi için gerekli olduğu belirtilmiştir.

Karakuş (2015), Niloya çizgi filmini değerler açısından incelemiştir. Doküman incelemesinin kullanıldığı araştırmada 6 ve 7. sınıflar Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan değerler açısından Niloya çizgi filminin 18 bölümü analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda izlenen bölümlerde toplam 157 değer ilişkilendirmesi tespit edilmiştir. Çizgi filmde en sık vurgulanan değerler sevgi, duyarlılık, hoşgörü, iyilik, çalışkanlık, dayanışma, saygı, sorumluluk ve yardımseverlik olmuştur. Okul öncesi yaş grubunda olan çocuklara değer öğretiminde bu çizgi filmde yararlanılabileceği belirtilmiştir.

Özgökbil Bilis (2014), Uçaklar adlı animasyon filmini rol modeller ve toplumsal değerler açısından incelemiştir. Araştırma sonucunda filmin arkadaşlık, dostluk, yardımseverlik, adalet, güven, özgürlük gibi birçok olumlu değere yer verdiği görülmüştür. Bunların yanında az da olsa acımasızlık, bencillik, kibir ve vefasızlık gibi olumsuz değerlere de yer verilmiştir. Araştırma sonucunda genel olarak Uçaklar filminin değer aktarmaya yardımcı olacak bir içeriğe sahip olduğu ve karakterlerin insanlarla özdeşleşecek davranışları sebebiyle çocukların toplumsal yaşama hazırlığına katkı sağlayacak nitelikte olduğu ifade edilmiştir.

Alıcı (2014), araştırmasında animasyon filmlerin çocukların tüketim alışkanlıklarına etkisini incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Robotlar, Barbie Moda Masalı, Cedric ve Winx Club filmleri oluşturmaktadır. Barbie Moda Masalı ve Winx Club filmlerinde kahramanların ihtiyaçları dışında alışveriş yaptıkları, satın alınacak ürün için herhangi gerekçe belirtmedikleri fark edilmiştir. Robotlar ve Cedric filmlerinde kısmen ihtiyaçlar doğrultusunda tüketim yapıldığı görülmüştür.

Alışverişlerde daha bilinçli olan kahramanların genellikle baba, anne, dede gibi ebeveynler olduğu tespit edilmiştir. İncelenen filmlerin tümünde tüketime özendirilme yapılmıştır ve karakterler israf konusuna hiç dikkat etmemiştir. Filmlerin çocukların tüketim alışkanlıklarını etkileyebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Oruç vd (2011), araştırmalarında çizgi filmlerin rol model olarak okul öncesi çocukların kişilik gelişimlerine etkisini belirlemeye çalışmıştır. Araştırmaya 5-6 yaşlarında 66 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonucunda çocukların kendi cinsiyetindeki kahramanları model aldıkları tespit edilmiştir. Çocukların izledikleri çizgi filmlerdeki kahramanların olumsuz yönlerinden ziyade iyilik yapma, vatani koruma gibi gerekçelerle olumlu yönlerini model aldıkları tespit edilmiştir. Bu durumun sonucu olarak kahramana benzemek için bile olsa çocukların vatani koruma, iyilik yapma, doğru davranma gibi davranışlarda bulunmasına neden olacağı bunun da çocukların zihinsel ve ahlaki gelişimlerini olumlu etkileyeceği ifade edilmiştir.

9.2. YURT DIŞINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR

9.2.1. Becerilere Yönelik Yapılan Çalışmalar

Smith & Higbee (2020), bu araştırmada öğretmenlerin öğrencileri teneffüsten sınıfa alana kadar geçen zamanda oluşan vakit kaybını azaltmak için 2-4. sınıf öğrencilerinin sınıfa girme sürelerinin uzunluğunu kısaltarak geliştirilen davranış beceri eğitiminin etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmaya 3 öğretmen ve her öğretmenin sınıfındaki 20-30 öğrenci katılmıştır. Araştırma amacı doğrultusunda önce öğretmenler eğitilmiştir, daha sonra öğretmenler kendi öğrencilerine açıklama, deneyimletme ve geribildirimlerle bu eğitimi uygulamıştır. 2 haftalık uygulama ve takip sonucu her öğretmenin sınıfındaki öğrenciler hem daha kısa sürede sınıflarına geçmiş hem de el ayak kontrolü gibi düzgün davranışlar göstermiştir.

Syofiyawati vd. (2017), Down sendromlu çocukların bağımsız hareket edebilme, kendilerine yetebilme yani temel yaşam becerilerini kazanabilmeleri için mesleki beceri eğitiminin etkililiğini araştırmıştır. Araştırmaya 2 kadın, 2 erkek toplam 4 down sendromlu öğrenci katılmıştır. Araştırma Eylem Araştırması deseninde tasarlanmıştır. Araştırma sonucunda uygulama öncesinde bağımsızlık puanı düşük olan (%43.75) öğrencilerin uygulama sırasında (%57.50) ve sonrasında (%70.00) bağımsızlık puanları artmıştır. Uygulanan mesleki beceri eğitiminin down sendromlu öğrencilerin bağımsızlığını geliştirdiği ifade edilmiştir.

Omori & Yamamoto (2013), gelişimsel yetersizliği olan ve okuma güçlüğü çeken 6 öğrencinin uyarıcı eşleştirme yöntemiyle ideogram okuması kazanma ve sürdürme durumunu incelemiştir. Öğrencilerin uygulama öncesinde okuyamadıkları karışık resim uyarılarından oluşan yeni ideogramlar hazırlanmıştır. Uyarıcı eşleştirme yöntemi öğrencilere uygulandıktan sonra ideogram okuma becerilerini elde etmiştir. Öğrenciler resim uyarılarını isimlendirebilmiş ve bunu sürdürebilmiştir.

9.2.2. Değerlere Yönelik Yapılan Çalışmalar

Roux & Dasoo (2020), araştırmalarında Beden eğitimi öğretmen adaylarının okullarda öğretilmesinin önemli olduğunu düşündüğü değerleri belirlemeyi amaçlamıştır. 68 son sınıf Beden Eğitimi öğretmen adayı ile gerçekleştirilen araştırmada veriler anketler aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda en çok vurgulanan değerler sırasıyla saygı, dürüstlük/doğruluk, cesaret/azim/kararlılık olmuştur. Öğretmen adaylarının en az vurguladıkları değerler ise hoşgörü, kapsayıcılık ve disiplin olmuştur. Ayrıca öğretmenler Beden Eğitimi derslerinde öğrencilere değer aşlamak için rol yapma, oyunlar oynatma ve model olma gibi teknikler kullanılabileceğini belirtmiştir. Bu sayede öğrencilerin temel insan hakları ve değerleri güvenli ve etkili bir şekilde öğrenebileceklerini ifade etmiştir.

Huertas Delgado vd. (2020), İspanyolca öğretmenliği öğretmen adaylarının değerleri ve yaşamdan memnuniyetleri arasındaki ilişkiyi yaşam standartları ve cinsiyet değişkenlerine göre analiz etmiştir. Araştırmaya 565 öğretmen adayı katılmıştır. Araştırmanın verileri anket aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının en fazla önem verdiği değerlerin özyönetim, yardımseverlik ve hedonizm olduğu, en az önem verdiği değerlerin ise güç, gelenek ve başarılar olduğu görülmüştür. Kadın öğretmen adayları daha çok yardımseverlik, evrensellik, özyönetim, uyarılma, hazcılık ve güvenlik değerlerine önem verirken erkek öğretmen adayları da güç değerine önem vermiştir. Ailelerinin yanında yaşayan öğrenciler daha fazla güç değerine önem vermiş ve yaşamdan memnuniyetleri daha yüksek çıkmıştır.

Muhammad vd. (2020), Endonezya'daki Devlet İslam Lisesi öğrencilerinin endüstri 4.0'ın ahlaki değerleri üzerindeki etkisini belirlemeye çalışmıştır. Nitel araştırma yöntemi kullanılan araştırmanın katılımcıları bu okulun müdür ve öğretmenleridir. Veriler gözlem ve görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda akıllı telefon, internet ve sosyal medya gibi bilgi teknolojilerinin öğrenciler

de dahil olmak üzere tüm insanlığın davranışlarını, düşünce biçimlerini, giyinme şekillerini ve ahlaki değerlerini etkileyebileceği sonucuna ulaşılmıştır. Ancak Devlet İslam Lisesi öğrencilerinin okul müfredatı, ders içi ve dışı etkinlikleri ve islami öğretileri takip etmeleri ve okul kültürünün onlara güçlü bir alt yapı sunması sebebiyle bilgi teknolojilerinin olumsuz etkilerinden ahlaki değerlerinin etkilenmeyeceği ifade edilmiştir.

Barnes (2019), araştırmasında Amerika ve İngiltere'deki öğretmenlerin işe alım ve elde tutulma oranlarındaki düşüş sebebiyle öğretmenlerin sahip olduğu değerlerin işe alım ve sonrasındaki rolünü araştırmıştır. Araştırmaya Asya ve Afrika'da yer alan 5 okuldan 16 öğretmen katılmıştır. Araştırma verileri görüşme yoluyla toplanmıştır. Öğretmenlere şu sorular yöneltilmiştir: Anahtar değerleriniz nedir? Bu değerlerin ilk ne zaman farkına vardınız? Onları oluşturmanıza kim yardım etti? Onları sürdürmenize ne yardımcı oluyor? Hangi baskılar sahip olduğunuz değerleri tehdit ediyor? Araştırma sonucunda öğretmenlerin sahip olduğu değerler "inanç, gerçek, yaşamın kutsallığı, adalet, topluluk, insan onuru, bilgi, umut, özdenetim, kendine güven, mutluluk, disiplin, itaat, tevazu, cesaret, umut, güvenilirlik, sabır, azim, vefa, sevgi, şefkat, eşitlik, iletişim, dinleme, affetme, dostluk, dürüstlük, demokrasi, fedakarlık ve merak" olarak tespit edilmiştir. Kurumsal ve öğretmenlerin bireysel değerleri uyumlu olduğunda bu durumun öğretmenler üzerinde olumlu etkisi olduğu, öğretmenlerin kendi kişisel değer hikayelerini kullanarak öğrencilere değer aktarabileceği ve öğrencilerin değer gelişimine katkıda bulunabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Sarah vd. (2019), Endonezya'da liselerde öğrencilerin dürüstlük değeri seviyesinin düşük olası sebebiyle bu araştırmada ölçek geliştirmiştir. Araştırmaya ilk etapta 1167 öğrenci, ikinci etapta 1261 öğrenci katılmıştır. Dokümanın genel çerçevesini belirleme, derleme ölçüm için gerekli ölçeği seçme, puanlama, inceleme, pilot uygulama, analiz ve sonuç aşamaları takip edilerek açıklayıcı faktör analizleri ve uzman görüşü alınarak, Cronbach Alpha katsayısı 0.840 olan geçerli ve güvenilir dürüstlük ölçeği geliştirilmiştir.

Ülavere & Veisson (2018), Estonya anaokullarındaki değer eğitimini müdür, öğretmen ve velilerin görüşlerine dayanarak incelemiştir. Veriler araştırmaya katılan 978 kişiden anketler aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda müdür, öğretmen ve velilerin tamamı anaokullarında uygulanan değer eğitiminin önemli olduğunu belirtmiştir. Öğretmen-veli görüşmelerinin bu açıdan önemli olduğuna değinen veliler

anaokulunun temel değeri olarak öncelikle işbirliği, sonrasında güvenli olması, bakım, genişlik, çocuk odaklılık, sağlıklı olması, güven, samimiyet, geleneklere bağlılık, profesyonellik, dürüstlük ve hoşgörü değerlerini gördüklerini ifade etmiştir.

López vd. (2017), araştırmalarında L'Eliana belediye spor okulundaki değerleri tespit etmeye çalışmıştır. Araştırmanın katılımcılarını 365 öğrenci oluşturmaktadır. Her spor alanından rastgele seçilen öğrencilerle telefon görüşmesi aracılığıyla memnuniyet anketleri toplanmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin %81.5' i spor uygulamalarında değerlere yer vermenin önemli olduğundan bahsetmiştir. Katılımcıların %49.1' i de spor uygulamalarında değerlere oldukça çok yer verildiğini ifade etmiştir. Atletizmde en fazla tercih edilen değer işbirliği, basketbolda zorlukların üstesinden gelme, dansa zorlukların üstesinden gelme, işbirliği ve disiplin, futbolda zorlukların üstesinden gelme ve alçak gönüllülük, karate ve judoda ise disiplin değeri en fazla tercih edilen değer olmuştur.

Veugelers & Kat (2003), ebeveyn, öğretmen ve öğrencilere göre öğretmenlerin değer eğitimindeki yerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada anket ve grup görüşmeleri aracılığıyla veriler toplanmıştır. Öğretmenlerin değer eğitimindeki rolleri değer aktarımı ve değer iletişimi olmak üzere iki yöntem bağlamında değerlendirilmiştir. 86 öğretmen, 180 ebeveyn ve 571 öğrencinin katıldığı çalışmada Delphi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda tüm katılımcı grupları değer eğitiminde öğretmenin en önemli görevinin değer iletişimi olduğunu belirtmiştir. Öğretmenlerin değerleri yansıtmaları ve öğrencileri desteklemesi gerektiği ifade edilmiştir.

9.2.3. Animasyon Filmlere Yönelik Yapılan Çalışmalar

Gómez & García (2020), araştırmalarında animasyon filmlerin öğrencilerin öğrenmeye karşı motivasyonlarını arttıracak ve becerilerini geliştirecek bir araç olarak kullanılma durumunu belirlemeye çalışmıştır. Gardner' ın çoklu zeka teorisinden hareketle araştırma disiplinlerarası yaklaşımla tasarlanmıştır. Araştırmanın katılımcılarını bir İspanyol okuluna devam eden 9-10 yaş grubundaki 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Disiplinlerarası bir proje olarak tasarlanan araştırma İngilizce, Doğa Bilimleri, Beden Eğitimi, Yurttaşlık ve Sosyal Bilgiler ile sanatsal eğitim konularından içerikler sunmaktadır. Proje on oturumda gerçekleştirilmiştir. Araştırmada öğrencilerin becerilerini geliştirebilmek için Zootopia filmi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda her

oturum sonrasında öğrencilerin dinleme, konuşma ve etkileşim, okuma, yazma, eşleştirme, sınıflama ve düşünme becerilerinde ilerleme olduğu görülmüştür.

Zong vd. (2020), araştırmalarında animasyon film izlerken bireylerin sadece karakterlerin sözlerine odaklanmadıklarını, aynı zamanda olaylar karşısında karakterlerin takındıkları tavır, jest ve mimiklerini de karakterin duygusunu analiz ederken dikkate aldıklarını ifade etmektedir. Animasyon film karakterlerinin duygudurum ve yüz ifadelerinin izleyiciyi etkileyebileceğinden, olaylara karşı gerçeklik ve inandırıcılık katabileceğinden bahsetmektedir. Basit ifade değişikliklerinin bile animasyon filminin tamamını etkileyebilecek bir atmosfere sokacağını ifade etmektedir. Örneğin Kung Fu Panda filmindeki Po karakterinin basit bir ifade değişiminin izleyicide karakterin iç dünyasında yaşanan duygu değişikliklerinin analizini sezgisel olarak yapabilmesini sağlayacağını aktarmıştır. Kısacası Zong ve arkadaşları ifadenin animasyon filminin ruhu olduğunun üzerinde durmaktadır.

Gamage (2019), ikinci dil olarak İngilizce öğrenenler sınıfında animasyonların kullanılmasının öğrencilerin konuşma becerisine etkisini incelemiştir. Araştırmada ikinci dil olarak İngilizce öğrenenlerin konuşma becerilerini geliştirmek için 35 öğrenci ile çalışmıştır. Araştırmada karma yöntem kullanılmıştır. Öğrencilere çizgi filmler ile ilgili görevler verilmiş o görevleri yerine getirmeleri istenmiş bu sırada ses kayıtları alınmış ve saha gözlemi yapılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin verilen görevlere aktif olarak katıldıkları, animasyonlarla desteklenen dersleri sevdiğini, onlar için öğrenmeyi eğlenceli hale getirdiği ve kolaylaştırdığı anlaşılmıştır. Animasyonlar kullanmanın işbirliğini, konuşma becerilerini ve akran ilişkilerini geliştirdiği tespit edilmiştir. Animasyonların dil öğrenme sınıfları üzerinde olumlu etkisi olduğu, bu nedenle eğitime yardımcı araç olarak çizgi filmlerin kullanılacağı ifade edilmiştir.

Isna (2018), araştırmasında Endonezya'da yabancı dil (İngilizce) öğretimine katkısını belirlemek amacıyla Yukarı Bak filmini kullanmıştır. Nitel araştırma modeli kullanılan araştırma içerik analizi ile analiz edilmiştir. Film 2013 yılı müfredatına göre incelenmiştir. Araştırma sonucunda EFL ve ESL sınıflarında, özellikle İngilizce zamanlar konusunun öğretiminde Yukarı Bak filminden yararlanılabileceği anlaşılmıştır.

Kenna & Water (2017), Coğrafya konularının öğretiminde animasyon filmlerin etkisini araştırmıştır. Bu araştırma Coğrafya öğretiminde animasyon filmlerin katkısını

belirlemek, öğrencilerin Coğrafi düşüncelerini teşvik etmek için öğretmenlere farklı örnek kaynaklar sunmak ve derslerde animasyon kullanırken karşılaşılabilecekleri engeller hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlamak amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Arabalar, Frozen, Uçaklar ve Madagaskar 1, 2, 3 filmleri oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda iklim, küresel ısınma, yeryüzü şekilleri, bitki türleri gibi konularda Frozen, yerleşim türleri, o yerin ekonomik faaliyetleri ve ulaşım yolları gibi konularda Arabalar filminin kullanılabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Bu iki filmin özellikle dersin giriş kısmında ya da geliştirme kısmında kullanılabileceği belirtilmiştir. Yaşadığı ülke ve bölgeyi tanıma, başka ülkeleri bilme gibi konularda Uçaklar, yön bulma, kendi adresini bilme, acil durumlarda kime ulaşacağını bilme ve ulaşım araçlarını bilme gibi konularda da Madagaskar filmlerinin kullanılabileceği ifade edilmiştir. Sonuç olarak filmlerin kullanımında telif hakları, bölgelerin yasal politikaları gibi engeller olsa da filmler konunun etkili ve derinlemesine öğrenilmesi için kullanılabilecek araçlardır.

Yunita (2013)'ün araştırmasında Yukarı Bak filmi karakterlerinden Carl Fredericsen'in konuşmalarını dil işlevleri açısından analiz edilmek istenmiştir. Bu amaçla 2 soruya cevap aranmıştır. 1. Fredericsen diyaloglarında ne tür bir dil işlevi kullanıyor? 2. Bu dil işlevleri araştırmacıya nasıl mesajlar sunuyor? Araştırma nitel araştırma olarak desenlenmiş ve içerik analizi ile analiz edilmiştir. Film Halliday (1992)'nin dil analiz işlevleri teorisine göre incelenmiş ve 7 dil işlevi bulunmuştur. Fredericsen'in en çok kullandığı dil işlevinin başkalarının davranışlarını yönetmeyi, çevresindekileri kontrol edici yönergeler vermeyi ve karşısındakine ne yapması gerektiğini dikte etmeyi amaçlayan düzenleyici dil olduğu tespit edilmiştir.

Christakis vd. (2013), çocukların ekran karşısında geçirdikleri süre içinde izlediği şiddet içerikli şeylerin onları olumsuz etkilemesinden hareketle ebeveynlerin çocuklarının ne izlediğini kontrol edebilecekleri bir program geliştirmiştir. Araştırmaya 3 ile 5 yaş arası çocuğa sahip 565 ebeveyn katılmıştır. Çocukların çizgi film izleme sürelerini değiştirmeden izlediği içerikleri değiştirerek şiddet, agresif ve anti sosyal davranışlardan uzaklaşabilecekleri ifade edilmiştir. Uygulanan program en çok düşük gelir düzeyinde olan ve erkek çocuklar için başarılı olmuştur. Araştırma sonucunda çocukların izlediği şeylerin içeriğinin onları etkilediği, olumsuz içerikler değiştirildiğinde çocukların davranışlarının olumlu etkilendiği tespit edilmiştir.

Rehana (2012)'nin araştırmasında da Yukarı Bak filmi karakterlerinden Carl Fredericksen' in konuşmalarının dil işlevleri araştırılmıştır. Bu çalışmada da Fredericksen' in çoğunlukla emir verici bir dil kullandığı tespit edilmiştir.

Burdett vd. (2010)'un araştırması Thomas Hardy okulundaki öğrenme güçlüğü çeken öğrenciler için öğretmen ve öğrencilerin işbirliğiyle ders içinde kullanılacak animasyonlar geliştirmelerini incelemektedir. İngilizce sınıfı öğrencileri öğretmenlerinin verdiği bir proje ödevi için birlikte animasyon oluşturmuştur. Öğrenciler animasyon oluşturma aşamalarını fotoğraf çekerek, ses kaydederek, hareketli film haline getirerek kendileri oluşturmuş ve birçok kazanım elde etmiştir. Bunların en önemlisi işbirliği ve dinleme becerileridir. Derslerde animasyon filmler hazırlamak öğrencilerin konuları daha iyi anlamalarını sağlamış ve birlikte çalışan öğrenci gruplarının iletişim, işbirliği, sosyal etkileşim becerilerinin gelişmesini sağlamıştır. Araştırma sonucunda Thomas Hardy okulundaki öğrenme güçlüğü çeken öğrenciler için bu etkinlik eğlenceli öğrenmeler oluşturmuştur.

Gunter & Harrison (2006) İngiltere'de yayınlanan çocuk programlarını şiddet içerme durumları açısından analiz etmiştir. 8 televizyon kanalında yayınlanan 943 program incelenmiştir. Araştırma sonucunda incelenen çocuk programlarının %39'unda 4.000' den fazla şiddet içeriği tespit edilmiştir. Şiddet içeriklerinin yarısından azı çizgi filmlerde gerçekleşmiştir. Şiddet içeriği olan sahnelerde genellikle el veya ayak ile fiziksel yollarla yapılan şiddet ya da ateşli silah gibi şiddet unsurları tespit edilmiştir. İncelenen programlarda şiddet uygulayanlar analiz edildiğinde ise genellikle şiddet uygulayanların beyaz, erkek ve gençler olduğu tespit edilmiştir. Bu program ve çizgi filmlerin çocuklar üzerinde olumsuz etkilere yol açabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Alanyazın incelendiğinde değer ve beceri öğretimine ait çizgi filmlerin, animasyon filmlerin, ders kitaplarının, çocuk dergilerinin, öğretim programlarının çalışmalara konu olduğu görülmüştür. Bu araştırma da öğrenme alanı, kazanım, beceri ve değerlerin animasyon filmlerde yer alma durumu incelenerek daha kapsamlı bir araştırma ortaya koyabilmek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmada kullanılan yöntem, araştırmayı oluşturan veriler ve verilerin analizinde kullanılan yöntem yer almaktadır.

1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma sonuçtan çok sürece odaklanan, ele aldığı konuyu betimlemeye, tanımlamaya, benzeterek aktarmaya çalışan araştırma türüdür. Bireylerin deneyimlerini ve bu deneyimlere yükledikleri anlamları keşfetmeye çalışır, bu açıdan toplumsal çalışmalar için uygun bir araştırma türüdür. Nitel araştırmanın amacı öngörücü olmaktan çok durumları tanımlamak, bir olayı ya da durumu derinlemesine anlamaktır (Vanderstoep & Johnston, 2009).

Fraenkel vd. (2012)'nin Bogdan & Biklen (2007)'den aktardığına göre nitel araştırmaların genel, karakteristik beş özelliği vardır:

- Doğal ortam doğrudan veri kaynağıdır ve araştırmacı nitel araştırmada anahtar görevi üstlenir. Veriler toplanırken araştırmacının gözlem ve yorumları önemlidir. Araştırmaya konu olan her ayrıntı oldukça önemlidir. Araştırmacı titizlikle gözlem yapar ve ayrıntıları detaylı şekilde tanımlar. Nitel araştırmacı için her türlü veri değerlidir.
- Nitel araştırmanın verileri genellikle sayılar yerine resimler, şekiller ve kelimelerdir. Görüşme dökümleri, alan notları, araştırmacı günlükleri, kişisel yorumlar, ders kitapları, fotoğraflar, ses kayıtları ve videolar gibi birçok farklı veri türü kullanılabilir.
- Nitel araştırma sonucun yanı sıra süreçle de ilgilenir. Araştırmada “Nasıl?” sorusuna odaklanılır.
- Nitel araştırmalarda genellikle tümevarımsal analiz kullanılır. Her veri kıymetlidir ve büyük resmin önemli bir parçasıdır.
- Araştırmanın güvenilir sayılabilmesi için genellikle başka araştırmacıların ya da uzmanların görüşlerine başvurulur.

Vanderstoep & Johnston (2009: 210), doküman incelemesi yöntemini “Bir grup sözel olan veya olmayan göstergenin tanımlanması ve yorumlanması.” şeklinde tanımlamaktadır. Göstergelerin kıyafetlerden kitaplara, mimariden yemeklere kadar

karşılaşılabilecek her şey olduğunu da belirtmişlerdir. “Doküman incelemesinde hangi dokümanların önemli olduğu ve veri kaynağı olarak kullanılabilmesi araştırma problemi ile yakından ilgilidir. Yazılı kaynakların yanı sıra; film, video ve fotoğraf gibi görsel malzemeler de nitel araştırmalarda kullanılabilir. Hem basılı hem de elektronik dokümanlar doküman analizi bağlamında incelenebilir” (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 189-190). Animasyon filmlerin çocuklarda gizil öğrenmeler gerçekleştirebileceği düşünülerek bu araştırmada seçilen animasyon filmlerin 2018 yılı 4. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan öğrenme alanı, kazanım, beceri ve değerleri kazandırmayı destekleyip desteklemediği durumlar ortaya çıkarılmaya çalışılmış ve animasyon filmlerin programda yer alan bu öğelerle ilişkili olduğu durumlar tespit edilmeye çalışılmıştır.

2. ARAŞTIRMANIN ÇALIŞMA GRUBU

Araştırmanın çalışma grubunu, yerli ve yabancı sitelerde eleştirmen ve film yorumcuları tarafından önerilen, Google play ve i Tunes gibi film satın alınabilen uygulamalarda izleyiciler tarafından yapılan değerlendirmelerde yüksek puan almış animasyon filmler (Wall-E, Yukarı Bak, Oyuncak Hikayesi 3, Ters Yüz ve Küçük Prens) oluşturmaktadır.

Araştırmanın çalışma grubu seçilirken amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen vakaların seçimi için kullanılır. Araştırmacı araştırmanın amacına uygun olacak şekilde veri kaynaklarını belirler (Patton, 2002). Amaçlı örnekleme olgu ve olayların derinlemesine açıklanmasında yararlıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Ölçüt örnekleme araştırmacı tarafından çalışma grubuna ait önceden belirlenmiş ölçütlere göre tüm durumların incelenmesidir (Patton, 2002; Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu araştırmada film yorumcuları, izleyiciler ve film değerlendirme siteleri tarafından filmlerin yüksek puan almış olması ölçüt olarak belirlenmiştir.

Seçilen filmlerin altı farklı film sitesinden almış olduğu puanlar ve filmler hakkında kısa bilgiler Tablo 6’da sunulmuştur:

Tablo 6. Filmler ve Film Sitelerinden Almış Oldukları Puanlar

Filmler	Puanlar
Wall-E	Rotten Tomatoes.com: %96 Imdb.com: 10 üzerinden 8.4 Metacritic.com: %95 Mrqe.com: %88 Fandango.com: %96 Sinemalar.com: 10 üzerinden 8.6
Yukarı Bak	Rotten Tomatoes.com: %96 Imdb.com: 10 üzerinden 8.3 Metacritic.com: %88 Mrqe.com: %89 Fandango.com: %98 Sinemalar.com: 10 üzerinden 8.6
Oyuncak Hikayesi 3	Rotten Tomatoes.com: %99 Imdb.com: 10 üzerinden 8.3 Metacritic.com: %95 Mrqe.com: %90 Fandango.com: %99 Sinemalar.com: 10 üzerinden 8.6
Ters Yüz	Rotten Tomatoes.com: %98 Imdb.com: 10 üzerinden 8.2 Metacritic.com: %94 Mrqe.com: %88 Fandango.com: %98 Sinemalar.com: 10 üzerinden 8.5
Küçük Prens	Rotten Tomatoes.com: %91 Imdb.com: 10 üzerinden 7.8 Metacritic.com: %70 Mrqe.com: %77 Fandango.com: %94 Sinemalar.com: 10 üzerinden 8.3

Kaynak: www. Fandango. com, 2019; www. Imdb. com, 2019; www. Metacritic. com, 2019; www. Mrqe. com, 2019; www. Rotten Tomatoes. com, 2019; www. Sinemalar. com, 2019.

a. Küçük Prens

2015 yılında gösterime giren film Orange stüdyolarının yapımıdır. Yönetmeni Mark Osborne'dur. Film annesi tarafından iyi bir eğitim alarak mükemmel bir yetişkin olabilmesi için sürekli ders çalışmaya zorlanan ve hiç arkadaşı olmayan küçük bir kızın gözünden anlatılmaktadır. Anne küçük kızı ülkenin en iyi ve en disiplinli okulu olan Werth Akademisi'ne kaydettirmek ister ancak küçük kız okulun düzenlediği sözlü sınavdan geçemez. Kızını o okula göndermekte kararlı olan anne okulun civarından bir ev tutar ve tatil boyunca okulun açılacağı güne kadar uygulaması için kızına bir program hazırlar. Yan evde oturan yaşlı bir pilot komşuları vardır. Bir kaza sonucu yaşlı pilotla tanışan küçük kızın hayatında birçok değişiklik olur. Yaşlı pilotun yazdığı Küçük Prens'in hikayesi küçük kızı çok etkiler ve sık sık ona giderek Küçük Prens'in hikayesini öğrenmek ister. Bu sırada derslerini, programını aksatır ve annesine yalan söylemeye başlar. Yaşlı pilot bir gün hastalanır ve hastaneye kaldırılır. Küçük kız onun durumuna çok üzülür ve ona kendini iyi hissettirmek için Küçük Prens'i bulmaya karar verir. Küçük Prens'i bulur ancak o bütün yaşananları unutmuştur. Küçük kız ve Küçük Prens'in başlarından birçok olay geçer nihayetinde Küçük Prens her şeyi hatırlar ve

küçük kıza yaşlı pilota gitmesini, onu hatırladığını ve ona bunları anlatmasını söyler. Küçük kız yaşlı pilot'un hayalini gerçekleştirir ve onun tüm hikayelerini birleştirerek bir kitap haline getirir.

b. Ters Yüz

Minnesota'da ailesiyle birlikte yaşarken babasının işi sebebiyle San Francisco'ya taşınmak zorunda kalan Riley'nin yaşadığı duygu değişimleri ve karmaşayı konu alan Ters Yüz filmi 2015 yılında gösterime girmiş bir Walt Disney filmidir. Pete Docter'ın yönettiği filmde Neşe, Üzüntü, Öfke, Tiksinti ve Korku duygularının Riley'nin yeni hayatına adapte olma sürecini nasıl kontrol ettikleri, Neşe'nin Riley'i yöneten duygu olmasına ve her olayı mutlu sonuçlandırmaya çalışmasına rağmen onun büyüme ve taşınma sürecinde duygularının nasıl değiştiği, diğer duyguların birbiriyle nasıl çeliştiği ve bu süreçte onların başlarından geçen olaylar anlatılmaktadır.

c. Yukarı Bak

Yukarı Bak Carl Fredericksen adlı bir ihtiyarın eşinin hayalini gerçekleştirmek üzere evine binlerce balonu bağlayarak Cennet Şelalelerine uçurmasını ve bu yolculuk sırasında başından geçen olayları konu almaktadır. 2009 yılında gösterime giren film Walt Disney yapımıdır. Pete Docter filmin yönetmenliğini yapmıştır. Filmde Charles Muntz adında bir maceracının hayranı olan Ellie ve Carl'ın tesadüfen tanışmaları, çocukluklarını birlikte geçirip ve evlenmeleri, Ellie'nin en büyük hayali Charles Muntz gibi Güney Amerika'daki Cennet Şelalelerinin bulunduğu yere evini taşımak istemesi ancak ömrünün bu hayali gerçekleştirmeye yetmemesi üzerine onun bu hayalini gerçekleştirmek için eşi Carl Fredericksen'in yola koyulması anlatılmaktadır. Carl bir gün Russell adında izci bir çocukla tanışır ve yolculuk boyunca bu küçük çocuk ona pek çok ders verici olay yaşatır. Bu da Carl'a hayata dair birçok değişim yaşatır. Filmin sonunda Carl, Russell aracılığıyla hem hayalini gerçekleştirir hem de içindeki kendini fark eder.

ç. Oyuncak Hikayesi 3

Oyuncak Hikayesi 3 animasyon filmi Disney Pixar Sütüdyolarının 2010 yılı yapımıdır. Filmi Lee Unkrich yönetmiştir. Filmde Andy üniversiteye gitmek için evden ayrılmak zorundadır ve uzun zamandır kendileriyle oynanmayan oyuncakları endişe içerisinde. Andy, Woody'yi yanında götürmeye karar verir. Buzz ve diğer oyuncakları

da tavan arasına koymak üzere bir çöp poşetine koyar. Çöp poşetini ortalıkta bulan annesi oyuncakları çöp zannederek çöpe atar. Bir yanlış anlaşılma sonucu istenmediklerini ve çöpe atılacaklarını düşünen oyuncaklar evden kaçarak kreşe bağışlanacak kutunun içine girerler. Olan biteni bilen tek oyuncak olan Woody, ortadaki yanlış anlaşılmayı gidermek için diğer oyuncakları ikna eder. Kreşten kaçmaya çalışan oyuncakların başına türlü zorluklar gelir. Birlikte tüm güçlükleri atlatarak eve dönen oyuncakları odasında bir kutuda gören Andy oyuncaklarını tavan arasına kaldırmaktansa onları sevecek ve onlarla ilgilecek bir çocuğa bağışlamaya karar verir. Tüm oyuncaklar Bonie adlı çocuğun evinde mutlu bir şekilde hayatına devam ederler.

d. Wall-E

Wall- E animasyon filmi insanoğlunun doğal kaynakların sonunu getirip yeryüzünü terk ederek başka bir gezegene yerleştiği bir zamanı ele almaktadır. 2008 yılında gösterime giren film Walt Disney yapımıdır. Filmi Andrew Stanton yönetmiştir. İnsanlar Dünyadan ayrılırken bıraktıkları atıkları temizlemeleri için birçok robot bırakmıştır. Aradan yüzyıllar geçmiş sadece Wall-E adlı temizlik robotu çalışır halde kalmıştır. Yıllarca görevini yalnız başına yapmaya devam ederken bir gün Dünya'ya canlı yaşamının varlığına dair araştırma amaçlı Eva adlı robot gönderilir. Günler süren araştırmanın sonunda Eva canlı yaşamının kanıtı olan bir bitki filizi bulur ve insanoğlunun uzayda yaşadığı gezegene döner, bu sırada Eva'ya aşık olan Wall-E onu hiç yalnız bırakmaz ve uzayda başlarından bir dizi olay geçer. Eva'nın uzay üssüne götürülmesiyle Wall-E de peşinden gider. Orada yaşayan insanlara kısa zamanda başlarından geçen olaylar sayesinde gerçekleri gösteren Wall-E Dünya'nın kötü gidişine dur der. Sonunda Eva ve Wall-E' nin aşkı onlar dahil tüm insanoğlunun kaderini değiştirir.

3. VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ

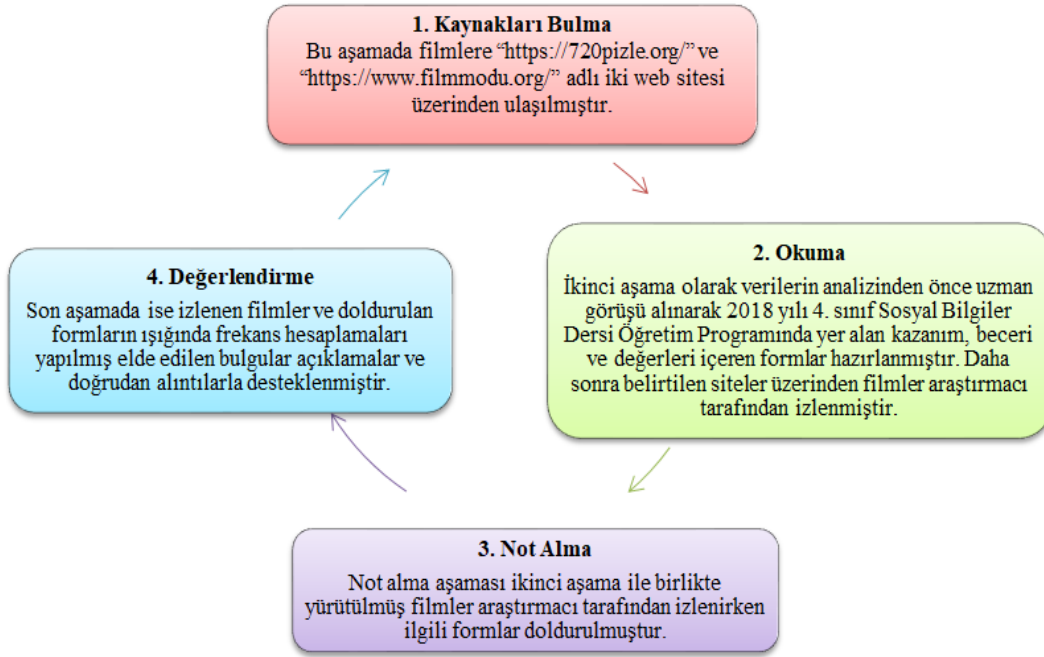
Araştırma verilerinin toplanmasında doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Dokümanlar nitel araştırmaların önemli veri kaynaklarıdır. Dokümanlar toplantı notları, arşiv kaynakları vb. kamuya mal olmuş veri kaynaklarından oluşabileceği gibi mektuplar, günlükler gibi özel belgelerden de oluşabilir (Creswell, 2012). Ayrıca el yazmaları, mektuplar, biyografiler, resmi tutanaklar, gazeteler, dergiler, fotoğraflar ve filmler nitel araştırmaların birinci dereceden dokümanlarıdır (Cohen vd., 2007). Karasar

(2016: 229)' da “fotoğraf, film, plak, ses ve video kayıt cihazları ve CD’ler” gibi araçların doküman olarak kullanılabilceğini ifade etmiştir.

Bu araştırmada Karasar (2016)'nın belirttiği doküman inceleme aşamaları kullanılmıştır. Doküman incelemesinin aşamaları sırasıyla kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirmedir. Şekil 1' de doküman incelemesinin aşamalarına göre araştırmanın verilerinin toplanması ve analiz sürecinde nasıl bir yol izlendiği anlatılmıştır.

Şekil 1. Verilerin Toplanması ve Analiz Süreci

Kaynak: Karasar, 2016.

Araştırmada verilerin analizinde içerik analizinden yararlanılmıştır. İlk başta nicel analizden doğan içerik analizi zamanla yorumlayıcı analiz adımlarıyla geliştirilerek nitel analizlerde kullanılabilir hale gelmiştir. İçerik analizi görüşme dökümleri, gözlem raporları, video kayıtları gibi görsel ya da metin içeren her türlü dokümanın analizinde kullanılabilir. İçerik analizi yüzeysel bir analiz değil derinlemesine bir analizdir. Dokümanların yalnızca açık içeriği analiz edilmez aynı zamanda anlam ve ana fikri gibi gizli şekilde verilen içerik de analiz edilir (Mayring, 2000). İçerik analizi incelenen dokümanların tarafsız ve bir plan dahilinde tanımlanmasını sağlayan bir tekniktir. Belirlenen durumların incelenen dokümanda varlığını tespit etmek amacıyla içerik analizi yapılır. Bu analiz sadece yazılı kaynaklar üzerinde değil görsel kaynaklar üzerinde de yapılabilir (Büyüköztürk vd., 2017).

İçerik analizinde önce bir dizi kategori oluşturulur. Bu kategorilerden hareketle incelenen doküman üzerinde kategorilere giren örnek sayıları tespit edilerek sayılır, daha sonra frekanslar oluşturularak kaydedilir ve son olarak veriler yorumlanır (Silverman, 2014). Bu bilgiler ışığında bu çalışmada 2018 yılı 4. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan öğrenme alanı, kazanım, beceri ve değerler baz alınarak tüm bu öğeler için kodlar oluşturulmuştur. Filmlerdeki kahramanların cümleleri, kelimeleri, o sahnedeki durumları ve hatta olayların geçtiği sırada karakterler dışındaki ortam tahlil edilerek gözlem formlarına not alınmıştır. Tespit edilen kazanım, beceri ve değerlere ilişkin sonuçlar tablolar, grafikler, doğrudan alıntılar ve ekran görüntüleri halinde sunulmuştur. Araştırmada kullanılan görseller www.filmmodu.com adresinden kaynak gösterilerek alınmıştır.

Araştırmaların güvenilirliğini artırmak için araştırmacıların her veriyi ayrıntılı bir şekilde kaydetmesi, alıntılar yapması ve alıntılara kendinden hiçbir şey eklememesi ya da onlardan hiçbir şey çıkarmaması gerekmektedir (Büyüköztürk vd., 2017). İçerik analizinde sonuçları yanlışlıktan arındırmak ve güvenilir kılmak için araştırmacı çeşitlemesi denilen deneyimli araştırmacıların görüş ve incelemelerinden yararlanılır (Mayring, 2000). Araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğini artırmak amacıyla detaylı betimlemeler yapılmış, bulgular doğrudan alıntılar ve ekran fotoğraflarıyla desteklenmiştir. Araştırmacı çeşitlemesi yöntemi kullanılmış Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Nitel Araştırma Yöntemleri derslerini almış Yüksek Lisans mezunu iki araştırmacı da araştırmaya katkı sunmuştur. Araştırmacıların elde ettikleri sonuçlar karşılaştırılıp fikir ayrılığına düşülen noktalar tartışılmıştır. Bulguların tutarlılığını sağlamak amacıyla uzman görüşüne başvurulmuştur. “Görüş Birliği” ve “Görüş Ayrılığı” olan maddeler belirlenmiş ve bir uyum yüzdesi çıkarılmıştır. Araştırmanın güvenilirliği Miles ve Huberman’ ın (1994: 64) görüş birliği ve görüş ayrılığı formülü “[Güvenirlilik = Görüş Birliği/ (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) x 100]” kullanılarak hesaplanmış ve uyum yüzdesi Küçük Prens filminde 0.94, Ters Yüz filminde 0.88, Yukarı Bak filminde 0.92, Oyuncak Hikayesi 3 filminde 0.89 ve Wall-E filminde 0.90 olarak hesaplanmıştır. Beş filmin ortalama uyum yüzdesi 0.90 bulunmuştur. Uyum yüzdesi 0.70’ ten büyük olduğu için araştırma güvenilir kabul edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde Küçük Prens, Ters Yüz, Yukarı Bak, Oyuncak Hikayesi 3 ve Wall-E animasyon filmlerinin 2018 yılı 4. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan öğrenme alanları, kazanımlar, beceriler ve değerler açısından incelenmesinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Filmler ilişkilendirilirken sözlü ifadeler, davranışlar ve olayın geçtiği sahneler dikkate alınmıştır. Bu ölçütlere göre ilişkilendirmelerin olumlu ya da olumsuz yönde olduğu da belirtilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular doğrudan alıntılar, tablolar ve grafikler halinde sunulmuştur.

Filmlerin öğrenme alanları, kazanımlar, beceriler ve değerler açısından detaylı analizi aşağıdaki gibidir.

1. ANİMASYON FİMLERİN ÖĞRENME ALANLARI AÇISINDAN ANALİZİ

2018 yılı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında öğrenme alanı “Birbiri ile ilişkili bilgi, beceri ve değerlerin bir bütün olarak görülebildiği, öğrenmeyi organize eden disiplinler arası bir yapı” olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2018: 11). Ayrıca öğretim programında her öğrenme alanı ile ilişkili olan değer, beceri ve kazanımlar da belirtilmiştir.

Birey ve Toplum (BT) öğrenme alanı işlenirken saygı ve sorumluluk değerleri, kanıt kullanma, empati ve zaman ve kronolojiyi algılama becerileri ve beş adet kazanımla ilişkilendirilmesi istenmiştir.

Kültür ve Miras (KM) öğrenme alanı işlenirken aile birliğine önem verme, duyarlılık ve vatanseverlik değerleriyle, kanıt kullanma, değişim ve sürekliliği algılama, zaman ve kronolojiyi algılama becerileriyle ve dört adet kazanımla ilişkilendirilmesi istenmiştir.

İnsanlar, Yerler ve Çevreler (İYÇ) öğrenme alanı işlenirken duyarlılık değeri, mekanı algılama, harita okuryazarlığı, konum analizi ve tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama becerileri ve altı adet kazanımla ilişkilendirilmesi istenmiştir.

Bilim, Teknoloji ve Toplum (BTT) öğrenme alanı işlenirken bilimsellik ve duyarlılık değerleri, değişim ve sürekliliği algılama ve yenilikçi düşünme becerileri ve beş adet kazanımla ilişkilendirilmesi istenmiştir.

Üretim, Dağıtım ve Tüketim (ÜDT) öğrenme alanı işlenirken sorumluluk ve tasarruf değerleriyle, öz denetim, karar verme ve finansal okuryazarlık becerileriyle ve beş adet kazanımla ilişkilendirilmesi istenmiştir.

Etkin Vatandaşlık (EV) öğrenme alanı işlenirken sorumluluk ve bağımsızlık değerleri, işbirliği, karar verme ve sosyal katılım becerileri ve dört adet kazanımla ilişkilendirilmesi istenmiştir.

Son olarak Küresel Bağlantılar (KB) öğrenme alanı işlenirken duyarlılık ve saygı değerleri, araştırma ve empati becerileri ve dört adet kazanımla ilişkilendirilmesi istenmiştir.

Öğrenme alanı kavramı hem beceri ve değer hem de kazanımları kapsamaktadır. Bu sebeple animasyon filmlerin öğrenme alanları açısından analizinden elde edilen bulgular tekrara düşmemesi için yüzeysel olarak sunulmuştur. Animasyon filmlerin kazanım, beceri ve değerler açısından analizinden elde edilen bulgular ilgili başlıklarda daha detaylı olarak verilecektir.

2018 yılı 4. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan öğrenme alanlarının filmlerdeki dağılımına ilişkin bilgiler Tablo 7’ de verilmiştir.

Tablo 7. Öğrenme Alanlarının Filmlerdeki Dağılımı

Filmler	İlişkilendirilen Öğrenme Alanları	Beceriler	Değerler	Kazanımlar
Küçük Prens	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Mekanı algılama Harita okuryazarlığı Konum analizi Tablo, Grafik ve Diyagram Çizme ve Yorumlama	Duyarlılık	4.3.3 4.3.1 4.3.2 4.3.5 4.3.4
	Bilim, Teknoloji ve Toplum	Değişim ve sürekliliği algılama Yenilikçi düşünme	Bilimsellik Duyarlılık	4.4.5
	Birey ve Toplum	Empati Zaman ve kr.	Saygı Sorumluluk	4.1.2 4.1.3 4.1.5
	Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Öz denetim Karar verme Finansal okuryazarlık	Sorumluluk Tasarruf	4.5.2 4.5.3
	Etkin Vatandaşlık	İşbirliği Karar verme	Sorumluluk	4.6.2
	Kültür ve Miras	Değişim ve sürekliliği algılama Zaman ve kr.	Vatan Severlik	
Toplam	6	12	6	12

Tablo 7. (Devam) Öğrenme Alanlarının Filmlerdeki Dağılımı

Ters Yüz	Birey ve Toplum	Empati Zaman ve kr.	Saygı	4.1.5 4.1.2 4.1.3 4.1.4
	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Mekanı algılama Harita okuryazarlığı	Duyarlılık	4.3.3 4.3.1
	Bilim, Teknoloji ve Toplum	Değişim ve sürekliliği algılama Yenilikçi düşünme	Duyarlılık	4.4.1 4.4.5
	Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Öz denetim Karar verme		4.5.2
	Kültür ve Miras	Değişim ve sürekliliği algılama Zaman ve kr.	Aile birliğine önem verme Duyarlılık	4.2.2
	Etkin Vatandaşlık	İşbirliği Karar verme	Bağımsızlık	4.6.3 4.6.2
	Küresel Bağlantılar	Empati	Duyarlılık Saygı	4.7.3
Toplam	7	9	4	13
Yukarı Bak	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Mekanı algılama Harita okuryazarlığı Konum analizi	Duyarlılık	4.3.3 4.3.1 4.3.2 4.3.5 4.3.4
	Bilim, Teknoloji ve Toplum	Değişim ve sürekliliği algılama Yenilikçi düşünme	Bilimsellik Duyarlılık	4.4.5 4.4.2 4.4.4 4.4.3
	Birey ve Toplum	Kanıt kullanma Empati Zaman ve kr.	Saygı Sorumluluk	4.1.2
	Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Öz denetim Karar verme Finansal okuryazarlık	Sorumluluk Tasarruf	4.5.3 4.5.5
	Kültür ve Miras	Kanıt kullanma Değişim ve sürekliliği algılama Zaman ve kr.	Aile birliğine önem verme Duyarlılık	4.2.2 4.2.1
	Küresel Bağlantılar	Araştırma Empati	Duyarlılık Saygı	4.7.3
	Etkin Vatandaşlık	İşbirliği Karar verme	Sorumluluk Bağımsızlık	4.6.2
Toplam	7	13	7	16
Oyuncak Hikayesi 3	Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Öz denetim Karar verme Finansal okuryazarlık	Sorumluluk Tasarruf	4.5.3 4.5.1 4.5.5
	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Mekanı algılama Harita okuryazarlığı	Duyarlılık	4.3.1 4.3.2
	Bilim, Teknoloji ve Toplum	Değişim ve sürekliliği algılama Yenilikçi düşünme	Duyarlılık	4.4.5
	Birey ve Toplum	Kanıt kullanma Empati Zaman ve kr.	Saygı Sorumluluk	4.1.2
	Kültür ve Miras	Kanıt kullanma Değişim ve sürekliliği algılama Zaman ve kr.	Aile birliğine önem verme Duyarlılık	4.2.2
Etkin Vatandaşlık	İşbirliği Sosyal katılım	Sorumluluk		
Toplam	6	12	5	8

Tablo 7. (Devam) Öğrenme Alanlarının Filmlerdeki Dağılımı

Wall-E	İnsanlar, Yerler ve Çevreler		Duyarlılık	4.3.3 4.3.5 4.3.6
	Bilim, Teknoloji ve Toplum	Değişim ve sürekliliği algılama	Bilimsellik Duyarlılık	4.4.5 4.4.2
	Birey ve Toplum	Kanıt kullanma Empati Zaman ve kr.	Saygı Sorumluluk	4.1.4
	Kültür ve Miras	Kanıt kullanma Değişim ve sürekliliği algılama Zaman ve kr.	Duyarlılık	4.2.2
	Etkin Vatandaşlık	İşbirliği Sosyal katılım	Sorumluluk Bağımsızlık	
	Küresel Bağlantılar	Empati	Duyarlılık Saygı	4.7.3
Toplam	6	6	5	8

Tablo 7’de görüldüğü gibi incelenen filmlerin hepsinde Birey ve Toplum, İnsanlar, Yerler ve Çevreler, Bilim, Teknoloji ve Toplum, Kültür ve Miras ile Etkin Vatandaşlık öğrenme alanlarıyla ilgili bulgulara rastlanmıştır. Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanı ile ilgili bulgulara ise Küçük Prens, Ters yüz, Yukarı Bak ve Oyuncak Hikayesi 3 filmlerinde rastlanmıştır. Küresel Bağlantılar öğrenme alanı ile ilgili bulgulara ise Ters Yüz, Yukarı Bak ve Wall-E filmlerinde rastlanmıştır.

Birey ve Toplum öğrenme alanı işlenirken ilişkilendirilmesi istenen kanıt kullanma, empati ve zaman ve kronolojiyi algılama becerilerinin tamamına Yukarı Bak, Oyuncak Hikayesi 3 ve Wall-E filmlerinde rastlanmıştır. Küçük Prens ve Ters Yüz’ de ise bu üç beceriden empati ve zaman ve kronolojiyi algılama becerilerine rastlanmıştır.

İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanı işlenirken ilişkilendirilmesi istenen mekanı algılama, harita okuryazarlığı, konum analizi, tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama becerilerinin tümüne Küçük Prens filminde rastlanmıştır. Wall-E filminde ise bu becerilerin hiçbirine rastlanamamıştır. Yukarı Bak filminde bu dört beceriden mekanı algılama, harita okuryazarlığı ve konum analizi becerilerine rastlanırken, Oyuncak Hikayesi 3 ve Ters Yüz’ de sadece mekanı algılama ve harita okuryazarlığı becerilerine rastlanmıştır.

Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanı işlenirken ilişkilendirilmesi istenen değişim ve sürekliliği algılama ve yenilikçi düşünme becerilerine ilişkin bulgulara Küçük Prens, Ters Yüz, Yukarı Bak ve Oyuncak Hikayesi 3 filmlerinde rastlanırken, Wall-E filminde yalnızca değişim ve sürekliliği algılama becerisine rastlanmıştır.

Kültür ve Miras öğrenme alanı işlenirken ilişkilendirilmesi istenen kanıt kullanma, değişim ve sürekliliği algılama ve zaman ve kronolojiyi algılama becerilerine Yukarı Bak, Oyuncak Hikayesi 3 ve Wall-E filmlerinde rastlanmıştır. Küçük Prens ve Ters Yüz' de ise bu üç beceriden değişim ve sürekliliği algılama ve zaman ve kronolojiyi algılama becerilerine rastlanmıştır.

Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanı işlenirken ilişkilendirilmesi istenen öz denetim, karar verme ve finansal okuryazarlık becerilerinin tümüne Küçük Prens, Yukarı Bak ve Oyuncak Hikayesi 3 filmlerinde rastlanmıştır. Ters Yüz filminde ise bu üç beceriden öz denetim ve karar verme becerilerine rastlanmıştır.

Etkin Vatandaşlık öğrenme alanı işlenirken ilişkilendirilmesi istenen işbirliği, karar verme ve sosyal katılım becerilerinden işbirliği becerisine tüm filmlerde rastlanmıştır. Oyuncak Hikayesi 3 ve Wall-E filmlerinde ise sosyal katılım becerisi ile ilgili bulguya rastlanmıştır.

Küresel Bağlantılar öğrenme alanı işlenirken ilişkilendirilmesi istenen araştırma ve empati becerilerine Yukarı Bak' ta rastlanırken, Wall-E ve Ters Yüz' de yalnızca empati becerisine rastlanmıştır.

Birey ve Toplum öğrenme alanı işlenirken ilişkilendirilmesi istenen saygı ve sorumluluk değerlerinin tümüne Küçük Prens, Yukarı Bak, Oyuncak Hikayesi 3 ve Wall-E filmlerinde rastlanmıştır. Ters Yüz filminde ise bu iki değerden sadece saygı değerine rastlanmıştır.

İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanı işlenirken ilişkilendirilmesi istenen duyarlılık değerine incelenen filmlerin tümünde rastlanmıştır.

Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanı işlenirken ilişkilendirilmesi istenen bilimsellik ve duyarlılık değerlerinin tümüne Küçük Prens, Yukarı Bak ve Wall-E filmlerinde rastlanmıştır. Ters Yüz ve Oyuncak Hikayesi 3 filmlerinde ise bu iki değerden sadece duyarlılık değerine rastlanmıştır.

Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanı işlenirken ilişkilendirilmesi istenen sorumluluk ve tasarruf değerlerinin tümüne Küçük Prens, Yukarı Bak ve Oyuncak Hikayesi 3 filmlerinde rastlanmıştır. Wall-E filminde sadece sorumluluk değerine rastlanmıştır. Ters Yüz filminde ise bu iki değerden hiç birine rastlanamamıştır.

Kültür ve Miras öğrenme alanı işlenirken ilişkilendirilmesi istenen aile birliğine önem verme, duyarlılık ve vatanseverlik değerlerinin tümüne birden hiçbir filmde rastlanamamıştır. Ters Yüz, Yukarı Bak ve Oyuncak Hikayesi 3 filmlerinde bu iki değerden aile birliğine önem verme ve duyarlılık değerlerine rastlanmıştır. Küçük Prens’ te vatanseverlik değerine, Wall-E’ de ise duyarlılık değerine rastlanmıştır.

Etkin Vatandaşlık öğrenme alanı işlenirken ilişkilendirilmesi istenen sorumluluk ve bağımsızlık değerlerinin tümüne sadece Yukarı Bak filminde rastlanmıştır. Küçük Prens, Ters Yüz, Yukarı Bak, Oyuncak Hikayesi 3 ve Wall-E filmlerinde sorumluluk değerine, Ters Yüz ve Wall-E filmlerinde ise sadece bağımsızlık değerine rastlanmıştır.

Küresel Bağlantılar öğrenme alanı işlenirken ilişkilendirilmesi istenen duyarlılık ve saygı değerlerinin tümüne Wall-E, Ters Yüz ve Yukarı Bak filmlerinde rastlanmıştır.

2. ANİMASYON FİLMLERİN KAZANIMLAR AÇISINDAN ANALİZİ

4. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan kazanımların filmlerde ne düzeyde yer aldığına ilişkin bilgiler Tablo 8 ve Şekil 2’de verilmiştir.

Tablo 8. Kazanımların Filmlerdeki Dağılımı

Filmler	İlişkilendirilen Kazanımlar		f
Küçük Prens	Olumlu	4.4.5: Teknolojik ürünleri kendisine, başkalarına ve doğaya zarar vermeden kullanır.	2
		4.3.3: Yaşadığı çevredeki doğal ve beşerî unsurları ayırt eder.	2
		4.3.1: Çevresindeki herhangi bir yerin konumu ile ilgili çıkarımlarda bulunur.	2
		4.3.2: Günlük yaşamında kullandığı mekânların krokisini çizer.	2
		4.3.5: Yaşadığı yer ve çevresindeki yer şekilleri ve nüfus özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.	2
	Olumsuz	4.3.4:Çevresinde meydana gelen hava olaylarını gözlemleyerek bulgularını resimli grafiklere aktarır.	1
		4.1.3: Bireysel ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerini tanıır.	1
		4.5.2: Ailesi ve yakın çevresindeki başlıca ekonomik faaliyetleri tanıır.	1
		4.1.5: Diğer bireylerin farklı özelliklerini saygı ile karşılar.	1
		4.5.3: Sorumluluk sahibi bir birey olarak bilinçli tüketici davranışları sergiler.	1
		4.6.2: Aile ve okul yaşamındaki söz ve eylemlerinin sorumluluğunu alır.	1
Toplam			16
Ters Yüz	Olumlu	4.1.5: Diğer bireylerin farklı özelliklerini saygı ile karşılar.	2
		4.3.3: Yaşadığı çevredeki doğal ve beşerî unsurları ayırt eder.	1
		4.3.1: Çevresindeki herhangi bir yerin konumu ile ilgili çıkarımlarda bulunur.	1
		4.1.2: Yaşamına ilişkin belli başlı olayları kronolojik sıraya koyar.	1
		4.2.2: Ailesi ve çevresindeki millî kültürü yansıtan öğeleri araştırarak örnekler verir.	1
		4.1.3: Bireysel ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerini tanıır.	1
		4.1.4: Kendisini farklı özelliklere sahip diğer bireylerin yerine koyar.	1
		4.5.2:Ailesi ve yakın çevresindeki başlıca ekonomik faaliyetleri tanıır.	1
		4.7.3:Farklı ülkelere ait kültürel unsurlarla ülkemizin sahip olduğu kültürel unsurları karşılaştırır.	1
		4.4.1: Çevresindeki teknolojik ürünleri, kullanım alanlarına göre sınıflandırır.	1
4.6.3: Okul yaşamında gerekli gördüğü eğitsel sosyal etkinlikleri önerir.	1		

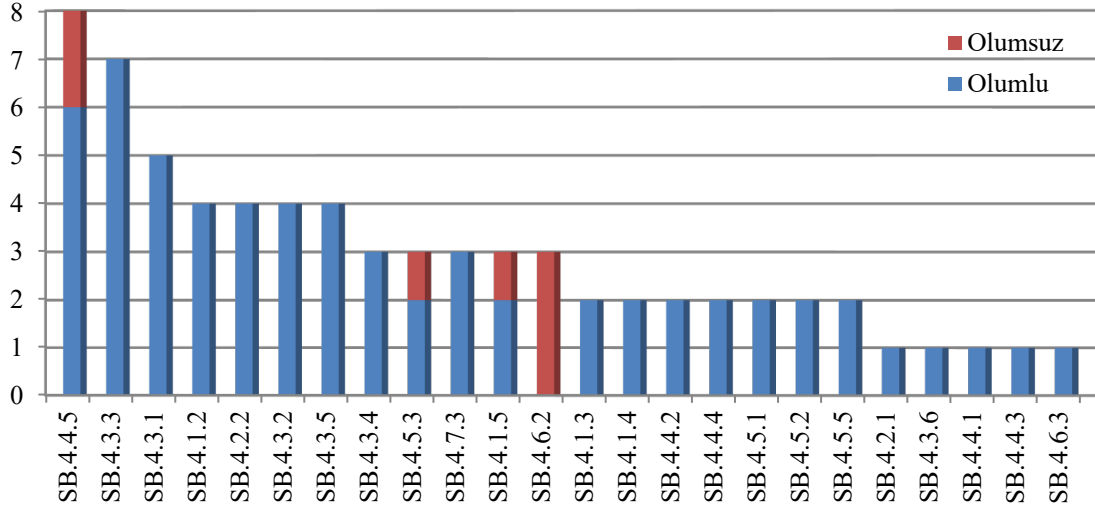
Tablo 8. (Devam) Kazanımların Filmlerdeki Dağılımı

	Olumsuz	4.4.5: Teknolojik ürünleri kendisine, başkalarına ve doğaya zarar vermeden kullanır.	1
		4.6.2: Aile ve okul yaşamındaki söz ve eylemlerinin sorumluluğunu alır.	1
Toplam			14
Yukarı Bak	Olumlu	4.3.3: Yaşadığı çevredeki doğal ve beşerî unsurları ayırt eder.	3
		4.1.2: Yaşamına ilişkin belli başlı olayları kronolojik sıraya koyar.	2
		4.3.4:Çevresinde meydana gelen hava olaylarını gözlemleyerek bulgularını resimli grafiklere aktarır.	2
		4.4.4: Çevresindeki ihtiyaçlardan yola çıkarak kendine özgü ürünler tasarlamaya yönelik fikirler geliştirir.	2
		4.4.5: Teknolojik ürünleri kendisine, başkalarına ve doğaya zarar vermeden kullanır.	1
		4.3.1: Çevresindeki herhangi bir yerin konumu ile ilgili çıkarımlarda bulunur.	1
		4.2.2: Ailesi ve çevresindeki millî kültürü yansıtan öğeleri araştırarak örnekler verir.	1
		4.3.2: Günlük yaşamında kullandığı mekânların krokisini çizer.	1
		4.3.5: Yaşadığı yer ve çevresindeki yer şekilleri ve nüfus özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.	1
		4.5.3: Sorumluluk sahibi bir birey olarak bilinçli tüketici davranışları sergiler.	1
		4.4.2: Teknolojik ürünlerin geçmişteki ve bugünkü kullanımını karşılaştırır.	1
		4.5.5: Çevresindeki kaynakları israf etmeden kullanır.	1
		4.7.3: Farklı ülkelere ait kültürel unsurlarla ülkemizin sahip olduğu kültürel unsurları karşılaştırır.	1
	4.2.1: Sözlü, yazılı, görsel kaynaklar ve nesnelere yararlanarak aile tarihi çalışması yapar.	1	
4.4.3: Kullandığı teknolojik ürünlerin mucitlerini ve bu ürünlerin zaman içerisindeki gelişimini araştırır.	1		
	Olumsuz	4.6.2: Aile ve okul yaşamındaki söz ve eylemlerinin sorumluluğunu alır.	1
Toplam			21
Oyuncak Hikayesi 3	Olumlu	4.4.5: Teknolojik ürünleri kendisine, başkalarına ve doğaya zarar vermeden kullanır.	2
		4.5.1: İstek ve ihtiyaçlarını ayırt ederek ikisi arasında bilinçli seçimler yapar.	2
		4.3.1:Çevresindeki herhangi bir yerin konumu ile ilgili çıkarımlarda bulunur.	1
		4.1.2: Yaşamına ilişkin belli başlı olayları kronolojik sıraya koyar.	1
		4.2.2: Ailesi ve çevresindeki millî kültürü yansıtan öğeleri araştırarak örnekler verir.	1
		4.3.2: Günlük yaşamında kullandığı mekânların krokisini çizer.	1
		4.5.3: Sorumluluk sahibi bir birey olarak bilinçli tüketici davranışları sergiler.	1
	Olumsuz		
Toplam			10
Wall-E	Olumlu	4.4.5: Teknolojik ürünleri kendisine, başkalarına ve doğaya zarar vermeden kullanır.	1
		4.3.3: Yaşadığı çevredeki doğal ve beşerî unsurları ayırt eder.	1
		4.2.2: Ailesi ve çevresindeki millî kültürü yansıtan öğeleri araştırarak örnekler verir.	1
		4.3.5: Yaşadığı yer ve çevresindeki yer şekilleri ve nüfus özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.	1
		4.1.4: Kendisini farklı özelliklere sahip diğer bireylerin yerine koyar.	1
		4.4.2: Teknolojik ürünlerin geçmişteki ve bugünkü kullanımını karşılaştırır.	1
		4.3.6: Doğal afetlere yönelik gerekli hazırlıkları yapar.	1
		4.7.3:Farklı ülkelere ait kültürel unsurlarla ülkemizin sahip olduğu kültürel unsurları karşılaştırır.	1

Tablo 8. (Devam) Kazanımların Filmlerdeki Dağılımı

	Olumsuz	4.4.5: Teknolojik ürünleri kendisine, başkalarına ve doğaya zarar vermeden kullanır.	1
Toplam			9

Şekil 2. Kazanımların Dağılımı

Tablo 8 ve Şekil 2 incelendiğinde “SB.4.4.5. Teknolojik ürünleri kendisine, başkalarına ve doğaya zarar vermeden kullanır.” kazanımının Küçük Prens filminde 2, Ters Yüz filminde 1, Yukarı Bak filminde 1, Oyuncak Hikayesi 3 filminde 2 ve Wall-E filminde 2 kez olmak üzere toplamda 8 kez ilişkilendirilerek tüm filmlerde en fazla ilişkilendirme yapılan kazanım olduğu görülmektedir. Daha sonra en çok sırasıyla SB.4.3.3, SB.4.3.1 ve SB.4.1.2 kazanımlarıyla ilişkilendirme yapılabilmektedir. İncelenen tüm filmlerde 1’er kez ilişkilendirilerek SB.4.2.1, SB.4.3.6, SB.4.4.1, SB.4.4.3 ve SB.4.6.3 kazanımları en az ilişkilendirilebilen kazanımlar olmuştur. Kazanımlar filmlerde olumlu ve olumsuz temsil edilme durumuna göre incelendiğinde SB.4.4.5, SB.4.5.3, SB.4.1.5 ve SB.4.6.2 kazanımlarıyla olumsuz yönde ilişkilendirmeler yapılmıştır. İncelenen filmler içinde en fazla olumsuz örneğe rastlanan tek kazanım “SB.4.6.2. Aile ve okul yaşamındaki söz ve eylemlerinin sorumluluğunu alır.” kazanımı olmuştur. Analiz sonucunda elde edilen bulgulara bakıldığında olumlu ilişkilendirmelerin olumsuz ilişkilendirmelerden çok daha fazla olduğu görülmektedir.

İncelenen filmlerin içerdikleri kazanım sayılarına bakıldığında en fazla kazanım içeren filmin, 2018 yılı 4. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki 16 farklı kazanım ile ilişkilendirilebilen, Yukarı Bak olduğu görülmektedir. İncelenen filmler en

fazla kazanım içerenden en az içerene doğru sıralandığında ikinci sırada 13 farklı kazanım ile Ters Yüz filmi, üçüncü sırada 11 farklı kazanım ile Küçük prens filmi, dördüncü sırada 8'er farklı kazanımla Oyuncak Hikayesi 3 ve Wall-E filmlerinin olduğu görülmektedir. Kazanımlarla ilgili detaylı bulgular aşağıda verilmiştir:

a. SB.4.4.5. Kazanımıyla İlgili Bulgular

Toplamda 8 kez ilişkilendirilen bu kazanım Küçük Prens'te 2, Ters Yüz'de 1 olumsuz, Yukarı Bak'ta 1, Oyuncak Hikayesi 3'te 2 ve Wall-E'de 2 kez ilişkilendirilebilmiştir. Bu kazanımla ilgili filmlerden bazı örnekler aşağıdaki gibidir:

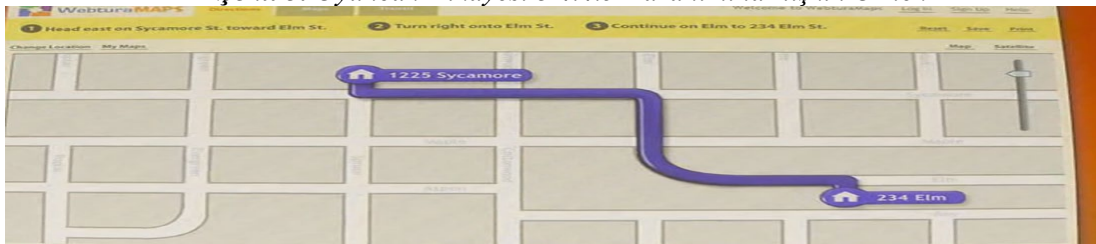
Küçük Prens filminde 30.35'te küçük kızın teleskop ile yıldızlara bakması "S.B.4.4.5. Teknolojik ürünleri kendisine, başkalarına ve doğaya zarar vermeden kullanır." kazanımı ile ilişkilendirilmiştir.

Ters Yüz'de 01.00.59'da Riley'nin evden kaçmak istemesi üzerine bilgisayardan araştırmalar yapması ve bilgisayarı kötü ve kendine zararlı bir amaç için kullanması "SB.4.4.5. Teknolojik ürünleri kendisine, başkalarına ve doğaya zarar vermeden kullanır." kazanımına olumsuz örnektir.

Yukarı Bak filminde 28.49-29.00 dakikaları arasında "İt şuan Güney Amerika'dayız doğa kaşifi GPS' imle çok kolay oldu... Bunu babam verdi dünyanın neresinde olduğunu gösteriyor." konuşmalarının geçtiği sahnede Russell'ın GPS aracı sayesinde Güney Amerika'yı bulması "SB.4.4.5. Teknolojik ürünleri kendisine, başkalarına ve doğaya zarar vermeden kullanır." kazanımı ile ilişkilendirilebilir.

Oyuncak Hikayesi 3 filminde 48.42'de Woody'nin Andy'ye ulaşabilmek için diğer oyuncakların yardımıyla internetten haritalar üzerinden evin adresinin yol tarifini bulması "SB.4.4.5. Teknolojik ürünleri kendisine, başkalarına ve doğaya zarar vermeden kullanır." kazanımıyla ilişkilendirilebilir.

Şekil 3. Oyuncak Hikayesi 3 4.4.5 Kazanımına İlişkin Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

01.22.35-01.23.50 dakikaları arasında eritilerek geri dönüştürülmek üzere dev fırına doğru bir bant üzerinde giden oyuncakların fırına düşmek üzereyken onların

arkadaşı üç uzaylı oyuncak tarafından kurtarılması “SB.4.4.5. Teknolojik ürünleri kendisine, başkalarına ve doğaya zarar vermeden kullanır.” kazanımıyla dolaylı olarak ilişkilendirilebilir.

Wall-E’de 42.07-42.53 dakikaları arasında Wall-E’nin yanlışlıkla uçan sandalyesini bozduğu kadın, bu sayede etrafında olup bitenleri daha iyi fark eder ve kendini içinde bulunduğu dijital ortama daha az bağımlı hisseder. Bu durum “SB.4.4.5. Teknolojik ürünleri kendisine, başkalarına ve doğaya zarar vermeden kullanır.” kazanımıyla ilişkilendirilebilir. Filmde ayrıca teknolojinin gelişmesiyle birlikte insanların daha özensiz, umursamadan ve hareketsiz yaşamaları dolayısıyla teknolojinin onlara verdiği zararlar konu alınmıştır. Bu durum da “SB.4.4.5. Teknolojik ürünleri kendisine, başkalarına ve doğaya zarar vermeden kullanır.” kazanımına olumsuz örnektir.

b. SB.4.3.3. Kazanımıyla İlgili Bulgular

Toplamda 7 kez ilişkilendirilen bu kazanım Küçük Prens’te 2, Ters Yüz’de 1, Yukarı Bak’ta 3 ve Wall-E’de 1 kez ilişkilendirilebilmiştir. SB.4.3.3. kazanımı Oyuncak Hikayesi 3 filminde hiçbir sahne ile ilişkilendirilememiştir. Bu kazanımla ilgili filmlerden bazı örnekler aşağıdaki gibidir:

20.13’te Küçük Prens filminde Pilot’un Sahra çölüne düştükten sonra uçaktan çıkarak etrafa baktığı sahnede doğal yollarla oluşan çöl kumları ve insan yapımı uçak görülmektedir. Bu sahne “SB.4.3.3. Yaşadığı çevredeki doğal ve beşerî unsurları ayırt eder.” kazanımı ile ilişkilendirilebilir.

Şekil 4. Küçük Prens 4.3.3 Kazanımına İlişkin Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

Ters Yüz’de 07.33-08.04 dakikaları arasında Riley’nin San Francisco’ya taşınırken gördüğü dağlar, ormanlar ve bozkırlar gibi doğal unsurlar, Golden Gate köprüsü, saat kulesi, yollar ve tüneller gibi beşeri bir unsurlar bulunmaktadır. Riley’nin

duygularından Neşe'nin “*Aa bakın, Golden Gate köprüsü çok güzel değil mi? Sandığımız gibi som altından yapılmamış. Keşke öyle olsaydı ama yine de harika*” cümlesi de “SB.4.3.3. Yaşadığı çevredeki doğal ve beşerî unsurları ayırt eder.” kazanımı ile ilişkilendirilebilir.

Yukarı Bak'ta film boyunca Fredericsen'in evini Cennet şelalelerine taşıması sırasında binalar, yollar, dağlar, şelale gibi birçok doğal ve beşeri unsura yer verilmektedir. Bu durum “SB.4.3.3. Yaşadığı çevredeki doğal ve beşerî unsurları ayırt eder.” kazanımı ile ilişkilendirilebilir.

Wall-E'de 51.19-51.43 dakikaları arasında Kaptan'ın Wall-E'den aldığı toprağı analiz ettirdiği sahnede led lambalar, ekran ve koltuk gibi beşeri unsurlar; tarla, akarsu, tohum ve sebzeler gibi doğal unsurlar yer almaktadır. Bu sahne “SB.4.3.3. Yaşadığı çevredeki doğal ve beşerî unsurları ayırt eder.” kazanımıyla ilişkilidir.

Şekil 5. Wall-E 4.3.3 Kazanımına İlişkin Örnek

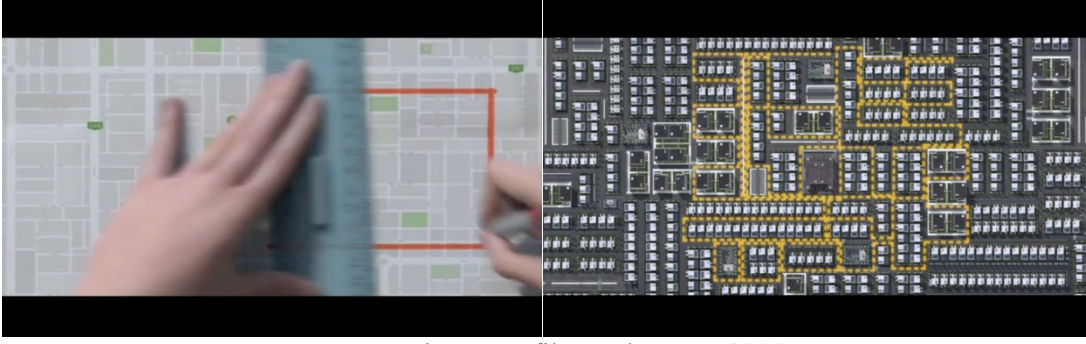
Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

c. SB.4.3.1. Kazanımıyla İlgili Bulgular

Toplamda 5 kez ilişkilendirilen bu kazanım Küçük Prens'te 2, Ters Yüz'de 1, Yukarı Bak'ta 1 ve Oyuncak Hikayesi 3'te 1 kez ilişkilendirilebilmiştir. SB.4.3.1. kazanımı Wall-E'de hiçbir sahne ile ilişkilendirilememiştir. Bu kazanımla ilgili filmlerden bazı örnekler aşağıdaki gibidir:

Küçük Prens filminde 06.13-06.18 dakikaları arasında okula kaydının yapılabilmesi için küçük kızın annesi ile birlikte okulun çevresindeki tüm evlere harita üzerinden bakmaları ve ev satın almak için tek tek gezmeleri “SB.4.3.1. Çevresindeki herhangi bir yerin konumu ile ilgili çıkarımlarda bulunur.” kazanımına örnektir.

Şekil 6. Küçük Prens 4.3.1. kazanımına İlişkin Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

Yine Küçük Prens filminde 20.13'te Pilot'un "Dünya'nın her yerine uçtum sayılır, ta ki Sahra çölünde geçirdiğim kazaya kadar." cümlesiyle birlikte görülen sahne "SB.4.3.1. Çevresindeki herhangi bir yerin konumu ile ilgili çıkarımlarda bulunur." kazanımı ile ilişkilidir.

Ters Yüz filminde Riley'nin ailesiyle Minnesota'dan San Francisco'ya taşınmaları bulunduğu yerin konumu hakkında çıkarım yapmasına sebep olmuştur. 23.16'da da sınıfta kendini tanıtırken Minnesota'ya daha fazla kar yağdığı için buz hokeyi oynayabildiklerini söylemesi "SB.4.3.1. Çevresindeki herhangi bir yerin konumu ile ilgili çıkarımlarda bulunur." kazanımı ile ilişkilendirilebilir.

Yukarı Bak filminde 26.05'te Russell'ın "Aa bakın bir otobüs beni evime bırakabilir. Vaay sizin evinizi buradan görebiliyorum." sözlerinin geçtiği sahnede Russell'ın bulunduğu konumu algılayarak kendi evine gidebileceği güzergahı çıkarsadığı anlaşılmaktadır. Bu sahne "SB.4.3.1. Çevresindeki herhangi bir yerin konumu ile ilgili çıkarımlarda bulunur." kazanımı ile ilişkilidir.

Oyuncak Hikayesi 3'te 48.20-48.48 dakikaları arasında Woody'nin Andy'e ulaşabilmek için diğer oyuncakların yardımıyla internetten haritalar üzerinden evin adresinin yol tarifini bulması haritayı bulduktan sonra gideceği yer ile bulunduğu yer arasında az mesafe olduğunu ve nasıl gidebileceğini ifade etmesi "SB.4.3.1. Çevresindeki herhangi bir yerin konumu ile ilgili çıkarımlarda bulunur." kazanımıyla ilişkilidir.

ç. SB.4.1.2. Kazanımıyla İlgili Bulgular

Toplamda 4 kez ilişkilendirilen bu kazanım Ters Yüz'de 1, Yukarı Bak'ta 2 ve Oyuncak Hikayesi 3'te 1 kez ilişkilendirilebilmiştir. SB.4.1.2. kazanımı Küçük Prens ve Wall-E'de hiçbir sahne ile ilişkilendirilememiştir. Bu kazanımla ilgili filmlerden bazı örnekler aşağıdaki gibidir:

Ters Yüz’de film boyunca Riley’nin bebeklikten ergenliğine kadar hayatındaki belli başlı olaylar bir kronolojik sıra içerisinde anlatıldığı için “SB.4.1.2. Yaşamına ilişkin belli başlı olayları kronolojik sıraya koyar.” kazanımı ile ilişkilendirilebilir.

Şekil 7. Ters Yüz 4.1.2. Kazanımına İlişkin Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

Yukarı Bak’ta Carl Fredericsen’in çocukluğundan yaşlılığına kadar başından geçen olaylar anlatıldığı için “SB.4.1.2. Yaşamına ilişkin belli başlı olayları kronolojik sıraya koyar.” kazanımı ile ilişkilendirilebilir.

Ayrıca 01.05.15-01.05.40 dakikalari arasında Russell’ın “*Babam gerçekten kamp konusunda çok iyidir. Odunları toplar, taşlardan ateş yakar, benim izci toplantılarıma sürekli gelirdi ve sonra da gidip bir sürü dondurma yedik. Ben hep çikolatalı alırdım o da hep karamelli. Sonra dışarı çıkar, kaldırıma otururduk. Ben mavi arabaları sayardım o da kırmızı arabaları ve en çok araba sayan kazanırdı.*” cümleleri de “SB.4.1.2. Yaşamına ilişkin belli başlı olayları kronolojik sıraya koyar.” kazanımı ile ilişkilendirilebilir.

Oyuncak Hikayesi 3'te 49.32-52.15 dakikaları arasında oyuncak palyaçonun ilk sahibinden son sahibi Bonnie'ye kadar kendi yaşamında başından geçenleri Woody'ye anlattığı sahne "SB.4.1.2. Yaşamına ilişkin belli başlı olayları kronolojik sıraya koyar." kazanımıyla ilişkilendirilebilir.

d. SB.4.2.2. Kazanımıyla İlgili Bulgular

Toplamda 4 kez ilişkilendirilen bu kazanım Ters Yüz'de 1, Yukarı Bak'ta 1, Oyuncak Hikayesi 3'te 1 ve Wall-E'de 1 kez ilişkilendirilebilmiştir. SB.4.2.2. kazanımı Küçük Prens filminde hiçbir sahne ile ilişkilendirilememiştir. Bu kazanımla ilgili filmlerden bazı örnekler aşağıdaki gibidir:

Ters Yüz'de Amerika'da yaşayan Riley'nin film boyunca Amerika kıtasında çok tercih edilen oyunlardan biri olan buz hokeyi oynaması izleyen çocukların Türk toplumunun kültürel sporları ile karşılaştırma yapmalarını sağlayacağı için bu sporun görüldüğü sahneler "SB.4.2.2. Ailesi ve çevresindeki millî kültürü yansıtan öğeleri araştırarak örnekler verir." kazanımıyla ilişkilendirilebilir.

Yukarı Bak filminde 07.21'de kilisede yapılan Carl ve Ellie'nin düğünü bizim kültürümüze göre kültürel ve dinsel olarak farklıdır. Düğünler toplumların kültürel özelliklerini yansıtan törenlerden biridir. Bu durum "SB.4.2.2. Ailesi ve çevresindeki millî kültürü yansıtan öğeleri araştırarak örnekler verir." kazanımıyla dolaylı olarak ilişkilendirilebilir.

Oyuncak Hikayesi 3 filminde 01.05.09'da Barbie'nin Ken'in giyinme odasında yerel bir kıyafet olan ceket gösterdiği sahne "SB.4.2.2. Ailesi ve çevresindeki millî kültürü yansıtan öğeleri araştırarak örnekler verir." kazanımıyla ilişkilendirilebilir.

Şekil 8. Oyuncak Hikayesi 3 4.2.2. Kazanımına İlişkin Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

Wall-E’de 34.14’te Wall-E ile Eva’yı götüren uzay mekiği giderken arkada Amerika Birleşik Devletleri’nin bayrağı görülmektedir. Bayrak bir toplumun en büyük kültürel sembollerinden biridir. Bu sebeple bu sahnenin “SB.4.2.2. Ailesi ve çevresindeki millî kültürü yansıtan öğeleri araştırarak örnekler verir.” kazanımıyla ilişkilendirilebileceği söylenebilir.

Şekil 9. Wall-E 4.2.2. Kazanımına İlişkin Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

e. SB.4.3.2. Kazanımıyla İlgili Bulgular

Toplamda 4 kez ilişkilendirilen bu kazanım Küçük Prens filminde 2, Yukarı Bak’ta 1 ve Oyuncak Hikayesi 3’te 1 kez ilişkilendirilebilmiştir. SB.4.3.2. kazanımı Ters Yüz ve Wall-E’ de hiçbir sahne ile ilişkilendirilememiştir. Bu kazanımla ilgili filmlerden bazı örnekler aşağıdaki gibidir:

Küçük Prens filminde 09.55’te şehrin kuşbakışı görünüşünün verildiği sahne “SB.4.3.2. Günlük yaşamında kullandığı mekânların krokisini çizer.” kazanımı ile ilişkilendirilebilir.

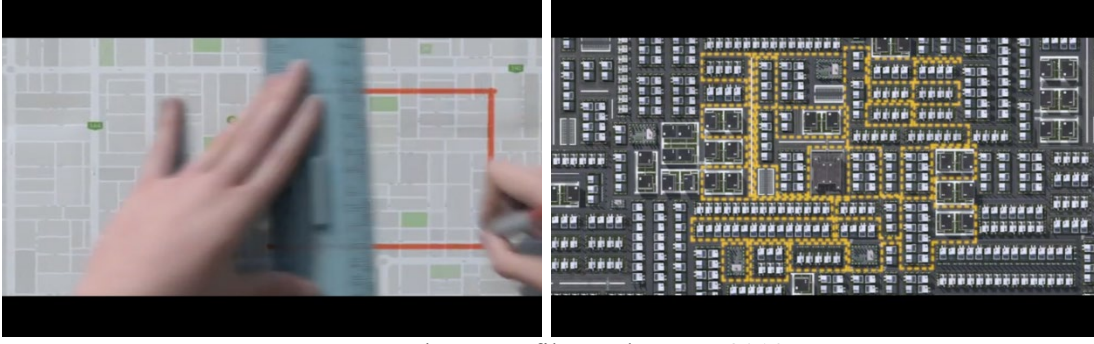
Şekil 10. Küçük Prens 4.3.2. Kazanımına İlişkin Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

06.13-06.18 dakikaları arasında da okula kaydının yapılabilmesi için küçük kızın annesi ile birlikte okulun çevresindeki tüm evlere harita üzerinden bakmaları ve ev satın almak için tek tek gezmeleri “S.B.4.3.2. Günlük yaşamında kullandığı mekânların krokisini çizer.” kazanımına örnektir.

Şekil 11. Küçük Prens 4.3.2. Kazanımına İlişkin Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

Yukarı Bak'ta 22.45'teki kuşbakışı görünüm "SB.4.3.2. Günlük yaşamında kullandığı mekânların krokisini çizer." kazanımıyla doğrudan ilişkilendirilebilir.

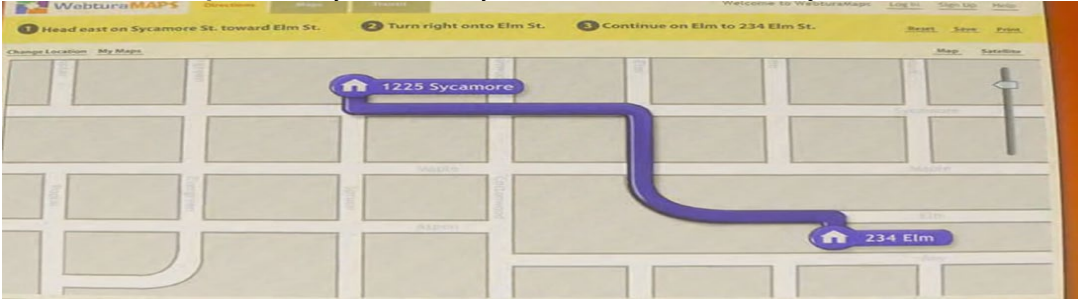
Şekil 12. Yukarı Bak 4.3.2. Kazanımına İlişkin Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

Oyuncak Hikayesi 3'te 48.20-48.48 dakikaları arasında Woody'nin harita üzerinden gideceği yerin konumunu bulmaya çalıştığı sahne "SB.4.3.2. Günlük yaşamında kullandığı mekânların krokisini çizer." kazanımıyla dolaylı olarak ilişkilendirilebilir.

Şekil 13. Oyuncak Hikayesi 3 4.3.2. Kazanımına İlişkin Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

f. SB.4.3.5. Kazanımıyla İlgili Bulgular

Toplamda 4 kez ilişkilendirilen bu kazanım Küçük Prens filminde 2, Yukarı Bak'ta 1 ve Wall-E'de 1 kez ilişkilendirilebilmiştir. SB.4.3.5. kazanımı Ters Yüz ve Oyuncak Hikayesi 3'te hiçbir sahne ile ilişkilendirilememiştir. Bu kazanımla ilgili filmlerden bazı örnekler aşağıdaki gibidir:

Küçük Prens filminde 02.57’de Kalabalık bir şehrin kuş bakışı görüntüsünün verildiği sahne “SB.4.3.5. Yaşadığı yer ve çevresindeki yer şekilleri ve nüfus özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.” kazanımıyla ilişkilendirilebilir.

Şekil 14. Küçük Prens 4.3.5. Kazanımına İlişkin Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

20.13’te de Pilot’un “Dünya’nın her yerine uçtum sayılır, ta ki Sahra çölünde geçirdiğim kazaya kadar.” cümlesiyle birlikte görülen sahne “SB.4.3.5. Yaşadığı yer ve çevresindeki yer şekilleri ve nüfus özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.” kazanımıyla dolaylı olarak ilişkilendirilebilir.

Şekil 15. Küçük Prens 4.3.5. Kazanımına İlişkin Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

Yukarı Bak filminin 13.31’inci dakikasında yer alan Fredericsen’in evinin yüksek binaların inşaatları arasında kaldığı sahne “SB.4.3.5. Yaşadığı yer ve çevresindeki yer şekilleri ve nüfus özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.” kazanımıyla ilişkilendirilebilir.

Şekil 16. Yukarı Bak 4.3.5. Kazanımına İlişkin Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

Wall-E’de film boyunca Dünya’nın yaşanılmayacak kadar kötü hale gelmesinden dolayı hiçbir insanın dünyada kalamaması anlatılmaktadır. Bu durum “SB.4.3.5. Yaşadığı yer ve çevresindeki yer şekilleri ve nüfus özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.” kazanımıyla ilişkilendirilebilir.

g. SB.4.3.4. Kazanımıyla İlgili Bulgular

Toplamda 3 kez ilişkilendirilen bu kazanım Küçük Prens filminde 1 ve Yukarı Bak’ta 2 kez ilişkilendirilebilmiştir. SB.4.3.4. kazanımı Ters Yüz, Oyuncak Hikayesi 3 ve Wall-E’de hiçbir sahne ile ilişkilendirilememiştir. Bu kazanımla ilgili filmlerden bazı örnekler aşağıdaki gibidir:

Küçük Prens filminde 57.57’de görülen yağmur olayı “S.B.4.3.4 Çevresinde meydana gelen hava olaylarını gözlemleyerek bulgularını resimli grafiklere aktarır.” kazanımıyla dolaylı olarak ilişkilendirilebilir.

Şekil 17. Küçük Prens 4.3.4. Kazanımına İlişkin Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

Yukarı Bak filminde 03.42 ile 03.47 dakikaları arasında Ellie’nin “*Harika bir gün rüzgar on sekiz km hızla esiyor. Görüş mesafesi açık. Hava durumunu seyir defterine girin hemen...*” cümleleri “SB.4.3.4. Çevresinde meydana gelen hava olaylarını gözlemleyerek bulgularını resimli grafiklere aktarır.” kazanımı ile ilişkilendirilebilir.

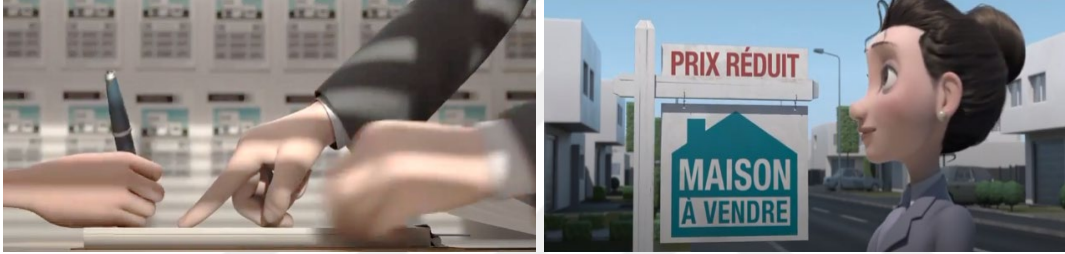
Film süresince birden çok hava olayına yer verilmiştir. 26.59’da şimşekli ve rüzgarlı hava, 27.57’de yağmurlu hava, 28.42’de güneşli hava, 30.55’te sisli hava görülmektedir. Bu durum “SB.4.3.4. Çevresinde meydana gelen hava olaylarını gözlemleyerek bulgularını resimli grafiklere aktarır.” kazanımı ile dolaylı olarak ilişkilendirilebilir.

h. SB.4.5.3. Kazanımıyla İlgili Bulgular

Toplamda 3 kez ilişkilendirilen bu kazanım Küçük Prens filminde 1 kez olumsuz, Yukarı Bak'ta 1 ve Oyuncak Hikayesi 3'te 1 kez ilişkilendirilebilmiştir. SB.4.5.3. kazanımı Ters Yüz ve Wall-E de hiçbir sahne ile ilişkilendirilememiştir. Bu kazanımla ilgili filmlerden bazı örnekler aşağıdaki gibidir:

Küçük Prens filminde 06.19-06.22 dakikaları arasında küçük kızın annesinin kızını sırf kendinin istediği okula kaydettirebilmek için okulun yakınlarında bir ev satın alması bilinçli tüketici davranışına olumsuz örnektir. Bu durum “SB.4.5.3. Sorumluluk sahibi bir birey olarak bilinçli tüketici davranışları sergiler.” kazanımına olumsuz örnek oluşturmaktadır.

Şekil 18. Küçük Prens 4.5.3. Kazanımına İlişkin Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

Yukarı Bak'ta 09.09-09.17 dakikaları arasında Carl ve Ellie'nin evlerini Cennet şelalelerine taşırken yapacakları masraflar için bir kumbara oluşturarak para biriktirmeleri “SB.4.5.3. Sorumluluk sahibi bir birey olarak bilinçli tüketici davranışları sergiler.” kazanımı ile ilişkilendirilebilir.

Oyuncak Hikayesi 3 filminde 01.30.20'de Andy'nin kumbara oyuncuğu tanıtırken “*Paramı güvende tutar.*” cümlesi ve kumbaraya para atması “SB.4.5.3. Sorumluluk sahibi bir birey olarak bilinçli tüketici davranışları sergiler.” kazanımı ile ilişkilendirilebilir.

Şekil 19. Oyuncak Hikayesi 3 4.5.3.Kazanımına İlişkin Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

i. SB.4.7.3. Kazanımıyla İlgili Bulgular

Toplamda 3 kez ilişkilendirilen bu kazanımla Ters Yüz, Yukarı Bak ve Wall-E'de 1 kez ilişkilendirme yapılabilmektedir. SB.4.7.3 kazanımı ile Küçük Prens ve Oyuncak Hikayesi 3'te hiçbir sahne ilişkilendirilememiştir. Bu kazanımla ilgili filmlerde yer alan örnekler aşağıdaki gibidir:

Ters Yüz'de Amerika'da yaşayan Riley'nin film boyunca Amerika kıtasında çok tercih edilen oyunlardan biri olan buz hokeyi oynaması izleyen çocukların Türk toplumunun kültürel sporlarından olan güreş, okçuluk, cirit gibi spor dalları ile karşılaştırma yapmalarını sağlayabileceği için bu sporun görüldüğü sahneler "SB.4.7.3. Farklı ülkelere ait kültürel unsurlarla ülkemizin sahip olduğu kültürel unsurları karşılaştırır." kazanımı ile ilişkilendirilebilir.

Yukarı Bak filminde 07.21'de kilisede yapılan Carl ve Ellie'nin düğünü kültürel ve dini bir farklılıktır. Bu durum "SB.4.7.3. Farklı ülkelere ait kültürel unsurlarla ülkemizin sahip olduğu kültürel unsurları karşılaştırır." kazanımıyla ilişkilendirilebilir.

Wall-E'de 34.14'te Wall-E ile Eva'yı götüren uzay mekiği giderken uzay çalışması yapan robotların arkasında Amerika Birleşik Devletleri'nin bayrağı görülmektedir. Bayrak bir toplumun en büyük kültürel sembollerinden biridir. Bu sebeple bu sahnenin "SB.4.7.3. Farklı ülkelere ait kültürel unsurlarla ülkemizin sahip olduğu kültürel unsurları karşılaştırır." kazanımıyla ilişkili olduğu söylenebilir.

Şekil 20. Wall-E 4.7.3. Kazanımına ilişkin Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

i. SB.4.1.5. Kazanımıyla İlgili Bulgular

Toplamda 3 kez ilişkilendirilen bu kazanım Küçük Prens'te 1 kez olumsuz ve Ters Yüz'de 2 kez ilişkilendirilebilmiştir. SB.4.1.5. kazanımı Yukarı Bak, Oyuncak Hikayesi 3 ve Wall-E'de hiçbir sahne ile ilişkilendirilememiştir. Bu kazanımla ilgili filmlerden bazı örnekler aşağıdaki gibidir:

Küçük Prens'te film boyunca yaşlı pilotun davranışlarına ve farklılığına saygı gösterilmediği ve toplumdan dışlandığı vurgulanmaktadır. Bu durum “SB.4.1.5. Diğer bireylerin farklı özelliklerini saygı ile karşılar.” kazanımına olumsuz örnektir.

Ters Yüz'de 01.09.42-01.10.22 dakikaları arasında Neşe unutulmuş anılar çöplüğüne düştükten sonra kendini Üzüntü'nün yerine koyarak ona hak verir. Bu durum “SB.4.1.5. Diğer bireylerin farklı özelliklerini saygı ile karşılar.” kazanımı ile ilişkilendirilebilir.

30.48'de tartıştıkları için kızını üzdüğünü düşünen babanın aralarını düzeltmek için Riley ile konuşmaya gelmesi fakat Riley'nin ergenlik döneminde olmasından dolayı babasıyla konuşmak istememesiyle babasının onun yalnız kalmak istediğini düşünerek odadan çıkması “SB.4.1.5. Diğer bireylerin farklı özelliklerini saygı ile karşılar.” kazanımı ile dolaylı olarak ilişkilendirilebilir.

j. SB.4.6.2. Kazanımıyla İlgili Bulgular

Bu kazanımla Küçük Prens filminde 1, Ters Yüz'de 1 ve Yukarı Bak'ta 1 kez olmak üzere toplamda 3 kez olumsuz ilişkilendirme yapılmıştır. SB.4.6.2. kazanımı Oyuncak Hikayesi 3 ve Wall-E de hiçbir sahne ile ilişkilendirilememiştir. Bu kazanımla ilgili filmlerde yer alan örnekler aşağıdaki gibidir:

Küçük Prens filminde 03.04-05.35 dakikaları arasında küçük kızın Werth Kolejinin mülakatında kendi söz ve eylemlerinin sorumluluğunu almak yerine annesinin yönlendirmeleri ve ezberletmesi sonucu başarısız olması ve okula kabul edilmemesi “SB.4.6.2. Aile ve okul yaşamındaki söz ve eylemlerinin sorumluluğunu alır.” kazanımına olumsuz örnektir.

Ters Yüz'de 28.47-29.47 dakikaları arasında Riley anne ve babasıyla tartışır ve onu yöneten öfke duygusu yüzünden babasına “*Ne istiyorsunuz ya rahat bırakın beni... Susar mısın artık.*” gibi saygısızca cevaplar verir. Riley'nin sorumsuzca verdiği cevaplar “SB.4.6.2. Aile ve okul yaşamındaki söz ve eylemlerinin sorumluluğunu alır.” kazanımına olumsuz örnektir.

Yukarı Bak'ta Russell'ın 48.05-48.11 dakikaları arasında “*Babam yaşlılara yardım rozetinin takılması törenine kesin gelecek, çünkü bana söz verdi.*” şeklinde ifade ettiği gibi babasının söz vermesi ancak 01.27.16'da da görüldüğü gibi babasının yaşlılara yardım rozetinin takılacağı törene gelmemesi “SB.4.6.2. Aile ve okul yaşamındaki söz ve eylemlerinin sorumluluğunu alır.” kazanımına olumsuz bir örnektir.

k. SB.4.1.3. Kazanımıyla İlgili Bulgular

Toplamda 2 kez ilişkilendirilen bu kazanımla Küçük Prens filminde 1, Ters Yüz'de 1 kez ilişkilendirme yapılmıştır. Bunun dışında Yukarı Bak, Oyuncak Hikayesi 3 ve Wall-E'de SB.4.1.3. kazanımı ile ilgili hiçbir sahne ilişkilendirilememiştir. Bu kazanımla ilgili filmlerde yer alan örnekler aşağıdaki gibidir:

Küçük Prens filminde küçük kızın komşuları yaşlı pilot ile arkadaşlık etmesi, birlikte uçurtma yapıp boyama yapmaları ve onun yazdığı hikayeleri okuması küçük kızın bireysel ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerini tanımaya sebep olur. Bu durum "SB.4.1.3. Bireysel ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerini tanıyır." kazanımı ile ilişkilendirilebilir.

Ters Yüz filminde Riley'nin yaşadığı her olay ve anı ile yavaş yavaş kişiliği oluşur. Onun kişiliğinin oluşmasında etkili olan her bir anı çekirdek anıları oluşturur, bu anılar da Riley'nin kişilik adalarını oluşturur. Kişilik adalarına bakıldığında onun yapmaktan hoşlandığı şeyleri ve onun yaşamında bireysel ilgi ve yetenekleri doğrultusunda oluşan temel noktaları görmek mümkündür. Filmde yer alan bu olaylar "SB.4.1.3. Bireysel ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerini tanıyır." kazanımı ile ilişkilendirilebilir.

l. SB.4.1.4. Kazanımıyla İlgili Bulgular

Toplamda 2 kez ilişkilendirilen bu kazanımla Ters Yüz'de 1, Wall-E'de 1 kez ilişkilendirme yapılmıştır. Bunun dışında Küçük Prens, Yukarı Bak, Oyuncak Hikayesi 3'te SB.4.1.4. kazanımı ile ilgili hiçbir sahne ilişkilendirilememiştir. Bu kazanımla ilgili filmlerde yer alan örnekler aşağıdaki gibidir:

Ters Yüz'de 01.09.42-01.10.22 dakikaları arasında Riley üzülünce her şeyin ters gideceğini düşünen Neşe aslında Riley üzülünce ailesinin onu mutlu etmek için uğraştıklarını görür. Üzüntüye karşı olan önyargısını fark eder. Daha sonra Neşe kendini Üzüntü'nün yerine koyarak ona hak verir. Bu durum "SB.4.1.4. Kendisini farklı özelliklere sahip diğer bireylerin yerine koyar." kazanımı ile ilişkilendirilebilir.

Wall-E filminde 1.05.17-1.05.52 dakikaları arasında kayıt yapan güvenlik kamerasından Eva etkisiz haldeyken Wall-E'nin onun için yaptıklarını izleyerek onu daha iyi anlar ve Wall-E'yi hatırlayarak ellerini onun yaptığı gibi birleştirir. Bu durum "SB.4.1.4. Kendisini farklı özelliklere sahip diğer bireylerin yerine koyar." kazanımıyla ilişkilendirilebilir.

Şekil 21. Wall-E 4.1.4. Kazanımına İlişkin Örnek

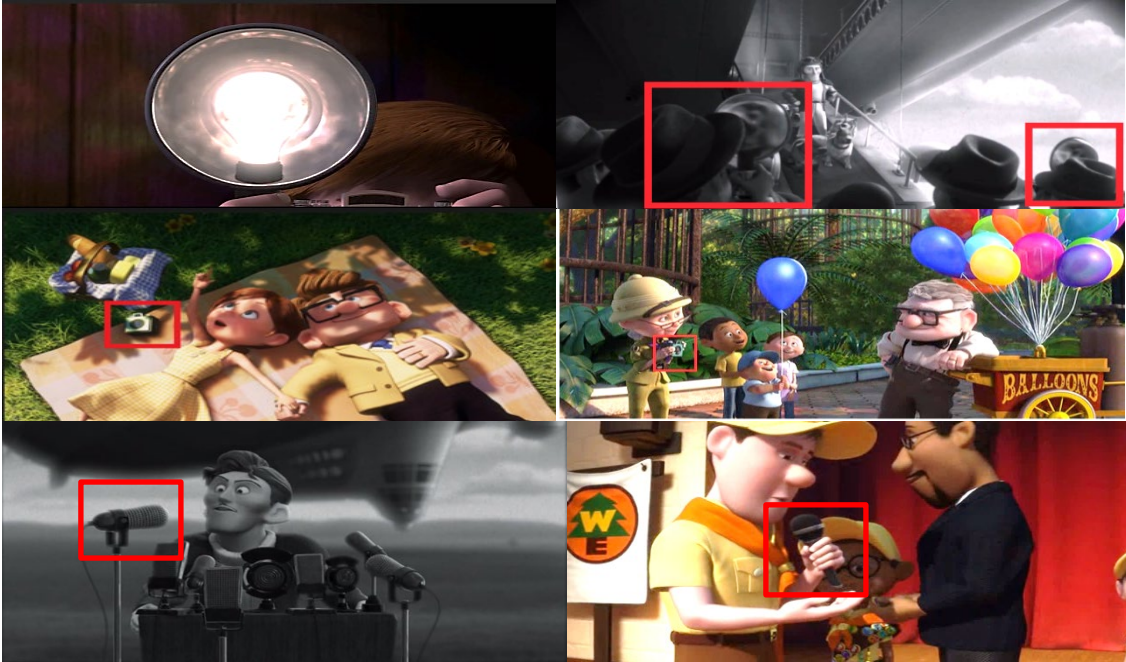
Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

m. SB.4.4.2. Kazanımıyla İlgili Bulgular

Toplamda 2 kez ilişkilendirilen bu kazanımla Yukarı Bak'ta 1 ve Wall-E'de 1 kez ilişkilendirme yapılmıştır. Bunun dışında Küçük Prens, Ters Yüz ve Oyuncak Hikayesi 3'te SB.4.4.2. kazanımı ile ilgili hiçbir sahne ilişkilendirilememiştir. Bu kazanımla ilgili filmlerde yer alan örnekler aşağıdaki gibidir:

Yukarı Bak'ta film süresince birden çok teknolojik aracın eski ve yeni halleri gösterilmiştir. Bu sahnelerle “SB.4.4.2. Teknolojik ürünlerin geçmişteki ve bugünkü kullanımlarını karşılaştırır.” kazanımı ile ilişkilendirilebilir.

Şekil 22. Yukarı Bak 4.4.2. Kazanımına İlişkin Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

Wall-E'de 19.29'da eski teknoloji ile üretilen Wall-E ile yeni teknoloji ile tasarlanan Eva'nın ilk kez karşılaştığı sahne “SB.4.4.2. Teknolojik ürünlerin geçmişteki ve bugünkü kullanımlarını karşılaştırır.” kazanımıyla ilişkilendirilebilir.

Şekil 23. Wall-E 4.4.2. Kazanımına İlişkin Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

n. SB.4.4.4. Kazanımıyla İlgili Bulgular

Toplamda 2 kez ilişkilendirilen bu kazanımla yalnızca Yukarı Bak filminde ilişkilendirme yapılabildiği görülmüştür. SB.4.4.4. kazanımı ile Küçük Prens, Ters Yüz, Oyuncak Hikayesi 3 ve Wall-E’de hiçbir sahne ilişkilendirilememiştir. Bu kazanımla ilgili filmde yer alan örnekler aşağıdaki gibidir:

01.18 ile 01.39 dakikaları arasında “*Havadan daha hafif olan bu hava taşıtı Muntz tarafından tasarlandı ve uç uca eklenen yirmi iki devriye arabasından daha uzun... Sadık köpeklerinden hiçbir zaman ayrılmayan Muntz hava taşıtını köpeklerin rahat edebileceği şekilde tasarladı. Gökyüzünde bir saray gibi içinde köpek banyosu ve mekanik köpek yürütücü var.*” sözlerinin geçtiği sahne “SB.4.4.4. Çevresindeki ihtiyaçlardan yola çıkarak kendine özgü ürünler tasarlamaya yönelik fikirler geliştirir.” kazanımıyla ilişkilendirilebilir.

26.59’da görüldüğü gibi evini Cennet şelalelerine taşımak için kendine özgü bir yöntemle uçan ev tasarlayan Fredericsen’in bu davranışı “SB.4.4.4. Çevresindeki ihtiyaçlardan yola çıkarak kendine özgü ürünler tasarlamaya yönelik fikirler geliştirir.” kazanımıyla ilişkilendirilebilir.

Şekil 24. Yukarı Bak 4.4.4. Kazanımına İlişkin Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

o. SB.4.5.1. Kazanımıyla İlgili Bulgular

Bu kazanımla yalnızca Oyuncak Hikayesi 3’te 2 kez ilişkilendirme yapılabildiği görülmüştür. SB.4.5.1 kazanımı ile Küçük Prens, Ters Yüz, Yukarı Bak ve Wall-E’de

hiçbir sahne ilişkilendirilememiştir. Bu kazanımla ilgili filmde yer alan örnekler aşağıdaki gibidir:

12.20-12.42 dakikaları arasında Moly'nin oyuncaklarını kimseye vermek istememesine rağmen kreşteki çocukların oyuncaklara ondan daha çok ihtiyacı olduğunu düşünerek çocuklara bağışlamak üzere ayırması “SB.4.5.1. İstek ve ihtiyaçlarını ayırt ederek ikisi arasında bilinçli seçimler yapar.” kazanımıyla ilişkilendirilebilir.

01.27.53-01.29.27 dakikaları arasında Woody'nin kutunun üzerine yazdığı adresi gören Andy istek ve ihtiyaçları arasında mantıklı bir seçim yapar. Oyuncakların onları oynayacak bir çocuğa ve sevmeye, bir çocuğun da oyuncaklara ihtiyacı olduğunu düşünerek tavan arasına kaldırmak yerine Bonnie'ye teslim etmesi “SB.4.5.1. İstek ve ihtiyaçlarını ayırt ederek ikisi arasında bilinçli seçimler yapar.” kazanımıyla ilişkilendirilebilir.

ö. SB.4.5.2. Kazanımıyla İlgili Bulgular

Toplamda 2 kez ilişkilendirilen bu kazanımla Küçük Prens'te 1, Ters Yüz'de 1 kez ilişkilendirme yapılabilmektedir. SB.4.5.2. kazanımı ile Yukarı Bak, Oyuncak Hikayesi 3 ve Wall-E'de hiçbir sahne ilişkilendirilememiştir. Bu kazanımla ilgili filmlerde yer alan örnekler aşağıdaki gibidir:

Küçük Prens filminde 09.27-09.52 dakikaları arasında küçük kızın annesinin iş yerinde denetleme olduğu ve arkadaşlarının tek başına işleri yetiştiremediği için işe gitmek zorunda kalması ve küçük kızın bu durumu anlayışla karşılayarak annesini desteklemesi “SB.4.5.2. Ailesi ve yakın çevresindeki başlıca ekonomik faaliyetleri tanır.” kazanımı ile ilişkilendirilebilir.

Ters Yüz'de 10.41-10.53 dakikaları arasında babasının yeni eve taşındıkları ilk gün yatırımcının erken gelmesi sebebiyle işinin çıkması, Riley ve annesinin yanından gitmek zorunda kalmasıyla onların bu durumu anlayışla karşılamaları “SB.4.5.2. Ailesi ve yakın çevresindeki başlıca ekonomik faaliyetleri tanır.” kazanımıyla ilişkilendirilebilir.

p. SB.4.5.5. Kazanımıyla İlgili Bulgular

Toplamda 2 kez ilişkilendirilen bu kazanımla Yukarı Bak'ta 1, Oyuncak Hikayesi 3'te 1 kez ilişkilendirme yapılabilmektedir. SB.4.5.5. kazanımı ile Küçük Prens,

Ters Yüz ve Wall-E’de hiçbir sahne ilişkilendirilememiştir. Bu kazanımla ilgili filmlerde yer alan örnekler aşağıdaki gibidir:

Yukarı Bak’ta 09.09-09.17 dakikaları arasında Carl ve Ellie’nin evlerini Cennet şelalelerine taşırken yapacakları masraflar için bir kumbara oluşturarak para biriktirmeleri “SB.4.5.5. Çevresindeki kaynakları israf etmeden kullanır.” kazanımıyla ilişkilendirilebilir.

Oyuncak Hikayesi 3’te 09.58’de Woody’nin “*Tüm iyi oyuncaklar yeni sahiplerine gitti*” cümlesiyle Andy’nin kendi oyuncaklarından kullanılabilir durumda olanları atmak yerine ihtiyacı olan çocuklara gönderdiği anlaşılmaktadır. Andy’nin bu davranışı “SB.4.5.5. Çevresindeki kaynakları israf etmeden kullanır.” kazanımıyla ilişkilendirilebilir.

r. SB.4.2.1. Kazanımıyla İlgili Bulgu

Bu kazanımla yalnızca Yukarı Bak’ta 1 kez ilişkilendirme yapılabilmektedir. SB.4.2.1 kazanımı ile Küçük Prens, Ters Yüz, Oyuncak Hikayesi 3 ve Wall-E’de hiçbir sahne ilişkilendirilememiştir. Bu kazanımla ilgili filmde yer alan örnek aşağıdaki gibidir:

Ellie’nin hayatındaki önemli anların fotoğraflarını kronolojik bir şekilde macera defterine yerleştirilmesi “SB.4.2.1. Sözlü, yazılı, görsel kaynaklar ve nesnelere dayanarak aile tarihi çalışması yapar.” kazanımıyla dolaylı olarak ilişkilendirilebilir.

s. SB.4.3.6. Kazanımıyla İlgili Bulgu

Bu kazanımla yalnızca Wall-E’de 1 kez ilişkilendirme yapılabilmektedir. SB.4.3.6. kazanımı ile Küçük Prens, Ters Yüz, Oyuncak Hikayesi 3 ve Yukarı Bak’ta hiçbir sahne ilişkilendirilememiştir. Bu kazanımla ilgili filmde yer alan örnek aşağıdaki gibidir:

23.29-24.10 dakikaları arasında Dünyada yaşanan küresel iklim değişikliklerinden dolayı oluşan büyük fırtınaların geldiği sahnede Wall-E’nin Eva’yı alıp konteynere götürmesi “SB.4.3.6. Doğal afetlere yönelik gerekli hazırlıkları yapar.” kazanımıyla dolaylı olarak ilişkilendirilebilir.

ş. SB.4.4.1. Kazanımıyla İlgili Bulgu

Bu kazanımla yalnızca Ters Yüz’de 1 kez ilişkilendirme yapılabilmektedir. SB.4.4.1. kazanımı ile Küçük Prens, Yukarı Bak, Oyuncak Hikayesi 3 ve Wall-E’de

hiçbir sahne ilişkilendirilememiştir. Bu kazanımla ilgili filmde yer alan örnek aşağıdaki gibidir:

36.04'te Riley'nin bilgisayar aracılığıyla Minnesota'daki arkadaşıyla görüştüğü, 01.00.43'te bilgisayardan araştırma yaptığı, 01.14.01'de cep telefonu aracılığıyla annesinin Riley'yi aradığı sahneler izleyen çocukların teknolojik cihazları görerek kullanım alanlarına göre sınıflandırabilmelerine yardımcı olabilir. Bu durum "SB.4.4.1. Çevresindeki teknolojik ürünleri, kullanım alanlarına göre sınıflandırır." kazanımı ile ilişkilendirilebilir.

t. SB.4.4.3. Kazanımıyla İlgili Bulgu

Bu kazanımla yalnızca Yukarı Bak'ta 1 kez ilişkilendirme yapılabilmektedir. SB.4.4.3. kazanımı ile Küçük Prens, Ters Yüz, Oyuncak Hikayesi 3 ve Wall-E'de hiçbir sahne ilişkilendirilememiştir. Bu kazanımla ilgili filmde yer alan örnek aşağıdaki gibidir:

01.18 ile 01.39 dakikaları arasında "*Havadan daha hafif olan bu hava taşıtı Muntz tarafından tasarlandı ve uç uca eklenen yirmi iki devriye arabasından daha uzun... Sadık köpeklerinden hiçbir zaman ayrılmayan Muntz hava taşıtını köpeklerin rahat edebileceği şekilde tasarladı. Gökyüzünde bir saray gibi içinde köpek banyosu ve mekanik köpek yürütücü var.*" sözlerinin geçtiği sahne "SB.4.4.3. Kullandığı teknolojik ürünlerin mucitlerini ve bu ürünlerin zaman içerisindeki gelişimini araştırır." kazanımıyla dolaylı olarak ilişkilendirilebilir.

u. SB.4.6.3. Kazanımıyla İlgili Bulgu

Bu kazanımla yalnızca Ters Yüz'de 1 kez ilişkilendirme yapılabilmektedir. SB.4.6.3. kazanımı ile Küçük Prens, Yukarı Bak, Oyuncak Hikayesi 3 ve Wall-E'de hiçbir sahne ilişkilendirilememiştir. Bu kazanımla ilgili filmde yer alan örnek aşağıdaki gibidir:

27.14-27.20 dakikaları arasında annesinin Riley'ye eski takım arkadaşlarını ve hokeyi özlemesinden dolayı yeni okulundaki buz hokeyi takımının seçmelerine katılmasını önermesi "SB.4.6.3. Okul yaşamında gerekli gördüğü eğitsel sosyal etkinlikleri önerir." kazanımı ile dolaylı olarak ilişkilendirilebilir.

3. ANİMASYON FİLMLERİN BECERİLER AÇISINDAN ANALİZİ

4. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan becerilerin filmlerde ne düzeyde yer aldığına ilişkin bilgiler Tablo 9 ve Şekil 25'te verilmiştir.

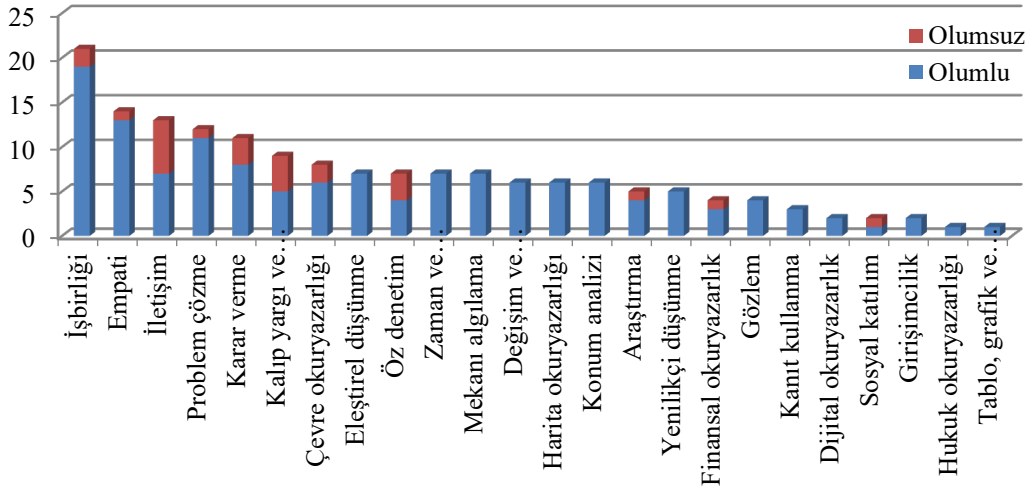
Tablo 9. Becerilerin Filmlerdeki Dağılımı

Filmler	İlişkilendirilen Beceriler		f
Küçük Prens	Olumlu	Eleştirel Düşünme	6
		İşbirliği	3
		Empati	2
		Karar Verme	2
		Öz Denetim	2
		Mekanı Algılama	2
		Değişim ve Sürekliliği Algılama	2
		Harita Okuryazarlığı	2
		Konum Analizi	2
		Yenilikçi Düşünme	2
		Gözlem	2
		Problem Çözme	1
		Zaman ve Kronolojiyi Algılama	1
		Finansal Okuryazarlık	1
		Girişimcilik	1
		Hukuk Okuryazarlığı	1
Tablo, Grafik ve Diyagram Çizme ve Yorumlama	1		
	Olumsuz	Kalıp Yargı ve Önyargıyı Fark Etme	3
		Karar Verme	2
		Öz Denetim	2
		Empati	1
		Finansal Okuryazarlık	1
Toplam			42
Ters Yüz	Olumlu	İşbirliği	4
		Empati	4
		İletişim	3
		Kalıp Yargı ve Önyargıyı Fark Etme	3
		Problem Çözme	2
		Karar Verme	2
		Çevre Okuryazarlığı	1
		Öz Denetim	1
		Zaman ve Kronolojiyi Algılama	1
		Mekanı Algılama	1
		Değişim ve Sürekliliği Algılama	1
		Harita Okuryazarlığı	1
		Yenilikçi Düşünme	1
	Olumsuz	İletişim	3
Problem Çözme		1	
Karar Verme		1	
Toplam			30

Tablo 9. (Devam) Becerilerin Filmlerdeki Dağılımı

Yukarı Bak	Olumlu	İşbirliği	3
		Çevre Okuryazarlığı	3
		Mekanı Algılama	3
		Konum Analizi	3
		Problem Çözme	2
		Karar Verme	2
		Zaman ve Kronolojiyi Algılama	2
		Araştırma	2
		Harita Okuryazarlığı	2
		Gözlem	2
		Empati	1
		Değişim ve Sürekliliği Algılama	1
		Yenilikçi Düşünme	1
		Finansal Okuryazarlık	1
		Girişimcilik	1
Dijital Okuryazarlık	1		
Kanıt Kullanma	1		
	Olumsuz	İletişim	2
		Öz Denetim	1
		Araştırma	1
Toplam			35
Oyuncak Hikayesi 3	Olumlu	İşbirliği	7
		Problem Çözme	4
		Empati	2
		İletişim	2
		Kalıp Yargı ve Önyargıyı Fark Etme	2
		Karar Verme	1
		Eleştirel Düşünme	1
		Öz Denetim	1
		Zaman ve Kronolojiyi Algılama	1
		Mekanı Algılama	1
		Değişim ve Sürekliliği Algılama	1
		Harita Okuryazarlığı	1
		Yenilikçi Düşünme	1
		Finansal Okuryazarlık	1
		Kanıt Kullanma	1
Sosyal Katılım	1		
Konum Analizi	1		
	Olumsuz	İşbirliği	2
		İletişim	1
		Kalıp Yargı ve Önyargıyı Fark Etme	1
Toplam			33
Wall-E	Olumlu	Empati	4
		İşbirliği	2
		İletişim	2
		Problem Çözme	2
		Çevre Okuryazarlığı	2
		Zaman ve Kronolojiyi Algılama	2
		Araştırma	2
		Karar Verme	1
		Değişim ve Sürekliliği Algılama	1
		Kanıt Kullanma	1
Dijital Okuryazarlık	1		
	Olumsuz	Çevre Okuryazarlığı	2
		Sosyal Katılım	1
Toplam			23

Şekil 25. Becerilerin Dağılımı

Tablo 9 ve Şekil 25 incelendiğinde işbirliği becerisinin Küçük Prens filminde 3, Ters Yüz filminde 4, Yukarı Bak filminde 3, Oyuncak Hikayesi 3 filminde 9 ve Wall-E filminde 2 kez olmak üzere toplamda 21 kez ilişkilendirilerek tüm filmlerde en fazla ilişkilendirme yapılan beceri olduğu görülmektedir. Daha sonra en fazla vurgu yapılan beceriler sırasıyla empati, iletişim ve problem çözme becerileridir. İncelenen tüm filmlerde 1'er kez ilişkilendirmeye en az ilişkilendirilebilen becerilerin ise hukuk okuryazarlığı ve tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama becerileri olduğu görülmektedir. Beceriler filmlerde olumlu ve olumsuz temsil edilme durumuna göre incelendiğinde işbirliği, empati, iletişim, problem çözme, karar verme, kalıp yargı ve önyargıyı fark etme, çevre okuryazarlığı, öz denetim, araştırma, finansal okuryazarlık ve sosyal katılım becerileriyle olumsuz yönde ilişkilendirmeler yapılmıştır. Görüldüğü gibi Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan 27 beceriden medya okuryazarlığı, politik okuryazarlık ve Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerileri hariç 24 tanesi incelenen filmlerle ilişkilendirilebilmiştir. Tablo 9 ve Şekil 25'e bakıldığında genel olarak olumlu ilişkilendirmelerin olumsuz ilişkilendirmelerden fazla olduğu görülmektedir.

İncelenen filmlerin içerdikleri beceri sayılarına bakıldığında en fazla beceri içeren filmin, 2018 yılı 4. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki 19 farklı beceriyle ilişkilendirilen, Yukarı Bak olduğu görülmektedir. İncelenen filmler en fazla beceri içerenden en az içerene doğru sıralandığında ikinci sırada 18 farklı beceri ile Küçük Prens filmi, üçüncü sırada 17 farklı beceri ile Oyuncak Hikayesi 3 filmi, dördüncü sırada 13 farklı beceriyle Ters Yüz filmi ve beşinci sırada 12 farklı beceriyle

Wall-E filminin olduğu görülmektedir. Becerilerle ilgili analizlerden elde edilen detaylı bulgular aşağıda verilmiştir:

a. İşbirliği Becerisi İle İlgili Bulgular

Toplamda 21 kez ilişkilendirilen bu beceri Kùçük Prens'te 3, Ters Yüz'de 4, Yukarı Bak'ta 3, Oyuncak Hikayesi 3'te 7 olumlu 2 olumsuz olmak üzere 9 ve Wall-E'de 2 yerde ilişkilendirilebilmiştir. İşbirliği becerisiyle ilgili filmlerden bazı örnekler aşağıdaki gibidir:

Kùçük Prens filminde 01.19.45-01.20.23 dakikaları arasında kùçük kızın tilki ile birlikte uçağı parçalanmaktan kurtarması işbirliği becerisine örnektir. 01.23.17-01.27.32 dakikaları arasında kùçük kızın başka bir gezegende yaşayan kùçük prensi bulması ve onunla işbirliği yaparak kötü iş adamından kurtulmaları işbirliği becerisine örnektir.

Ters Yüz'de 20.19-21.14 dakikaları arasında Riley'nin duygularının onu mutlu edecek ve iyi anılar kalmasını sağlayacak kararlar vererek onun iyiliği için bir arada uyumlu bir şekilde çalışmaları işbirliği becerisine örnektir. Ayrıca evden kaçmaktan vazgeçen Riley' nin eve dönmesi, Üzüntü ve Neşe'nin 01.23.06'da olduğu gibi birlikte Riley'nin duygularını yöneterek onu ailesine kavuşturmaları işbirliği becerisine örnektir.

Yukarı Bak'ta 08.33-08.39 dakikaları arasında Carl ve Ellie'nin birlikte bebek odasını düzenledikleri sahne işbirliği becerisine örnektir. Bunun dışında 56.50'de köpeklerin birlikte çalışarak yemek hazırlaması ve hazırladıkları yemeği servis yapmaları da işbirliği becerisi ile ilişkilendirilebilir.

Oyuncak Hikayesi 3 filminde 03.42'de hırsızlık yapan patates kafalara köpek ve domuzun yardım etmesi ve onları şerif ve arkadaşlarından kaçırmaması işbirliği becerisine olumsuz örnek iken Woody, Buzz, dinazor ve Jessie' nin hırsızları yakalamak için işbirliği yapması işbirliği becerisine olumlu örnektir.

06.42-07.48 dakikaları arasında Andy'nin onları unuttuğunu düşünen oyuncakların işbirliği yaparak Andy'nin telefonunu oyuncak sandığına taşıyıp onları hatırlayıp tekrar oynamasını sağlamaya çalışmaları da işbirliği becerisiyle ilişkilendirilebilir.

01.19.12-01.19.47 dakikaları arasında çöp arabasının şehir çöplerinin içine döktüğu çöpler metal olanlardan ayrılırken çöplerin arasına sıkışan Yumuş'un "*İmdat, yardım edin. Sıkıştım yardım edin ne olur.*" çağırısı üzerine Buzz ve Woody onu sıkıştığı

yerden kurtarmıştır. Yumuş'un teşekkür etmesi üzerine Woody'nin *"Bu işte birlikteyiz."* cümlesi işbirliği becerisine örnektir.

01.20.26-01.21.00 dakikaları arasında çöplerin yakılarak yok edildiği yere götüren bandın üzerindeki durdurma düğmesini gören Yumuş oraya ulaşmak ve bandı durdurmak için diğer oyuncaklardan yardım istemiş oyuncaklar da ona yardım etmiştir. Fakat Yumuş'un oraya çıkınca düğmeye basmadan kaçması işbirliği becerisine olumsuz örnektir.

Wall-E filminde 01.21.45-01.23.32 dakikaları arasında dedektöre sıkışan Wall-E'nin çıkabilmesi için onun yerine bitkinin yerleştirilmesi gerekmektedirken gemideki tüm insanların ve temizlik robotlarının yardımlaşarak bitkiyi Eva'ya ulaştırmaları işbirliği becerisine örnektir.

b. Empati Becerisi İle İlgili Bulgular

Toplamda 14 kez ilişkilendirilen Bu beceri Küçük Prens'te 2 olumlu 1 olumsuz olmak üzere 3, Ters Yüz'de 4, Yukarı Bak'ta 1, Oyuncak Hikayesi 3'te 2 ve Wall-E'de 4 yerde ilişkilendirilebilmiştir. Empati becerisiyle ilgili filmlerden bazı örnekler aşağıdaki gibidir:

Küçük Prens filminde 01.20-02.06 dakikaları arasında geçen konuşmalarda

"Tam 6 yaşımdayken insan eli değmemiş ormanları anlatan bir kitap okumuştum. Kitapta boğa yılanlarının avlarını bütün olarak çiğnemedен yuttukları yazıyordu. Bu konu üzerine uzun uzun düşündüm ondan sonra da ilk resmimi çizdim. Sanat şaheserimi yetişkinlere gösterip resimden korkup korkmadıklarını sordum.

_ 'Şapkadan kim korkar.'

Şu yetişkinler yok mu hiçbir şeyi asla kendi başlarına anlayamıyorlar. Neyse ben de başka bir resim çizdim.

_ 'Evet ama bence matematiğe odaklanman daha iyi olur, tarih çalış ve dil bilgisi çalış...' Önerilerine uydum ve büyüdüm."

görüldüğü gibi yetişkinlerin tavrı empati becerisine olumsuz örnektir. Bunun dışında 30.02-30.06 dakikaları arasında Küçük prensin gezegeninden ayrılırken gülün *"Elbette seviyorum seni. Benim yüzümden bunu bile anlayamadın."* cümlesi de empati becerisiyle ilişkilendirilebilir.

Ters Yüz filminde 48.36-49.01 dakikaları arasında Üzüntü'nün roketini kaybeden Bingbong ile *“Roketini atmalarına üzüldüm. Sevdiğin bir şeyi götürdüler, artık yok... Onunla ne maceralar yaşamışsınızdır. Kim bilir ne eğlenceli olmuştur değil mi?”* diyerek konuşup onu teselli etmesi empati becerisine örnektir. Ayrıca Üzüntü'nün kaybolması üzerine 01.14.30'da Neşe'nin *“Üzüntü olsaydım nereye giderdim?...”* sözlerini söylediği sahne de empati becerisine örnektir.

Yukarı Bak'ta Fredericsen'ı huzur evine taşımak için gelen görevlilerin Fredericsen'ın evi ile vedalaşmak istemesi üzerine 20.57'de *“Elbette, sizi dışarıda bekleyebiliriz. Yaşlılık böyle bir şey alıştığın yerden vazgeçmek hiç kolay değildir.”* diyerek onu anlayışla karşılamaları empati becerisiyle ilişkilendirilebilir.

Oyuncak Hikayesi 3'te 22.08-22.21 dakikaları arasında Yumuş Ayı'nın kreşe yeni gelen oyuncakların kaygılı ve korkan hallerine karşı *“Neyse artık güvendesiniz. Hepimiz atıldık, satıldık, bağışlandık... Biraz sabredin bağışlanmış olmanın müthiş bir şey olduğunu göreceksiniz çocuklar.”* diyerek onları anladığını ifade etmesi empati becerisiyle ilişkilendirilebilir.

Wall-E filminde Wall-E'nin 29.23'te bitkiyi içine aldıktan sonra otomatik olarak kendini kapatan Eva'nın enerjisinin bittiğini düşünerek tıpkı kendi enerjisi bittiğinde yaptığı gibi onu güneş alacak bir yere çıkarması empati becerisine örnektir. Bunun dışında Eva her fırsatta programlandığı şekilde emirleri yerine getirmesi gerektiğini Wall-E'ye hatırlatmaktadır. 01.14.48'de Wall-E'nin otomatik pilot tarafından çipi yakılmasına rağmen bitkiyi Eva'ya vererek emirleri yerine getirmesini söylediği sahne de empati becerisiyle ilişkilendirilebilir.

c. İletişim Becerisi İle İlgili Bulgular

Toplamda 13 kez ilişkilendirilen bu beceri Ters Yüz'de 3 olumlu 3 olumsuz olmak üzere 6, Yukarı Bak'ta 2 olumsuz, Oyuncak Hikayesi 3'te 2 olumlu 1 olumsuz olmak üzere 3 ve Wall-E'de 2 yerde ilişkilendirilebilmiştir. İletişim becerisi ile ilgili bir duruma Küçük Prens filminde rastlanamamıştır. İletişim becerisiyle ilgili filmlerden bazı örnekler aşağıdaki gibidir:

Ters Yüz'de sınıfa yeni gelen Riley'nin öğretmeninin isteği üzerine kendini sınıf arkadaşlarına ve öğretmenine tanıtmaması, Minnesota' da neler yaptıklarından bahsetmesi iletişim becerisi ile ilişkilendirilebilir. 48.35-49.00 dakikaları arasında Üzüntü'nün roketini kaybeden Bingbong ile *“Roketini atmalarına üzüldüm. Sevdiğin bir şeyi*

götürdüler, artık yok... Onunla ne maceralar yaşamışsınızdır. Kim bilir ne eğlenceli olmuştur değil mi? diyerek konuşup onu teselli etmesi empati becerisinin yanında iletişim becerisine de örnektir.

28.47-29.47 dakikaları arasında Riley'nin anne ve babasıyla tartışması ve onu yöneten öfke duygusu yüzünden babasına saygısızca cevaplar vermesi iletişim becerisine olumsuz örnektir.

Şekil 26. Ters Yüz İletişim Becerisine Örnek

Kaynak: www.filmmodu.com, 2019.

Benzer şekilde 46.45'te de buz hokeyi seçmelerinde Riley'nin başarısız olmasıyla annesiyle arasında geçen konuşmada

A: *Riley, tatlım...*

R: *Gidelim hadi.*

A: *Seçmeleri tamamlamayacak mısın?*

R: *Ne işe yarayacak?*

A: *Hadi ama, her şey çok iyi olacak. Hadi geri dönelim.*

R: *Sürekli her şey çok iyi olacak deyip durma!*

Riley'nin annesini dinlemek istememesi, onun konuşmasını bitirmesini beklemeden olumsuz yanıtlar vermesi ve kurduğu cümleler iletişim becerisine olumsuz örnektir.

Şekil 27. Ters Yüz İletişim Becerisine Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

Yukarı Bak'ta Russell'ın yaşlılara yardım rozetini almak için Fredericsen'in evine gelip ona yardım etmek istediğini söylemesi üzerine 15.51'de Fredericsen'in yardım isteğini "Hayır ben yardım istemem, geriye dön marş." diyerek geri çevirmesi ve Russell'ın cümlesini bitirmeden kapıyı kapatması iletişim becerisine olumsuz örnektir.

17.46-17.54 dakikaları arasında Fredericsen'in posta kutusunu kıran inşaat işçisiyle "Kusura bakmayın Bay Fredericsen. Ben sizin yerinize tamir ederim efendim." demesine rağmen konuşarak anlaşmak yerine bastonu ile vurarak onu yaralaması da yine iletişim becerisine olumsuz örnektir.

Oyuncak Hikayesi 3'te 01.28.55-01.29.27 dakikaları arasında Andy'nin oyuncaklarını bağışlamak için Bonnie'nin yanına geldiğinde yaptığı konuşma sırasında kendini tanıtmayı, günlük iletişimde kullanılan selamlaşma cümlelerini kullanması ve konuşurken Bonnie'nin seviyesine inmesi iletişim becerisine örnektir. Benzer şekilde eski oyuncakların kreşe yeni gelen oyuncaklarla tanışması da iletişim becerisine olumlu örnektir.

Bunun yanında 41.21-41.25 dakikaları arasında Buzz'ın Yumuşla konuşmak istemesinden sonra Ken'in "Kes sesini... Biz söyleyene kadar Yumuşla konuşamazsın." diye karşılık vermesi iletişim becerisine olumsuz örnektir.

Wall-E'de 22.57-23.19 dakikaları arasında Eva ve Wall-E'nin ilk kez birbirleriyle tanışmaları isimlerini öğrenerek kendilerine yüklenen görevleri tanıtmaları iletişim becerisine örnektir. Benzer şekilde 40.55-41.02 dakikaları arasında Wall-E'nin uçan sandalyesinden düşen adamı kaldırarak yardım ettiği ve onunla tanışarak iletişim kurduğu sahne de iletişim becerisiyle ilişkilendirilebilir.

ç. Problem Çözme Becerisi İle İlgili Bulgular

Toplamda 12 kez ilişkilendirilen bu beceri Küçük Prens'te 1, Ters Yüz'de 2 olumlu 1 olumsuz olmak üzere 3, Yukarı Bak'ta 2, Oyuncak Hikayesi 3'te 4 ve Wall-E'de 2 yerde ilişkilendirilebilmiştir. Problem çözme becerisiyle ilgili filmlerden bazı örnekler aşağıdaki gibidir:

Küçük Prens'te 05.57-06.17 dakikaları arasında küçük kızın Werth Koleji'ne kabul edilmemesi sonucu annesinin B planı hazırlaması ve uygulamaya başlaması problem çözme becerisine örnektir.

Ters Yüz'de 17.47-18.02 dakikaları arasında babasının işlerinin yolunda gitmemesi ve nakliye kamyonunun eşyaları yeni taşındıkları evden farklı bir yere götürmesiyle Riley ve annesi arasında geçen

A: *“Baban büyük bir baskı altında ama sen ve ben gülümsersek ona yardım etmiş oluruz. Onun için bunu yapabiliriz değil mi?”*

R: *“Evet tabi ki.”* Bu konuşma da Riley ve annesi bir sorun olduğunun farkına varıyorlar ve bu sorunun çözümüne yardımcı olmak adına babasına destek olmaya çalışıyorlar. Bu durum hem işbirliği hem de problem çözme becerileriyle ilişkilendirilebilir.

Ayrıca 01.11.13-01.12.45 dakikaları arasında Neşe ve Bingbong'un hatırlanmayan anıların atıldığı çöplüğe düştükten sonra sorunun farkına varıp Bingbong'un roketini de kullanarak oradan çıkabilmek için pes etmeden mücadele etmesi de problem çözme becerisiyle ilişkilendirilebilir. Bunların aksine 50.13-50.26 dakikaları arasında Neşe ve Üzüntü'nün yokluğunda merkezdeki sorunları çözemeyen Korku'nun işi bırakıp kaçıp gitmek istemesi de problem çözme becerisine olumsuz örnek olarak gösterilebilir.

Yukarı Bak'ta 33.07'de uçan evi kaçırmak üzereyken Russell'in *“Evi şelaleye kadar çekebiliriz. Evet, biz dengeyi sağlıyoruz. Onu oraya kadar çekebiliriz, festival balonu gibi.”* sözleri problem durumunu tespit ettiğinin ve problemin çözümüne yönelik bir fikir sunduğunun göstergesidir. Bu durum problem çözme becerisiyle ilişkilendirilebilir.

01.17.56-01.18.12 dakikaları arasında Charles Muntz'ın kaçırdığı Kevin'ı Russell ve Fredericsen'in işbirliği yaparak birlikte kurtarmaya çalışmaları işbirliği becerisine örnek gösterilebilirken, Kevin'ın tutulduğu yerde birçok köpek olduğunu

görünce onlara yakalanmadan Kevin'ı kurtarabilmek için Dug ile birlikte alternatif bir yol bulmaları da problem çözme becerisine örnek gösterilebilir.

Şekil 28. Yukarı Bak Problem Çözme Becerisine Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

Oyuncak Hikayesi 3'te 06.42-07.48 dakikaları arasında Andy'nin onları unuttuğunu düşünen oyuncakların işbirliği yaparak Andy'nin telefonunu oyuncak sandığına taşıyıp onları hatırlamasını ve tekrar oynamasını sağlamaya çalışmaları işbirliği becerisi ve problem çözme becerisiyle ilişkilendirilebilir.

35.54-37.27 dakikaları arasında kreşteki küçük çocukların yeni gelen oyuncaklarla kötü bir şekilde oynamaları Andy'nin oyuncaklarını üzmüş ve büyük çocukların odasına taşınmak istemişlerdir. Kapılarının kilitli olması onları problemlerini çözmeye itmiş ve bir kaçış planı yapmışlardır. Bu durum işbirliği ve problem çözme becerileriyle ilişkilendirilebilir.

Wall-E'de 28.50-31.43 dakikaları arasında bitkiyi içine aldıktan sonra etkisiz hale gelen Eva'yı tekrar eski haline getirmek için Wall-E ona kendi enerjisinden takviye yapmak istemiş, onu olumsuz hava şartlarından korumuş, düzeleceğini düşünerek süslemiş ve gezdirmiştir. Wall-E, Eva'da bir sorun olduğunu düşünerek sorunu farklı yollarla çözmeye çalışmıştır. Bu dakikalar arasında Wall-E'nin tüm yaptıkları problem çözme becerisiyle ilişkilendirilebilir.

d. Karar Verme Becerisi İle İlgili Bulgular

Toplamda 11 kez ilişkilendirilen bu beceri Küçük Prens'te 2 olumlu, 2 olumsuz olmak üzere 4, Ters Yüz'de 2 olumlu 1 olumsuz olmak üzere 3, Yukarı Bak'ta 2, Oyuncak Hikayesi 3'te 1 ve Wall-E'de 1 kez ilişkilendirilebilmiştir. Karar verme becerisiyle ilgili filmlerden bazı örnekler aşağıdaki gibidir:

Küçük Prens'te 03.04-05.35 dakikaları arasında küçük kızın Werth Kolejinin mülakatında kendi söz ve eylemlerinin sorumluluğunu almak yerine annesinin yönlendirmeleri ve ezberletmesi sonucu başarısız olması ve okula kabul edilmemesi küçük kızın kendini ilgilendiren konularda karar alamadığını göstermektedir. Annenin bu davranışı sonucu küçük kızın kendi kararlarını verememesi karar verme becerisine olumsuz örnektir.

Benzer şekilde 08.04-09.25 dakikaları arasında *“Hiçbir şeyi şansa bırakmayacağız. Bu tabloda her şey var... dakika dakika, saat saat, gün gün, hafta hafta ay ay, yıl yıl. Büyüyünce mükemmel biri olacaksın. Dakikalarını, saatlerini ve günlerini bu tabloya göre kullan...”* sözleriyle annenin çocuğun adına karar vererek ona hiç danışmadan bir hayat planı hazırlaması ve buradaki tavrı küçük kızın karar verme becerisini kazanmasına olumsuz örnektir.

Bunun yanında 11.21-11.43 dakikaları arasında Pilot'un *“Çalıştırmadan önce somunu iyice sıkıştırmalıydım... Daha dikkatli olmalıyım. Böyle basit şeylerde hata yapmamalıyım...”* cümleleri ise karar verme becerisine olumlu örnektir.

Ters Yüz'de 20.19-21.14 dakikaları arasında Riley'nin duygularının onu mutlu edecek ve iyi anılar kalmasını sağlayacak kararlar vererek onu yönlendirmeleri karar verme becerisine örnektir.

01.00.59'da Riley'nin San Francisco'ya alışamadığı için bu durumu kendine sorun etmesi, eğer Minnesota'ya dönerse mutlu olacağını düşünerek evden kaçma kararı alması ve bilgisayardan bu konuyla ilgili araştırma yapması karar verme becerisine olumsuz örnektir.

Yukarı Bak'ta 02.20-02.28 dakikaları arasında Ulusal Kaşifler Derneğinden çıkarıldıktan sonra haklılığını ispat etmek için canavarı bulana kadar dönmeyeceğini söyleyen Muntz'ın bu tutumu karar verme becerisine örnektir.

57.05-57.16 dakikaları arasında Fredericsen: *“Ah güzel Ellie'im bütün bunlara bayılırdı. Hayalimiz evimizi Cennet şelalelerine taşımaktı, aslında sebebi sensin.”*

Muntz: “*Onur duydum. Şimdi de başardın işte.*”

Konuşmalarının geçtiği sahnede Fredericsen’in evini taşıma kararı alması ve bunu gerçekleştirmesindeki kararlılığı vurgulanmaktadır. Bu durum karar verme becerisi ile ilişkilendirilebilir.

Oyuncak Hikayesi 3’te 35.54-37.27 dakikaları arasında kreşteki küçük çocukların yeni gelen oyuncaklarla kötü bir şekilde oynamaları Andy’ nin oyuncaklarını üzmüş ve büyük çocukların odasına taşınmak istemişlerdir. Kapılarının kilitli olması onları problemlerini çözmeye itmiş ve bir kaçış planı yapmışlardır. Bu durum işbirliği ve problem çözme becerilerinin yanında karar verme becerisiyle de ilişkilendirilebilir.

Wall-E’de 01.09.18’de bitkiyi Dünya’ya geri götürerek orada hayatın tekrar başlaması kararı alan Kaptanın bu davranışı karar verme becerisiyle ilişkilendirilebilir.

e. Kalıp Yargı ve Önyargıyı Fark Etme Becerisi İle İlgili Bulgular

Toplamda 9 kez ilişkilendirilen bu beceri Küçük Prens’te olumsuz olarak 3 yerde, Ters Yüz’de 3 yerde ve Oyuncak Hikayesi 3’te 2 olumlu 1 olumsuz olmak üzere 3 yerde ilişkilendirilebilmiştir. Yukarı Bak ve Wall-E filmlerinde bu beceriye rastlanamamıştır. Kalıp yargı ve önyargıyı fark etme becerisiyle ilgili filmlerden bazı örnekler aşağıdaki gibidir:

Küçük Prens’te 04.51-05.52 dakikaları arasında jürinin “*Bugün size sadece bir tane soru sormak istiyoruz. Büyüyünce ne olmak istiyorsunuz?*” sorusuna küçük kızın önceden beklediği soru zannederek soru ile ilgisiz cevaplar vermesi, kızın annesi yüzünden kalıp yargılar oluşturduğu ve bunu fark edemediğini göstermektedir. Bu durum kalıp yargı ve önyargıyı fark etme becerisine olumsuz örnektir. Benzer şekilde 12.15’te kapısına gelen polise ve onları izleyen komşularına hitaben pilotun “*Sizlere iyi günler dilerim. Merhaba dostlarım.*” demesi ve komşularının pilotun selamına karşılık vermeden oradan uzaklaşmaları yaşlı pilota karşı önyargılarını yenemediklerinin göstergesidir. Bu durum kalıp yargı ve önyargıyı fark etme becerisine olumsuz örnektir.

Ters Yüz’de 01.01.37-01.01.46 dakikaları arasında Üzüntü’nün fikirlerine daha önceden değer vermeyen ve ona karşı ön yargılı olan Neşe’nin Üzüntü’nün planıyla Riley’nin uyandığını görmesi üzerine ona ve fikirlerine saygı duymaya ve onu takdir etmeye başlaması kalıp yargı ve önyargıyı fark etme becerisine örnektir.

01.09.42-01.10.22 dakikaları arasında benzer bir durum da Riley üzülmüş her şeyin ters gideceğini düşünen Neşe'nin aslında Riley üzülmüş ailesinin onu mutlu etmek için uğraştıklarını görünce Üzüntüye karşı olan önyargısını fark etmesiyle gelişir. Bu durum kalıp yargı ve önyargıyı fark etme becerisine örnek gösterilebilir.

Oyuncak Hikayesi 3'te 51.04-51.19 dakikaları arasında Daisy'nin Yumuş'u kaybettikten sonra yerine onun aynısından aldığını gören Yumuş'un "*Bizi artık sevmiyor, artık gidiyoruz.*" sözlerini söyleyip sahibini terk etmek istemesi ön yargıdır. Bu durum kalıp yargı ve önyargıyı fark etme becerisine olumsuz örnektir. Yumuş ve palyaço arasında geçen

Yumuş: "*Yenilerini bulmuş.*"

Palyaço: "*Hayır, seni değiştirmiş sadece.*" konuşmalar ise kalıp yargı ve önyargıyı fark etme becerisine olumlu örnektir.

f. Çevre Okuryazarlığı Becerisi İle İlgili Bulgular

Toplamda 8 kez ilişkilendirilen bu beceri Ters Yüz'de 1, Yukarı Bak'ta 3 ve Wall-E'de 2 olumlu 2 olumsuz olmak üzere 4 yerde ilişkilendirilebilmiştir. Küçük Prens ve Oyuncak Hikayesi 3 filmlerinde bu beceriye rastlanamamıştır. Çevre okuryazarlığı becerisiyle ilgili filmlerden bazı örnekler aşağıdaki gibidir:

Ters Yüz'de 26.47-26.59 dakikaları arasında Riley'nin annesinin geri dönüşüm kutularının nasıl sınıflandırıldığını ve neye göre kullanıldığını anlattığı sahne çevre okuryazarlığı becerisine örnek gösterilebilir.

Yukarı Bak'ta 39.09-39.13 dakikaları arasında Russell'ın okuduğu "*Bir doğa kaşifi dostudur her şeyin, bitki balık, bir böceğin.*" şiiri çevre okuryazarlığı becerisine örnektir. Benzer şekilde 01.04.56-01.05.12 dakikaları arasında

Russell: "*Bir şey söyleyeyim mi Bay Fredericsen, doğa hiçte kafamda canlandırdığım gibi değilmiş.*"

Fredericsen: "*Yaa, nedenmiş?*"

Russell: "*Çünkü bir hayli yabani, aslında benim kitabımda bu şekilde anlatılmıyor.*"

Fredericsen: "*Buna alışmalısın evlat.*" konuşmalarının geçtiği sahnede Russell'ın doğayı kitaplarda öğrendikleriyle karşılaştırması ve doğal unsurları beşerî unsurlardan ayırt edebilmesi çevre okuryazarlığı becerisiyle ilişkilendirilebilir.

Wall-E’de 1.06.43-1.06.55 dakikaları arasında Kaptan’ın bitkiye su verirken “*Al bakalım ufaklık biraz su içebilmek için çok uzak yoldan geldin. Sana bakacak birileri gerekiyor, o kadar.*” cümleleri çevre okuryazarlığı becerisiyle ilişkilendirilebilir.

04.03’te “*Aşırı çöp, Dünya kaplandı! Dünya çapında acil durum ilan edildi.*” manşetli gazetenin gösterildiği sahne ve film boyunca gösterilen aşırı kirli çevre, çöpler ve atıklar insanların çevreye karşı duyarsız davrandıklarının ve bunun sonucunda önüne geçilemeyen kirliliklerin göstergesidir. Bu durum da çevre okuryazarlığı becerisiyle olumsuz anlamda ilişkilendirilebilir.

g. Eleştirel Düşünme Becerisi İle İlgili Bulgular

Toplamda 7 kez ilişkilendirilen bu beceri Küçük Prens’te 6 kez, Oyuncak Hikayesi 3’te 1 kez ilişkilendirilebilmiştir. Bunun dışında Ters Yüz, Yukarı Bak ve Wall-E’de bu beceriye rastlanamamıştır. Eleştirel düşünme becerisiyle ilgili filmlerden örnekler aşağıdaki gibidir:

Küçük Prens filminde 11.21-11.43 dakikaları arasında “*Çalıştırmadan önce somunu iyice sıkıştırmalıydım... Daha dikkatli olmalıyım. Böyle basit şeylerde hata yapmamalıyım...*” cümlesinden Pilot’un aldığı kararlar sonucunda kendini sorguladığı, yaptığı hatalardan ders çıkararak kendini objektif bir şekilde değerlendirebildiği anlaşılmaktadır. Bu durum eleştirel düşünme ve karar verme becerisiyle ilişkilidir.

12.28-12.53 dakikaları arasında polis memurunu karşısında gören yaşlı pilot bahçesinde uçak çalıştırdığı için komşularının evine zarar verdiğini ifade edip özür dileyerek bir olaya ait sebep sonuç ilişkilerini ortaya koymuş ve hatasının farkına vararak öz eleştiride bulunmuştur. Bu da eleştirel düşünme becerisine olumlu örnektir.

24.47-25.04 dakikaları arasında küçük kızın pilotun hikayelerine karşı fikirlerini, beğenmediği yerleri ve eleştirilerini objektifçe söylemesi de eleştirel düşünme becerisine örnektir.

47.00-47.06 dakikaları arasında ebeveynlerinin çok çalıştıkları ve sürekli yoğun oldukları için küçük kızın nasıl olduğunu ve nasıl hissettiğini bilememeleri üzerine küçük kızın annesine söylediği “*Sana göre benim hayatım bu, ama bana göre bu değil. Eğer yanımda olsaydın bunu anlayabilirdin...*” cümlesi hem empati hem de eleştirel düşünme becerisi ile ilişkilidir.

Ayrıca 01.16.28’de küçük kıza elleri bağlı şekilde İşe Yarar Şeyler İçin Gerekli Bir Yönlendirme adlı bir kitabın okutulmaya çalışıldığı sahnede küçük kızın “*İşe yarar*

şeylerin hepsi nasıl küçük bir kitaba sığıyor?” diyerek sorgulaması da eleştirel düşünme becerisine örnektir. Bu sahne küçük kızın yararlı şeylerin tümünün bir kitaba sığamayacak kadar çok olduğunu fark ederek sorgulamasıyla izleyicilere eleştirel düşünme örneği sunulmaktadır.

Oyuncak Hikayesi 3’te 57.43-57.47 dakikaları arasında Woody’nin kreşe dönmesi ile Jessie’nin *“Andy’i bırakmakla yanlış yaptık, ben hata yaptım.”* cümlesinde öz eleştiri yaptığı için eleştirel düşünme becerisiyle dolaylı olarak ilişkilendirilebilir.

h. Öz Denetim Becerisi İle İlgili Bulgular

Toplamda 7 kez ilişkilendirilen bu beceri Küçük Prens’te 2 olumlu, 2 olumsuz olmak üzere 4 kez, Ters Yüz’de 1, Yukarı Bak’ta 1 olumsuz ve Oyuncak Hikayesi 3’te de 1 kez ilişkilendirme yapılabilmıştır. Wall-E’de bu beceriye rastlanamamıştır. Öz denetim becerisiyle ilgili filmlerden bazı örnekler aşağıdaki gibidir:

Küçük Prens filminde 03.03-03.20 dakikaları arasında annenin mülakata girmeden önce küçük kıza tekrar ettirdiği *“Her zaman dik duracağım. Dikkatle dinleyeceğim. Dinleyeceğim, gözümü kırıştırmayacağım, dinleyeceğim. Beklenmedik bir övgü olursa gülümse ve teşekkür et.”* cümleleri küçük kıza kendi için bir amaç belirleme ve bu amaç için kendi mücadelesini ortaya koyma isteğinden alıkoyduğu için öz denetim becerisine olumsuz örnektir.

Yukarıdaki örnekte olduğu gibi 08.04-09.25 dakikaları arasında da *“Hiçbir şeyi şansa bırakmayacağız. Bu tabloda her şey var... dakika dakika, saat saat, gün gün, hafta hafta ay ay, yıl yıl. Büyüyünce mükemmel biri olacaksınız. Dakikalarını, saatlerini ve günlerini bu tabloya göre kullan...”* annenin çocuğun adına karar vererek ona bir hayat planı hazırlaması ve buradaki kendi kararlarını almasını engelleyici tavrı küçük kızın karar verme ve öz denetim becerilerini kazanmasına olumsuz örnektir.

Aynı filmde 09.16-09.18 dakikaları arasında annenin kurduğu *“O mülakatta yaptığımız hataları tekrarlayamayız.”* cümlesinden annenin kararlılığını, hedefleri doğrultusunda kendini yönetebileceğini ve yaptığı hatalardan ders çıkardığını anlamaktayız. Annenin bu cümlesi eleştirel düşünme, karar verme ve öz denetim becerileri ile ilişkilendirilebilir.

Yine 11.21-11.43 dakikaları arasında Pilot’un *“Çalıştırmadan önce somunu iyice sıkıştırmalıydım... Daha dikkatli olmalıyım. Böyle basit şeylerde hata yapmamalıyım...”* cümleleri de hedefleri doğrultusunda kendini yöneten, yapması

gerekenlerin farkında olan, hatalarından ders çıkarabilen ve bunun sonucunda hedefine ulaşma için kararlar alabilen bireylerin kurabileceği cümlelerdir. Bu açıdan Pilot' un bu cümleleri öz denetim, eleştirel düşünme ve karar verme becerisine örnektir.

Ters Yüz'de Riley'nin 21.39-22.05 dakikaları arasında yeni okuluna annesinin ya da babasının yardımı gerekmeksizin kendi başına gidebilmesi, ihtiyaçlarını giderme konusunda kendi kendine yetebildiğinin göstergesidir. Bu durum öz denetim becerisine örnektir.

Yukarı Bak'ta 17.46-17.54 dakikaları arasında Fredericsen'in posta kutusunu kıran inşaat işçisiyle konuşmadan bastonu ile vurarak yaralaması iletişim becerisine olumsuz örnek olduğu gibi öz denetim becerisine de öfke anında kendini kontrol edememesinden dolayı olumsuz örnektir.

Oyuncak Hikayesi 3'te çöplerin arasından kendi çabalarıyla kurtulan oyuncaklar Andy' nin onları çöpe attığını düşünerek tartışırken 19.03'te Buzz'ın sakin kalmalarını söylemesi öz denetim becerisinin yüksek olmasıyla ilişkilendirilebilir. Buzz'ın bu cümlesi izleyicide kızgınlık anında duyguların doğru yönetilemeyeceği, yanlış kararlar alınabileceği, bu sebeple kendilerini kontrol etmeleri gerektiği izlenimi uyandıracığı için öz denetim becerisiyle ilişkilendirilebilir.

1. Zaman ve Kronolojiyi Algılama Becerisi İle İlgili Bulgular

Toplamda 7 kez ilişkilendirilen bu beceri Küçük Prens'te 1, Ters Yüz'de 1, Yukarı Bak'ta 2, Oyuncak Hikayesi 3'te 1 ve Wall-E'de 2 yerde ilişkilendirilebilmiştir. Zaman ve kronolojiyi algılama becerisiyle ilgili filmlerden bazı örnekler aşağıdaki gibidir:

Küçük Prens filminde annenin kızı için dakika dakika, saat saat, gün gün, hafta hafta ay ay, yıl yıl yapılacakları düzenlediği bir tablo hazırlaması küçük kızın zaman yönetimini kolaylaştıracağı, kolejin mülakatına programlı ve düzenli bir şekilde hazırlanmasını sağlayacağı için bu sahne zaman ve kronolojiyi algılama becerisi ile ilişkilendirilebilir.

Ters Yüz'de film boyunca Riley'nin hayatındaki belli başlı olaylar bir kronolojik sıra içerisinde anlatıldığı ve filmin konusunu Riley'nin zaman içerisinde yaşadığı değişim oluşturduğu için "SB.4.1.2. Yaşamına ilişkin belli başlı olayları kronolojik sıraya koyar." kazanımı ve zaman ve kronolojiyi algılama becerisi ile ilişkilendirilebilir.

Şekil 29. Ters Yüz Zaman ve Kronolojiyi Algılama Becerisine Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

Yukarı Bak'ta da Carl Fredericsen'in çocukluğundan yaşlılığına kadar başından geçen olaylar anlatıldığı için zaman ve kronolojiyi algılama becerisi ile ilişkilendirilebilir. Ayrıca 55.28'de Charles Muntz'ın müzesinde yer alan soyu tükenmiş dinazor iskeletlerinin görüldüğü sahnede zaman ve kronolojiyi algılama becerisiyle ilişkilendirilebilir.

Şekil 30. Yukarı Bak Zaman ve Kronolojiyi Algılama Becerisine Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

Oyuncak Hikayesi 3'te 05.03-06.18 dakikaları arasında Andy'nin annesinin kamera kaydına aldığı Andy'nin çocukluğundan gençliğine kadar kısa bir kesitin verildiği sahne zaman ve kronolojiyi algılama becerisiyle ilişkilendirilebilir.

Wall-E'de 45.57-46.26 dakikaları arasında Kaptan'ın *"Herkes günaydın. Aksiyom gemisindeki 251042. günümüzde herkese merhabalar... Gemimizin kayıtlarına bakılırsa bu gün 5 yıllık seferimizin 700. yıl dönümü. Eminim atalarımız 700 yıl sonra bile onların yaptıklarının aynısını yaptığımızı bilselerdi bizimle gurur duyarlardı."* cümleleri zaman ve kronolojiyi algılama becerisi ile ilişkilendirilebilir.

Bunun dışında 01.09.08-01.18 dakikaları arasında otomatik pilotun izlettiği Dünyada zehir seviyesinin artarak yaşanılmaz hale geldiğini anlatan videoyu izleyen Kaptan'ın *"Bu mesaj 2010 yılında gönderilmiş 700 yıl öncesinden. Oto durum çok değişti geriye dönmeliyiz."* cümlesinde görüldüğü gibi açıkça zaman ifadeleri yer almaktadır. Bu sahne zaman ve kronolojiyi algılama becerisiyle ilişkilendirilebilir.

i. Mekanı Algılama Becerisi İle İlgili Bulgular

Toplamda 7 kez ilişkilendirilen bu beceri Küçük Prens'te 2, Ters Yüz'de 1, Yukarı Bak'ta 3 ve Oyuncak Hikayesi 3'te 1 kez ilişkilendirilebilmiştir. Wall-E'de bu beceri ile ilgili ilişkilendirme yapılamamıştır. Mekanı algılama becerisiyle ilgili filmlerden bazı örnekler aşağıdaki gibidir:

Küçük Prens'te 06.13-06.18 dakikaları arasında okula kaydının yapılabilmesi için küçük kızın annesi ile birlikte okulun çevresindeki tüm evlere harita üzerinden bakmaları ve ev satın almak için tek tek gezmeleri mekanı algılama becerisiyle ilişkilendirilebilir.

Pilotun evine ilk kez giren kızın 26.05'te evi gezip incelemesi ve *"Burada çok ciddi bir yangın riski var. Bu kadar şeyi nereden buldunuz?"* sözü mekanı algılama becerisiyle ilişkilendirilebilir.

Ters Yüz'de 09.47'de yeni taşındıkları evde Riley'nin odasını nasıl yerleştireceğini, hangi eşyasını nereye koyacağını hayal etmesi mekanı algılama becerisi ile ilişkilendirilebilir.

Yukarı Bak filminde 44.33'te Alfa ve diğer köpeklerin Dug'ı boynundaki verici olan tasmadan yararlanarak bulmaları mekanı algılama becerisine örnektir.

26.05'te Russell'ın *"Aa bakın bir otobüs beni evime bırakabilir. Vaay sizin evinizi buradan görebiliyorum."* sözlerinin geçtiği sahne ve 28.49-29.00 dakikaları

arasında “*İt şuan Güney Amerika’dayız doğa kaşifi GPS’ imle çok kolay oldu... Bunu babam verdi dünyanın neresinde olduğunu gösteriyor.*” konuşmalarının geçtiği sahnede Russell’ ın GPS aracı sayesinde Güney Amerika’yı bulması mekanı algılama becerisi ile ilişkilidir.

Oyuncak Hikayesi 3’te 23.46-25.46 dakikaları arasında Yumuş Ayı’nın yeni gelen oyuncaklara kreşi gezdirmesi yeni oyuncakların kreşi tanımlarını sağlamıştır. Bu durum mekanı algılama becerisiyle ilişkilendirilebilir.

j. Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisi İle İlgili Bulgular

Toplamda 6 kez ilişkilendirilen bu beceri Küçük Prens’te 2, Ters Yüz’de 1, Yukarı Bak’ta 1, Oyuncak Hikayesi 3’te 1 ve Wall-E’de 1 kez ilişkilendirilebilmiştir. Değişim ve sürekliliği algılama becerisiyle ilgili filmlerden örnekler aşağıdaki gibidir:

Küçük Prens filminde 28.16-29.08 dakikaları arasında Küçük Prens’in farklı bir tohum bulup ekmesi ve tohumun büyüüp gül olması değişim ve sürekliliği algılama becerisine örnektir.

28.17-29.26 dakikaları arasında görülen gezegenin küresel yapısı, yıldızlar, gün doğumu ve batımı olaylarının gerçekleşmesi mekanı algılama becerisinin yanında değişim ve sürekliliği algılama becerileriyle de ilişkilendirilebilir.

Şekil 31. Küçük Prens Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisine Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

Ters Yüz’de Riley’nin bebeklikten ergenliğe kadar geçirdiği değişim ve süreç film boyunca gözlenebilmektedir. Bu durum değişim ve sürekliliği algılama becerisi ile ilişkilendirilebilir.

Yukarı Bak filminde Carl Fredericsen’in çocukluğundan yaşlılığına kadar başından geçen olaylar anlatıldığı için “SB.4.1.2. Yaşamına ilişkin belli başlı olayları kronolojik sıraya koyar.” kazanımı ve zaman ve kronolojiyi algılama becerisinin yanında değişim ve sürekliliği algılama becerisi ile de ilişkilendirilebilir.

Oyuncak Hikayesi 3'te 05.03-06.18 dakikaları arasında Andy'nin annesinin kamera kaydına aldığı Andy'nin çocukluğundan gençliğine kadar kısa bir kesit zaman ve kronolojiyi algılama ve değişim ve sürekliliği algılama becerileriyle ilişkilendirilebilir.

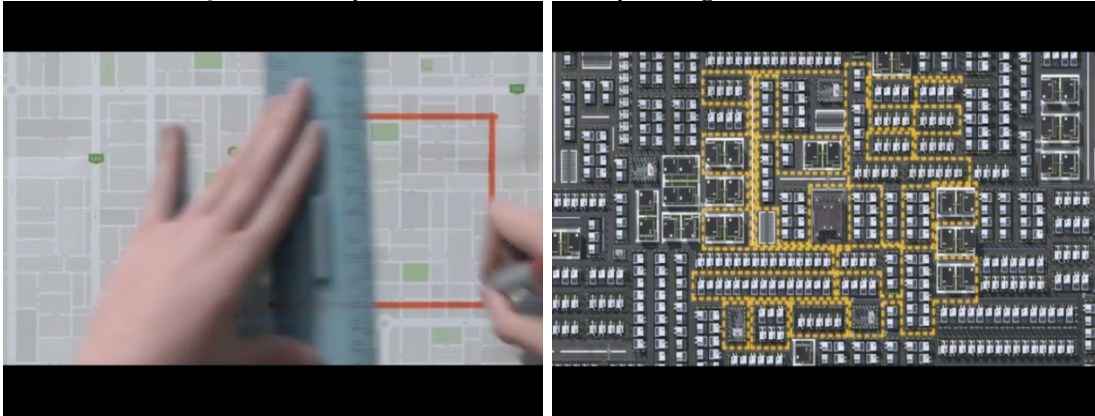
Wall-E'de 45.57-46.26 dakikaları arasında Kaptan'ın "*Herkesse günaydın. Aksiyom gemisindeki 251042. günümüzde herkese merhabalar... Gemimizin kayıtlarına bakılırsa bu gün 5 yıllık seferimizin 700. yıl dönümü. Eminim atalarımız 700 yıl sonra bile onların yaptıklarının aynısını yaptığımızı bilselerdi bizimle gurur duyarlardı.*" cümleleri zaman ve kronolojiyi algılama becerisi ve değişim ve sürekliliği algılama becerisiyle ilişkilendirilebilir.

k. Harita Okuryazarlığı Becerisi İle İlgili Bulgular

Toplamda 6 kez ilişkilendirilen bu beceri Küçük Prens'te 2, Ters Yüz'de 1, Yukarı Bak'ta 2 ve Oyuncak Hikayesi 3'te 1 kez ilişkilendirilebilmiştir. Wall-E filminde bu beceri ile ilgili herhangi bir ilişkilendirme yapılamamıştır. Harita okuryazarlığı becerisiyle ilgili filmlerden örnekler aşağıdaki gibidir:

Küçük Prens'te 06.13-06.18 dakikaları arasında okula kaydının yapılabilmesi için küçük kızın annesi ile birlikte okulun çevresindeki tüm evlere harita üzerinden bakmaları ve ev satın almak için tek tek gezmeleri mekanı algılama ve harita okuryazarlığı becerilerine örnektir.

Şekil 32. Küçük Prens Harita Okuryazarlığı Becerisine Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

09.55'te ise şehrin kuşbakışı görünüşünün verildiği sahne "SB.4.3.2. Günlük yaşamında kullandığı mekânların krokisini çizer." kazanımı ve harita okuryazarlığı becerisi ile ilişkilendirilebilir.

Şekil 33. Küçük Prens Harita Okuryazarlığı Becerisine Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

Ters Yüz’de anıların depolandığı yerde kaybolan Neşe’nin Üzüntü’ye 33.33-33.39 dakikaları arasında “Merkeze gidiş yolunu biliyorsun. Artık benim haritamısın, gidelim. Önden buyurun sayın harita, bana yolu göster, kalk...” demesiyle Üzüntü’nün merkeze dönebilmek için kılavuzluk yapması harita okuryazarlığı becerisi ile ilişkilendirilebilir.

Yukarı Bak’ta 22.49’da Cennet şelalelerine ulaşabilmek için Fredericsen’in harita ve pusula kullanarak yolculuk yapması harita okuryazarlığı becerisine örnektir.

Şekil 34. Yukarı Bak Harita Okuryazarlığı Becerisine Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

Oyuncak Hikayesi 3’te 48.20-48.48 dakikaları arasında Woody’nin Andy’ye ulaşabilmek için diğer oyuncakların yardımıyla internetten haritalar üzerinden evin adresinin yol tarifini bulması ve Bonnie’nin evi ile kendi evi arasındaki mesafeyi planlaması harita okuryazarlığı becerisi ile ilişkilendirilebilir.

Şekil 35. Oyuncak Hikayesi 3 Harita Okuryazarlığı Becerisine Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

I. Konum Analizi Becerisi İle İlgili Bulgular

Toplamda 6 kez ilişkilendirilen bu beceri Küçük Prens'te 2, Yukarı Bak'ta 3 ve Oyuncak Hikayesi 3'te 1 kez ilişkilendirilebilmiştir. Bu beceri ile ilgili Ters Yüz ve Wall-E filmlerinde herhangi bir ilişkilendirme yapılamamıştır. Konum analizi becerisiyle ilgili filmlerden örnekler aşağıdaki gibidir:

Küçük Prens'te küçük kızın annesi ile birlikte okulun çevresindeki tüm evlere harita üzerinden bakmaları, ev satın almak için tek tek gezmeleri ve okula konum olarak yakın bir ev aramaları mekanı algılama ve harita okuryazarlığı becerilerinin yanında konum analizi becerisine de örnektir.

20.13'te de Pilot'un "*Dünya'nın her yerine uçtum sayılır, ta ki Sahra çölünde geçirdiğim kazaya kadar.*" cümlesiyle birlikte görülen sahne izleyicilerin çölün konumu ile ilgili çıkarım yapmalarına yardımcı olabileceği için konum analizi becerisiyle ilişkilendirilebilir.

Şekil 36. Küçük Prens Konum Analizi Becerisine Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

Yukarı Bak filminde 26.05'te Russell'ın "*Aa bakın bir otobüs, beni evime bırakabilir. Vaay sizin evinizi buradan görebiliyorum.*" sözlerinin geçtiği sahne de şehre tepeden bakarak bulunduğu yerden evinin konumunu çıkarabilmesi konum analizi ve mekanı algılama becerileri ile ilişkilidir.

44.33'te Alfa ve diğer köpeklerin Dug'ın yerini boynundaki verici olan tasmadan yararlanarak bulmaları konum analizi ve mekanı algılama becerisine örnektir.

Şekil 37. Yukarı Bak Konum Analizi Becerisine Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

28.23-29.00 dakikaları arasında Russell: *“Ben uçurdum, aynen öyle evi ben uçurdum. Eşyalarını bağladıktan sonra horul horul uyudun, ben de bizi buraya kadar getirdim.”*

Fredericsen: *“Neredeyiz acaba yaa?”*

Russell: *“İt şuan Güney Amerika'dayız doğa kaşifi GPS'imle çok kolay oldu... Bunu babam verdi dünyanın neresinde olduğunu gösteriyor.”* konuşmalarının geçtiği sahnede Russell'ın GPS aracı sayesinde Güney Amerika'yı bulması konum analizi becerisi ile ilişkilidir.

Oyuncak Hikayesi 3'te 48.20-48.48 dakikaları arasında Woody'nin Andy'e ulaşabilmek için diğer oyuncakların yardımıyla internetten haritalar üzerinden evin adresinin yol tarifini bulması ve Bonnie'nin evi ile kendi evi arasındaki mesafeyi planlaması harita okuryazarlığı becerisinin yanında konum analizi becerisi ile de ilişkilendirilebilir.

m. Araştırma Becerisi İle İlgili Bulgular

Toplamda 5 kez ilişkilendirilen bu beceri Yukarı Bak'ta 2 olumlu 1 olumsuz olmak üzere 3 kez ve Wall-E'de 2 kez ilişkilendirilebilmiştir. Bu beceri ile ilgili Küçük Prens, Ters Yüz ve Oyuncak Hikayesi 3 filmlerinde herhangi bir ilişkilendirme yapılamamıştır. Araştırma becerisiyle ilgili filmlerden örnekler aşağıdaki gibidir:

Yukarı Bak filminde 57.58'de Muntz'ın *“Onu bulmak için bir ömür harcadım. Bazen birkaç yıl aralıkla gördüm onu...”* cümlesinin yer aldığı sahnede birçok araştırma yaparak kuşu yakalamaya çalıştığı görülmektedir. Bu sahne araştırma becerisiyle ilişkilendirilebilir.

Şekil 38. Yukarı Bak Araştırma Becerisine Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

Ayrıca 06.16'da Ellie'nin macera defterindeki Cennet şelalelerini Carl'a gösterirken söylediği "Biliyor musun bunu bir kütüphane kitabından yırttım." cümlesi araştırma becerisine hem olumlu hem olumsuz örnek olarak gösterilebilir. Hayalindeki yere gidebilmek için kütüphanedeki kitaplardan araştırma yapması bu beceriye olumlu örnek iken kitaptaki sayfayı yırtarak kütüphaneden çıkarması yanlış bir davranıştır.

Wall-E'de 16.00-21.20 dakikaları arasında Eva'nın canlı yaşamına dair bir iz bulabilmek için araştırma yapması da araştırma becerisi ile ilişkilendirilebilir.

Şekil 39. Wall- E Araştırma Becerisine Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

n. Yenilikçi Düşünme Becerisi İle İlgili Bulgular

Toplamda 5 kez ilişkilendirilen bu beceri Küçük Prens'te 2, Ters Yüz'de 1, Yukarı Bak'ta 1 ve Oyuncak Hikayesi 3'te 1 kez ilişkilendirilebilmiştir. Wall-E filminde bu beceri ile ilgili herhangi bir ilişkilendirme yapılamamıştır. Yenilikçi düşünme becerisiyle ilgili filmlerden örnekler aşağıdaki gibidir:

Küçük Prens filminde 05.57-06.17 dakikaları arasında küçük kızın Werth Kolejine kabul edilmemesi sonucu annesinin B planı hazırlaması ve uygulamaya başlaması yenilikçi düşünme becerilerine örnektir.

01.18.48'de Küçük Prens'in geçmişi hatırlamaması üzerine küçük kızın *"Bir fikrim var. İhtiyacımız olan tek şey uçayım."* diyerek yeni bir plan yapıp Prensi geçmişini hatırlaması için gezegenine götürmek istemesi yenilikçi düşünme becerisiyle ilişkilendirilebilir.

Ters Yüz'de 45.35-46.03 dakikaları arasında Korku'nun yenilikçi düşünerek kaybedilen çekirdek anıların yerine geçebilecek anıları toplayıp Riley'ye hatırlatmaya çalışması yenilikçi düşünme becerisine örnektir.

Yukarı Bak'ta 01.18 ile 01.39 dakikaları arasında *"Havadan daha hafif olan bu hava taşıtı Muntz tarafından tasarlandı ve uç uca eklenen yirmi iki devriye arabasından daha uzun... Sadık köpeklerinden hiçbir zaman ayrılmayan Muntz hava taşıtını köpeklerin rahat edebileceği şekilde tasarladı. Gökyüzünde bir saray gibi içinde köpek banyosu ve mekanik köpek yürütücü var."* sözlerinin geçtiği sahnede görüldüğü gibi Muntz'ın ihtiyaçlarından yola çıkarak farklı özelliklere sahip bir zeplin tasarlaması yenilikçi düşünme becerisine örnek gösterilebilir.

Oyuncak Hikayesi 3'te Andy'nin dikkatini çekerek onlarla oynamasını isteyen oyuncaklar hedefine ulaşamamışlardır. Bu sırada 08.37'de Woody'nin grubu teşvik edici *"Yeniden yapmalıyız, pes etmemeliyiz."* sözleri yenilikçi düşünme becerisi ile ilişkilendirilebilir.

o. Finansal Okuryazarlık Becerisi İle İlgili Bulgular

Toplamda 4 kez ilişkilendirilen bu beceri Küçük Prens'te 1 olumlu 1 olumsuz olmak üzere 2, Yukarı Bak'ta 1 ve Oyuncak Hikayesi 3'te 1 kez ilişkilendirilebilmiştir. Ters Yüz ve Wall-E filmlerinde bu beceri ile ilgili herhangi bir ilişkilendirme yapılamamıştır. Finansal okuryazarlık becerisiyle ilgili filmlerden örnekler aşağıdaki gibidir:

Küçük Prens filminde 06.19-06.22 dakikaları arasında küçük kızın annesinin kızını sırf kendinin istediği okula kaydettirebilmek için okulun yakınlarında bir ev satın alması bilinçli tüketici davranışına olumsuz örnektir. Bu durum finansal okuryazarlık becerisine olumsuz örnektir.

Şekil 40. Küçük Prens Finansal Okuryazarlık Becerisine Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

Bunun aksine 13.14'te yaşlı pilot yan komşusunun evine zarar verdiği için önceden biriktirdiği paraları komşusuna vermiştir. Bu sahnede vurgulanan yaşlı pilotun para biriktirme ve bu parayı ihtiyacı olan birine teslim etme davranışı finansal okuryazarlık becerisiyle ilişkilendirilebilir.

Yukarı Bak'ta 09.09-09.17 dakikalari arasında Carl ve Ellie'nin evlerini Cennet şelalelerine taşıırken yapacakları masraflar için bir kumbara oluşturarak para biriktirmeleri hedefleri doğrultusunda parasını tasarruflu kullanan bireylerin özelliklerindedir. Bu durum finansal okuryazarlık becerisine olumlu örnektir.

Oyuncak Hikayesi 3 filminde 01.30.20'de Andy'nin kumbara oyuncacı tanıtırken "Paranı güvende tutar." cümlesi ve kumbaraya para atması tutumlu birey özelliklerindedir. Dolayısıyla bu sahne finansal okuryazarlık becerisiyle ilişkilendirilebilir.

Şekil 41. Oyuncak Hikayesi 3 Finansal Okuryazarlık Becerisine Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

ö. Gözlem Becerisi İle İlgili Bulgular

Toplamda 4 kez ilişkilendirilen bu beceri sadece Küçük Prens ve Yukarı Bak filmlerinde 2'şer kez ilişkilendirilebilmiştir. Diğer üç filmde bu beceriye yönelik bir ilişkilendirmeye rastlanamamıştır. Gözlem becerisiyle ilgili filmlerden örnekler aşağıdaki gibidir:

Küçük Prens filminde 20.13'te Pilot'un "Dünya'nın her yerine uçtum sayılır, ta ki Sahra çölünde geçirdiğim kazaya kadar." cümlesiyle uçağından inip etrafa göz

atarak çölü algılamaya çalıştığı sahne izleyicilerin çöl ortamını fark edip tanımalarına sebep olabileceğinden gözlem becerisiyle ilişkilendirilebilir.

Şekil 42. Küçük Prens Gözlem Becerisine Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

Küçük Prens filminde 26.05'te Pilotun evine ilk kez giren Küçük kızın evi gezip incelemesi ve “Burada çok ciddi bir yangın riski var.” sözleri de gözlem becerisiyle ilişkilendirilebilir.

Yukarı Bak'ta 36.29-37.31 dakikaları arasında Russell'ın bir doğa kaşifi olarak iyi gözlem yaparak çulluğu bulması gözlem becerisiyle ilişkilendirilebilir.

Şekil 43. Yukarı Bak Gözlem Becerisine Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

57.58'de Muntz'ın “Onu bulmak için bir ömür harcadım. Bazen birkaç yıl aralıkla gördüm onu...” cümlesinin yer aldığı sahnede birçok araştırma yaparak kuşu yakalamaya çalıştığı görülmektedir. Bu sahne araştırma ve gözlem becerisiyle ilişkilendirilebilir.

Şekil 44. Yukarı Bak Gözlem Becerisine Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

p. Kanıt Kullanma Becerisi İle İlgili Bulgular

Toplamda 3 kez ilişkilendirilen Bu beceri Yukarı Bak'ta 1, Oyuncak Hikayesi 3'te 1 ve Wall-E'de 1 kez ilişkilendirilebilmiştir. Küçük Prens ve Ters Yüz filmlerinde bu beceri ile ilgili herhangi bir ilişkilendirme yapılamamıştır. Kanıt kullanma becerisiyle ilgili filmlerden örnekler aşağıdaki gibidir:

Yukarı Bak'ta 05.52-06.40 dakikalari arasında Ellie'nin ansiklopedi, harita gibi kaynaklardan yararlanarak bir macera defteri oluşturmasi kanıt kullanma becerisiyle ilişkilendirilebilir.

Oyuncak Hikayesi 3 filminde 01.14.25'te Woody oyuncaklari kandiran Yumuş'a karşı onun gerçek bir sahibi olduğunu ve onlari unutmadiğini kanıtlamak için Daisy'nin koca bebeğe taktığı kolyeyi göstererek konuştuğu sahne kanıt kullanma becerisine örnektir.

Şekil 45. Oyuncak Hikayesi 3 Kanıt Kullanma Becerisine Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

Wall-E'de 01.09.19-01.09.28 dakikalari arasında otomatik pilotun izlettiği Dünyada zehir seviyesinin artarak yaşanılmaz hale geldiğini anlatan videoyu izleyen Kaptan ile Otomatik pilot arasında geçen

Oto: “Efendim Dünya’ya dönmek emredildi.”

Kaptan: “Fakat artık hayat sürdürülebilir. Bu bitkiye bak yeşil ve büyüyor. Onun yanıldığının canlı kanıtı bu.” konuşmalar kanıt kullanma becerisine örnektir.

r. Dijital Okuryazarlık Becerisi İle İlgili Bulgular

Toplamda 2 kez ilişkilendirilen bu beceri yalnızca Yukarı Bak’ta ve Wall-E’de 1’er kez ilişkilendirilebilmiştir. Küçük Prens ve Ters Yüz ve Oyuncak Hikayesi 3 filmlerinde bu beceri ile ilgili herhangi bir ilişkilendirme yapılamamıştır. Dijital okuryazarlık becerisiyle ilgili filmlerden örnekler aşağıdaki gibidir:

Yukarı Bak’ta 28.49-29.00 dakikaları arasında “Şuan Güney Amerika’dayız doğa kaşifi GPS’imle çok kolay oldu... Bunu babam verdi dünyanın neresinde olduğunu gösteriyor.” konuşmalarının geçtiği sahnede Russell’ın GPS aracı sayesinde Güney Amerika’yı bulması ve teknolojik ürünleri kendisine kolaylık sağlayacak şekilde bilinçlice kullanması dijital okuryazarlık becerisi ile ilişkilendirilebilir.

Wall-E’ de Aksiyom gemisinde hareket etmeyen, oturduğu yerde tüm ihtiyaçları robotlar aracılığı ile karşılanan, teknoloji bağımlısı haline gelmiş insanlar yaşamaktadır. 42.07-42.53 dakikaları arasında Wall-E’nin yanlışlıkla uçan sandalyesini bozduğu kadın “Aaa bir havuzumuz olduğunu bilmiyordum.” cümlesinden de anlaşılacağı gibi bu sayede etrafında olup bitenleri daha iyi fark eder ve kendini içinde bulunduğu dijital ortama daha az bağımlı hisseder. Bu durum dijital okuryazarlık becerisi ile ilişkilendirilebilir.

Şekil 46. Wall- E Dijital Okuryazarlık Becerisine Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

s. Sosyal Katılım Becerisi İle İlgili Bulgular

Toplamda 2 kez ilişkilendirilen bu beceri Oyuncak Hikayesi 3’te 1 kez ve Wall-E’de olumsuz olarak 1 kez ilişkilendirilebilmiştir. Küçük Prens ve Ters Yüz ve Yukarı Bak filmlerinde bu beceri ile ilgili herhangi bir ilişkilendirme yapılamamıştır. Sosyal katılım becerisiyle ilgili filmlerden örnekler aşağıdaki gibidir:

Oyuncak Hikayesi 3’te 01.28.55-01.29.27 dakikaları arasında grubun lideri olan Yumuş Ayı’nın kreşe yeni gelen oyuncakları gezdirmesi, onlara ihtiyaçları olan yerleri tanıtması bu sayede dahil olduğu gruba hizmet etmesi sosyal katılım örneğidir. Bu durum sosyal katılım becerisiyle ilişkilendirilebilir.

Wall-E’ de 04.03’te “*Aşırı çöp, Dünya kaplandı! Dünya çapında acil durum ilan edildi.*” manşetli gazetenin gösterildiği sahnede insanların içinde yaşadıkları ortama karşı duyarsız davranmaları sonucunda Dünya’nın çöplerle kaplandığı ve toplumu etkileyen bu soruna karşı çözüm ya da bir plan üretmedikleri vurgulanmaktadır. Bu sahne anlatılmak istenen insan davranışları çevre okuryazarlığı ve sosyal katılım becerisine olumsuz örnektir.

ş. Girişimcilik Becerisi İle İlgili Bulgular

Toplamda 2 kez ilişkilendirilen bu beceri Küçük Prens ve Yukarı Bak filmlerinde 1'er kez ilişkilendirilebilmiştir. Bunun haricinde Ters Yüz, Oyuncak Hikayesi 3 ve Wall-E'de bu beceri ile ilgili herhangi bir ilişkilendirme yapılamamıştır. Girişimcilik becerisiyle ilgili filmlerden örnekler aşağıdaki gibidir:

Küçük Prens filminde 49.54'te susuzluklarını gidermek için Küçük prensin *“Bir kuyu arayalım hadi.”* cümlesiyle Pilot ve Prens'in harekete geçmesi girişimcilik becerisiyle ilişkilendirilebilir.

Yukarı Bak'ta 01.18 ile 01.39 dakikaları arasında *“Havadan daha hafif olan bu hava taşıtı Muntz tarafından tasarlandı ve uç uca eklenen yirmi iki devriye arabasından daha uzun... Sadık köpeklerinden hiçbir zaman ayrılmayan Muntz hava taşıtını köpeklerin rahat edebileceği şekilde tasarladı. Gökyüzünde bir saray gibi içinde köpek banyosu ve mekanik köpek yürütücü var.”* sözlerinin geçtiği sahnede Muntz'ın farklı özelliklere sahip bir zeplin tasarlaması yenilikçi düşünme becerisinin yanı sıra girişimcilik becerisine de örnektir.

t. Hukuk Okuryazarlığı Becerisi İle İlgili Bulgu

Bu beceri tüm filmler arasında sadece Küçük Prens'te 1 sahne ile ilişkilendirilebilmiştir. Bu beceri ile ilgili diğer filmlerde herhangi bir ilişkilendirme yapılamamıştır. Hukuk okuryazarlığı becerisiyle ilgili ilişkilendirme aşağıda verilmiştir:

01.16.28'de küçük kıza elleri bağlı şekilde İşe Yarar Şeyler İçin Gerekli Bir Yönlendirme adlı bir kitap okutulmaya çalışılmakta ve onu kısa sürede yetişkinliğe hazırlamak için kendi rızası olmadan birçok belge imzalatılmaktadır. Küçük kızın maruz kaldığı bu durum hukuk okuryazarlığı becerisiyle ilişkilendirilebilir.

Şekil 47. Küçük Prens Hukuk Okuryazarlığı Becerisine Örnek

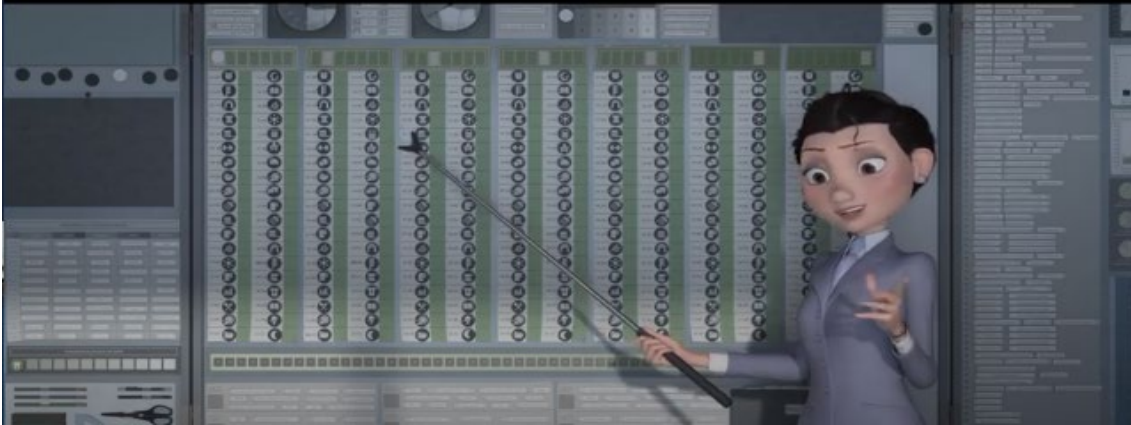
Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

u. Tablo, Grafik ve Diyagram Çizme ve Yorumlama Becerisi İle İlgili Bulgu

Bu beceri tüm filmler arasında sadece Küçük Prenses'te 1 sahne ile ilişkilendirilmiştir. Bu beceri ile ilgili diğer filmlerde herhangi bir ilişkilendirme yapılamamıştır. Tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama becerisiyle ilgili ilişkilendirme aşağıda verilmiştir:

08.13-09.04 dakikaları arasında annenin kızı için dakika dakika, saat saat, gün gün, hafta hafta ay ay, yıl yıl yapılacaklarını düzenlediği bir tablo hazırlaması ve bu tabloyu nasıl kullanabileceğini kızına anlatması tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama becerisi ile ilişkilendirilebilir.

Şekil 48. Küçük Prenses Tablo, Grafik ve Diyagram Çizme ve Yorumlama Becerisine Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

4. ANİMASYON FİLMLERİN DEĞERLER AÇISINDAN ANALİZİ

4. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan değerlerin filmlerde ne düzeyde yer aldığına ilişkin bilgiler Tablo 10 ve Şekil 49'da verilmiştir.

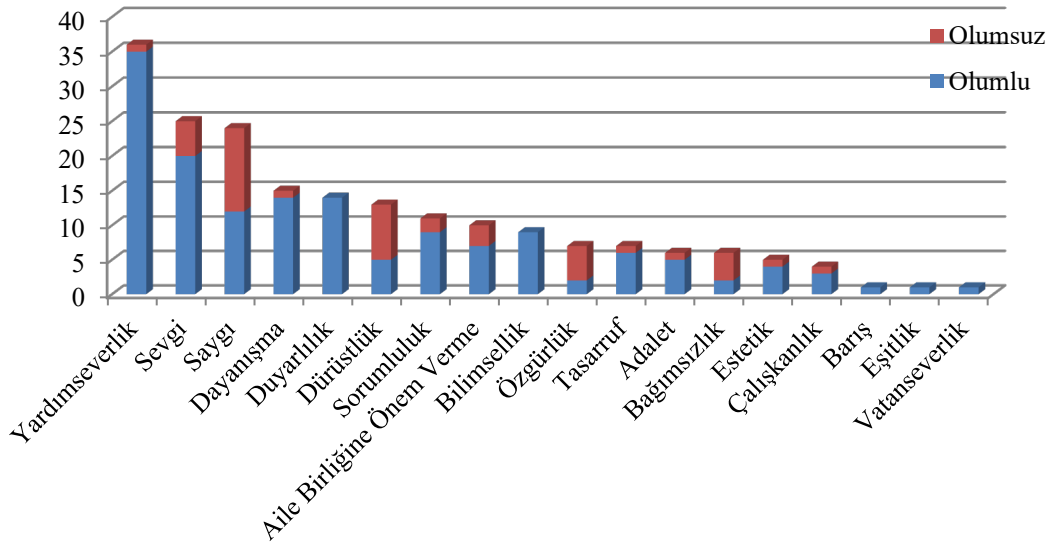
Tablo 10. Değerlerin Filmlerdeki Dağılımı

Filmler	İlişkilendirilen Değerler		f		
Küçük Prens	Olumlu	Yardımsverlik	5		
		Saygı	5		
		Sorumluluk	5		
		Bilimsellik	4		
		Sevgi	3		
		Dürüstlük	3		
		Çalışkanlık	3		
		Dayanışma	2		
		Duyarlılık	1		
		Aile Birliğine Önem Verme	1		
		Özgürlük	1		
		Tasarruf	1		
		Adalet	1		
		Vatanseverlik	1		
Küçük Prens	Olumsuz	Saygı	6		
		Dürüstlük	3		
		Sevgi	1		
		Aile Birliğine Önem Verme	1		
		Özgürlük	1		
		Tasarruf	1		
		Adalet	1		
		Bağımsızlık	1		
		Estetik	1		
Toplam			52		
Ters Yüz	Olumlu	Aile Birliğine Önem Verme	5		
		Saygı	4		
		Yardımsverlik	3		
		Duyarlılık	3		
		Sevgi	2		
		Dayanışma	2		
		Dürüstlük	1		
		Bağımsızlık	1		
		Barış	1		
		Ters Yüz	Olumsuz	Saygı	2
Dürüstlük	1				
Aile Birliğine Önem Verme	1				
Toplam			26		
Yukarı Bak	Olumlu	Yardımsverlik	8		
		Sevgi	5		
		Duyarlılık	4		
		Saygı	1		
		Dayanışma	1		
		Dürüstlük	1		
		Sorumluluk	1		
		Bilimsellik	1		
		Tasarruf	1		
		Adalet	1		
		Estetik	1		
		Yukarı Bak	Olumsuz	Saygı	2
				Dürüstlük	2
				Sevgi	1
Sorumluluk	1				
Aile Birliğine Önem Verme	1				
Özgürlük	1				
Bağımsızlık	1				
Toplam			34		

Tablo 10. (Devam) Değerlerin Filmlerdeki Dağılımı

Oyuncak Hikayesi 3	Olumlu	Yardımsverlik	9
		Dayanışma	6
		Sevgi	4
		Tasarruf	3
		Adalet	3
		Saygı	2
		Duyarlılık	2
		Sorumluluk	2
		Aile Birliğine Önem Verme	1
		Özgürlük	1
		Estetik	1
	Eşitlik	1	
	Olumsuz	Özgürlük	3
		Dürüstlük	2
Bağımsızlık		2	
Yardımsverlik		1	
Sevgi		1	
Saygı		1	
Dayanışma	1		
Toplam			46
Wall-E	Olumlu	Yardımsverlik	10
		Sevgi	6
		Duyarlılık	4
		Bilimsellik	4
		Dayanışma	3
		Estetik	2
		Sorumluluk	1
		Tasarruf	1
		Bağımsızlık	1
	Olumsuz	Sevgi	2
		Saygı	1
		Sorumluluk	1
		Çalışkanlık	1
Toplam			37

Şekil 49. Değerlerin Dağılımı

Tablo 10 ve Şekil 49 incelendiğinde yardımseverlik değerinin Küçük Prens filminde 5, Ters Yüz filminde 3, Yukarı Bak filminde 8, Oyuncak Hikayesi 3 filminde 10 ve Wall-E filminde 10 kez olmak üzere toplamda 36 kez ilişkilendirilerek tüm filmlerde en fazla ilişkilendirme yapılan değer olduğu görülmektedir. Daha sonra en fazla vurgu yapılan değerler sırasıyla sevgi, saygı ve dayanışmadır. İncelenen tüm filmlerde 1'er kez ilişkilendirmeye en az ilişkilendirilebilen değerlerin ise barış, eşitlik ve vatanseverlik değerleri olduğu görülmektedir. Değerler filmlerde olumlu ve olumsuz temsil edilme durumuna göre incelendiğinde yardımseverlik, sevgi, saygı, dayanışma, dürüstlük, sorumluluk, özgürlük, tasarruf, adalet, bağımsızlık, estetik ve çalışkanlık değerleriyle olumsuz yönde ilişkilendirmeler yapılmıştır. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan 18 değer tümü incelenen filmlerle ilişkilendirilebilmiştir. Tablo 10 ve Şekil 49'a bakıldığında genel olarak olumlu ilişkilendirmelerin olumsuz ilişkilendirmelerden fazla olduğu görülmektedir.

İncelenen filmlerin içerdikleri değer sayılarına bakıldığında en fazla değer içeren filmin, 2018 yılı 4. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki 16 farklı değerle ilişkilendirilen, Küçük Prens olduğu görülmektedir. İncelenen filmler en fazla değer içerenden en az içerene doğru sıralandığında ikinci sırada 14'er farklı değer ile Yukarı Bak ve Oyuncak Hikayesi 3 filmleri, üçüncü sırada 11 farklı değer ile Wall-E filmi ve dördüncü sırada 9 farklı değerle Ters Yüz filminin olduğu görülmektedir. Film analizlerinden değerlerle ilgili elde edilen detaylı bulgular aşağıda verilmiştir:

a. Yardımseverlik Değeri İle İlgili Bulgular

Toplamda 36 kez ilişkilendirilen bu değer Küçük Prens'te 5, Ters Yüz'de 3, Yukarı Bak'ta 8, Oyuncak Hikayesi 3'te 9 olumlu 1 olumsuz olmak üzere 10 kez ve Wall-E'de 10 kez ilişkilendirilebilmiştir. Yardımseverlik değeri ile ilgili filmlerden bazı örnekler aşağıdaki gibidir:

Küçük Prens'te 13.14'te yaşlı pilotun yan komşusunun evine zarar verdiği için onların zarar gören evlerinin tamirine destek olacağını düşünerek önceden biriktirdiği paraları komşusuna vermesi yardımseverlik değeriyle ilişkilendirilebilir.

Ayrıca küçük kızın hastaneye yatan yaşlı pilotun iyileşmesine yardım etmek için Küçük Prens'i bulması, 37.58'de yaşlı pilotun ağaçtan düşerek ellerini yaralayan küçük kıza ilaç sürerek yardım etmesi ve 01.13.39'da küçük kızın ağlayan Küçük Prens'e peçete uzatması da yardımseverlik değeri ile ilişkilendirilebilir.

Ters Yüz’de 17.47-18.02 dakikaları arasında babasının işlerinin yolunda gitmemesi ve nakliye kamyonunun eşyaları yeni taşındıkları evden farklı bir yere götürmesiyle Riley ve annesi arasında geçen

Anne: *“Baban büyük bir baskı altında ama sen ve ben gülümsersek ona yardım etmiş oluruz. Onun için bunu yapabiliriz değil mi?”*

Riley: *“Evet tabi ki.”*

bu konuşmada Riley ve annesi babasının zor anında yanında olarak ona yardımcı olmak istemişlerdir. Bu davranış yardımseverlik değerine olumlu bir örnektir.

Duyguların kontrol edildiği merkezden yanlışlıkla çıkan Neşe ve Üzüntüyle 38.29’da ilk kez karşılaşan Riley’nin hayali arkadaşı Bingbong’un yardım ederek onları merkeze göndermeye çalışması da yardımseverlik değerine olumlu örnektir.

Yukarı Bak filminde 10.04-10.13 dakikaları arasında temizlik yapan eşine Carl’ın yardım etmesi ve birlikte temizlik yapmaları, 01.03.42-01.04.00 dakikaları arasında Fredericsen’in Russell’in ricası üzerine Kevin adlı kuşu koruyacağına ve onu bırakmayacağına söz vermesi ve Russell’in *“Bacağı çok kötü yaralanmış, ona yardım edebilir miyiz?”* sorusu üzerine Fredericsen’in *“Ederiz tabi ki, acele etmeliyiz.”* diyerek onun yaralarını sarıp koruması, Kevin’ı yavrularına ulaştırmaları ve Russell’in Fredericsen’a yardım ettiği için yaşlılara yardım rozetini almayı hak etmesi yardımseverlik değeri ile ilişkilendirilmiştir.

Oyuncak Hikayesi 3’te 03.01-03.11 dakikaları arasında parçalanmış tren raylarının üzerinden uçuruma düşen treni ve içindeki arkadaşlarını kurtaran Buzz’ın davranışı yardımseverlik değerine örnektir. 12.20-12.40 dakikaları arasında Moly’nin oynamadığı oyuncakları kreşteki çocuklara bağışlaması, 14.15-14.24 dakikaları arasında Andy’nin kreşe göndermek için seçtiği oyuncakların kolisini taşımakta zorlanan kardeşine yardım etmesi de yardımseverlik değeri ile ilişkilidir.

Ayrıca 01.19.12-01.19.47 dakikaları arasında çöp arabasının şehir çöplerinin içine döktüğü çöpler metal olanlardan ayrılırken çöplerin arasına sıkışan Yumuş’un *“İmdat, yardım edin. Sıkıştım yardım edin ne olur.”* çağrısı üzerine Buzz ve Woody’nin onu sıkıştığı yerden kurtarması da yardımseverlik değerine örnektir. Benzer şekilde 01.20.34-01.21.00 dakikaları arasında çöplerin yakılarak yok edildiği yere götüren bandın üzerindeki durdurma düğmesini gören Yumuş’un oraya ulaşmak için diğer oyuncaklardan yardım istemesi ve oyuncakların ona yardım etmesi de yardımseverlik

değerine örnektir. Fakat Yumuş'un oraya çıkınca düğmeye basmadan kaçması yardımseverlik değerine olumsuz örnektir.

Wall-E filminde 30.12'de Eva'yı eski haline getirmek için Wall-E'nin kendi enerjisinden kablolarla ona aktarmaya çalışması yardımseverlik değerine örnektir.

Şekil 50. Wall-E Yardımseverlik Değerine Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

01.14.39'da Wall-E'nin yanan çipini düzeltmek için Eva'nın birçok robot parçası toplayarak onu iyileştirmeye çalışması,

Şekil 51. Wall-E Yardımseverlik Değerine Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

01.16.48'de tamir edilmek için bekleyen diğer robotların, güvenlik robotlarına karşı Eva'nın Kaptana ulaşmasına yardım etmeleri,

Şekil 52. Wall-E Yardımseverlik Değerine Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

Wall-E'nin 01.11.03-01.11.07 dakikaları arasında bitkiyi Kaptandan kaçırarak Dünya'ya geri göndermek isteyen robottan onu Eva'nın Kaptana ulaştırması gerektiğini

düşünerek alması ve Eva'nın görevini tamamlamasında ona destek olması da yardımseverlik değerine örnektir.

b. Sevgi Değeri İle İlgili Bulgular

Toplamda 25 kez ilişkilendirilen bu değer Küçük Prens'te 3 olumlu 1 olumsuz olmak üzere 4, Ters Yüz'de 2, Yukarı Bak'ta 5 olumlu 1 olumsuz olmak üzere 6, Oyuncak Hikayesi 3'te 4 olumlu 1 olumsuz olmak üzere 5 ve Wall-E' de 6 olumlu 2 olumsuz olmak üzere 8 yerde ilişkilendirilebilmiştir. Sevgi değeri ile ilgili filmlerden bazı örnekler aşağıdaki gibidir:

Küçük Prens filminde 01.23.52'de Küçük Prens'in "*Ben gülü seviyorum o da beni seviyor.*" ifadesi doğrudan sevgi değeriyle ilişkilendirilebilir. Ayrıca Küçük Prens'in gülünü sulaması, toprağını tırmıklaması ve onunla konuşması ve 42.11'de Küçük Prens ve tilkinin sarıldığı, prensin tilkiyi sevdiği sahne de sevgi değeri ile ilişkilidir. Fakat 07.35'te annenin evin çatısına konan kuşları üzerlerine su tutarak kaçırmaması da sevgi(hayvan sevgisi) değerine olumsuz örnektir.

Ters Yüz'de 26.47-26.59 dakikaları arasında annenin geri dönüşüm kutularının nasıl sınıflandırıldığını ve neye göre kullanıldığını anlattığı sahnede annenin konuşmalarıyla vurgulanan çevre okuryazarlığı becerisinin yanında sevgi (doğa sevgisi) değeri de vurgulanmaktadır.

01.09.42-01.09.46 dakikaları arasında hokey maçını kaybedince üzülen Riley'ye destek olmak için gelen anne babasının bu davranışı yardımseverlik ve sevgi değerleriyle ilişkilendirilebilir.

Yukarı Bak'ta Film boyunca Carl'ın eşi Ellie'ye olan sevgisi ve bağlılığı vurgulanmaktadır. Bu durum sevgi değerine örnektir. Russell doğa kaşifi rozetini alabilmek için film boyunca çevreye karşı duyarlı ve saygılı bir tutum sergilemektedir. Bu durum doğrudan sevgi(doğa sevgisi) değeriyle ilişkilendirilebilir.

40.57'de Cennet şelalelerine giderken karşısına çıkan köpeğe Russell'ın "*Bizim apartmanda köpek almaya izin vermiyorlar. Canım ne tatlı şeysin sen öyle.*" sözlerini söylediği sahne, benzer şekilde Russell'ın Kevin adını koyduğu çulluğu besleyip ona bakmak istemesi de sevgi(hayvan sevgisi) değerine örnektir.

Bunun yanında 01.08.21’de Charles Muntz’ın Kevin’ı kaçırap Fredericsen’in evini yakması üzerine Fredericsen’in Dug’a “*Sen ortaya çıkmasaydın bunların hiç biri olmayacaktı.*” diyerek suçlaması saygı ve sevgi değerine olumsuz örnektir.

Oyuncak Hikayesi 3 filminde 10.01-10.08 dakikaları arasında Woody’nin “*Onca bahçe satışı ve bahar temizliğine rağmen Andy bizi elden çıkarmadı. Bize değer vermiyor olsa burada olmazdık değil mi?*” cümlesinde sevgi değeri vurgulanmaktadır. Benzer şekilde Bonnie’nin oyuncakları aldıktan sonra onları kucaklaması ve onlarla güzelce oynaması sevgi değerine örnektir.

01.14.28-01.14.45 dakikaları arasında Woody’nin Yumuş’a Daisy’nin koca bebeğe taktığı kolyeyi göstererek

Woody: “*O seni seviyordu Yumuş.*”

Yumuş: “*Beni asla sevmemi.*”

Woody: “*Her çocuğun oyuncaklarını sevdiği gibi...*” konuştukları sahnede de sevgi değeri vurgulanmaktadır. Daha sonra Yumuş’un Daisy yazılı kolyeyi koca bebeğin elinden alırken “*Annemi geri mi istiyorsun koca bebek? Seni asla sevmemi. Bu gerçeği minik beynine sok.*” cümlesi ise sevgi değerine olumsuz örnektir.

Wall-E’de film boyunca gösterilen aşırı kirli çevre, çöpler ve atıklar çevre okuryazarlığı becerisine ve sevgi(doğa sevgisi) değerine olumsuz örnektir.

1.05.17-1.05.52 dakikaları arasında Eva’nın etkisiz haldeyken kayıt yapan güvenlik kamerasından Wall-E’nin onun için yaptıklarını izleyerek onu daha iyi anlaması, Wall-E’yi hatırlayarak ellerini onun yaptığı gibi birleştirmesi sevgi değeriyle ilişkilendirilebilir.

Şekil 53. Wall-E Sevgi Değerine Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

Ayrıca 1.06.43-1.06.55 dakikaları arasında da Kaptan'ın bitkiye su verirken “Al bakalım ufaklık biraz su içebilmek için çok uzak yoldan geldin. Sana bakacak birileri gerekiyor, o kadar.” cümleleri çevre okuryazarlığı becerisi ve sevgi (doğa sevgisi) değeriyle ilişkilendirilebilir.

c. Saygı Değeri İle İlgili Bulgular

Toplamda 24 kez ilişkilendirilen bu değer Küçük Prens'te 5 olumlu 6 olumsuz olmak üzere 11, Ters Yüz'de 4 olumlu 2 olumsuz olmak üzere 6, Yukarı Bak'ta 1 olumlu 2 olumsuz olmak üzere 3, Oyuncak Hikayesi 3'te 2 olumlu 1 olumsuz olmak üzere 3 ve Wall-E' de 1 olumsuz yerde ilişkilendirilebilmiştir. Saygı değeri ile ilgili filmlerden bazı örnekler aşağıdaki gibidir:

Küçük Prens filminde 01.20-02.06 dakikaları arasında geçen konuşmalarda

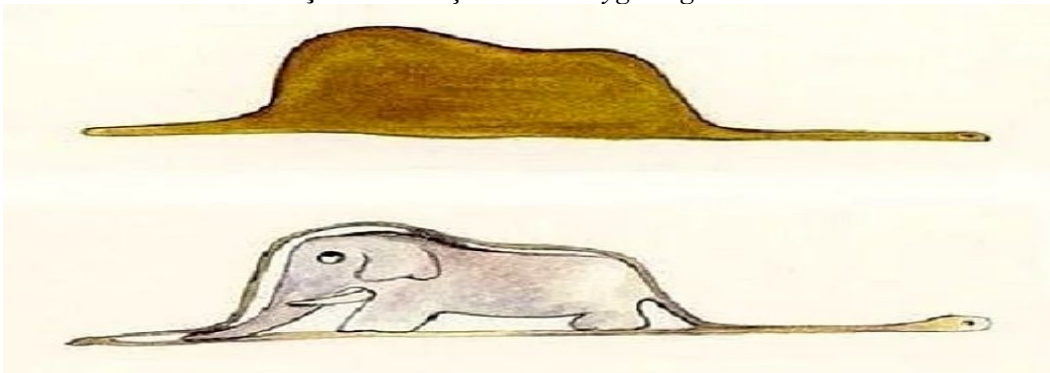
“Tam 6 yaşındayken insan eli değmemiş ormanları anlatan bir kitap okumuştum. Kitapta boğa yılanlarının avlarını bütün olarak çiğnemedi yuttukları yazıyordu. Bu konu üzerine uzun uzun düşündüm ondan sonra da ilk resmimi çizdim. Sanat şaheserimi yetişkinlere gösterip resimden korkup korkmadıklarını sordum.

_ ‘Şapkadan kim korkar.’

Şu yetişkinler yok mu hiçbir şeyi asla kendi başlarına anlayamıyorlar. Neyse ben de başka bir resim çizdim.

_ ‘Evet ama bence matematiğe odaklanman daha iyi olur, tarih çalış ve dil bilgisi çalış...’ Önerilerine uydum ve büyüdüm.”

Şekil 54. Küçük Prens Saygı Değerine Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

Görüldüğü gibi yetişkinlerin buradaki tavrı empati becerisine ve saygı değerine olumsuz örnektir.

04.23'te ise sınav jürisinin “Okulumuza yapmış olduğunuz başvuruyu inceledik, güzel... İyi çalışmışsınız, her şey yerli yerinde görünüyor...” cümlesine karşılık küçük

kızın *“Teşekkür ederim.”* diyerek cevap vermesi saygı değeri ile ilişkilidir. Benzer şekilde 25.07’de küçük kızın hikayede kendine tuhaf gelen yerleri *“Kabalık etmek istemem ama sorabilir miyim?”* diyerek pilottan izin alması saygı değerine örnektir.

12.15’te kapısına gelen polise ve onları izleyen komşularına hitaben pilotun *“Sizlere iyi günler dilerim. Merhaba dostlarım.”* demesi saygı değerine örnektir. Pilotun selamına karşılık vermeden komşularının oradan uzaklaşmaları yaşlı pilota karşı önyargılarını yenemediklerinin göstergesidir. Bu durum kalıp yargı ve önyargıyı fark etme becerisine ve saygı değerine olumsuz örnektir.

16.37’de yaşlı pilotun komşularının evlerine verdiği zarardan dolayı küçük kızın annesinin arabasına bir çiçek ve not bırakarak duyarlı bir davranış göstermiştir fakat küçük kızın annesi çiçek ve notu umursamadan çöpe atmıştır. Annenin bu davranışı saygı değerine olumsuz örnektir.

Ters Yüz’de 10.41-10.53 dakikaları arasında babasının yeni eve taşındıkları ilk gün yatırımcının erken gelmesi sebebiyle işinin çıkması, Riley ve annesinin yanından gitmek zorunda kalmasıyla onların bu durumu anlayışla karşılamaları saygı değeriyle ilişkilendirilebilir.

Fakat 28.47-29.47 dakikaları arasında Riley’nin anne ve babasıyla tartışması ve onu yöneten öfke duygusu yüzünden babasına saygısızca cevaplar vermesi saygı değerine olumsuz örnektir.

Yukarı Bak’ta Russell yaşlılara yardım rozetini almak için Carl Fredericsen’in evine gelip ona yardım etmek istediğini söylemiştir. 15.51’de Fredericsen’in yardım isteğini *“Hayır ben yardım istemem geriye dön marş”* diyerek geri çevirmesi ve Russell’in cümlesini bitirmeden kapıyı kapatması saygı değerine olumsuz örnektir.

Russell film boyunca çevreye karşı duyarlı ve saygılı bir tutum sergilemektedir. 39.09-39.13 dakikaları arasında Russell’in okuduğu *“Bir doğa kaşifi dostudur her şeyin, bitki balık, bir böceğin.”* şiiri de doğaya karşı saygıyı vurgulamaktadır. Bu sahne de saygı değeriyle ilişkilendirilebilir.

Oyuncak Hikayesi 3 filminde 25.42-25.46 dakikaları arasında Yumuş Ayı kapıyı çalınca içeriden gelerek ona kapıyı açan koca bebeğe teşekkür etmesi ve Yumuş Ayı *“Sunny Side’a hoş geldiniz canlarım.”* dedikten sonra tüm oyuncakların *“Teşekkür ederiz.”* diyerek karşılık vermeleri saygı değeriyle ilişkilendirilebilir.

28.11-28.15 dakikaları arasında vedalaşmak için Buzz'ın uzattığı elini Woody'nin tutmadan dönüp gitmesi ise saygı değerine olumsuz örnektir.

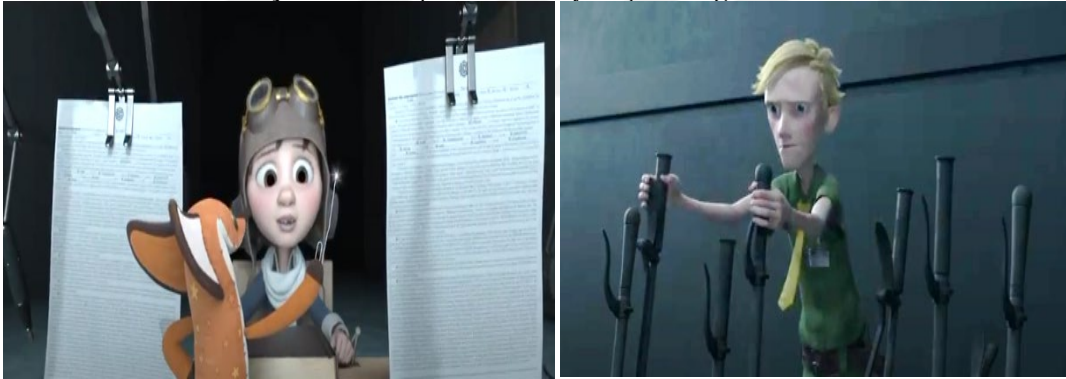
Wall-E'de insanların çevreye karşı duyarsız davranmalarının ve bunun sonucunda önüne geçilemeyen kirliliklerin göstergesi olarak 04.03'te "Aşırı çöp, Dünya kaplandı! Dünya çapında acil durum ilan edildi." manşetli gazetenin gösterildiği sahnede doğaya saygı gösterilmediği için kötü hale geldiği vurgulanmaktadır. Bu açıdan saygı değeriyle olumsuz olarak ilişkilendirilebilir.

ç. Dayanışma Değeri İle İlgili Bulgular

Toplamda 15 kez ilişkilendirilen bu değer Küçük Prens'te 2, Ters Yüz'de 2, Yukarı Bak'ta 1, Oyuncak Hikayesi 3'te 6 olumlu 1 olumsuz olmak üzere 7 ve Wall-E'de 3 kez ilişkilendirilebilmiştir. Dayanışma değeri ile ilgili filmlerden bazı örnekler aşağıdaki gibidir:

Küçük Prens'te 01.17.37-01.17.59 dakikaları arasında tilki ve Küçük Prens'in elleri bağlı olan küçük kıızı kurtarmaları dayanışma ve yardımseverlik değerine örnektir.

Şekil 55. Küçük Prens Dayanışma Değerine Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

Benzer şekilde 01.19.45-01.20.23 dakikaları arasında küçük kızın tilki ile birlikte uçağı parçalanmaktan kurtarması da dayanışma değeri ile ilişkilidir.

Ters Yüz'de film boyunca Riley büyüdükçe yenilenen kontrol merkezinde bütün duyguların uyum içinde Riley' yi yönetmeleri işbirliği becerisine ve dayanışma değerine örnektir.

Yukarı Bak'ta 08.33-09.08 dakikaları arasında Carl ve Ellie'nin birlikte bebek odasını ve evin geri kalanını hayallerine göre düzenledikleri sahne dayanışma değerine örnektir.

Şekil 56. *Yukarı Bak Dayanışma Değerine Örnek*

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

Oyuncak Hikayesi 3'te 10.13-10.38 dakikaları arasında Buzz ve Woody'nin “...Orada (tavan arasında) rahat ve güvende olacağız, hep birlikte olacağız... biz her zaman (Andy'nin) onun yanında olacağız....” cümleleri diğer oyuncakları birlikte hareket etmeye ve dayanışma içerisinde sahipleri Andy'ye destek olmaya teşvik etmektedir. Bu sebeple dayanışma değeriyle ilişkilendirilebilir.

Benzer şekilde 42.39'da Buzz' a arkadaşlarının yanından ayrıлып farklı bir sınıfa geçebileceği söylendiğinde “Aslında mantıklı gibi ama kabul edemem. Biz bir aileyiz birlikte kalırız.” cümlesi de dayanışma değeriyle ilişkilidir. 01.22.35'te dev fırına düşmek üzere olan oyuncakların el ele vererek kurtulmaya çalışmaları dayanışma değerine örnektir.

Şekil 57. *Oyuncak Hikayesi 3 Dayanışma Değerine Örnek*

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

Fakat 01.20.34-01.21.00 dakikaları arasında çöplerin yakılarak yok edildiği yere götüren bandın üzerindeki durdurma düğmesini gören Yumuş'un oraya ulaşmak için diğer oyuncaklardan yardım istemesi ve oyuncakların ona yardım etmesi yardımseverlik

değerine örnekken Yumuş'un oraya çıkınca düğmeye basmadan kaçması ise dayanışma değerine olumsuz örnektir.

Wall-E'de Eva'yı eski haline getirmek için 30.12'de kendi enerjisinden kablolarla ona güç aktarmaya çalışması yardımseverlik değerinin yanı sıra dayanışma değerine de örnektir.

Şekil 58. Wall-E Dayanışma Değerine Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

01.20.55-01.21.08 dakikaları arasında yan yatmak üzere olan gemideki insanların birbirlerine tutunarak düşmemeye çalışmaları ve 01.21.45-01.23.32 dakikaları arasında dedektöre sıkışan Wall-E'nin çıkabilmesi için dedektöre bitkinin yerleştirilmesi gerektiği sahnede gemideki tüm insanların ve temizlik robotlarının yardımlaşarak bitkiyi Eva'ya ulaştırmaları dayanışma değeriyle ilişkilidir.

d. Duyarlılık Değeri İle İlgili Bulgular

Toplamda 14 kez ilişkilendirilen bu değer Küçük Prens'te 1, Ters Yüz'de 3, Yukarı Bak'ta 4, Oyuncak Hikayesi 3'te 2 ve Wall-E'de 4 kez ilişkilendirilebilmiştir. Duyarlılık değeri ile ilgili filmlerden bazı örnekler aşağıdaki gibidir:

Küçük Prens'te 16.37'de yaşlı pilotun komşularının evlerine verdiği zarardan dolayı küçük kızın annesinin arabasına bir çiçek ve not bırakması duyarlılık değerine örnektir.

Ters Yüz'de 30.48'de tartışıkları için kızını üzdüğünü düşünen babanın aralarını düzeltmek için Riley ile konuşmaya gelmesi duyarlılık değerine olumlu örnektir.

Yukarı Bak'ta 15.24-15.36 dakikaları arasında Russell'ın yaşlılara yardım rozetini almak için Carl Fredericsen'in evine gelip ona yardım etmek istediğini söylemesi yardımseverlik ve duyarlılık değerine örnektir.

01.01.01-01.02.53 dakikaları arasında Fredericsen ve Russel'ın onları yakalamaya gelen köpeklerden Dug ve Kevin'in yardımlarıyla kurtulduğu sahnede Dug

ve Kevin'in onların köpeklerden kaçmalarına yardım etmeleri duyarlı bir davranıştır. Bu sebeple duyarlılık değeri ile ilişkilendirilebilir.

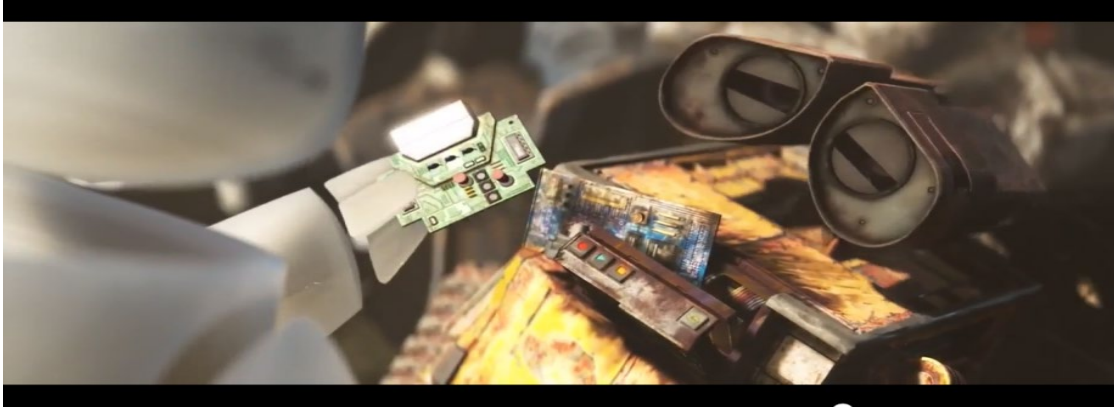
Oyuncak Hikayesi 3'te 10.01-10.08 dakikaları arasında Woody'nin “*Onca bahçe satışı ve bahar temizliğine rağmen Andy bizi elden çıkarmadı. Bize değer vermiyor olsa burada olmazdık değil mi?*” cümlesinde Andy'nin oyuncaklarına karşı sevgi dolu ve duyarlı olduğu vurgulanmaktadır. Bu sahne duyarlılık değeriyle ilişkilendirilebilir.

Ayrıca 24.40'ta Yumuş Ayı'nın kapıyı çalınca içeriden gelerek ona kapıyı açan koca bebeğe teşekkür etmesi saygı değerinin yanında duyarlılık değeriyle de ilişkilendirilebilir.

Wall-E'de 28.53'ten 31.23'e kadar Eva'nın eski haline dönmesi için Wall-E'nin her an onun başında beklemesi ve 29.23'te Eva'nın enerjisinin bittiğini düşünerek onu güneş alacak bir yere çıkarması duyarlılık değeri ile ilişkilidir.

Benzer şekilde 01.14.39'da Wall-E'nin yanan çipini düzeltmek için Eva'nın birçok robot parçası toplayarak onu iyileştirmeye çalışması da yardımseverlik ve duyarlılık değerlerine örnektir.

Şekil 59. Wall-E Duyarlılık Değerine Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

e. Dürüstlük Değeri İle İlgili Bulgular

Toplamda 13 kez ilişkilendirilen bu değer Küçük Prens'te 3 olumlu 3 olumsuz olmak üzere 6, Ters Yüz'de 1 olumlu 1 olumsuz olmak üzere 2, Yukarı Bak'ta 1 olumlu 2 olumsuz olmak üzere 3, Oyuncak Hikayesi 3'te 2 olumsuz yerde ilişkilendirilebilmiştir. Wall-E'de dürüstlük değeri ile ilgili herhangi bir bulguya rastlanamamıştır. Dürüstlük değeri ile ilgili filmlerden bazı örnekler aşağıdaki gibidir:

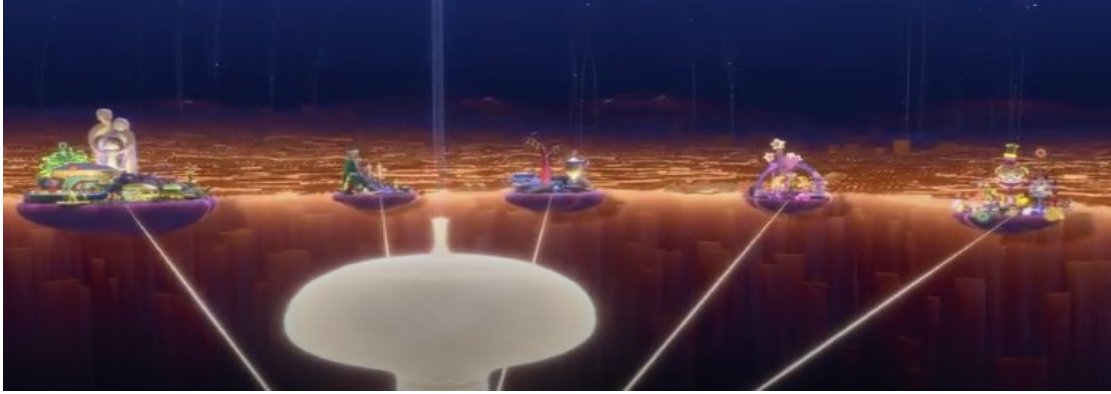
Küçük Prens'te 12.27-12.54 dakikaları arasında polis memurunu karşısında gören yaşlı pilotun brinç maçında olduğunu söyleyerek yalan söylemesi dürüstlük

değerine olumsuz örnek iken daha sonra bahçesinde uçak çalıştırdığı için komşularının evine zarar verdiğini ifade edip özür dilemesi dürüstlük değerine olumlu örnektir.

31.30-31.45 dakikaları arasında annesinin “*Bugünkü planını tamamladın mı?*” sorusuna küçük kızın dürüstçe “*Hayır tam olarak değil.*” cevabını vermesi dürüstlük değerine olumlu örnek iken 40.44-40.50 dakikaları arasında küçük kızın günlük planına uymadığı halde annesi eve gelmeden planını uygulamış gibi düzenlemesi ise dürüstlük değerine olumsuz örnektir.

Ters Yüz filminde Riley’nin kişilik özelliklerine göre sahip olduğu kişilik adaları yer almaktadır. Bunlardan biri de dürüstlük adasıdır. Neşe’nin dürüstlük adasını tanıttığı 05.41-05.44 dakikaları arasında da dürüstlük değerine olumlu vurgu yapılmıştır. Bu açıdan dürüstlük değeriyle ilişkilendirilebilir.

Şekil 60. Ters Yüz Dürüstlük Değerine Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

01.02.57’de Riley’nin Minnesota’ya dönmek için annesinin çantasından kredi kartını izinsizce alarak kaçması dürüstlük değerine olumsuz örnektir.

Yukarı Bak’ta 17.07’ de Fredericsen’in bahçesine girip çiçeklerini yiyen bir çulluk olmamasına rağmen Russell’a böyle bir kuştan bahsedip yakalamasını isteyerek onu başından uzaklaştırmak için yalan söylemesi dürüstlük değerine olumsuz örnektir.

Russell’ın yağmurdan ıslanmaması için Fredericsen’a çadır kurmaya çalışması yardım severlik değeriyle ilişkiliyken 47.22’de çadırı kuramayınca öz eleştiri yaparak “*Daha önce hiç çadır kurmamıştım.*” demesi dürüstlük değeriyle ilişkilidir.

Oyuncak Hikayesi 3’te 01.14.20-01.14.25 dakikaları arasında Woody’nin Yumuş’a dönerek söylediği “*Sen ona sahip olamazsan kimse olmamalıydı. Koca bebeğe yalan söyledin ve yalanı devam ettiriyorsun.*” cümlesinde Yumuş’un dürüst olmayan davranışı vurgulanmaktadır. Bu da dürüstlük değerine olumsuz örnektir.

01.20.34-01.21.00 dakikaları arasında çöpleri yakılarak yok edilen yere götüren bandın üzerindeki durdurma düğmesini gören Yumuş oraya ulaşmak için diğer oyuncaklardan yardım istemiştir. Fakat onların yardımıyla oraya çıktıktan sonra yardım etmemiş, arkadaşlarını aldatarak kendini kurtarmış ve onları bırakıp gitmiştir. Yumuş'un bu davranışı dürüstlük değerine olumsuz örnektir.

f. Sorumluluk Değeri İle İlgili Bulgular

Toplamda 11 kez ilişkilendirilen bu değer Küçük Prens'te 5, Yukarı Bak'ta 1 olumlu 1 olumsuz olmak üzere 2, Oyuncak Hikayesi 3'te 2 ve Wall-E'de 1 olumlu 1 olumsuz olmak üzere 2 yerde ilişkilendirilebilmiştir. Ters Yüz'de sorumluluk değeri ile ilgili herhangi bir bulguya rastlanamamıştır. Sorumluluk değeri ile ilgili filmlerden bazı örnekler aşağıdaki gibidir:

Küçük Prens'te 09.27-09.52 dakikaları arasında küçük kızın annesinin iş yerinde denetleme olduğu ve arkadaşlarının tek başına işleri yetiştiremediği için işe gitmesi sorumluluk değeriyle ilişkilendirilebilir. Bunun dışında yaşlı pilotun eve verdiği zarardan dolayı küçük kızın sigorta şirketini arayarak onları durumdan haberdar etmesi, 28.05-28.15 dakikaları arasında Küçük Prens'in her gün düzenli olarak gezegenindeki Baubab ağaçlarının zararlı sürgünlerini sökmesi ve 16.16-17.49 dakikaları arasında küçük kızın diş fırçalama, düzenli ve sağlıklı beslenme, spor yapma, ders çalışma ve hayat planına uyma davranışı da sorumluluk değeriyle ilişkilendirilebilir.

Yukarı Bak'ta Fredericsen'in yaşlanmış olmasına rağmen eşine verdiği sözü yerine getirmek için evini Cennet şelalelerine taşıması sorumluluk değerine örnektir.

Fakat Russell'ın 48.05-48.11 dakikaları arasında *"Babam yaşlılara yardım rozetinin takılması törenine kesin gelecek, çünkü bana söz verdi."* şeklinde ifade ettiği gibi babasının söz vermesi ancak 01.27.16'da da görüldüğü gibi babasının yaşlılara yardım rozetinin takılacağı törene gelmemesi sorumluluk değerine olumsuz örnektir.

Oyuncak Hikayesi 3'te 26.36-27.05 dakikaları arasında Woody'nin *"Burası güzel bir yer kabul ediyorum ama evimize dönmeliyiz... Bir çocuğu mutlu ediyorum zaten, sizde öyle. Andy var. O bizi üniversiteye de götürse, tavan arasına da atsa görevimiz hep onun yanında olmaktır."* cümlesinde oyuncak olarak sahibine karşı sorumluluğu vurgulanmaktadır. Bu da sorumluluk değeri ile ilişkilendirilebilir.

01.32.12’de Andy oyuncaklarını Bonnie’ye bağışladıktan sonra onlara iyi bakması için söz alması Bonnie’nin de söz vermesi sorumluluk değeriyle ilişkilendirilebilir.

Wall-E’de 05.28-05.35 dakikaları arasında BNL Aksiyom uzay gemisinin “*Uçan sandalyelerle büyükanneler bile eğlenceye katılabilir. Yürümeye hiç gerek yok...*” sözleriyle reklamının yapıldığı sahne insanları farkına varmadan tembelliğe yönelttiği için sorumluluk değerine olumsuz örnektir.

56.29-56.51 dakikaları arasında Eva kendinin görevlerine devam etmesi, Wall-E’nin de Dünya’ya gitmesi gerektiğini kendini işaret ederek “*Emirler!*” Wall-E’yi göstererek “*Dünya*” diyerek ifade etmiştir. Eva burada görevine dair sorumluluklarını hem kendine hem de Wall-E’ye hatırlatarak olumlu bir davranış sergilemiştir. Eva’nın görevine dair sorumluluklarının farkında olması ve bunlara uyması sorumluluk değeriyle ilişkilendirilebilir.

g. Aile Birliğine Önem Verme Değeri İle İlgili Bulgular

Toplamda 10 kez ilişkilendirilen bu değer Küçük Prens’te 1 olumlu 1 olumsuz olmak üzere 2, Ters Yüz’de 5 olumlu 1 olumsuz olmak üzere 6, Yukarı Bak’ta 1 olumsuz, Oyuncak Hikayesi 3’te 1 yerde ilişkilendirilebilmiştir. Wall-E’de aile birliğine önem verme değeri ile ilgili herhangi bir bulguya rastlanamamıştır. Aile birliğine önem verme değerine ait filmlerden bazı örnekler aşağıdaki gibidir:

Küçük Prens’te işleri sebebiyle babasının Küçük kız ve annesinden ayrı olması, annesinin de küçük kızını bir gün benzer şekilde bırakıp gideceğinden çekindiğini söylediği 47.12-47.20 dakikaları arasındaki sahne aile birliğine önem verme değeriyle olumsuz ilişkilidir.

01.37.16-01.37.42 dakikaları arasında küçük kızın annesiyle beraber teleskop aracılığıyla yıldızları gözlemlemeleri, bu sayede birlikte ve mutluca zaman geçirmeleri de aile birliğine önem verme değeriyle ilişkilendirilebilir.

Ters Yüz’de Neşe’nin aile adasını tanıttığı 05.46-05.50 dakikaları arasında aile birliğine önem verme değerine olumlu vurgu yapılmaktadır. Benzer şekilde ailesiyle Riley’nin birlikte vakit geçirmeleri, oyunlar oynamaları ve anılar oluşturmaları, hokey maçını kaybedince üzülen Riley’ye destek olmak için gelen anne babasının bu davranışı aile birliğine önem verme değerleriyle ilişkilendirilebilir.

01.04.04-01.20.11 dakikaları arasında Riley eski evlerini özlediği için evden kaçarak oraya gitmek istemiştir. Riley'nin evden kaçması sonucunda ailesi habersiz kalmıştır. Bu olayların sonucunda Riley'nin kişilik adalarından olan aile adası büyük hasar almıştır. Riley'nin davranışı aile birliğine önem verme değerine olumsuz örnektir.

Yukarı Bak'ta 01.27.16'da görüldüğü gibi Russel'in babasının yaşlılara yardım rozetinin takılacağı törene söz vermiş olmasına rağmen gelmemesi aile birliğine önem verme değerine olumsuz örnektir.

Oyuncak Hikayesi 3'te Buzz'ın tırtıl odasındaki çocukların Buzz ve arkadaşları için uygun olmadığını, onların yaşlarının küçük olduğunu söylemesi üzerine Yumuş Ayı'nın Buzz'ı kendi aralarına almak istemesi üzerine 42.39'da Buzz'ın *"Aslında mantıklı gibi ama kabul edemem. Biz bir aileyiz birlikte kalırız."* cümlesi dayanışma değerinin yanında aile birliğine önem verme değerlerine de örnektir.

h. Bilimsellik Değeri İle İlgili Bulgular

Toplamda 9 kez ilişkilendirilen bu değer Küçük Prens'te 4, Yukarı Bak'ta 1 ve Wall-E'de 4 kez ilişkilendirilebilmiştir. Ters Yüz'de ve Oyuncak Hikayesi 3'te bilimsellik değeri ile ilgili herhangi bir bulguya rastlanamamıştır. Bilimsellik değerine ait filmlerden bazı örnekler aşağıdaki gibidir:

Küçük Prens filminde 08.30-08.38 dakikaları arasında annenin kızının dokuzuncu yaş gününde bir mikroskop alacağını ve bunun Werth Kolejinin Biyoloji dersleri için çok uygun olduğunu söylemesi bilimsellik değeriyle ilişkilendirilebilir.

25.17-25.42 dakikaları arasında küçük kız ve Pilot arasında geçen konuşmada yer alan Gezegen, Uzay, Yıldızlar, Asteroid ve Astronomi gibi kavramlar bilimsellik değeriyle ilişkilendirilebilir.

Küçük kız filmde 30.35'te ve 01.37.16-01.37.42 dakikaları arasında iki yerde teleskop ile yıldızları gözlemlemektedir. Bu sahneler de bilimsellik değeriyle ilişkilendirilebilir.

Yukarı Bak'ta 02.02-02.07 dakikaları arasında Muntz'ın Cennet şelalelerinden getirdiğini canavar iskeletinin gerçek olup olmadığını araştıran bilim insanlarının gösterildiği sahnenin izleyicide bilim ve bilim insanına karşı olumlu tutum geliştirebileceği düşünüldüğünden bu sahne bilimsellik değeriyle ilişkilendirilebilir.

Şekil 61. Yukarı Bak Bilimsellik Değerine Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

Wall-E’de Eva adlı robotun araştırma ve inceleme yapmak için tasarlanması, Wall-E adlı robotun Dünya’yı temizlemek ve atıkları sıkıştırıp dönüştürmek için tasarlanması bilimsellik değeriyle ilişkilendirilebilir.

14.19’da Eva’nın araştırma yapmak için Dünya’ya roket ile indirildiği sahne izleyiciye uzay ve araştırma gibi kavramları hatırlatarak bilim ile ilişkilendirme yapabilmelerini sağlayacağı için bilimsellik değeriyle ilişkilendirilebilir.

Şekil 62. Wall-E Bilimsellik Değerine Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

Benzer şekilde 34.14’te Wall-E’nin Eva’yı götüren uzay mekiği ile giderken gördüğü araştırma yapan robotlar ve uydular da bilimsellik değeriyle ilişkilendirilebilir.

Şekil 63. Wall-E Bilimsellik Değerine Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

1. Özgürlük Değeri İle İlgili Bulgular

Toplamda 7 kez ilişkilendirilen bu değer Küçük Prens'te 1 olumlu 1 olumsuz olmak üzere 2, Yukarı Bak'ta 1 olumsuz ve Oyuncak Hikayesi 3'te 1 olumlu 3 olumsuz olmak üzere 4 yerde ilişkilendirilebilmiştir. Ters Yüz'de ve Wall-E'de özgürlük değeri ile ilgili herhangi bir bulguya rastlanamamıştır. Özgürlük değerine ait filmlerden bazı örnekler aşağıdaki gibidir:

Küçük Prens' te 01.16.28'de Küçük kıza elleri bağlı şekilde İşe Yarar Şeyler İçin Gerekli Bir Yönlendirme adlı bir kitabın okutulmaya çalışılması ve istememesine rağmen alı koyulması özgürlük değerine olumsuz örnektir.

01.23.17-01.27.32 dakikaları arasında Küçük kızın başka bir gezegende yaşayan küçük prensi bulması ve onunla İşbirliği yaparak kötü iş adamının rehin aldığı yıldızları özgürlüğüne kavuşturmaları özgürlük değerine örnektir.

Yukarı Bak'ta 01.06.35-01.07.37 dakikaları arasında Charles Muntz'ın bilim insanlarına canavar olduğunu ispatlayabilmek için eğittiği köpekler ve tuzaklar aracılığıyla Kevin'ı yakalaması özgürlük değerine olumsuz örnektir.

Oyuncak Hikayesi 3'te 41.26'da Ken ve diğer oyuncakları takip eden Buzz'ı yakalayan koca bebek onun ellerini ve ayaklarını bağlar. Bu da özgürlük değerine olumsuz örnektir. Benzer şekilde Yumuş' un fabrika ayarlarına döndürdüğü Buzz'ın tüm arkadaşlarını esir alması, onları kutulara hapsedmesi ve patates kafanın kum havuzuna kapatılması da özgürlük değerine olumsuz örnektir. Yumuştan sonra tüm oyuncakların istedikleri yerde sınırlama olmadan özgürce oynayabilmeleri özgürlük değerine örnektir.

i. Tasarruf Değeri İle İlgili Bulgular

Toplamda 7 kez ilişkilendirilen bu değer Küçük Prens'te 1 olumlu 1 olumsuz olmak üzere 2, Yukarı Bak'ta 1, Oyuncak Hikayesi 3'te 3 ve Wall-E'de 1 yerde ilişkilendirilebilmiştir. Ters Yüz'de tasarruf değeri ile ilgili herhangi bir bulguya rastlanamamıştır. Tasarruf değerine ait filmlerden bazı örnekler aşağıdaki gibidir:

Küçük Prens'te 06.19-06.22 dakikaları arasında küçük kızın annesinin kızını sırf kendinin istediği okula kaydettirebilmek için okulun yakınlarında bir ev satın alması bilinçli tüketici davranışına olumsuz örnektir. Dolayısıyla bu durum tasarruf değerine de olumsuz örnektir.

13.14'te yaşlı pilotun yan komşusunun evine zarar verdiği için önceden biriktirdiği paraları komşusuna verdiği sahnede izleyici tasarruf yapmanın ve gerektiğinde bu parayı yardım etmek için kullanmanın önemini görmektedir. Bu sahne tasarruf değeri ile ilişkilendirilebilir.

Yukarı Bak'ta 09.09-09.17 dakikaları arasında Carl ve Ellie'nin evlerini Cennet şalalelerine taşırken yapacakları masraflar için bir kumbara oluşturarak para biriktirmeleri tasarruf değeri ile ilişkilendirilebilir.

Oyuncak Hikayesi 3'te Andy ve Moly'nin annesi oynamadıkları oyuncakları bir kreşe bağışlamalarını ve oradaki çocukları bu şekilde mutlu edebileceklerini söyler Andy ve Moly'de oynamadıkları oyuncaklarını çöpe atmak yerine çocuklara bağışlarlar bu durum tasarruf değeri ile ilişkilendirilebilir.

01.30.20'de Andy'nin Bonie'ye kumbara oyuncuğu tanıtırken "*Paranı güvende tutar.*" cümlesi ve tasarrufu teşvik edici şekilde kumbaraya para atması izleyiciye para biriktirmenin önemini hatırlatacağı için tasarruf değeriyle ilişkilendirilebilir.

Şekil 64. Oyuncak Hikayesi 3 Tasarruf Değerine Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

Wall-E filminde Wall-E'nin Dünya'yı temizlemek ve atıkları sıkıştırıp dönüştürmek için tasarlanması ve bu görevi filmin başından sonuna kadar aksatmadan yerine getirmesi tasarruf ve geri dönüşüme vurgu yapmaktadır. Bu açıdan tasarruf değerleriyle ilişkilendirilebilir.

j. Adalet Değeri İle İlgili Bulgular

Toplamda 6 kez ilişkilendirilen bu değer Küçük Prens'te 1 olumlu 1 olumsuz olmak üzere 2, Yukarı Bak'ta 1, Oyuncak Hikayesi 3'te 3 yerde ilişkilendirilebilmiştir. Ters Yüz'de ve Wall-E'de adalet değeri ile ilgili herhangi bir bulguya rastlanamamıştır. Adalet değerine ait filmlerden bazı örnekler aşağıdaki gibidir:

Küçük Prens'te 24.47-25.04 dakikaları arasında küçük kızın Pilot'un hikayelerine karşı fikirlerini, beğenmediği yerleri ve eleştirilerini objektifçe, çekinmeden ve korkmadan söylemesi adalet değeri ile ilişkilendirilebilir.

01.16.28'de küçük kızı kısa sürede yetişkinliğe hazırlamak için kendi rızası olmadan birçok belgenin imzalatılması adalet değerine olumsuz örnektir.

Yukarı Bak'ta 18.26-18.40 dakikaları arasında Fredericsen'in işçiyi yaralaması sonucunda ifade vermek için mahkemeye çağrıldığı sahnede adalet değeri vurgulanmaktadır.

Şekil 65. Yukarı Bak Adalet Değerine Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

Oyuncak Hikayesi 3'te 01.17-01.20 dakikaları arasında Şerif Woody'nin soygun yapan patates kafaya "Adalet hesap verme zamanı tek göz Burtz." sözlerinde adalet değeri vurgulanmaktadır.

01.13.41'de Ken'in "Herkes beni dinlesin. Birbirimize adil davransak Sunny Side harika ve süper bir yer olabilirdi. Sorun Yumuş, burada bir piramit kurdu ve en tepeye kendisini yerleştirdi." sözlerinde kreşte bir haksızlık olduğuna ve adil bir düzenin kurulmasının gerekliliğine vurgu yapılmaktadır. Bu durum adalet değeriyle ilişkilendirilebilir.

Oyuncak Hikayesi 3'te ayrıca Yumuştan önce tırtıl odasındaki oyuncaklarla kötü bir şekilde oynanıldığı ve onların bakımları yapılmadığı görülmektedir. Yumuştan sonra

tırtıl odasındaki oyuncakların da kelebek odasındaki gibi bakım yapılması ve tamir edilmesi adalet değerine örnektir.

k. Bağımsızlık Değeri İle İlgili Bulgular

Toplamda 6 kez ilişkilendirilen bu değer Küçük Prens'te 1 olumsuz, Ters Yüz'de ve Wall-E'de 1, Yukarı Bak'ta 1 olumsuz, Oyuncak Hikayesi 3'te 2 olumsuz yerde ilişkilendirilebilmiştir. Bağımsızlık değerine ait filmlerden bazı örnekler aşağıdaki gibidir:

Küçük Prens'te 01.16.28'de küçük kızın elleri bağlanarak zorla yetişkin haline getirilmeye çalışılması özgürlük değerlerine olduğu kadar bağımsızlık değerlerine de olumsuz örnektir.

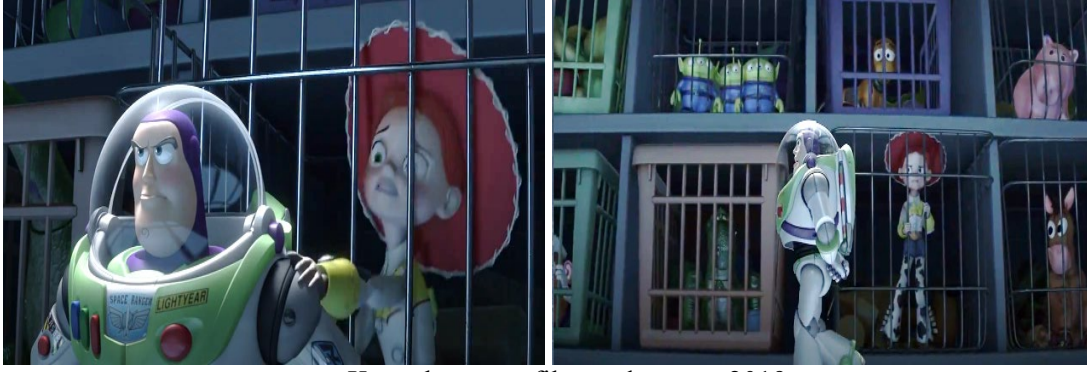
Ters Yüz'de 21.44-22.13 dakikalari arasında Riley'nin yeni okuluna anne babasının yardımı gerekmeksizin kendi başına gidebilmesi öz denetim becerisine ve bağımsızlık değerine örnektir.

Yukarı Bak'ta 01.06.35-01.07.37 dakikalari arasında Charles Muntz'ın bilim insanlarına canavar olduğunu ispatlayabilmek için eğittiği köpekler ve tuzaklar aracılığıyla Kevin'ı yakalaması özgürlük olduğu kadar bağımsızlık değerine de olumsuz örnektir.

Oyuncak Hikayesi 3'te 41.18-41.26 dakikalari arasında Ken ve diğer oyuncakları takip eden Buzz'ı yakalayan koca bebek onun ellerini, ayaklarını bağlar ve Yumuşla konuşmak istemesine rağmen izin vermez. Bu da bağımsızlık değerine olumsuz örnektir. Sonrasında 46.24'te Yumuş'un fabrika ayarlarına döndürdüğü Buzz'ın tüm arkadaşlarını esir alması onları kutulara hapsedmesi de bağımsızlık değerine olumsuz örnektir.

Şekil 66. Oyuncak Hikayesi 3 Bağımsızlık Değeriine Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

Wall- E’de 34.14’te Wall-E ile Eva’yı götüren uzay mekiği giderken görülen sahnede uzay çalışmaları yapan robotlar ve Amerika Birleşik Devletleri’nin bayrağı görülmektedir. Bayrak bir toplumun bağımsızlık sembollerindedir. Bu sebeple ilgili sahne bağımsızlık değeri ile ilişkilidir.

Şekil 67. Wall- E Bağımsızlık Değerine Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

I. Estetik Değeri İle İlgili Bulgular

Toplamda 5 kez ilişkilendirilen bu değer Küçük Prens’te 1 olumsuz, Yukarı Bak’ta 1, Oyuncak Hikayesi 3’te 1 ve Wall-E’de 2 yerde ilişkilendirilebilmiştir. Ters Yüz’de estetik değeri ile ilgili herhangi bir bulguya rastlanamamıştır. Estetik değerine ait filmlerden bazı örnekler aşağıdaki gibidir:

Küçük Prens’te 01.20-02.06 dakikaları arasında geçen konuşmalarda

“Tam 6 yaşımıdayken insan eli değmemiş ormanları anlatan bir kitap okumuştum. Kitapta boğa yılanlarının avlarını bütün olarak çiğnemedi yuttukları yazıyordu. Bu konu üzerine uzun uzun düşündüm ondan sonra da ilk resmimi çizdim. Sanat şaheserimi yetişkinlere gösterip resimden korkup korkmadıklarını sordum.

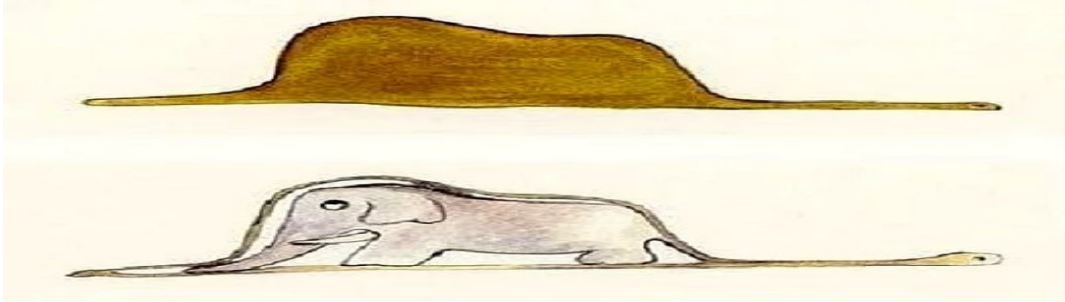
_ ‘Şapkadan kim korkar.’

Şu yetişkinler yok mu hiçbir şeyi asla kendi başlarına anlayamıyorlar. Neyse ben de başka bir resim çizdim.

_ 'Evet ama bence matematiğe odaklanman daha iyi olur, tarih çalış ve dil bilgisi çalış...' Önerilerine uydum ve büyüdüm."

Şekil 68. *Küçük Prenses Estetik Değerine Örnek*

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

Görüldüğü gibi yetişkinlerin tavrı estetik değerine olumsuz örnektir.

Yukarı Bak'ta 09.06'da Ellie'nin hayalindeki evi çocukken macera defterine, büyüyünce de yaşadığı evin duvarına çizmesi estetik değeri ile ilişkilendirilebilir.

Şekil 69. *Yukarı Bak Estetik Değerine Örnek*

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

Oyuncak Hikayesi 3'te 01.36.46'da Bonnie'nin odasının duvarına tüm oyuncakların resimlerini yapıp asması estetik değerine örnektir.

Şekil 70. *Oyuncak Hikayesi 3 Estetik Değerine Örnek*

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

Wall-E'de 59.58-01.02.02 dakikaları arasında Eva ve Wall-E'nin uzay boşluğunda dans ettikleri sahne ve 20.58'de Wall-E'nin Eva'ya sevgisini göstermek için onun heykelini yapması estetik değeriyle ilişkilidir.

Şekil 71. Wall-E Estetik Değerine Örnek

Kaynak: www. filmmodu. com, 2019.

m. Çalışkanlık Değeri İle İlgili Bulgular

Toplamda 4 kez ilişkilendirilen bu değer yalnızca Küçük Prens'te 3 ve Wall-E'de olumsuz olmak üzere 1 yerde ilişkilendirilebilmiştir. Yukarı Bak, Oyuncak Hikayesi 3 ve Ters Yüz filmlerinde çalışkanlık değeri ile ilgili herhangi bir bulguya rastlanamamıştır. Çalışkanlık değerine ait filmlerden örnekler aşağıdaki gibidir:

Küçük Prens'te 08.58-09.54 dakikaları arasında annenin hayat planına düzenli bir şekilde uyarsa Werth Kolejinin sınavını kazanabileceğini *“Ne kadar çok şey başarabileceğini göreceksin. Dakikalarını, saatlerini ve günlerini tabloya göre kullan.”* sözleriyle ifade etmesi çalışkanlık değeri ile ilişkilendirilebilir.

Küçük kızın 16.27-17.34 dakikaları arasında dış fırçalama, düzenli ve sağlıklı beslenme, spor yapma, ders çalışma ve hayat planına uyma davranışları sorumluluk değerinin yanında çalışkanlık değerlerine de örnektir.

28.05-28.15 dakikaları arasında Küçük prensin her gün düzenli olarak gezegenindeki Baubab ağaçlarının zararlı sürgünlerini sökmesi çalışkanlık değeriyle ilişkilendirilebilir.

Wall-E'de 05.28-05.35 dakikaları arasında BNL Aksiyom uzay gemisinin *“Uçan sandalyelerle büyükanneler bile eğlenceye katılabilir. Yürümeye hiç gerek yok...”* sözleriyle reklamının yapıldığı sahne insanları farkına varmadan tembelliğe yönelttiği için çalışkanlık değerine olumsuz örnektir.

n. Barış Değeri İle İlgili Bulgu

Bu değer yalnızca Ters Yüz filminde 1 kez ilişkilendirilebilmiştir. Diğer filmlerde barış değeri ile ilgili herhangi bir bulguya rastlanamamıştır. Barış değerine ait Ters Yüz filmindeki ilişkilendirme aşağıdaki gibidir:

30.48’de tartıştıkları için kızını üzdüğünü düşünen babanın aralarını düzeltmek için Riley ile konuşmaya gelmesi duyarlı bir davranıştır. Bu durum barış değerine olumlu örnektir.

o. Eşitlik Değeri İle İlgili Bulgu

Bu değer yalnızca Oyuncak Hikayesi 3 filminde 1 kez ilişkilendirilebilmiştir. Diğer filmlerde eşitlik değeri ile ilgili herhangi bir bulguya rastlanamamıştır. Eşitlik değerine ait Oyuncak Hikayesi 3 filmindeki ilişkilendirme aşağıdaki gibidir:

Yumuş kreşten ayrıldıktan sonra tırtıl odasındaki oyuncakların da kelebek odasındaki gibi bakım yapılması ve tamir edilmesi eşitlik değerine örnektir.

ö. Vatanseverlik Değeri İle İlgili Bulgu

Bu değer yalnızca Küçük Prens filminde 1 kez ilişkilendirilebilmiştir. Diğer filmlerde vatanseverlik değeri ile ilgili herhangi bir bulguya rastlanamamıştır. Vatanseverlik değerine ait Küçük Prens filmindeki ilişkilendirme aşağıdaki gibidir:

28.05-28.15 dakikaları arasında Küçük prensin her gün düzenli olarak gezegenindeki Baubab ağaçlarının zararlı sürgünlerini sökmesi sorumluluk ve çalışkanlık değerlerinin dışında vatanseverlik değeriyle de ilişkilendirilebilir.

Tüm filmler incelendiğinde Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan kazanım, beceri ve değerlerin en fazla ilişkilendirilenden en az ilişkilendirilene doğru sıralanışı Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11. Filmlerde Yer Alan Kazanım, Beceri ve Değerlerin Frekansları

Kazanım No	f	Beceri adı	f	Değer adı	f
4.4.5	8	İşbirliği	21	Yardıms severlik	36
4.3.3	7	Empati	14	Sevgi	25
4.3.1	5	İletişim	13	Saygı	24
4.1.2	4	Problem çözme	12	Dayanışma	15
4.2.2	4	Karar verme	11	Duyarlılık	14
4.3.2	4	Kalıp yargı ve önyargıyı fark etme	9	Dürüstlük	13
4.3.5	4	Çevre okuryazarlığı	8	Sorumluluk	11
4.3.4	3	Eleştirel düşünme	7	Aile Birliğine Önem Verme	10
4.5.3	3	Öz denetim	7	Bilimsellik	9
4.7.3	3	Zaman ve kronolojiyi algılama	7	Özgürlük	7
4.1.5	3	Mekanı algılama	7	Tasarruf	7
4.6.2	3	Değişim ve sürekliliği algılama	6	Adalet	6
4.1.3	2	Harita okuryazarlığı	6	Bağımsızlık	6
4.1.4	2	Konum analizi	6	Estetik	5
4.4.2	2	Araştırma	5	Çalışkanlık	4
4.4.4	2	Yenilikçi düşünme	5	Barış	1
4.5.1	2	Finansal okuryazarlık	4	Eşitlik	1
4.5.2	2	Gözlem	4	Vatanseverlik	1
4.5.5	2	Kanıt kullanma	3		
4.2.1	1	Dijital okuryazarlık	2		
4.3.6	1	Sosyal katılım	2		
4.4.1	1	Girişimcilik	2		
4.4.3	1	Hukuk okuryazarlığı	1		

Tablo 11. (Devam) Filmlerde Yer Alan Kazanım, Beceri ve Değerlerin Frekansları

4.6.3	1	Tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama	1		
-------	---	--	---	--	--

Tablo 11’de görüldüğü gibi tüm filmlerde en fazla ilişkilendirilen kazanım (f=8) “SB.4.4.5. Teknolojik ürünleri kendisine, başkalarına ve doğaya zarar vermeden kullanır.” kazanımı, en az ilişkilendirilen “SB.4.2.1. Sözlü, yazılı, görsel kaynaklar ve nesnelere yararlanarak aile tarihi çalışması yapar.” (f=1), “SB.4.3.6. Doğal afetlere yönelik gerekli hazırlıkları yapar.” (f=1), “SB.4.4.1. Çevresindeki teknolojik ürünleri, kullanım alanlarına göre sınıflandırır.” (f=1), “SB.4.4.3. Kullandığı teknolojik ürünlerin mucitlerini ve bu ürünlerin zaman içerisindeki gelişimini araştırır.” (f=1) ve “SB.4.6.3. Okul yaşamında gerekli gördüğü eğitsel sosyal etkinlikleri önerir.” (f=1) kazanımları olmuştur.

Tüm filmlerde en fazla ilişkilendirme yapılabilen işbirliği (f=21), empati (f=14) ve iletişim (f=13) becerileriyle en az ilişkilendirme yapılabilen hukuk okuryazarlığı (f=1) ve tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama (f=1) becerileri olmuştur.

İncelenen filmlerin tümünde en fazla ilişkilendirme yardımseverlik (f=36), sevgi (f=25) ve saygı (f=24) değerleri ile yapılabilirken, en az ilişkilendirme barış (f=1), eşitlik (f=1) ve vatanseverlik (f=1) değerleri ile yapılabilmektedir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Küçük Prens, Ters Yüz, Yukarı Bak, Oyuncak Hikayesi 3 ve Wall-E animasyon filmlerinin 2018 yılı 4. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı bağlamında incelendiği araştırmanın bu bölümünde her filmin öğrenme alanları, kazanımlar beceriler ve değerler ile ilgili bulgularının sonuçlarına ve yorumlarına yer verilmiştir.

Animasyon filmlerin 2018 yılında yayımlanan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer alan öğrenme alanları açısından analizinden elde edilen bulgulara göre Yukarı Bak filmi 7 öğrenme alanı içerisinde 5 tanesinde (Birey ve Toplum, Bilim, Teknoloji ve Toplum, Kültür ve Miras, Etkin Vatandaşlık, Küresel Bağlantılar) en fazla ilişkilendirme yapılan film olmuştur. Bu durumun sebebi olarak Yukarı Bak filminin birçok değer ve beceri içeriyor, izleyicilere hem duygusal hem eğlenceli olacak şekilde önemli öğretiler sunuyor olması söylenebilir. Öğrenme alanlarında yer alan empati, karar verme, işbirliği, duyarlılık, aile birliğine önem verme, sorumluluk, bilimsellik gibi birçok değer ve beceriye açıkça ya da gizil olarak yer vermesinin tüm filmler arasında en fazla ilişkilendirme yapılan film olmasını sağladığı düşünülmektedir. Bu açıdan Yukarı Bak filminin Sosyal Bilgiler dersi içerisinde çocuklara izletilebilecek bir film olduğunu söylemek mümkündür.

Oktay (2019)'da Yukarı Bak filmini değer eğitimi açısından incelediği araştırmasında bu araştırma sonucuna benzer bulgulara ulaşmıştır. Empati, karar verme, doğal çevreye duyarlılık, ekip çalışması, aile birliği, sorumluluk, saygı gibi birçok değer ve beceri ile filmin ilişkili olduğunu tespit etmiştir. Bu filmin çocuklara önemli katkılar sağlayacağını, değer eğitimi açısından kaynak olabileceğini ve bu gibi yapımların Milli Eğitim sistemimizde kullanılması gerektiğini ifade etmiştir.

Sosyal Bilgiler dersinin içeriğini oluşturan konuların başında insanlar arasındaki ilişkiler, bireylerin yaşadığı yer ve coğrafi konumu ve çevre konuları gelmektedir. Araştırmanın bulgularından elde edilen sonuca göre tüm filmler bazında kazanımlar açısından en fazla ilişkilendirmeye sahip olan öğrenme alanı İnsanlar Yerler ve Çevreler' dir. Bu durumun sebebi olarak bu öğrenme alanının insan ve çevresi, doğa olayları, nüfus ve yerleşme ile ilgili konularda çok sayıda veri sunması, kısacası hayatın küçük bir modeli olması düşünülmektedir. Dolayısıyla animasyon filmler de görsel ve mekansal açıdan zengin, kahraman sayıları çeşitli olduğu için bu öğrenme alanı ile ilgili bulgulara daha çok rastlanmıştır. Zayimoğlu Öztürk (2013)'ün öğretmen adaylarıyla

gerçekleştirdiği araştırmasında da bu bulguyu destekler nitelikte öğretmen adayları diğer öğrenme alanları arasında kendilerini en yeterli İnsanlar Yerler ve Çevreler öğrenme alanında gördüklerini belirtmişlerdir. Ayrıca Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında da en fazla sayıda kazanıma sahip olan öğrenme alanı İnsanlar, Yerler ve Çevrelerdir. Bu açıdan filmlerin en fazla İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanıyla ilişkili olması öğretim programını destekler niteliktedir.

Birey ve Toplum öğrenme alanına ait en fazla kazanım ile ilişkilendirilen film Ters Yüz, en fazla beceri ile ilişkilendirilen filmler Yukarı Bak, Oyuncak Hikayesi 3 ve Wall-E, en fazla değer ile ilişkilendirilen filmler Küçük Prens, Yukarı Bak, Oyuncak Hikayesi 3 ve Wall-E olmuştur. Bu durumda Birey ve Toplum öğrenme alanıyla hem kazanım, hem beceri hem de değer boyunlarının tümünde en çok Yukarı Bak, Oyuncak Hikayesi 3 ve Wall-E filmlerinin ilişkili olduğu söylenebilir.

İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanına ait en fazla kazanım ile ilişkilendirilen filmler Küçük Prens ve Yukarı Bak iken en fazla beceri ile ilişkilendirilen film Küçük Prenstir. İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanına ait duyarlılık değeriyle tüm filmlerin ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Bu bilgilerden hareketle İnsanlar, Yerler ve Çevreler öğrenme alanıyla en çok ilişkili olan filmin Küçük Prens olduğu yorumu yapılabilir.

Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanına ait en fazla kazanım ile ilişkilendirilen film Yukarı Bak, en fazla beceri ile ilişkilendirilen filmler Küçük Prens, Ters Yüz, Yukarı Bak ve Oyuncak Hikayesi 3, en fazla değer ile ilişkilendirilen filmler Küçük Prens, Yukarı Bak ve Wall-E olmuştur. Bu sonuca bakılarak Yukarı Bak filminin hem kazanım, hem beceri hem de değer boyutlarının tümünde Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanıyla en fazla ilişkili olan film olduğu söylenebilir.

Kültür ve Miras öğrenme alanına ait en fazla kazanım ile ilişkilendirilen film Yukarı Bak' dır. Küçük Prens filminde kazanımlar açısından bu öğrenme alanı ile ilgili hiçbir bulguya rastlanamamıştır, fakat Kültür ve Miras öğrenme alanı ile ilgili olan değer ve becerilere rastlandığı için Küçük Prens filminin yine de Kültür ve Miras öğrenme alanıyla ilişkilendirilebileceğini söylemek mümkündür. Bu öğrenme alanında en fazla beceri ile ilişkilendirilen filmler Yukarı Bak, Oyuncak Hikayesi 3 ve Wall-E, en fazla değer ile ilişkilendirilen filmler Ters Yüz, Yukarı Bak ve Oyuncak Hikayesi 3 olmuştur. Bu bulgular ışığında Kültür ve Miras öğrenme alanı ile hem kazanım, hem beceri hem de değer boyutlarının tümünde en fazla ilişkili olan filmin Yukarı Bak olduğunu söylemek mümkündür.

Etkin Vatandaşlık öğrenme alanına ait en fazla kazanım ile ilişkilendirilen film Ters Yüz' dür. Oyuncak Hikayesi 3 ve Wall-E filmlerinde kazanımlar açısından bu öğrenme alanı ile ilgili hiçbir bulguya rastlanamamıştır, fakat Etkin Vatandaşlık öğrenme alanı ile ilgili olan değer ve becerilere rastlandığı için Oyuncak Hikayesi 3 ve Wall-E filmleri bu öğrenme alanı ile ilişkili kabul edilmiştir. Etkin Vatandaşlık öğrenme alanına ait beceriler açısından tüm filmlerin ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Bu öğrenme alanına ait en fazla değer ile ilişkilendirilen film ise Yukarı Bak olmuştur.

Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanına ait en fazla kazanım ile ilişkilendirilen film Oyuncak Hikayesi 3, en fazla beceri ile ilişkilendirilen filmler Küçük Prens, Yukarı Bak ve Oyuncak Hikayesi 3, en fazla değer ile ilişkilendirilen filmler de yine Küçük Prens, Yukarı Bak ve Oyuncak Hikayesi 3 olmuştur. Bu sonuçlara bakılarak Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanı ile hem kazanım, hem beceri hem de değer boyutlarının tümünde en fazla ilişkili olan filmin Oyuncak Hikayesi 3 olduğu yorumu yapılabilir.

Küresel Bağlantılar öğrenme alanına ait en fazla kazanım ile ilişkilendirilen filmler Ters Yüz ve Yukarı Bak, en fazla beceri ile ilişkilendirilen film Yukarı Bak, en fazla değer ile ilişkilendirilen filmler de yine Ters Yüz ve Yukarı Bak olmuştur. Bu sonuçlardan hareketle Yukarı Bak filminin Küresel Bağlantılar öğrenme alanı ile hem kazanım, hem beceri hem de değer boyutlarının tümünde en fazla ilişkili olan film olduğu ifade edilebilir.

Araştırma bulgularından Sosyal Bilgiler Dersi öğrenme alanlarının tamamının animasyon filmlerle ilişkilendirilebileceği anlaşılmıştır. Dersler farklı öğretim materyalleriyle desteklendiğinde öğrenme daha etkili hale gelmektedir. Kızılcıoğlu ve Taş (2007)'de yaptıkları araştırmada Sosyal Bilgiler Dersinde Coğrafya ile ilgili konuların yer aldığı İnsanlar, Yerler ve Çevreler, Üretim, Dağıtım ve Tüketim ve Küresel Bağlantılar öğrenme alanlarının öğretiminin önemli olduğunu, bunun için Sosyal Bilgiler Derslerinin ders kitabı ve kılavuz kitaplar dışında görselliği yüksek materyallerle de desteklenmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Aslan (2020)'de sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersinde animasyon filmlerden yararlanmaya ilişkin görüşlerini aldığı araştırmasında öğretmenler animasyon ve çizgi filmlerin konuyu görselleştirmek ve somutlaştırmak, kalıcılığı artırmak ve dikkat çekmek amaçlı kullanılabileceğini ifade etmiştir. Ayrıca öğretmenler Sosyal Bilgiler dersinde de animasyon filmlerden yararlanılabileceğini belirtmiştir. Alanyazındaki iki araştırma bu araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir. Bu sonuçlardan hareketle Sosyal Bilgiler

dersi öğrenme alanları ve ilişkili olduğu konuların öğretiminde öğretmenlerin kontrolü dahilinde görselliği yüksek bir materyal olan animasyon filmlerden yararlanılabileceği söylenebilir.

Animasyon filmlerin kazanımlar açısından elde edilen bulgularına göre filmlerin tümünde en fazla ilişkilendirme yapılan kazanımın “SB. 4.4.5 Teknolojik ürünleri kendisine, başkalarına ve doğaya zarar vermeden kullanır.” kazanımı olduğu görülmüştür. Bu bulgu gelişen teknolojik imkanlarla beraber teknolojinin kontrolsüz kullanımı gibi önemli bir konuya dikkat çekmesi açısından önemlidir. Çocukların teknolojik araçları faydalı, kendine ve başkalarına zarar vermeden kullanması konusu oldukça önemlidir. Çocuklar teknolojik araçları kontrolsüzce kullandıklarında şiddet, siber zorbalık, istismar ve hakaret gibi olumsuz durumlarla karşı karşıya kalabilmektedir (Karahisar, 2014). Bu bakımdan teknolojinin doğru kullanımını çocuklara öğretmek önemlidir. Milli Eğitim Bakanlığı 2023 eğitim vizyonunda ve Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında da bu konuya dikkat çekilmektedir. Son yıllarda artış gösteren siber zorbalık ve siber dolandırıcılık, kimlik ve veri hırsızlığı gibi olumsuz durumlara karşı öğrencilerin dijital vatandaşlık yeterliliklerinin ders içi ve ders dışı etkinliklerle geliştirilmesi tavsiye edilmektedir (MEB, 2018; MEB, 2020). Bu konuya dikkat çekme ve ders içinde bu konunun işlenişine yardımcı olması açısından bu filmlerin kullanılmasının faydalı olacağı söylenebilir.

Bu kazanım filmlerde hem olumlu hem de olumsuz, Ters Yüz’de Riley’nin evden kaçmak istemesi üzerine bilgisayardan araştırmalar yapması ve bilgisayarı kötü ve kendine zararlı bir amaç için kullanması, Wall-E’de teknolojinin gelişmesiyle birlikte insanların daha özensiz, umursamadan ve hareketsiz yaşamaları, teknolojiye bağımlı hale gelmeleri dolayısıyla teknolojinin onlara zarar vermesi gibi olumsuz ilişkilendirmelere sahiptir. Olumlu ve olumsuz davranışların tespit edildiği sahneler öğretmenler kontrolünde izlenmeli daha sonra doğru davranışın pekiştirilmesi açısından konu üzerine tartışılmalıdır. Bu sayede öğrencilere hem bu konu ile ilgili doğru bilgi hem de eleştirel ve sorgulayıcı bakışı kazandırılabilir. Kaya ve Çengelci (2011)’in araştırmasında da çocuklara izletilecek filmlerin olumlu-olumsuz iletleri tartışılarak konu hakkında bilgi edinmeleri sağlanacağından ve bu durumun onlara eleştirel düşünme becerisi açısından katkı sağlayacağı ifade edilmektedir.

Araştırmanın bu bulgusu ışığında animasyon filmlerin çocuklara doğru şekilde sunulduğunda onların gelişimine olumlu etkisinin olacağını söylemek mümkündür.

Doğan (2016)'da benzer şekilde çocuklara uygun nitelikte seçilen sinema filmi, tiyatro oyunu vb. programların doğru yer ve zamanda kullanılmasının onların gelişimini olumlu yönde etkileyeceğini belirtmektedir.

Animasyon filmlerin kazanımlar açısından analizinden elde edilen bulgular incelendiğinde tüm öğrenme alanlarına ait kazanımların filmlerle ilişkilendirilebildiği görülmüştür. Fakat her filmin daha fazla ilişkili olduğu kazanımlar vardır. Filmlerin en fazla ilişkilendirildiği kazanımlar şu şekildedir:

Küçük Prens filminin en fazla 3. öğrenme alanına (İnsanlar, Yerler ve Çevreler) ait kazanımlarla,

Ters Yüz filminin en fazla 1. öğrenme alanına (Birey ve Toplum) ait kazanımlarla,

Yukarı Bak filminin en fazla 3. öğrenme alanına (İnsanlar, Yerler ve Çevreler) ait kazanımlarla,

Oyuncak Hikayesi 3 filminin en fazla 5. öğrenme alanına (Üretim, Dağıtım ve Tüketim) ait kazanımlarla ve

Wall-E filminin en fazla 3. (İnsanlar, Yerler ve Çevreler) ve 4. öğrenme alanına (Bilim, Teknoloji ve Toplum) ait kazanımlarla ilişkili olduğu tespit edilmiştir.

Görüldüğü gibi Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan tüm kazanımlardan en fazla bu 4 öğrenme alanına ait kazanımlar ilişkilendirilebilmiştir. Bu duruma filmlerin birbirinden farklı konulara sahip olmasının neden olduğu söylenebilir. Örneğin, Wall-E filmi küresel sorunlar, dünya' da meydana gelen aşırı kirlilik, ileri teknoloji çağı konularını ele almaktadır. Bununla uyumlu olarak film en fazla İnsanlar, Yerler ve Çevreler ve Bilim, Teknoloji ve Toplum öğrenme alanlarına ait kazanımlarla ilişkilendirilebilmiştir. Ya da Ters Yüz filmi bireyleri yöneten duygular, bireylerin toplum içindeki yeri, bireysel ilgiler ve kişisel farklılıklar konularını ele almaktadır. Aynı şekilde bu konularla uyumlu olarak film en fazla Birey ve Toplum öğrenme alanına ait kazanımlarla ilişkilendirilebilmiştir.

İncelemeler sonucunda en az ilişkilendirilen “SB.4.2.1. Sözlü, yazılı, görsel kaynaklar ve nesnelere yararlanarak aile tarihi çalışması yapar.”, “SB.4.3.6. Doğal afetlere yönelik gerekli hazırlıkları yapar.”, “SB.4.4.1. Çevresindeki teknolojik ürünleri, kullanım alanlarına göre sınıflandırır.”, “SB.4.4.3. Kullandığı teknolojik ürünlerin mucitlerini ve bu ürünlerin zaman içerisindeki gelişimini araştırır.”, “SB.4.6.3. Okul yaşamında gerekli gördüğü eğitsel sosyal etkinlikleri önerir.” kazanımları olmuştur. Bu

kazanımlar incelenen filmlerde 1 kez ilişkilendirilebilmiştir. En az ilişkilendirilen kazanımların ortak noktası yapılan ilişkilendirmenin dolaylı olmasıdır. İncelenen filmlerin eğitsel amaçla hazırlanmamış olması Tarih, Coğrafya, Bilim-Teknoloji ve Eğitim disiplinleriyle ilişkili olan bu kazanımların ilişkilendirme ihtimalini düşürmüştür.

Araştırma bulguları arasında dikkat çeken bir diğer kazanım da “SB.4.6.2. Aile ve okul yaşamındaki söz ve eylemlerinin sorumluluğunu alır.” kazanımıdır. Bu kazanım incelenen filmlerde hep olumsuz olarak ilişkilendirilmiştir. Filmlerde aşırı koruyucu ebeveyn tutumu sebebiyle kendi sorumluluklarını almaktan kaçan bir çocuk, öfke anında olayların sonucunu düşünmeden ailesine karşı sorumsuzca davranan başka bir çocuk, çocuğuna karşı verdiği sözleri ve babalık sorumluluklarını yerine getirmeyi aksatan bir baba profili görülmektedir. Şahin (2019b)’nin araştırmasında da sorumluluk almaktan kaçan, söz ve davranışlarıyla çevresindekilerin kalbini kıran çizgi film kahramanlarına rastlanmıştır. Fakat Beldağ ve Yanar Kaptan (2017)’nin araştırmalarında da olduğu gibi bu araştırmada da olumsuz davranışların film içerisinde düzeldiği (örneğin; Ters Yüz’de Riley’nin ailesinin değerini anlayıp davranışlarına çekidüzen vermesi, Küçük Prens’ te annenin küçük kız üzerinde oluşturduğu baskıyı fark ederek bu durumdan pişman olması) ve film akışı içerisinde izleyiciye değişimin gerçekleştiği hissettirilmektedir. Filmin bu sonucu da söz verdiğinde tutan, sorumluluklarını bilen ve sonuçlarını düşünmeden davranışta bulunmayan kısacası ihtiyaç duyduğumuz erdemli insan modelini oluşturmaya dikkat çekmek için olumlu örnektir.

Animasyon filmler beceriler açısından incelendiğinde en fazla ilişkilendirilebilen 5 beceri sırasıyla işbirliği, empati, iletişim, problem çözme ve karar verme becerileridir. İnsan sosyal bir varlıktır yeni insanlarla tanışır, ortak paylaşımlarda bulunur, kendini ifade edebilmek ve başkalarını anlayabilmek için iletişim, empati ve işbirliği becerileri onun yaşamında önemli bir yer tutar. Hayat boyu bireyler birçok sorunla karşılaşır, sorunlarla başa çıkabilme, sorunların çözümü ve doğru olana karar verebilme için de problem çözme ve karar verme becerileri gereklidir. Bu beceriler bireylerin hayat boyu kullanacakları, yani hayatla iç içe olan becerilerdir. Sözü edilen beceriler Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında tanımlanan nitelikli bireylerin özelliklerindedir (MEB, 2018). Ayrıca bu beceriler Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) gibi uluslararası örgütler tarafından da temel yaşam

becerileri olarak ilan edilmiş önemli becerilerdir (Topçu Bilir, 2019). Hem Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı hem de uluslararası örgütler tarafından bireylere kazandırılması arzulanan bu becerilerin araştırma bulgularında en fazla ilişkilendirilmiş olması öğretim programının nitelikli bireyler yetiştirme hedefinin gerçekleşebilmesi için bu araştırmanın destekleyici olabileceği fikrini doğurmaktadır. Kısacası tespit edilen beceriler sayesinde incelenen filmlerin Sosyal Bilgiler Dersinde bir kaynak olarak kullanılabilmesi söylenebilir.

Alanyazındaki bazı araştırmalar da bu araştırmada olduğu gibi benzer sonuçlara ulaşmıştır. Gamage (2019), İngilizceyi ikinci dil olarak öğrenen 35 öğrenciyle çalıştığı araştırmasında animasyonlar kullanmanın işbirliği ve akranlar arası ilişkiyi geliştirdiği sonucuna ulaşmıştır.

Çelikkaya vd. (2019), öğretmen ve öğrencilerin beceri hiyerarşilerini tespit etmeye çalıştığı araştırmasında bu araştırmada olduğu gibi iletişim, empati, karar verme, problem çözme becerilerinin en üst sıralarda yer aldığı sonucuna ulaşmıştır. Araştırmada ilk 5 sıraya yerleştirilen beceriler arasında iletişim, empati, karar verme ve problem çözme becerileri yer almaktadır. Benzer şekilde Hamarat vd. (2015)'de Caillou ve Sünger Bob çizgi filmlerinde işbirliği, problem çözme, karar verme, empati ve iletişim becerilerine çokça yer verildiğini tespit etmişlerdir.

Champoux (2001)'de içerisinde Oyuncak Hikayesi filminin de olduğu birkaç filmi incelemiş ve bu filmlerde işbirliği, problem çözme ve karar verme gibi becerilere rastlandığını, filmlerin bu sebeple eğitimde bir araç olarak kullanılabilmesini ifade etmiştir. Gómez & García (2020)'de animasyon filmlerin öğrenmeye karşı motivasyonu artıran ve öğrencilerin dinleme, konuşma, etkileşim, okuma, yazma, eşleştirme, sınıflama ve düşünme becerilerini kazandırabilecek bir araç olduğunu ifade etmiştir. Bu çalışmalar araştırma bulgularını destekler niteliktedir.

Araştırmanın bulguları arasında en fazla olumsuz ilişkilendirme iletişim becerisi ile yapılmıştır. Yunita (2013) ve Rehana (2012)'nin araştırmasında da Yukarı Bak filminde Fredericksen karakterinin emredici dil işlevi kullanması iletişim açısından olumsuz örnek oluşturduğu tespit edilmiştir. Bu araştırmalar da araştırmanın bulgusunu destekler niteliktedir. Araştırmada en fazla rastlanan beceriler arasında iletişim becerisine ait olumsuz ilişkilendirmelerin olması kötü bir durumdur. Çünkü küçük yaşlardaki çocuklar film kahramanlarını rol model alabilmekte onların söz ve

davranışlarını taklit edebilmektedir (Oruç vd., 2011). Bu açıdan çocuklara izletilecek filmlerin içeriğinin iyice gözden geçirildikten sonra ebeveyn ya da öğretmen gibi bir yetişkin gözetiminde izletilmesinin doğru olacağı düşünülmektedir. Benzer şekilde İlgar ve Öztürk (2018)'de olumsuz içeriğe sahip çizgi filmlerin çocukları etkilediğinden bahsetmiş, bu konuda ebeveynlerin çizgi film içeriklerini denetleyerek ya da kendi kontrollerinde izletmeleri önerisinde bulunmuştur.

Öğretim programındaki öğrenme alanlarında yer verilen beceriler hesaplandığında en fazla kanıt kullanma, zaman ve kronolojiyi algılama, karar verme, empati, değişim ve sürekliliği algılama becerilerine rastlanmıştır. Çelik ve Kamış (2019)'da Sosyal Bilgiler Öğretim Programının öğrenme alanları ve beceriler arasındaki ilişkilerini belirlemeye çalıştığı araştırmasında benzer sonuca ulaşmıştır. Çelik ve Kamış (2019)'un çalışması bu araştırma bulgusunu destekler niteliktedir. Araştırma sonucunda en fazla ilişkilendirme yapılan becerilerden biri empati bir diğeri de karar verme becerisidir. Bu bakımdan film analizlerinden elde edilen bulguların Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı doğrultusunda program ile uyumlu olduğu söylenebilir.

Araştırma bulgularına göre en az ilişkilendirme hukuk okuryazarlığı ve tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama becerileri ile yapılmıştır. Bu durumun sebebinin incelenen filmlerin daha çok eğlence amaçlı yapılmış olması tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama becerisini içerecek eğitimsel bir içeriğe sahip olmaması olduğu söylenebilir. Tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama becerisi ile ilgili alanyazın incelendiğinde ülkemizde bu becerinin kazanılma durumunun ne yazık ki düşük olduğu görülmüştür (Yazıcı, 2006; MEB, 2016; Bulut Özkar, 2017).

Benzer şekilde hukuk okuryazarlığı becerisi de en az ilişkilendirilen bir diğer beceridir. Oğuz Haçat ve Demir (2019)' da Eğitim alanındaki lisansüstü tezleri okuryazarlık açısından inceledikleri araştırmalarında 308 lisansüstü tezdən 1'i yüksek lisans ve 1'i doktora olmak üzere toplam 2 tanesinin hukuk okuryazarlığı becerisi ile ilişkili olduğunu tespit etmişlerdir. Kara (2017)'nin öğretmen adaylarıyla yaptığı araştırmasında da öğretmen adaylarının orta düzeyde hukuk okuryazarlığı becerisine sahip olduğu, hukuk konularının öğretiminde kendilerini yeterli görmedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Oğuz Haçat ve Çakmak (2018), ortaokul öğrencilerinin hukuk okuryazarlık düzeyini belirlemeye çalıştıkları araştırmalarında da 8. sınıf öğrencilerinin orta düzeyde hukuk okuryazarlığı becerisine sahip oldukları sonucuna ulaşmıştır. Bu araştırmalardan

da görülebileceği gibi çalışma grubunun lisansüstü tezler, öğretmen adayları, öğrenciler ya da animasyon filmler olması fark etmeksizin hukuk okuryazarlığı becerisine genel olarak az değinildiği ve hukuk okuryazarlığı konusunda bireylerin orta düzeyde yeterliliğe sahip olduğu anlaşılmaktadır. Alanyazındaki bu araştırmalar da araştırma bulgusunu destekler niteliktedir. Bu açıdan araştırma bulguları mevcut durum ile paralellik göstermektedir.

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan 27 beceriden medya okuryazarlığı, politik okuryazarlık ve Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerileri hariç 24 tanesi incelenen filmlerle ilişkilendirilebilmiştir. Politik okuryazarlık becerisine rastlanamamasının sebebi filmlerin hitap ettiği yaş grubu gereği politik konu içeriğine sahip olmamasıdır. Görmez (2018)'in açıklamasına göre politik okuryazarlık becerisi siyasi mesleklere karşı olumlu tutum, siyasi bilgileri ayırt edebilme ve siyasi bilginin anlamı üzerine düşünebilme gibi yeterlilikleri gerektirir, ancak politik okuryazarlık sadece siyasi içeriğe sahip değildir bu beceri aynı zamanda toplumda aktif katılım becerisini de gerektirmektedir. İncelenen filmlerde politik okuryazarlığın ilişkili olduğu Etkin Vatandaşlık öğrenme alanı ile ilgili bulgulara da az sayıda rastlanması bu becerinin de ilişkilendirilememe sebebini açıklamaktadır.

İncelenen filmlerde Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisine yönelik olumsuz bir ilişkilendirmeye karşılaşılmamıştır ancak bu becerinin kazandırılmasını destekleyecek önemli bir bulguya da rastlanmamıştır. Filmlerin yabancı yapımı olması ve orijinal dillerinden Türkçeye dublaj ile aktarılmasından dolayı bu beceri ile ilgili bir ilişkilendirme yapılamamıştır. Mutluer (2013)'ün öğretmenlerin becerilere yönelik görüşlerini aldığı araştırmasında da benzer şekilde Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisi ile ilgili hiçbir bulguya rastlanamamıştır. Mutluer (2013)'ün bu sonucu araştırma bulgusunu destekler niteliktedir.

Animasyon filmler Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan değerler açısından incelendiğinde en fazla ilişkilendirilen değer yardımseverlik olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İnan (2016)'nın TRT Çocuk kanalındaki 11 çizgi filmi incelediği araştırmasında da yardımseverlik değeri en fazla ilişkilendirilen değer olmuştur. Korukcu vd. (2015) tarafından içerisinde Oyuncak Hikayesi, Yukarı Bak ve Wall-E filmlerinin de bulunduğu 10 adet film incelenmiştir. Araştırma sonucunda bu araştırma sonucuna paralel olarak yardımseverlik değerinin filmlerde sık sık ilişkilendirildiği belirtilmiştir. Özgökbil Bilis (2014)'ün Uçaklar filmini incelediği araştırmasında da yardımseverlik değerine önem verildiği filmdeki Dusty karakterinin diğer uçaklara

yardımsverlik açısından rol model olduğu ifade edilmektedir. Karakuş (2015)'in Niloya çizgi filmini incelediği araştırmasında en sık yer verilen değerler arasında yardımsverlik değeri vardır. Benzer şekilde Selanik Ay ve Korkmaz (2017)'nin Küçük Hezarfen çizgi filmini inceledikleri araştırmasında yardımsverlik en sık karşılaşılan değerlerdendir.

Bu sonuçlardan hareketle filmlerin bu değere dikkat ederek hazırlanmış olduğu düşünülmektedir. Bu sebeple Wall-E, Yukarı Bak, Oyuncak Hikayesi 3, Ters Yüz gibi filmlerin birçok kişiden ve değerlendirme mecrasından (Göral, 2015; Özdemir, 2015; Şahingöz, 2017; Imdb, 2019; Mrqe, 2019; Rotten tomatoes, 2019) beğeni toplamış, hatta ödüller almış olduğu yorumu yapılabilmektedir.

Araştırma bulgularına göre yardımsverlik değerinden sonra filmlerde en fazla vurgulanan değerler sevgi, dayanışma ve duyarlılıktır. Beldağ ve Yarar Kaptan (2017)'nin Arabalar filmini incelediği araştırmasında da duyarlılık değeri en fazla ilişkilendirme yapılan değerler arasındadır. Karaduman vd. (2017)'nin Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının sosyal medyada değerleri nasıl yansıttıklarını tespit etmek amaçlı yaptıkları araştırmada da bireylerin en fazla sevgi, saygı, dayanışma ve duyarlılık değerlerini sosyal medyada yansıttıkları sonucuna ulaşılmıştır. Demiral vd. (2016)'nın TRT Çocuk kanalında yayınlanan çizgi filmleri incelediği araştırmasında Doru çizgi filminde doğa sevgisi, yardımlaşma ve dayanışma değerlerinin aktarılmaya çalışıldığını tespit etmiştir. Görüldüğü gibi alanyazındaki çalışmalar bu araştırmanın bulgusunu desteklemektedir.

Duyarlılık; çevreye, kültürel mirasa, tarihe ve tüm canlılara duyarlılık gibi alt boyutları olan bir değer olduğu bilinmektedir. Bu açıdan en temelde hayatın akışı içinde sonrasında da Sosyal Bilgiler dersi içerisinde bu değerın bireylere kazandırılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Bu sebeple bireylerin duyarlılık değerini kazanmalarında da animasyon filmlerin olumlu katkısı olacağı söylenebilir.

Araştırma bulguları incelendiğinde barış, eşitlik ve vatanseverlik değerlerinin en az ilişkilendirilen değerler olduğu görülmektedir. Murat vd. (2019)'un Afacanlar Sınıfı adlı çizgi film üzerinde yaptığı incelemede vatanseverlik değerine incelenen bölümler arasında en az yer verildiği görülmüştür. Sadioğlu vd. (2018)'in Hayat Bilgisi Öğretim Programında yer alan değerler açısından Rafadan Tayfa çizgi filmini incelediği araştırmasında da bu araştırmanın bulgusuna eş değer bir bulguya rastlanmıştır. Çizgi filmde en az yer verilen değerın vatanseverlik olduğu tespit edilmiştir. Şahin (2019b)'nin araştırmasında vatanseverlik değerine Rafadan Tayfa Çizgi filminde 1 kez,

Arı Maya filminde ise hiç rastlanamamıştır. Sevim (2013)'ün çalışmasında da belirlenen 3 yerli, 3 yabancı yapımda vatanseverlik ve barış değerlerine hiç rastlanamamıştır.

Yiğittir (2010) öğrenci velilerinin değer hiyerarşilerini belirlemeye çalıştığı araştırmasında da ebeveynler en az vatanseverlik değerine yer vermişlerdir. Sönmez (2014)'ün atasözlerinin değer içerme durumlarını incelediği araştırmasında da benzer bir sonuca ulaşılmıştır. Metin vd. (2019), öğrencilerin vatanseverlik değerini kazanma düzeylerine ilişkin öğretmenlerin görüşlerini aldıkları çalışmada öğretmenler öğretim programını vatanseverlik değerinin öğretimi açısından yeterli bulmadıklarını belirtmiştir. Bu araştırmaların sonuçlarından da anlaşılacağı gibi çalışma grubunun animasyon filmi ya da çizgi film olması, yerli veya yabancı yapımı olması, öğrenci velileri, öğretmenler ya da atasözleri olması fark etmeksizin genel olarak vatanseverlik değeri ihmal edilmektedir.

Aktan ve Kılıç (2015)'in Milli Eğitim Bakanlığının önerdiği 100 temel eserde Sosyal Bilgiler Programında yer alan değerlerin var olma durumunu inceledikleri çalışmada da bu çalışmada olduğu gibi barış değeri en az rastlanan değerler arasındadır. Çelikkaya ve Seyhan (2017)'nin öğretmen ve öğretmen adaylarının değerlere ilişkin metaforlarını belirlemeye çalıştığı çalışmada yine bu çalışmada olduğu gibi barış değeri en az metafor geliştirilen değerlerden olmuştur. Alanyazındaki iki araştırma bu çalışmanın bulgusunu destekler niteliktedir.

Araştırma bulguları içerisinde en fazla olumsuz ilişkilendirme saygı değeri ile yapılmıştır. Beldağ ve Yarar Kaptan (2017)'nin Arabalar filmi üzerinde yaptığı incelemede saygı değerinin olumlu vurgularından daha çok olumsuz vurgularının olduğu tespit edilmiştir. Kara (2016)'nın Pepe çizgi filmi üzerinden çizgi filmlerin sosyolojik analizini yaptığı çalışmasında da Pepe karakterinin saygısız olarak adlandırılabilir alay etme, küçümseme ve dışlayıcı sözler kullanma gibi davranışlar gösterdiğini tespit etmiştir. Bu araştırmalardan da anlaşılacağı gibi çoğunlukla eğlenceli olarak düşünülen çocuk filmleri aslında bazı olumsuz öğeler de barındırabilmektedir. Bu durum çocuklar açısından oldukça tehlikelidir.

Küçük yaşlardaki çocukların çizgi film kahramanlarının söz ve eylemlerinden etkilendikleri ve onlar gibi davranma eğilimi gösterdikleri bilinmektedir (Oruç vd., 2011). Njoku (2016) ve Blumberg vd. (2008)'in de belirttikleri gibi ahlaki olmayan davranışlar ya da şiddet gibi olumsuz içeriğe sahip çizgi filmleri izleyen çocuklar olumsuz yönde etkilenmekte, ahlaki olmayan davranışları normal zannetmekte, saldırgan ve şiddete meyilli hale gelebilmektedir.

Araştırma bulgularından elde edilen sonuçlara göre seçilen filmlerin Sosyal Bilgiler dersine yardımcı bir kaynak olarak kullanılabilmesi görülmüştür. Buradan hareketle uygulamaya yönelik şu öneriler getirilebilir:

Öğretmenler dersin giriş aşamasında konuya dikkat çekmek için bu araştırmanın bulgularından yararlanabilecekleri gibi, işlenen konuyla ilgili gerekli kavramlar sunulup öğretim gerçekleştirildikten sonra filmlerin ilişkilendirilen sahneleri öğrencilere izletilip konu üzerinde bireysel ya da grup halinde tartışmaları sağlanabilir.

Araştırma bulgularında ilgili kazanım, beceri ve değerlerin hem olumlu hem de olumsuz ilişkilendirmelerine yer verilmiştir. Bu ilişkilendirmelerdeki olumsuz öğelerin kullanılmayacağı düşünülmemelidir. İlişkilendirilen sahneler sınıf ortamında hep birlikte izlenip kahramanların söz ve davranışları tartışılabilir. Örneğin, öğretmen tarafından belirlenen sahneler izletildikten sonra “Bu olayda dikkatinizi çeken nedir, sizlere yanlış gelen durumlar oldu mu?” ya da “Bu davranışın doğrusu ne olmalı/kahramanımız nasıl davranmalı?” gibi sorular aracılığıyla öğrencilerin doğruyu bulmalarına rehberlik edilebilir.

Bu çalışmada öğretmenlere Sosyal Bilgiler dersinin öğretiminde yardımcı olacak kazanım, beceri ve değerle ilişkili olduğu tespit edilen animasyon filmlerin dakika aralığı ile film içerisindeki yerini belirten, doğrudan alıntılarla destekleyen bulgular sunulmaktadır. Buradan hareketle Milli Eğitim Bakanlığının daha önce öğretmenlerin izlemesini tavsiye ettiği filmler gibi Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının öğeleri açısından animasyon filmlerin incelendiği bu araştırma gibi araştırmalar da Milli Eğitim Bakanlığı tarafından incelenip derlenerek öğrenme alanları, kazanım, beceri ve değerlerle ilişkilendirilen filmlerin izlenmesi öğretmenlere tavsiye edilebilir. Bu doğrultuda öğretmenlere kılavuz olacak kitapçıklar hazırlanabilir ya da seminer dönemlerinde öğretmenlere izletilebilir.

Türkçe ders kitaplarında yer alan dinleme metinleri gibi Sosyal Bilgiler ders kitaplarına da izleme bölümleri yerleştirilip öğretmenlerin bu gibi araştırmalarca tespit edilmiş ilişkilendirmelerden ders içerisinde yararlanması sağlanabilir.

Ders kitaplarında ilgili kazanım, beceri ya da değer vurgulandığı bölümlere karekod gibi yöntemlerle animasyon filmlerin ilişkilendirilen sahneleri yerleştirilebilir. Hem öğretmenlerin öğretim sırasında hem de öğrencilerin ders dışında bu filmlerden yararlanmasını sağlanabilir.

Araştırma bulgularından elde edilen sonuçlardan hareketle araştırmacılara yönelik de şu öneriler getirilebilir:

Çizgi filmlerin değer ve beceriler açısından analizine yönelik çalışmalar alanyazında mevcuttur. Fakat en az çizgi filmler kadar çok izleyiciye ve büyük kitlelere ulaşabilmesine rağmen animasyon filmlerin bu açıdan analizini yapan araştırma sayısı da azdır. Animasyon filmlerin çocuklara kazandırabilecekleri açısından yeni araştırmalar yapılabilir.

Alanyazında Sosyal Bilgiler dersi öğrenme alanları ve kazanımları ile ilgili akademik çalışmalar oldukça azdır. Bu araştırmaya benzer şekilde Sosyal Bilgiler kazanımlarının öğretiminde kullanılacak farklı materyaller olup olmadığı, bunların öğretime katkıları araştırmacılar tarafından incelenebilir.

Araştırma sonuçlarından görüldüğü gibi vatanseverlik değeri ihmal edilen bir değerdir. Bu amaçla yerli veya yabancı yapım olması fark etmeksizin vatanseverlik değerinin dikkate alınarak işlendiği filmlerin üretilmesi ve araştırmacılara filmlerde bu değerlerin var olma durumlarının tespitine dair daha detaylı çalışmalar yapmaları tavsiye edilebilir.

Araştırma sonucunda en az rastlanan kazanım, beceri ve değerler ile ilgili araştırmacılar tarafından farklı filmler benzer şekilde incelenebilir veya Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı bağlamında bu araştırmada seçilen filmler farklı sınıf düzeyleri baz alınarak incelenebilir.

Çocukların ekran karşısında geçirdikleri vakit her geçen gün artmaktadır. Bu nedenle bu vaktin kaliteli bir şekilde geçirilmesi önemlidir. Çocukların izleyeceği filmlerin bazılarının yabancı yapımı olması da Türk kültürüyle, örf ve adetleriyle çelişen gönderilere maruz kalmaları gerçeğini doğurmaktadır. Bu açıdan yerli yapımına sahip çizgi filmin ötesinde, sinema filmlerine ihtiyaç vardır. Bununla beraber çizgi/animasyon filmlerin eğitimsel amaçlarla kullanılması konusunda yapılacak araştırmalara da ihtiyaç vardır. Böylelikle hem bizden olan değerlerle çocuklarımıza güvenilir içerikler sunulabilecek hem de bu içerikler gönül rahatlığı ile derslerde kaynak olarak kullanılacaktır.

KAYNAKÇA

- Ada, S. (2020). *4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanında Kavram Karikatürü Kullanımının Ders Başarısına Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Düzce Üniversitesi, Düzce.
- Akar, C. (2001). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Programının Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.
- Akaydın, B. B. (2016). *İlkokul 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Animasyonla Desteklenmiş 5E Modelinin Öğrencilerin Akademik Başarı ve Tutumuna Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- Akbaş, O. (2008). Değer Eğitimi Akımlarına Genel Bir Bakış. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(16), 9-27.
- Akengin, H., Bengiç, G., Çolak, K. ve Taş, E. (2011). Altıncı Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Kazanımlarına Ulaşma Düzeylerine Yönelik Öğrenci Görüşleri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 34, 5-23.
- Akgün, İ. H. ve Özkar, F. B. (2017). Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Yer Alan “Tablo ve Diyagram Okuma” Becerisini Kazanma Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 6(4), 2752-2775.
- Akıncı, A. ve Güven, G. (2014). Okul Öncesi Döneme Yönelik Çizgi Filmlerde Yer Alan Değerlere Ait Sözel İfadelerin Sunumu: TRT Çocuk Kanalı Örneği. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(16), 429-445.
- Akınoğlu, O. (2005). Türkiye’de Uygulanan ve Değişen Eğitim Programlarının Psikolojik Temelleri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 22, 31-46.
- Aksoy, B., Akbaba, B. ve Kılcan, B. (Ed.). (2019). *Sosyal Bilgilerde Beceri Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Aktan, O. ve Kılıç, A. (2015). Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Değerleri 100 Temel Eserde Bulunan Değerlerin Destekleme Durumu. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 13(30), 7-68.
- Aktan, O. ve Padem, S. (2013). İlköğretim 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Kullanılan Okuma Metinlerinde Yer Alan Değerler. *Asya Öğretim Dergisi*, 1(2), 44-55.
- Alıcı, B. (2014). *Animasyon Filmlerinin Çocukların Tüketim Alışkanlıklarına Etkisi: Robotlar, Barbie Moda Masalı, Cedric ve Winx Club Animasyonları İncelemesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- Ambarlı, A. (2010). *Türkiye’de Cumhuriyetten Günümüze Sosyal Bilgiler Programları (Değişiklikler, Düzenlemeler, Güncellemeler)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Arcanlı, Ç. (2019). *Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanına İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin ve Öğretmen Adaylarının Görüşleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Arı, D. (2020). *Beceri Temelli Eleştirel Düşünme Öğretiminin İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Becerilerine Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Arslan, M. (2000). Cumhuriyet Dönemi İlköğretim Programları ve Belli Başlı Özellikleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 146-152.

- Aslan, E. (2011). The First Primary School Curriculum of the Turkish Republic: “1924 İlk Mektepler Müfredat Programı”. *İlköğretim Online*, 10(2), 717-734.
- Aslan, Ş. (2020). *Hayat Bilgisi Öğretiminde Çizgi Film ve Animasyon Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir.
- Aykaç, M. ve Adıgüzel, Ö. (2011). Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Dramanın Yöntem Olarak Kullanılmasının Öğrenci Başarısına Etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(1), 297-314.
- Baloğlu Uğurlu, N. ve Aladağ, E. (2015). Mekânsal Düşünmenin Türkiye’de Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Yeri ve Öğretmenlerin Bu Beceri Hakkındaki Görüşleri. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 32, 22-42.
- Balraj, B. M. & Gopal, K. (2013). The Construction of Family in Selected Disney Animated Films. *International Journal of Humanities and Social Science*, 3(11), 119-121.
- Barak, M, Ashkar, T. & Dori, Y. J. (2010). Learning Science Via Animated Movies: Its Effect on Students’ Thinking and Motivation. *Computers & Education*, 56(2011), 839-846.
- Barbakoff, S. & Yo, Y. P. (2002). Levels of Social Play: Observing and Recording Preschoolers. *Non-Journal Reports-Descriptive*, 1-25. Mart 21, 2020, ERIC veri tabanı (No ED472748).
- Barnes, J. M. (2019). Teachers’ Values: An International Study of What Sustains a Fulfilling Life in Education. *Journal of Education and Training Studies*, 7(5), 1-18.
- Bayır, E. ve Günşen, G. (2017). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının En Çok İzledikleri Çizgi Filmlerin Bilimsel Açılardan Analizi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 746-761.
- Beldağ, A. ve Yarar Kaptan, S. (2017). Arabalar Filminin İçerdiği Değerlere İlişkin Bir İnceleme. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 487-499.
- Berber, A., Anılan, B., Odabaş, İ. N. ve Alkan, D. (2019). Fen Bilimleri Öğretmen Adaylarının Eğitimde Çizgi Filmin Kullanımına İlişkin Görüşleri. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(özel sayı), 465-492.
- Bilgili, A. S. (Ed.). (2010). *Sosyal Bilgilerin Temelleri* (4. Basım). Ankara: Pegem Akademi.
- Blumberg, F. C., Bierwirth, K. P. & Schwartz, A. J. (2008). Does Cartoon Violence Beget Aggressive Behavior in Real Life? An Opposing View. *Early Childhood Education Journal*, 36, 101-104.
- Box Office Türkiye. (2019). *Filmlerin Yıllık İzlenme Sayıları*. <https://boxofficeturkiye.com> (Erişim Tarihi: 10.07.2019).
- Boyacı, A. U. (2019). *Müzedede Yaratıcı Drama Etkinlikleri İle Sosyal Bilgiler Dersi Kazanımlarına İlişkin Öğrenci Görüşlerinin Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Bölük, E. (2018). *Çizgi Filmlerde Yer Alan Değerlerin İlkokul Hayat Bilgisi Öğretim Programında Yer Alan Değerler Çerçevesinde İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay.
- Bulut Özkar, F. (2017). *İlkokul Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Tablo ve Diyagram Okuma Becerisini Kazanma Düzeyleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adıyaman Üniversitesi, Adıyaman.
- Burdett, R., Hulbert, V., Robinson, M., Ricardson, M., Shaw, H. & Will, S. (2010). Making Learning Easier for SEN Students Through The Use of Film and Animation. *Journal of Assistive Technologies*, 4(2), 40-43.

- Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı. (2018). *BEBKA Animasyon Sektörü Raporu 2018*. <https://www.bebka.org.tr> (Erişim Tarihi: 10.07.2019).
- Büyükalan Filiz, S. ve Baysal, S. B. (2019). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Kazanımlarının Revize Edilmiş Bloom Taksonomisine Göre Analizi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1), 234-253.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E. Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2017). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Champoux, J. E. (2001). Animated Films As a Teaching Resource. *Journal of Management Education*, 25(1), 79-100.
- Chin Su, S. & Liang, E. (2015). Using Subtitled Animated Cartoons and Textbook-based CD's to Test Elementary Students' English Listening and Reading Comprehension in a Cram School. *International Journal of Applied Linguistics & English Literature*, 4(1), 106-114.
- Christakis, D. A., Garrison, M. M., Herrenkohl, T. I. & Haggerty, K. (2013). Modifying Media Content for Preschool Children: A Randomized Controlled Trial. *Pediatrics*, 131(3), 431-438.
- Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2007). *Research Methods in Education*. New York: Routledge.
- Coşkun, N. ve Samancı, O. (2012). İlköğretim 4. ve 5. Sınıflarda Sosyal Beceri Düzeyi ile Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumların Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Journal of Educational and Instructional Studies in The World*, 2(1), 32-41.
- Creswell, J. W. (2012). *Educational Research*. Boston: Pearson Education.
- Çakır, A. (2019). *Ortaokul 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Yer Alan "Küresel Bağlantılar" Öğrenme Alanının Öğretiminde Görsel Materyallerden Yararlanmanın Öğrenci Başarısı Üzerine Etkisi (İstanbul İli Esenler İlçe Örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- Çalık, T. (2003). Öğrenen Örgütler Olarak Eğitim Kurumları. *Manas Journal of Social Studies*, 104(8), 115-130.
- Çalıklan, Ö. (2019). *2017-2018 Yeni Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Kazanımlarının Öğretmen Görüşlerine Göre Gerçekleştirilme Düzeyinin Belirlenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- Çatak, M. (2015). Türkiye'de Sosyal Bilgiler Eğitim Programlarının İncelenmesi. *Ekev Akademi Dergisi*, 19(62), 69-94.
- Çelik, A. ve Kamış, E. (2019). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Öğrenme Alanı-Beceri İlişkisi Bağlamında Değerlendirilmesi. *Anadolu Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 3(3), 391-410.
- Çelikkaya, T. ve Kürümlüoğlu, M. (2017). 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Kazandırılması Hedeflenen Alan Becerilerine Kitaplarda Yer Verilme Durumu. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(40), 141-158.
- Çelikkaya, T. ve Seyhan, O. (2017). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin ve Öğretmen Adaylarının Evrensel Değerlere İlişkin Metafor Algıları. *e-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(3), 65-87.
- Çelikkaya, T., Yıldırım, T. ve Kürümlüoğlu, M. (2019). Öğrenciler ve Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Programdaki Becerilere İlişkin Beceri Hiyerarşileri, Gereksinimleri ve Önerileri. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(1), 113-134.
- Çengelci, T. (2013). Sosyal Bilgiler Dersinde Yararlanılan Toplumsal ve Kültürel Kaynakların Belirlenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(43), 219-236.

- Çiftçi, B. ve Akça, D. (2019). 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Coğrafi Beceri ve Coğrafi Kazanım Alanlarının Karşılaştırılması. *Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 2(1), 3-59.
- Çoban, O. ve Akşit, İ. (2018). 2005 ve 2017 Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Öğrenme Alanı, Kazanım, Kavram, Değer ve Beceri Boyutları Açısından Karşılaştırılması. *Journal of History Culture and Art Research*, 7(1), 479-505. doi: <http://dx.doi.org/10.7596/taksad.v7i1.1395>
- Dağdalan, G. (2019). *Sanal Gerçeklik ve Animasyon Destekli Fen Bilimleri Öğretiminin Öğrencilerin Bazı Öğrenme Ürünlerine Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ordu Üniversitesi, Ordu.
- Daşcan, Ö. (2014). *Son Değişikliklerle İlkokul Programı 1-4 Sınıflar*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Daşdemir, İ., Uzoğlu, M. ve Cengiz, E. (2012). 7. Sınıf Vücudumuzdaki Sistemler Ünitesinde Animasyon Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarılarına, Öğrenilen Bilgilerin Kalıcılığına ve Bilimsel Süreç Becerilerine Etkisi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 54-62.
- Demir, F. B. ve Oğuz Haçat, S. (2018). Sosyal Bilim Disiplinlerine Göre 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programındaki Kazanımların Değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 2(2), 27-56.
- Demiral, U., Yamaner, E. ve Süklüm, N. (2016). Çizgi Filmlerde Verilen Eğitimsel Mesajlar; TRT Çocuk Kanalı Örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(45), 536-544.
- Demirel, Ö. (2005). *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme Öğretme Sanatı* (8. baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (2007). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Pegem A yayıncılık.
- Derzyan, T. (2019). *The Influence of Cartoons on Children's Socialization*. <https://enlightngo.org/language/en/post/7795> (Erişim Tarihi: 10.02.2020).
- Doğan, S. (2016). Eğitim ve Öğretimde Teknolojinin Doğru Kullanımı ve 0-7 Yaş Çağındaki Çocuklarda Teknolojinin Etkisi. *Yeni Türkiye*, 88, 722-730.
- Doğanay, A. (2008). Çağdaş Sosyal Bilgiler Anlayışı Işığında Yeni Sosyal Bilgiler Programının Değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(2), 77-96.
- Dokuz Sekiz Haber. (2019). *Verilerle dünyada internet ve sosyal medya kullanımı: Türkiye Instagram kullanımında birinci sırada*. <https://dokuz8haber.net/toplum-yasam/verilerle-dunyada-internet-ve-sosyal-medya-kullanimi-turkiye-instagram-kullaniminda-birinci-sirada/> (Erişim Tarihi: 12.07.2019).
- Duman, B. ve Tural, A. (2019). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nın Okuryazarlık Becerileri Açısından İncelenmesi. İçinde; *3 Rd International Congress Of Eurasian Social Sciences (ICOESS)*. 3. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Kongresi Tam Metin Bildiri E-Kitabı*, Muğla, 18-21 Nisan 2019, 88-94.
- Ersoy, F. ve Şahin, T. (2012). Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Değerler Eğitimi Yaklaşımları Açısından İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(2), 1535-1558.
- Ertuğrul, M. (2008). Değer-Fiyat Ayrımı ve İşletme Değeri: Kuramsal Bir Bakış. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 3(2), 143-154.
- Eryılmaz, Ö. ve Çengelci Köse, T. (2018). Sosyal Bilgilerde Edebi Ürünler ve Değerler Eğitimi: Küçük Prens Örneği. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(1), 65-79.
- Faiz, M. ve Karasu Avcı E. (2018). 4.ve 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitapları "Etkin Vatandaşlık" Öğrenme Alanında Yer Alan Becerilerin ve Değerlerin İncelenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 2(1), 1-21.

- Fandango. (2019). *Wall-E*. <https://www.fandango.com/> (Erişim Tarihi: 21.02.2020).
- Ferguson, C. J. (2007). The Good, The Bad and The Ugly: A Metaanalytic Review of Positive and Negative Effects of Violent Video Games. *Psychiatr Q*, 78, 309-316.
- Fidan, N. (2012). *Okulda Öğrenme ve Öğretme* (3. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E. & Hyun, H. H. (2012). *How to Design and Evaluate Research in Education*. New York: McGraw-Hill.
- Gamage, S. (2019). Cartoons as an Authentic Supplementary Teaching Tool in English as a Second Language Classrooms. *Advances in Language and Literary Studies*, 10(1), 107-116.
- Gazel, A. A. ve Erol, H. (2012). İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Programındaki Kazanımların Taksonomik Açından Değerlendirilmesi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 5(2), 202-222.
- Gelen, İ. (2002). Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Düşünme Becerilerini Kazandırma Yeterliklerinin Değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(10), 100-119.
- Gelen, İ. ve Beyazıt, N. (2007). Eski ve Yeni İlköğretim Programları İle İlgili Çeşitli Görüşlerin Karşılaştırılması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 51, 457-476.
- Gómez, A. M. & García, P. V. (2020). Developing Multiple Intelligences Using Films in Primary Education. *Journal of Education and Practice*, 11(3), 9-18.
- Gökmenoğlu, T. ve Eret, E. (2011). Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı Araştırma Görevlilerinin Bakış Açısıyla Türkiye’de Program Geliştirme. *Elementary Education*, 10(2), 667-681.
- Göral, B. (2015). *Çocukluğumuzu hatırlatan Küçük Prens*. <http://hayat.sozcuk.com.tr/cocuklugumuzu-hatirlatan-kucuk-prens-74877/> (Erişim Tarihi: 21.02.2020).
- Görmez, E. (2018). Güncellenen Sosyal Bilgiler Programının Politik Okuryazarlık Becerisi Bakımından Yeterliliği. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6, 109-114.
- Gunter, B. & Harrison, J. (2006). Violence in Children's Programmes on British Television. *Children & Society*, 11(3), 143-156.
- Güler, H., Şahinkaya, Y. ve Şahinkaya, H. (2017). İnternet ve Mobil Teknolojilerin Yaygınlaşması: Fırsatlar ve Sınırlılıklar. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(14), 186-207.
- Gündüz, N. (2015). *Eğitim Bilimine Giriş*. http://docs.neu.edu.tr/staff/nuket.gunduz/E%C4%9E.B%C4%B0L%20G%C4%B0R._21.ppt (Erişim Tarihi: 12.09.2019).
- Gürdoğan Bayır, Ö., Çengelci Köse, T. ve Balbağ, N. L. (2016). Sosyal Bilgiler Dersinde Ara Disiplinlerden Yararlanılmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 6(2), 1-30.
- Gürel, D. (2017). 2017 Taslak Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Yönelik Yapısal Bir Değerlendirme. İçinde; *I. Uluslararası Sınırsız Eğitim ve Araştırma Sempozyumu (USEAS 2017) Tam Metin Bildiri Kitabı*, Alanya, 24-26 Nisan 2017, 236-246.
- Gürsoylar, G. (2019). *Ortaokul 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Kültür ve Miras Öğrenme Alanının Öğretiminde Tarihsel Empatinin Kullanılması: Bir Eylem Araştırması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Halstead, J. M. (1999). Moral Education in Family Life: The Effects of Diversity. *Journal of Moral Education*, 28(3), 265-281.
- Hamarat, D., Işıtan, S., Özcan, A. ve Kardeşahin, H. (2015). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının İzledikleri Çizgi Filmler Üzerine Bir İnceleme: Caillou ve Sünger Bob Örneği. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(33), 75-91.

- Hayırsever, F. (2010). *Sosyal Bilgiler Ders, Öğretmen Kılavuz ve Öğrenci Çalışma Kitaplarının Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Kazandırılması Hedeflenen Temel Beceriler Açısından Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Huertas Delgado, F. J., López Quiñones, L. G., Mariscal, D. C., Olmedo, R. T., Jiménez, E. G. & Ruiz de Peralta, N. R. (2020). Spanish Teacher Education Students' Values and Satisfaction with Life. *International Journal of Educational Psychology*, 9(1), 24-54.
- Imdb. (2019). *Le Petit Prince*. https://www.imdb.com/title/tt1754656/?ref_=nv_sr_srsrg_0 (Erişim Tarihi: 21.02.2020).
- Isna, N. (2018). An Analysis of Tenses Usage in Animated Movie "UP": The Relevance With 2013 Curriculum for Teaching EFL at Junior High School in Indonesia. *Englisia Journal of Languages, Education and Humanities*, 5(2), 51-65.
- İgit, A. (2016). Animasyon Filmlerinde İnsan ve Doğa İlişkisi. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 4(2), 951-980.
- İlgar, M. Z. ve Öztürk, H. B. (2018). Ortaokul 5. Sınıf Öğrencilerinde Televizyon ve Çizgi Film İzleme Tutumları İle Saldırganlık Arasındaki İlişki. *Turkish Studies*, 13(19), 955-977.
- İlhan Beyaztaş, D., Kaptı, S. B. ve Senemoğlu, N. (2013). Cumhuriyetten Günümüze İlkokul/İlköğretim Programlarının İncelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 46(2), 319-344.
- İnan, S. (2019). "Sosyal Bilgiler Eğitimi: Nedir, Ne Zaman ve Neden?". İçinde; *Sosyal Bilgiler Eğitimine Giriş* (3. Baskı) (Ed: S. İnan), ss. 1-22. Ankara: Anı Yayıncılık.
- İnan, T. (2016). Çocuk Medyasında Evrensel ve Yerel Değerlerin Aktarımı: TRT Çocuk Kanalı Örneği. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(25), 200-212.
- Jonassen, D. H. (1986). Hypertext Principles for Text and Courseware Design. *Educational Psychologist*, 21(4), 269-292.
- Kan, Ç. (2010). Sosyal Bilgiler Dersi ve Değerler Eğitimi. *Milli Eğitim Dergisi*, 40(187), 138-145.
- Kanar, S. (2019). *Animasyon Filmlerinin Öğrencilerin Değer Gelişimine Etkileri: Arabalar 1 Animasyon Filmi Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Kara, B. (2016). Çizgi Filmin Sosyolojik Anatomisi Pepee Örneği. *Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 14-22.
- Kara, H. (2017). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Hukuk Okuryazarlık Düzeylerinin Belirlenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla.
- Karabağ, G. ve İnal, S. (2016). "Hayat Bilgisi Dersinde Beceri Öğretimi". İçinde; *Hayat Bilgisi Öğretimi ve Öğretmen El Kitabı* (Ed: S. Öğülmüş), ss. 249-250. Ankara: Pegem Akademi.
- Karaca, S. S. (2019). *Çizgi Filmlerde Değerler Eğitimi, Değerler Eğitimi Açısından Rafadan Tayfa Çizgi Filminin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, İzmir.
- Karaduman, H., Çengelci Köse, T. ve Eryılmaz, Ö. (2017). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarına Göre Sosyal Medyada Değerler. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 8(2), 250-271.
- Karahisar, T. (2014). İnternette Çocukları Bekleyen Riskler ve Medya Okuryazarlığı. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication*, 4(4), 82-95.

- Karakuş, N. (2015). Okul Öncesi Döneme Hitap Eden Tema İçerikli Çizgi Filmlerin Değerler Eğitimine Katkısı Yönünden Değerlendirilmesi (Niloya Örneği). *Değerler Eğitimi Dergisi*, 12(30), 251-277.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kasapoğlu, H. (2013). Okulda Değer Eğitimi ve Hikâyeler. *Milli Eğitim Dergisi*, 43(198), 97-109.
- Kaya, E. ve Çengelci, T. (2011). Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Eğitiminde Filmlerden Yararlanılmasına İlişkin Görüşleri. *Journal of Social Studies Education Research*, 2(1), 116-135.
- Kayabaşı, E. (2016). *Öğretmen Adaylarının Alice Deneyimi: 3B Ortamda Programlama*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Kaymakçı, S. (2009). Yeni Sosyal Bilgiler Programı Neler Getirdi? *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi (Prof. Dr. Reşat Genç'e Armağan Özel Sayısı)*, 1530-1545.
- Kaymakçı, S. (2015). Öğretmen Görüşleri Işığında 1998 ve 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarındaki Değişimi Anlamak. *Eğitim ve Bilim*, 40(181), 293-309.
- Kenna, J. L. & Water, S. (2017). Teaching Geography through an Animated Lens. *The Clearing House*, 90(4), 147-151.
- Kesayak, B. (2017). *İnternet ile Öğrenmenin 7 Yolu*. <https://medium.com/@burakkesayak/i%CC%87nternet-ile-%C3%B6%C4%9Frenmenin-7-yolu-a3d1540725e8>. (Erişim Tarihi: 12.07.2019).
- Keske, G. (2007). *İlköğretim Okullarında Görev Yapan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Kullandıkları Öğretim Yöntemleri ve Karşılaştıkları Sorunlar (Gaziantep ili örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Keskin, Y. (2010). Sosyal Bilgiler Derslerinde Değerler Eğitiminin Yeri ve Önemi. *Eğitime Bakış Dergisi*, 6(18), 68-72.
- Khan, A. (2015). Using Films in the ESL Classroom to Improve Communication Skills of Non-Native Learners. *ELT Voices- International Journal for Teachers of English*, 5(4), 46-52.
- Kırıkçı, A. C., Akgül, M. Y. ve Bahar, A. (2020). Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında Sanat ve Estetik. *Harran Maarif Dergisi*, 5(1), 31-62.
- Kızılcıoğlu, A. ve Taş, H. İ. (2007). İlköğretimin İkinci Kademedeki Coğrafya Eğitimi ve Öğretimi: Öğrenme Alanları ve Kazanım Boyutu. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 16, 93-108.
- King, J. (2002). Using DVD Feature Films in The EFL Classroom. *Computer Assisted Language Learning*, 15(5), 509-523.
- Kirschenbaum, H. (2013). *Values Clarification in Counseling and Psychotherapy*. New York: Oxford University Press.
- Konuk, Y. ve Yıldırım, T. (2018). Empati Becerisine Dayalı Etkinliklerle Desteklenen Sosyal Bilgiler Öğretiminin Öğrencilerin Çevre Bilincine ve Akademik Başarılarına Etkisi. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 2(2), 57-69.
- Korukcu, A., Güngör, M. ve Ardahanlı, Ö. (2015). Animasyon Filmlerin Değerler Bağlamında İncelenmesi. İçinde; *Uluslararası Sinema ve Din Sempozyumu Tam Metin Bildiri E- Kitabı*, İstanbul, 21-24 Mayıs 2015, 53-83.
- Köç, A., Demirkaya, H. ve Ünal, O. (2020). Sosyal Bilgiler Eğitiminde Değerler Eğitimi Açısından Mehmet Akif ve Safahat. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(13), 98-118.
- Körükçü, M. ve Şahingöz, M. (2016). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanına Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 129-150.

- Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2019). *T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Gişe Verileri 2018 Gişe Raporu*. <https://sinema.ktb.gov.tr/TR-144746/gise-verileri.html> (Erişim Tarihi: 10.07.2019).
- López, S., Bohórquez, M. R., Cordone, S. & Checa, I. (2017). “L’Eliaana: School of Values”. A Program of Transmission of Values Through Sport. *Journal of Sport Psychology*, 27(3), 60-64.
- Mandrappa, N. (2014). *Negative Impacts of Cartoons*. <https://novakdjokovicfoundation.org/negative-impacts-of-cartoons/> (Erişim Tarihi: 01.02.2020).
- Mayring, P. (2000). Qualitative Content Analysis. *Forum: Qualitative Social Research*, 1(2). <http://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:0114-fqs0002204> (Erişim Tarihi: 26.06.2020).
- Memişoğlu, H. (2012). İlköğretim 4-5 Sosyal Bilgiler Ders Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 66-81.
- Metacritic. (2019). *Up*. <https://www.metacritic.com/> (Erişim Tarihi: 21.02.2020).
- Metin, B., Oran, M. ve Karaderili, Ş. (2019). Ortaokul Öğrencilerinin Vatansızlık Değeri Kazanım Düzeylerine İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 109-127.
- Meydan, A. ve Akdağ, H. (2008). “Sosyal Bilgiler Dersinde Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı”. İçinde; *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi* (Ed: B. Tay ve A. Öcal), ss. 145-190. Ankara: Pegem Akademi.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook, Second Edition*, California: Sage Publications.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2013). *T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Animasyonu*. http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller/Animasyon%20%C3%87al%C4%B1%C5%9Fmalar%C4%B1.pdf. (Erişim Tarihi: 16.06.2019).
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2015). *T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Sosyal Bilgiler Dersi 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar Öğretim Programı*. https://www.memurlar.net/common/news/documents/534274/31021236_sosyalbilgilertaslak.pdf (Erişim Tarihi: 30.04.2019).
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2016). *Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı Pisa 2015 Ulusal Raporu*. http://pisa.meb.gov.tr/wp-content/uploads/2016/12/PISA2015_Ulusal_Rapor.pdf (Erişim Tarihi: 30.06.2020).
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2017a). *T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar)*. <http://mufredat.meb.gov.tr/TaslakProgramlar.aspx> (Erişim Tarihi: 23.01.2017).
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2017b). *T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar)*. <http://mufredat.meb.gov.tr> (Erişim Tarihi: 18.08.2017).
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2017c). *Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim ve Ortaöğretim Öğretim Programlarının Güncellenmesi*. http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_01/13152934_basYn_aYklamasY_13012017.pdf (Erişim Tarihi: 18.08.2017).

- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018). *T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar)*. <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=354>. (Erişim Tarihi: 30.10.2018).
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2020). Mutlu Çocuklar Güçlü Türkiye 2023 Eğitim Vizyonu. http://2023vizyonu.meb.gov.tr/doc/2023_EGITIM_VIZYONU.pdf (Erişim Tarihi: 04.07.2020).
- Milli Eğitim Temel Kanunu. (1973). *Milli Eğitim Temel Kanunu*. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf> (Erişim Tarihi: 20.03.2020).
- Mistry, K. B., Minkovitz, C. S., Strobino, D. M., & Borzekowski, D. (2007). Children's Television Exposure and Behavioral and Social Outcomes At 5.5 Years: Does Timing of Exposure Matter? *Pediatrics*, 120, 762-769.
- Mrqe. (2019). *Toy Story 3*. https://www.mrqe.com/movie_reviews/toy-story-3-m100073617 (Erişim Tarihi: 21.02.2020).
- Muhammad, A. R., Sulaiman., Suhaimi., & Masrizal. (2020). Industry 4.0 and the Impact of Moral Values for Madrasah 'Aliyah Negeri Students in Indonesia. *Talent Development & Excellence*, 12(3), 1489-1497.
- Murat, M., Doğan, Ş. ve Öner, R. E. (2019). "Afacanlar Sınıfı" Animasyon Filmi ve Kök Değerler. *Social Sciences Studies Journal*, 5(46), 5542-5563.
- Mutluer, C. (2013). Sosyal Bilgiler Programlarında Yer Alan Beceriler Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmen Görüşleri(İzmir Menemen Örneği). *Turkish Studies*, 8(7), 355-362.
- Nair, A. (2018). *Positive and Negative Effects of Cartoons on Child Behaviour and Development*. <https://parenting.firstcry.com/articles/positive-and-negative-effects-of-cartoons-on-child-behaviour-and-development/> (Erişim Tarihi: 10.02.2020).
- Nas, R. (2000). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi (Program, Yöntem ve Etkinlikler)*. Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Nasheeda, A., Abdullah, H. B., Krauss, S. E. & Ahmed N. B. (2019). A Narrative Systematic Review of Life Skills Education: Effectiveness, Research Gaps and Priorities. *International Journal of Adolescence and Youth*, 24(3), 362-379.
- National Council for The Social Studies. (2010). *National Curriculum Standards for Social Studies: Executive Summary*. <https://www.socialstudies.org/standards/execsummary> (Erişim Tarihi: 01.04.2020).
- Nielsen, L. B., Patel N. A. & Rosner, J. (2013). "Ahead of the lawmen": Law and Morality in Disney Animated Films 1960-1998. *Law, Culture and the Humanities*, 13(1), 104-122.
- Njoku, N. C. (2016). Impact of Nigerian Home Video/Movie Industry on the Moral Behaviours of Secondary School Students in Ebonyi State of Nigeria. *Journal of Education and Practice*, 7(26), 182-186.
- Obel, C., Henriksen, T. B., Dalsgaard, S., Linnet, K. M., Skajaa, E., & Thomsen, P. H. (2004). Does Children's Watching of Television Cause Attention Problems? Retesting The Hypothesis in a Danish Cohort. *Pediatrics*, 114, 1372-1373.
- Oğuz Haçat, S. ve Çakmak, M. A. (2018). Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Eğitimi Çerçevesinde Hukuk Okuryazarlık Düzeylerinin Belirlenmesi. *Turkish Studies*, 13(4), 919-940.
- Oğuz Haçat, S. ve Demir, F. B. (2019). Eğitim Alanında Okuryazarlık Üzerine Yapılan Lisansüstü Tezlerin Analizi. *Anadolu Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 3(2), 116-145.

- Okta, E. (2008). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 1998 ve 2004 Öğretim Programlarının Öğretmen Görüşlerine Dayalı Olarak Hedefler/Kazanımlar Boyutunda Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Okta, D. N. (2019). *Değerler Eğitimi Açısından Up "Yukarı Bak" Animasyon Filminin Değerlendirilmesi*. (Tezsiz Yüksek Lisans Dönem Projesi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Oleś, P. (2020). A Response to Raven: Values Based Education - Wanted!. *Psychology of Education Review*, 44(1), 31-34.
- Omori, M. & Yamamoto, J. I. (2013). Stimulus Pairing Training for Kanji Reading Skills in Students With Developmental Disabilities. *Research in Developmental Disabilities*, 34(4), 1109-1118.
- Oruç, C., Tecim, E. ve Özyürek, H. (2011). Okul Öncesi Dönem Çocuğunun Kişilik Gelişiminde Rol Modellik ve Çizgi Filmler. *EKEV Akademi Dergisi*, 15(48), 303-319.
- Oruç, Ş. ve Ateş, H. (2019). Ders Materyali Olarak TRT Çocuk Dergisinin Sosyal Bilgiler Programı Açısından İncelenmesi. *Uluslararası Ders Kitapları ve Eğitim Materyalleri Dergisi*, 2(1), 76-103.
- Oruç, Ş. ve Teymuroğlu, B. (2016). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Çizgi Film Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarılarına Etkisi. *International Journal of Field Education*, 2(2), 92-106.
- Özdemir Özen, D. (2017). "Sosyal Bilgiler Öğretiminde Film ve Fotoğraf Kullanımı". İçinde; *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Eğitim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı* (Ed: R. Sever ve E. Koçoğlu), ss. 129-159. Ankara: Pegem Akademi.
- Özdemir, B. (2015). *Çocuklar için çizgi film Önerisi: Ters Yüz*. <http://www.icimizdekiiebeveyn.com/ters-yuz/> (Erişim Tarihi: 21.02.2020).
- Özer, Ö. (2015). *İki Bin Sonrası Sinemalarda Gösterilen Çizgi Filmlerin Okul Öncesinde Kazandırılması Gereken Değerler Açısından İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Özer, S. (2012). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Çizgi Filmlerin Kullanımı*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Niğde Üniversitesi, Niğde.
- Özgökbel Bilis, P. (2014). Rol Modelleri ve Toplumsal Değerler Açısından "Uçaklar" Adlı Animasyon Filmi Üzerine Bir İnceleme. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 8(3), 201-227.
- Özlem, D. (2015). *Etik Ahlak Felsefesi*. <https://books.google.com.tr/books?id=YLLcDwAAQBAJ&pg=PT1&lpg=PT1&dq=do%C4%9Fan+%C3%B6zlem+etik+ahlak+felsefesi+e+kitap&source=bl&ots=8V94Pffr19&sig=ACfU3U2PtWmGO-khUUEPfqPj90kqCh39ug&hl=tr&sa=X&ved=2ahUKEwj9747G6LrpAhUEJhoKHfFeDGoQ6AEwCXoECAoQAQ#v=onepage&q=do%C4%9Fan%20%C3%B6zlem%20etik%20ahlak%20felsefesi%20e%20kitap&f=false> (Erişim Tarihi: 17.05.2020).
- Öztürk, C. ve Otluoğlu, R. (2003). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebi Ürünler ve Yazılı Materyaller*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Pala, Ş. M. ve Başbüyük, A. (2019). Matematik Becerisinin Sosyal Bilgiler Derslerindeki Harita Grafik ve Tablo Okuma Becerilerine Etkisi. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 3(1), 41-56.
- Parvathy, V. & Pillai, R. R. (2015). Impact of Life Skills Education on Adolescents in Rural School. *International Journal of Advanced Research*, 3(2), 788-794.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative Research and Evaluation Methods*. California: Sage Publications.

- Punyanunt Carter, N. M., & Carter, S. L. (2009). What Do Children Learn About Prosocial Behavior From The Media? *Journal of the American Academy of Special Education Professionals*, 51-56.
- Rehana, R. (2012). Speech Function and Speech role in Carl Fredericksens Dialogue on Up Movie. (Undergraduate Thesis). Universitas Negeri Medan, Indonesia. <http://digilib.unimed.ac.id/15762/> (Erişim Tarihi: 28.06.2020).
- Rotten Tomatoes. (2019). *Inside Out*. https://www.rottentomatoes.com/m/inside_out_2015 (Erişim Tarihi: 21.02.2020).
- Roux, C. J. & Dasoo, N. (2020). Pre-Service Teachers' Perception of Values Education in The South African Physical Education Curriculum. *South African Journal of Childhood Education*, 10(1), 1-8.
- Sadioğlu, Ö., Turan, M., Devenci Dikmen, N. ve Özkın Muhtar, Y. (2018). Değerlerin Öğretiminde Çizgi Filmler: 'Rafadan Tayfa Örneği'. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 240-251.
- Sagiv, L. & Schwartz, S. H. (2000). Value Priorities and Subjective Well-Being: Direct Relations and Congruity Effects. *European Journal of Social Psychology*, 30, 177-198.
- Salı, G., ve Arslan, M. (2000). Cumhuriyet Dönemi İlkokul Programlarında Toplu Öğretim Uygulaması. *Eğitim ve Bilim*, 25(117), 57-63.
- Sarah, S., Prasetyo, Z. K. & Wilujeng, I. (2019). Development of Living Values (Honesty) Assessment Instrument in Learning Process. *International Journal of Instruction*, 12(4), 443-458.
- Selanik Ay, T. ve Korkmaz, Ç. (2017). Sosyal Bilgiler Programında Yer Alan Değerler ve Kültürel Ögeler Bağlamında "Küçük Hezarfen" Çizgi Filmi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(2), 49-62.
- Semenderoğlu, A. ve Gülersoy, A. E. (2005). Eski ve Yeni 4-5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 141-152.
- Sevim, Z. (2013). *Çizgi Filmlerin Değerler Eğitimini Bakımından Karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uşak Üniversitesi, Uşak.
- Silverman, D. (2014). *Interpreting Qualitative Data*. London: Sage Publications.
- Sinemalar. (2019). *Yukarı Bak*. <https://www.sinemalar.com/> (Erişim Tarihi: 21.02.2020).
- Smith, S. C. & Higbee, T. S. (2020). Effects of Behavioral Skills Training on Teachers Conducting the Recess to Classroom Transition. *Journal of Behavioral Education*. <https://doi.org/10.1007/s10864-020-09395-1> (Erişim Tarihi: 04.07.2020).
- Sönmez, Ö. F. (2014). Atasözlerinin Sosyal Bilgiler Programındaki Değerler Açısından İncelenmesi. *Journal of World of Turks*, 6(2), 101-115.
- Sönmez, Ö. F., İrşi, E., Önlü, M. ve Polat, U. (2019). 2018 Ortaokul Öğretim Programlarının Hukuk Okuryazarlığı Açısından İncelenmesi. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(2), 906-928.
- Sözen, E. ve Ada, S. (2018). 2005 ve 2018 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarının (SBDÖP) Karşılaştırılması. *Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi*, 6(1), 53-71.
- Sözer, E. (1998). *Kuramdan Uygulamaya Sosyal Bilimlerin Öğretimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayını.
- Syofiyawati, N. R., Asrowi, A., Gunarhadi, G. & Fadhilahd, S. S. (2017). The Improvement of Down Syndrome Children's Independency Through Vocational Skill Training. *Journal of ICSAR*, 1(2), 159-161.

- Şahin, İ. F. ve Taşyürek, Z. (2016). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Derslerde Kullanmış Oldukları Araç-Gereçler Hakkındaki Görüşleri (Erzurum Örneği). *Doğu Coğrafya Dergisi*, 21(36), 29-42.
- Şahin, R. N. (2019a). *TRT'nin Çocuklara Yönelik Çizgi Filmlerinin Türkçe Öğretimi ve Değer Aktarımı Açısından İncelenmesi*. (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Şahin, R. N. (2019b). TRT'nin Çocuklara Yönelik Çizgi Filmlerinin Türkçe Öğretimi ve Değer Aktarımı Açısından İncelenmesi. *Uluslararası Toplum ve Kültür Çalışmaları Dergisi*, 2, 1-10.
- Şahingöz, S. (2017). *Pixar'ın Unutulmaz Karakterler Yaratmadaki Başarısının Altında Yatan 4 Sır!* <https://www.filmloverss.com/pixarin-unutulmaz-karakterler-yaratmadaki-basarisinin-altinda-yatan-4-sir/> (Erişim Tarihi: 21.02.2020).
- Şener, P. (2019). *Ortaokul Öğrencilerinin Etkin Vatandaşlık Öğrenme Alanındaki Kavramlara Yönelik Bilişsel Yapılarının ve Kavram Algılarının Belirlenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Şentürk, Ş. ve Keskin, A. (2019). Rafadan Tayfa Çizgi Filminin Milli ve Evrensel Değerler Açısından Değerlendirilmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(özel sayı), 143-157.
- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. (2018). *Öğretim Programlarında Yapılan Güncellemeler Yayınlandı. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı*. <https://ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlarinda-yapilan-guncellemeler-yayinlandi/icerik/308> (Erişim Tarihi: 29.04.2019).
- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. (2020). 18. Milli Eğitim Şurası Kararları. http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29170222_18_sura.pdf (Erişim Tarihi: 20.06.2020).
- Tarhan, N. (2019). *Duyguların Psikolojisi ve Duygusal Zeka*. (23. Baskı). İstanbul: Timaş Yayınları.
- Tay, B. (2017). 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ile 2017 Sosyal Bilgiler Dersi Taslak Öğretim Programının Karşılaştırması. *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 8(27), 461-487.
- Tay, B. ve Öcal, A. (Ed.). (2008). *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Tetik, A. ve Arslan, A. (2013). İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Programı Kazanımlarının Ulaşılma Düzeyinin Belirlenmesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 280-294.
- Tonga, D. (2019). 2005 ve 2017 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı: Benzerlikler ve Farklılıklar. *Diyalektolog Ulusal Sosyal Bilimler Dergisi*, 22, 83-100.
- Topçu Bilir, Z. (2019). *Yaşam Becerileri Programının Beş Yaş Çocuklarının Yaşam Becerileri, Benlik Algıları ve Sosyal Duygusal Uyum Düzeylerine Etkisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Torun, F. (2011). *Çocuk Hakları Öğretiminde Oyun Yönteminin Başarıya, Kalıcılığa ve Tutuma Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adıyaman Üniversitesi, Adıyaman.
- Tuncil Can, R. (2017). *4. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Kazanımlarının Program Etkinliklerinin ve Ders Kitaplarının Yapılandırıcılık Açısından Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.
- Turan, R. (2018). 2017 İlkokul ve Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Üzerine Genel Bir Değerlendirme. *Diyalektolog Ulusal Sosyal Bilimler Dergisi*, 19, 295-328.

- Türk Dil Kurumu, (2019a). *Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük*. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5caf3d6b618534.17393011 (Erişim Tarihi: 11.02.2019).
- Türk Dil Kurumu, (2019b). *Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük*. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5caf3d6b618534.17393011 (Erişim Tarihi: 11.02.2019).
- Türk Dil Kurumu. (2020). *Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 21.05.2020).
- Türkmen, N. (2012). Çizgi Filmlerin Kültür Aktarımındaki Rolü ve Pepee. *Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 36(2), 139-158.
- Tüzel, S. (2009). *Animasyon Film ve Türk Masal Kahramanlarının Özelliklerinin Çocuk Eğitimi Açısından Karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Ulusoy, K ve Dilmaç, B. (2018). *Değerler Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Ulusoy, K. ve Arslan, A. (2019). “Değerli Bir Kavram Olarak Değer ve Değerler Eğitimi”. İçinde; *Farklı Yönleriyle Değerler Eğitimi* (3. Baskı) (Ed: R. Turan ve K. Ulusoy), ss. 1-16. Ankara: Pegem Akademi.
- Uzun, E. (2015). *Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Fotoelektrik Olayı Modellemeleri ve Slow Motion Animasyonla Öğrenmelerine Yönelik Bir Araştırma*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Ülavere, P. & Veisson, M. (2018). Assessments by Principals, Teachers, and Parents on Values Education in Estonian Kindergartens. *Early Years*, 38(4), 429-452.
- Ünal, F. (2012). 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Öğrenme Alanlarıyla İlgili Atasözü ve Deyimler. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(2), 319-339.
- Ünlü, B. ve Yangın, S. (2020). Dijital Öykülerle Desteklenmiş Sosyal Bilgiler Dersinin Eleştirel Düşünme Becerilerine Etkisi. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(11), 1-29.
- Ürey, M., Çepni, S. ve Kaymakçı, S. (2015). Fen Temelli ve Disiplinlerarası Okul Bahçesi Programının Bazı Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Kazanımları Üzerine Etkisinin Değerlendirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(1), 7-30.
- Vanderstoep, S. V. & Johnston, D. D. (2009). *Research Methods for Everyday Life*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Veugelers, W. & Kat, E. (2003). Moral Task of the Teacher According to Students, Parents and Teachers. *Educational Research and Evaluation*, 9(1), 75-91.
- White, C. (2016). *Rethinking Social Studies and History Education : Social Education Through Alternative Texts*. Charlotte: Information Age Publishing. EBSCOHOST Veri Tabanı e-kitap Koleksiyonu: 9781681234991. (Erişim Tarihi: 25.03.2020).
- Yağlı, A. (2013). Çocuğun Eğitiminde ve Sosyal Gelişiminde Çizgi Filmlerin Rolü: Caillou ve Pepee Örneği. *Turkish Studies-International Prediodical For The Language, Literatuare and History of Turkish*, 8(10), 707-719.
- Yaman, E., Bayburtlu, F. İ., Tekir, B. ve Kırman, S. (2015). Dede Korkut Çizgi Filminde Yer Alan Değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 13(29), 245-269.
- Yanpar Şahin, T. (2003). “Öğretim Materyal ve Teknolojileri”. İçinde; *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi* (2. Baskı) (Ed: C. Öztürk ve D. Dilek), ss. 281-315. Ankara: Pegem Akademi.
- Yaşar Ekici, F. (2015). Çizgi Filmlerin Çocuklar Üzerindeki Etkilerine İlişkin Çok Boyutlu Bir Değerlendirme. *Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(5), 70-84.

- Yavuz, R. (2019). *Atomun Yapısının Öğretiminde Animasyon Destekli Etkinliklerin Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Kavramsal Öğrenmelerine ve Tutumlarına Etkisinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Yazıcı, K. (2006). Sosyal Bilgilerde Kullanılan Görsel Araçlar: Haritalar-Küreler, Resimler, Tablolar ve Grafikler. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15, 651-662.
- Yeşil, R. ve Aydın, D. (2007). Demokratik Değerlerin Eğitiminde Yöntem ve Zamanlama. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(2), 65-84.
- Yeşiltaş, E. (2010). *Sosyal Bilgiler Öğretimine Yönelik Geliştirilen Bilgisayar Yazılımının Akademik Başarı ve Tutuma Etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Yeter, F. (2019). *Çocuk Dergilerinin Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Değerler Açısından İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yiğittir, S. (2010). İlköğretim Öğrenci Velilerinin Okullarda Kazandırılmasını Arzuladığı Değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 8(19), 207-223.
- Yunita, N. (2013). An Analysis on Language Function in Utterances Produced by Carl to Russell in Movie Up. *Jurnal Ilmiah Mahasiswa Fib*, 3(1). <http://jimbastrafib.studentjournal.ub.ac.id/index.php/jimbastrafib/issue/view/22> (Erişim Tarihi: 28.06.2020).
- Zayimoğlu Öztürk, F. (2013). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Öğrenme Alanlarına İlişkin Özyeterlik Düzeylerinin İncelenmesi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 12(3), 545-565.
- Zhuang, X. J. (2007). *The Influence of Infusing English Cartoon Movie into Teaching on Elementary School Children's English Achievement and Motivation*. (Unpublished Master's Thesis). National Tainan University of Tainan, Taiwan.
- Zong, M., Qi, Z. & Zong, Z. (2020). Research on Character Expression Shaping in Animation Movies. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 416, 151-155.

EKLER

EK 1: Öğrenme Alanları ve Kazanımlara Ait Kontrol Formu

Öğrenme Alanları	Kazanımlar	Küçük prens	Ters Yüz	Yukarı bak	Oyuncak	Wall-E
Birey ve toplum	SB.4.1.1. Resmî kimlik belgesini inceleyerek kişisel kimliğine ilişkin çıkarımlarda bulunur.					
	SB.4.1.2. Yaşamına ilişkin belli başlı olayları kronolojik sıraya koyar.					
	SB.4.1.3. Bireysel ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerini tanıır.					
	SB.4.1.4. Kendisini farklı özelliklere sahip diğer bireylerin yerine koyar.					
	SB.4.1.5. Diğer bireylerin farklı özelliklerini saygı ile karşılar.					
Kültür ve miras	SB.4.2.1. Sözlü, yazılı, görsel kaynaklar ve nesnelere yararlanarak aile tarihi çalışması yapar.					
	SB.4.2.2. Ailesi ve çevresindeki millî kültürü yansıtan öğeleri araştırarak örnekler verir.					
	SB.4.2.3. Geleneksel çocuk oyunlarını değişim ve süreklilik açısından günümüzdeki oyunlarla karşılaştırır.					
	SB.4.2.4. Millî Mücadele kahramanlarının hayatlarından hareketle Millî Mücadele'nin önemini kavrar.					
İnsanlar, yerler ve çevreler	SB.4.3.1. Çevresindeki herhangi bir yerin konumu ile ilgili çıkarımlarda bulunur.					
	SB.4.3.2. Günlük yaşamında kullandığı mekânların krokisini çizer.					
	SB.4.3.3. Yaşadığı çevredeki doğal ve beşerî unsurları ayırt eder.					
	SB.4.3.4. Çevresinde meydana gelen hava olaylarını gözlemleyerek bulgularını resimli grafiklere aktarır.					
	SB.4.3.5. Yaşadığı yer ve çevresindeki yer şekilleri ve nüfus özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.					
	SB.4.3.6. Doğal afetlere yönelik gerekli hazırlıkları yapar.					
Bilim, teknoloji ve toplum	SB.4.4.1. Çevresindeki teknolojik ürünleri, kullanım alanlarına göre sınıflandırır.					
	SB.4.4.2. Teknolojik ürünlerin geçmişteki ve bugünkü kullanımını karşılaştırır.					
	SB.4.4.3. Kullandığı teknolojik ürünlerin mucitlerini ve bu ürünlerin zaman içerisindeki gelişimini araştırır.					
	SB.4.4.4. Çevresindeki ihtiyaçlardan yola çıkarak kendine özgü ürünler tasarlamaya yönelik fikirler geliştirir.					
	SB.4.4.5. Teknolojik ürünleri kendisine, başkalarına ve doğaya zarar vermeden kullanır.					
Üretim, dağıtım ve tüketim	SB.4.5.1. İstek ve ihtiyaçlarını ayırt ederek ikisi arasında bilinçli seçimler yapar.					
	SB.4.5.2. Ailesi ve yakın çevresindeki başlıca ekonomik faaliyetleri tanıır.					
	SB.4.5.3. Sorumluluk sahibi bir birey olarak bilinçli tüketici davranışları sergiler.					
	SB.4.5.4. Kendine ait örnek bir bütçe oluşturur.					
	SB.4.5.5. Çevresindeki kaynakları israf etmeden kullanır.					
Etkin vatandaşlık	SB.4.6.1. Çocuk olarak sahip olduğu haklara örnekler verir.					
	SB.4.6.2. Aile ve okul yaşamındaki söz ve eylemlerinin sorumluluğunu alır.					
	SB.4.6.3. Okul yaşamında gerekli gördüğü eğitsel sosyal etkinlikleri önerir.					
	SB.4.6.4. Ülkesinin bağımsızlığı ile bireysel özgürlüğü arasındaki ilişkiyi açıklar.					
Küresel bağlantılar	SB.4.7.1. Dünya üzerindeki çeşitli ülkeleri tanıtır.					
	SB.4.7.2. Türkiye'nin komşuları ve diğer Türk Cumhuriyetleri ile olan ilişkilerini kavrar.					
	SB.4.7.3. Farklı ülkelere ait kültürel unsurlarla ülkemizin sahip olduğu kültürel unsurları karşılaştırır.					
	SB.4.7.4. Farklı kültürlerle saygı gösterir.					
Toplam						

EK 2: Becerilere Ait Kontrol Formu

Beceriler	Küçük prens	Ters Yüz	Yukarı Bak	Oyuncak Hikayesi 3	Wall-E
Araştırma					
Çevre okuryazarlığı					
Değişim ve sürekliliği algılama					
Dijital okuryazarlık					
Eleştirel düşünme					
Empati					
Finansal okuryazarlık					
Girişimcilik					
Gözlem					
Harita okuryazarlığı					
Hukuk okuryazarlığı					
İletişim					
İşbirliği					
Kalıp yargı ve önyargıyı fark etme					
Kanıt kullanma					
Karar verme					
Konum analizi					
Medya okuryazarlığı					
Mekânı algılama					
Öz denetim					
Politik okuryazarlık					
Problem çözme					
Sosyal katılım					
Tablo grafik diyagram çizme ve yorumlama					
Yenilikçi düşünme					
Zaman ve kronolojiyi algılama					
Türkçeyi doğru güzel ve etkili kullanma					
Toplam					

EK 3: Değerlere Ait Kontrol Formu

Değerler	Küçük prens	Ters Yüz	Yukarı Bak	Oyuncak Hikayesi 3	Wall-E
Adalet					
Aile birliğine önem verme					
Bağımsızlık					
Barış					
Bilimsellik					
Çalışkanlık					
Dayanışma					
Duyarlılık					
Dürüstlük					
Estetik					
Eşitlik					
Özgürlük					
Saygı					
Sevgi					
Sorumluluk					
Tasarruf					
Vatanseverlik					
Yardımsızlık					
Toplam					

ÖZGEÇMİŞ

Ayşe ÖZAYDIN, 1993 yılında Afyonkarahisar'da doğdu. İlköğrenimini TED Afyon Koleji'nde, ortaöğrenimini Hoca Ahmet Yesevi Ortaokulu'nda tamamladı. Eğitim hayatına Afyonkarahisar Anafartalar Anadolu Lisesinde devam etti. 2012 yılında Afyon Kocatepe Üniversitesi'nde başladığı Lisans eğitimini Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı bölüm 3.'lüğü ile tamamladıktan sonra 2017 yılında Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Sınıf Eğitimi Tezli Yüksek Lisans programında öğrenim görmeye başladı. Başladığı Yüksek Lisans öğrenimini 2020 yılında bölüm 1.'liği ile tamamladı. Yüksek Lisans öğrenimi sırasında Prof. Dr. İjlal OCAK ve Yaprak ÖZCAN ile birlikte Uluslararası Necatibey Eğitim ve Sosyal Bilimler Araştırmaları Kongresinde "Buz Devri Animasyon Filmlerinin Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programında Yer Alan Kazanımlar Bakımından İncelenmesi" başlıklı araştırmayı sözlü bildiri olarak sunmak, Uluslararası hakemli bir dergi olan Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi'nde Doç. Dr. Nuray KURTDEDE FİDAN ile birlikte "Ebeveynlerin Çocuk Haklarına İlişkin Metaforik Algıları" başlıklı bir çalışma yayınlamak, TÜBİTAK tarafından 2237-A kapsamında desteklenen Proje Yazma Eğitimine katılmak gibi akademik çalışmaları olmuştur. Akademik çalışma/ilgi alanları Temel Eğitim/Sınıf Eğitimi, Fen Bilimleri ve Sosyal Bilgiler öğretimi, animasyon filmler gibi alternatif öğretim araçları ve çocuk hakları konuları üzerinde yoğunlaşmaktadır.

